

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ГОДИШЕН ОТЧЕТ • 2002

Уважаеми г-н Председател на Народното събрание!
Уважаеми госпожи и господа народни представители!

*В съответствие с член 1, алинея 2 и член 51
на Закона за Българската народна банка
ви представям отчета на банката за 2002 година.*

Светослав Гаврийски
Управител
на Българската народна банка

Ръководство на Българската народна банка

УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ

Светослав Гавриловски
управител

Мартин Заимов
подуправител

Емилия Миланова
подуправител

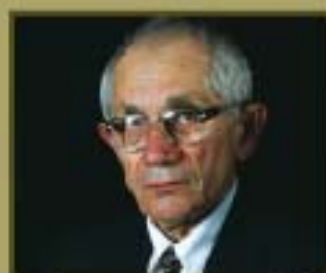
Божидар Кабакчиев
подуправител

Николай Неновски*

Гарабед Минасян

Георги Петров

*С Указ № 227 на президента на Република България от 11 юни 2002 г.
след изтичане мандата на Румел Аврамов за член на УС на ЕНБ е избран Николай Неновски.

УПРАВИТЕЛЕН
СЪВЕТ

ГЛАВЕН РЕВИЗОР
„ВЪТРЕШЕН ОДИТ НА БНБ“

УПРАВИТЕЛ

ДИРЕКЦИЯ
„ПРАВНА“

ДИРЕКЦИЯ
„ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ“

ГЛАВЕН МЕТОДОЛОГ
ПО СЧЕТОВОДСТВО

ОТДЕЛ
„ПРОТОКОЛ И ПРЕСЦЕНТЪР“

ПОДУПРАВИТЕЛ
УПРАВЛЕНИЕ „ЕМИСИОННО“

ДИРЕКЦИЯ
„КАСОВА“

ДИРЕКЦИЯ
„КОВЧЕЖНИЧЕСТВО“

ДИРЕКЦИЯ
„АНАЛИЗ И КОНТРОЛ НА РИСКА“

ПОДУПРАВИТЕЛ
УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВО“

ДИРЕКЦИЯ
„БАНКОВА ПОЛИТИКА“

ДИРЕКЦИЯ
„МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ
И ЕВРОПЕЙСКА ИНТЕГРАЦИЯ“

ДИРЕКЦИЯ
„ИКОНОМИЧЕСКИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ И ПРОГНОЗИ“

ДИРЕКЦИЯ
„СТАТИСТИКА“

ДИРЕКЦИЯ
„ГЛАВНО СЧЕТОВОДСТВО“

Организационна структура на БНБ

(към април 2003 г.)

ПОДУПРАВИТЕЛ УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВ НАДЗОР“

ДИРЕКЦИЯ
„ИНСПЕКЦИИ“

ДИРЕКЦИЯ
„ДИСТАНЦИОНЕН НАДЗОР
И АНАЛИЗИ“

ДИРЕКЦИЯ
„НАДЗОРНА ПОЛИТИКА
И МЕТОДОЛОГИЯ“

ДИРЕКЦИЯ
„СПЕЦИАЛЕН НАДЗОР“

ДИРЕКЦИЯ
„НАДЗОРНА АДМИНИСТРАЦИЯ“

УПРАВЛЕНИЕ „ФИСКАЛНИ УСЛУГИ“

ДИРЕКЦИЯ
„ДЕПОЗИТАР НА ДЪРЖАВНИ
И ГАРАНТИРАНИ
ОТ ДЪРЖАВАТА ДЪЛГОВЕ“

ДИРЕКЦИЯ
„ПРОГНОЗИ И УПРАВЛЕНИЕ
НА КАСОВИТЕ ПОТОЦИ
НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ“

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР

ДИРЕКЦИЯ
„ИНФОРМАТИКА
И КОМУНИКАЦИИ“

ДИРЕКЦИЯ
„ПЕЧАТНИ ИЗДАНИЯ
И ОБЩА КАНЦЕЛАРИЯ“

ДИРЕКЦИЯ
„СИГУРНОСТ
И АВТОТРАНСПОРТ“

ДИРЕКЦИЯ
„ИНВЕСТИЦИИ
И ПОДДРЪЖКА“

ОТДЕЛ
„МОБИЛИЗАЦИОННА
ПОДГОТОВКА И УПРАВЛЕНИЕ
НА КРИЗИ“

Издание на Българската народна банка
1000 София, пл. „Княз Александър Батенберг“ № 1
Телефон: 9145/1271, 1978, 1906
Телекс: 24090, 24091
Факс: 980 2425, 980 6493
Печат: Полиграфична база на БНБ

© Българска народна банка, 2003 г.
© Художествено оформление на корицата: Кирил Гогов, София, 2003 г.
© Фотограф: Иво Хаджимишев, София, 2003 г.

Материалите и информацията, публикувани
в Годишния отчет на БНБ за 2002 г.,
могат да се ползват без специално разрешение, единствено с изричното
позоваване на източника.

Web sites: www.bnb.bg; www.bnbank.org

С ъ д ъ р ж а н и е

	I. Развитие на световната икономика и финанси
12	1. Обзор и глобални тенденции в развитието на световната икономика
14	2. Развити страни
16	3. Страни – кандидати за членство в ЕС
	II. Развитие на българската икономика
20	1. Реален сектор
27	2. Външен сектор
27	Платежен баланс
31	Външна търговия
36	Външен дълг и дългови индикатори
39	3. Паричен сектор
39	Парични агрегати
41	Механизъм на паричното предлагане
43	Кредитни агрегати
45	Кредитен регистър
45	Лихвени проценти по операциите на търговските банки
46	Касова дейност на БНБ
48	4. Фискален сектор
49	Приходи и разходи на сектор „Държавно управление“
51	Финансиране на касовия дефицит. Размер и структура на държавния дълг
	III. Управление на международните валутни активи
54	1. Размер и динамика на валутните активи
55	2. Стратегия за управление на международните валутни активи
57	3. Структура на международните валутни активи
58	4. Политика за управление на риска и видове риск
	IV. Ликвидност и финансови пазари
62	1. Ликвидност
66	2. Финансови пазари
66	Пазар на ДЦК
68	Валутен пазар и регистрирани сделки между български и чуждестранни лица
70	Пазар на акции и корпоративни облигации
72	3. Платежна система и сетълмент
	V. Банков сектор и банков надзор
74	1. Банков сектор
82	2. Спазване на изискванията за разумна банкова дейност
88	3. Дейност на банковия надзор през 2002 г.

	VI. Евроинтеграция и международна дейност
96	1. Европейска интеграция
98	2. Сътрудничество с централни банки
99	3. Взаимоотношения с международни финансови институции
	VII. Консолидиран финансов отчет на Групата на БНБ
102	1. Годишен счетоводен отчет
102	Доклад на независимия одитор до Управителния съвет на БНБ
103	Изложение за отговорностите на Управителния съвет на БНБ
104	Консолидиран баланс към 31 декември 2002 г.
105	Консолидиран отчет за приходите и разходите към 31 декември 2002 г.
106	Консолидиран отчет за признатите печалби и загуби
107	Консолидиран отчет за паричния поток
108	Приложения към консолидираните счетоводни отчети
127	2. Отчет по изпълнението на бюджета на БНБ
129	Приложения

I.

Развитие на световната
икономика и финанси

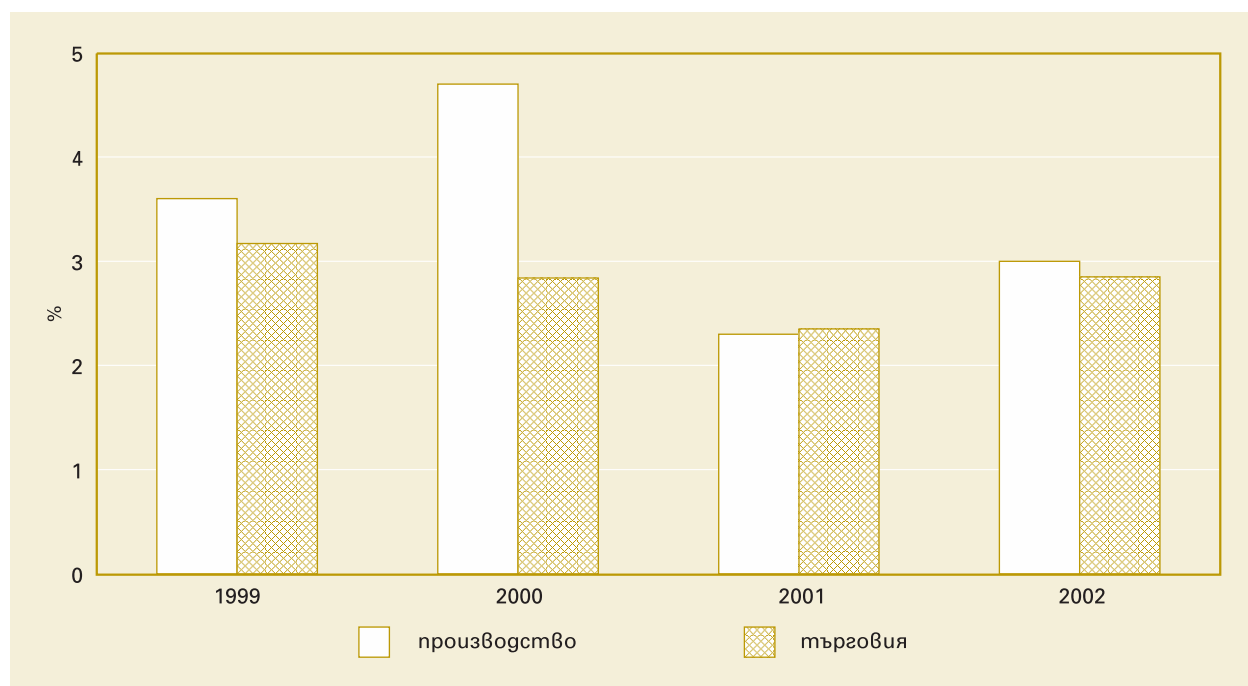
1.

Обзор и глобални тенденции в развитието на световната икономика

През пролетта на 2002 г. преобладаваха оптимистични оценки за растежа на световната икономика и в частност на развитите държави. Основа за оптимизма бяха показателите за първото тримесечие на годината. Пролетните прогнози на МВФ и на Европейската комисия (ЕК) отразиха тези първоначални благоприятни тенденции, като двете институции завишиха прогнозите си за темповете на растеж на световната икономика за 2002 г. спрямо оценките от есента на 2001 г.

Очакваното възстановяване се забави поради редица стари и нови шокове. През 2002 г. световната икономика продължаваше трудния процес на адаптиране към новите цени на суровия петрол, а събитията от 11 септември 2001 г., както и извършени през 2002 г. терористични атаки в различни региони засегнаха в световен мащаб цели отрасли, като

ДИНАМИКА НА СВЕТОВНОТО ПРОИЗВОДСТВО И ТЪРГОВИЯ

Източник: МВФ.

транспорт и туризъм.

Нов шок бе срещът на фондовите борси през 2002 г. и последвалите скандали, породени от разкрития за прикриване от големи компании на загуби и задължения. Поведението на гребните инвеститори се промени и те насочиха спестяванията си към банковата система. Измени се и структурата на инвестициите. Особено в САЩ тези шокове се отразиха чувствително върху богатството и доходите, което от своя страна повлия негативно върху съществения фактор на растежа – потреблението.

От февруари 2002 г. страните от ОПЕК започнаха да ограничават производството на суров петрол и успяха да повишат цената в границите на коридора от 22–28 щ. д. за барел. В Ирак постепено

назряваше криза и нарастваше опасността от война, което повлия върху цените на петрола и засили общата несигурност. Цената на суровия петрол през годината се колебаеше в широки граници, което допринасяше за нестабилността на очакванията.

Увеличението на общата несигурност, в т. ч. геополитическа, охладя бизнеса и снижи нивото на инвестициите. Равнището на безработица в края на годината се повиши както в САЩ, така и в Европейския съюз.

Под влияние на влошаващите се очаквания за текущата конюнктура и слабите очаквания за следващите месеци през есента на 2002 г. МВФ и Европейската комисия коригираха надолу пролетните си прогнози.

ПРОГНОЗИ НА МВФ И ЕК ЗА ИКОНОМИЧЕСКИЯ РАСТЕЖ

	Есен 2002		Разлика спрямо пролет 2002	
	2002	2003	2002	2003
МВФ*				
Световна икономика	2.8	3.7	-	-0.3
САЩ	2.2	2.6	-0.1	-0.8
ЕС	1.1	2.3	-0.4	-0.6
ЦИЕ	2.7	3.8	-0.3	-0.2
Европейска комисия**				
Световна икономика	2.6	3.6	-0.3	-0.3
САЩ	2.3	2.3	-0.4	-0.8
ЕС	1.0	2.0	-0.5	-0.9
10-те присъединяващи се страни	2.1	3.6	-0.4	-0.2
Останалите 3 кандидати за членство	2.9	3.8		

Източник: * World Economic Outlook, IMF, Autumn 2002.

** Autumn 2002. Economic Forecasts, European Commission.

Данните в края на 2002 г. продължиха да подават противоречиви сигнали за тенденциите в икономическата активност, а в началото на 2003 г. поради войната в Ирак показателите за доверието спаднаха до впечатляващо ниски в исторически план нива.

Развитите страни използваха инструментите на икономическата политика, с цел да противодействат на негативните тенденции. Лихвените процен-

ти в САЩ бяха намалени значително, а през декември 2002 г. ЕЦБ понижи лихвите по основните си рефинансиращи операции с 0.5 процентни пункта. В САЩ след скандалите със счетоводните манипулации в големи компании като *Enron* и *World.Com* спешно бяха предприети законодателни мерки, насочени към възстановяване доверието на инвеститорите и особено на гребните инвеститори.

¹ IMF, *World Economic Outlook*, April 2003. World Bank, *Global Development Finance*, April 2003.

Предварителните оценки на МВФ¹ за 2002 г. сочат увеличение на световния БВП на годишна база спрямо предходната година от 2.3% за 2001 г. на 3% за 2002 г. Най-голям принос за този растеж имат развиващите се страни (4.6% за 2002 г. спрямо 3.9% за 2001 г.) и страните в преход (които забавиха своя темп на растеж от 5.1% за 2001 г. на 4.1%). Растежът в развитите страни за 2002 г. се оценява на 1.8%, което е два пъти повече от резултата за 2001 г., но чувствително под средното за последните пет години (2.8%). Прогнозата на МВФ за 2003 г. е за 3.2% растеж, като най-голям ще е той в развиващите се страни – 5%.

Започналият в края на 2001 г. в развиващите се страни от Азиатския регион растеж продължи. По предварителни оценки¹ за 2002 г. той възлиза на 6.3% спрямо 5.5% за 2001 г. Основен принос в него има китайската икономика с темп на растеж от 7%. Азиатските икономики, които през 2001 г. бяха най-много засегнати от спада в световната търговия и търсенето на високотехнологични продукти (Корея, Тайван, Малайзия, Сингапур и Тайланд), отчитат през 2002 г. значително оживление. Сериозен риск за

региона остава високото равнище на задлъжнялост на публичния сектор след кризата от 1997 г. (особено на Индонезия и Филипините).

Развиващите се страни от Латинска Америка отчетоха за 2002 г. отрицателен растеж от 1.1%. Този резултат е по-малък спрямо 2001 г. с 0.4%. Кризата в Аржентина, която в началото на 2002 г. се оценяваше като локална, се прехвърли и върху съседните страни. Негативно влияние върху икономическата активност в региона оказваше политическата несигурност, свързана с изборите в Бразилия и кризата във Венецуела.

В резултат на голямото вътрешно търсене страните – кандидати за членство в ЕС, поддържат устойчиви темпове на растеж независимо от влошената международна конюнктура. За 2002 г. растежът в десетте страни, които предстои да бъдат приети за членки на ЕС през 2004 г., е 2.4%. За всички страни кандидати темпът на растеж през 2002 г. се оценява на 4.3%.² Положително влияние върху техните икономики ще оказват ясната перспектива и одобреният времеви график за приемането им за членки на ЕС.

2.

Развити страни

Европейски съюз

Растежът на БВП в ЕС беше под 1% за 2002 г., което се дължеше най-вече на неблагоприятните икономически показатели на някои от големите страни членки – Германия, Италия и в по-малка степен Франция. Относително високи темпове на растеж бяха регистрирани в Испания, Ирландия, Португалия и Финландия.

Ниските темпове на растеж затрудниха някои от страните – членки на еврозоната, с изпълнението на фискалния критерий. Общо за еврозоната бюджет-

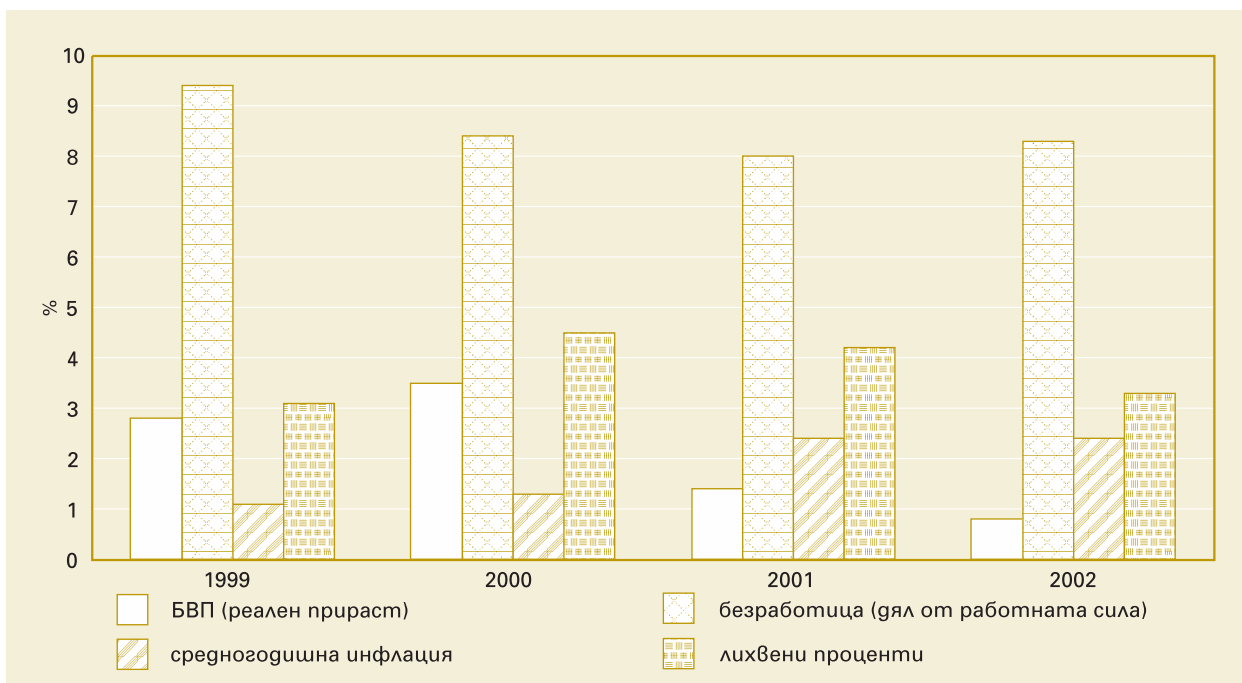
ният дефицит беше 2.2% от БВП, а за ЕС като цяло – 1.9%. Германия и Франция надвишиха горната граница от 3%, като бюджетният им дефицит достигна съответно 3.6% и 3.2%. В отговор на тези нарушения и с оглед на спазването на Пакта за стабилност и растеж Европейският съвет отправя специални препоръки към Германия, Франция, Португалия, Италия, Холандия и Великобритания да преразгледат бюджетните си програми и да приведат изпълнението им в съответствие с изискванията на пакта.

Инфлацията за годината беше 2.2%, т. е. с 0.3 пункта по-ниска отколкото

¹ World Bank, *Global Economic Prospects and the Developing Countries*, December 2002.

² Прогноза на ЕК за страните – кандидати за членство в ЕС, пролет 2003 г.

ОСНОВНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА СТРАНИТЕ ОТ ЕС

Източник: МВФ.

през 2001 г. Върху равнището на цените повлия повишаването на косвените данъци и таксите в някои от страните членки.

САЩ

Реалният БВП на САЩ нарасна с 2.4% през 2002 г., подкрепен от растежа на потребителските разходи, докато брутното капиталонакопаване в основни активи продължи тенденцията си към спад. През годината се наблюдава и тенденция към спад на цените на стоките, свързана най-вече с високите темпове на нарастване на производителността на труда. През последната година производителността на труда се е увеличила с 5.6%, а разходите на труд за единица продукция са намалели с 2.2%.

Япония

За 2002 г. японската икономика постигна 0.3% положителен растеж, което е близко до растежа през 2001 г. (0.4%).

Въпреки поскъпването през годината на йената спрямо долара главен фактор на растежа бяха износът и в по-малка степен увеличеното частно потребление. От друга страна, продължи тенденцията към намаляване на частните инвестиции.

Дефлацията остана основен проблем за японската икономика. За пета поредна година индексът на цените спадна по единица. През 2002 г. тя беше 0.9% (0.6% за 2001 г.) и при нулевите краткосрочни лихвени проценти японската икономика попадна в ликвиден капан, при който се нарушава трансмисионният механизъм на паричната политика, провеждана от централната банка.

Фискалната политика продължава да изпитва затруднения. През 2002 г. бюджетният дефицит възлезе на 7%, а държавният дълг представляваше 140% от БВП. През 2003 г. предстои да се направят реформи не само в банковата сфера, но и в цялата икономика.

3.

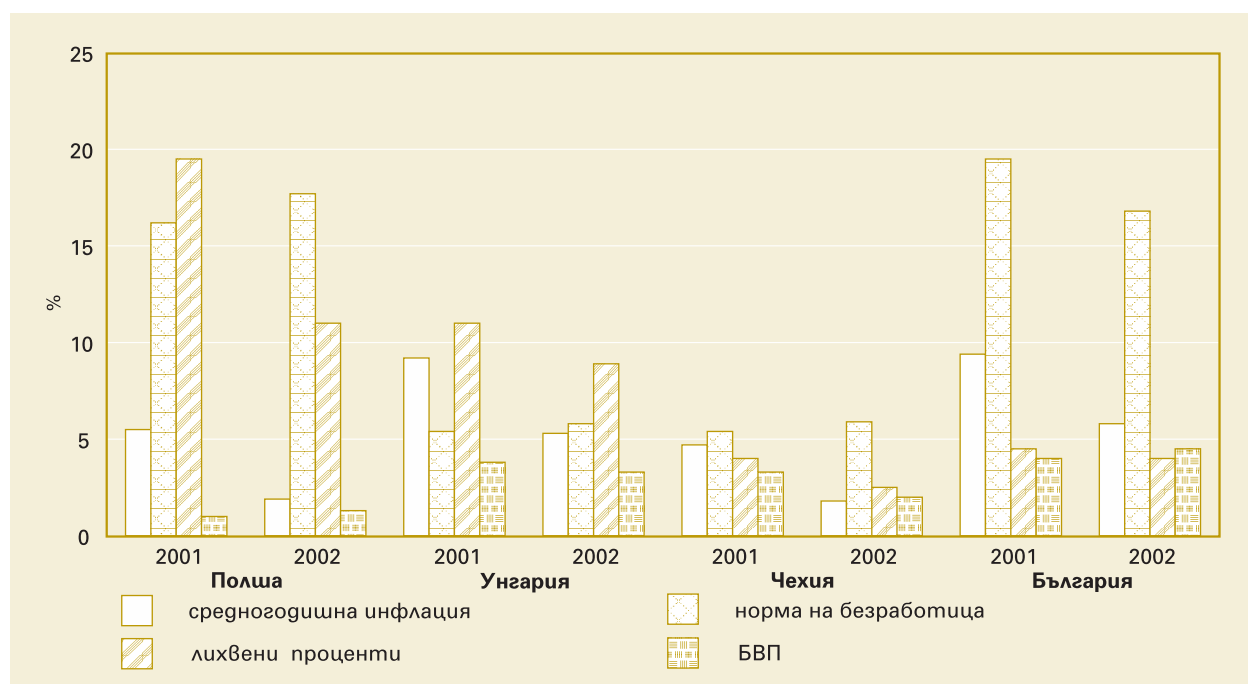
Страни – кандидатки за членство в ЕС

Централна Европа¹

Чешката икономика отбеляза през 2002 г. 1.9% растеж. Поройните дъждове и наводненията през август доведоха до прекъсване на производствения цикъл и спад на приходите от туризъм. От друга страна, силната круна допринесе за намаляването на износа и увели-

чаването на вноса на стоки и услуги. Движеща сила на растежа на икономиката в началото на годината бяха инвестициите, а през втората половина – частното потребление. Равнището на безработицата от 8.7% в средата на годината се повиши на 9.8% в края на 2002 г. Инфлацията намаля на 1.8% – рязък спад в сравнение с 2001 г. (4.7%).

ОСНОВНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА СТРАНИТЕ ОТ ЦИЕ

Източник: БМР.

Чешката централна банка засили интервенциите си на валутния пазар, за да противодейства на поскъпването в края на 2001 г. на чешката круна спрямо щатския долар. Освен чрез операции на открития пазар банката понижи на няколко стъпки основния лихвен процент (двуседмичната репо лихва) от 4.75% в началото на 2.75% в края на 2002 г. В началото на 2003 г. лихвата бе намалена с още 25 пункта.

Растежът на **унгарската** икономика през 2002 г. беше 3.3% (3.8% през 2001 г.). Прояви се тенденция към ускоряване на растежа. Индустрията и секторът на услугите бяха негови основни фактори. Стабилното вътрешно потребление бе в основата на растежа на сектора на услугите. Потреблението от своя страна се поддържаше от нарастването на заплатите (с 13% за първите десет месеца) и от увеличаването на потребителските кредити.

¹ Данните са на BIS, Economic Indicators for Eastern Europe, March 2003; и Bank Austria Creditanstalt, CEE Report, N1-2003.

Експанзионистичната фискална политика на унгарското правителство доведе до значително нарастване на бюджетния дефицит, който още в първата половина на годината надхвърли заложената горна граница от 3.2%. Дефицитът по текущата сметка достигна 4.4% от БВП (при 2.2% за 2001 г.).

През 2002 г. инфлацията беше 5.3%, което надвиши набеязаната от унгарската централна банка инфлация от 2.5%–4.5%. През май и юли базовият лихвен процент бе повишен до 9.5% и остана на това равнище до ноември, когато форинтът започна да поскъпва. Към края на годината лихвеният процент бе намален на 8.5%, а в началото на 2003 г. стойностите му достигнаха 6.5% с цел противодействие на по-нататъшното поскъпване на унгарската валута.

През 2002 г. **полската** икономика ускори темповете си на растеж, като достигна 1.3% в сравнение с 1% през 2001 г. Движещ фактор за растежа продължи да бъде частното потребление, което се увеличи с 3.2% през 2002 г. (2% растеж през 2001 г.). Инфлацията спадна значително въпреки нарастването на потреблението и достигна 2% (5.5% за 2001 г.). Ниската инфлация от своя страна позволи на централната банка да разхлаби паричната си политика. От 11.5% в началото на годината (19% в началото на 2001 г.) лихвата по 28-дневните рефинансиращи операции на открития пазар бе плавно намалена и достигна 6.75% към края на годината.

Бюджетният дефицит остана сравнително висок – 5.4%, което е с 0.8 процентни пункта повече от 2001 г. и с 0.2 процентни пункта над предвиденото съгласно бюджетната програма за 2002 г. Причина за това са ниските приходи от подоходните данъци и по-високите от очакваното субсидии за пенсионните фондове. Слаби резултати бяха отчетени и в изпълнението на приватизационната програма на правителството (18% от предвиденото). Финансирането на бюджета бе главно чрез емисии на деноминирани в злоти ДЦК.

Русия

Реформите в Русия продължиха успешно и през 2002 г., като бяха направени важни законодателни и структурни промени. Приети бяха законите за използване на обработваемата земя, банковата несъстоятелност, закон за инвестиционните пенсионни фондове и закон за гарантиране на депозитите; беше премахната таксата за ползване на националната пътна мрежа (1% върху корпоративните приходи). Освен законодателни бяха направени и административни реформи с цел намаляване на бюрократичните процедури при регистрирането и лицензирането на гребния бизнес. През декември бе либерализиран достъпът до железопътната мрежа, като се гарантира равнопоставеност на всички икономически агенти, удовлетворяваща приетите със закон стандарти за железопътен транспорт.

Растежът на икономиката бе 4.3% (5% през 2001 г.). Частното потребление бе негов основен фактор и се стимулираше от увеличението на реалните заплати със 17% (резултат от политиката на правителството да повишава ниските заплати в образованието и здравеопазването) и на пенсиите за 2002 г. с 16%.

Нарасналите разходи на правителството за социални нужди доведоха до съкращаване на бюджетния излишък от 3% през 2001 г. на 2.4% през 2002 г. В бюджета за 2003 г. също се предвижда излишък, който се планира да се използва за обслужването на външния дълг от 17 млрд. щ. д. (14 млрд. щ. д. за 2002 г.).

В края на ноември централната банка на Русия публикува монетарната си програма за 2003 г. Като основна цел в нея се поставя задържането на инфлацията на ниски равнища. Залагат се две цели – за *обща* инфлация от 10%–12% и *базисна* инфлация от 8%–8.5%. Набеязаната инфлация за 2002 г. беше надхвърлена и в края на годината тя бе 15.1%, а средногодишната бе 15.8% при заложен коридор от 14.3%–15.5%.

Държави с паричен съвет

Естонската икономика за трета поредна година отчита висок растеж от над 5%. Прогнозите за текущата и следващата година са за растеж, близък до потенциалния за Естония – 5%. Главният фактор на растежа е вътрешното търсене, което за годината компенсира отрицателния нетен износ. Инфлацията в страната все повече се доближава до тази в ЕС, като към края на 2002 г. тя е вече 2.7%.

Бюджетният излишък нарасна на 1.25% (1% за 2001 г.). Очаква се разходите, свързани с членството на Естония в НАТО и ЕС, да доведат до дефицит от около 1%. През 2002 г. дефицитът по текущата сметка се увеличи двойно спрямо предходната година и достигна 12% от БВП под влияние на влошаването на външната среда и увеличеното вътрешно търсене.

Литва повтори през 2002 г. високия

растеж от 5.9%, отчетен за 2001 г. Негов двигател бе вътрешното търсене, подкрепено от задълбочаването на финансовото посредничество, растежа на реалните заплати (отразяващ увеличаването на производителността на труда) и повишаването на заетостта. През 2002 г. безработицата се сви с 2% спрямо предходната и достигна 10.9%. Инфлацията остава 0.3% за годината, а за последните две тримесечия бе отчетена дефлация, съответно от 0.8% и 1%. Причина за това е поскъпването на лита в началото на годината, когато централната банка на Литва промени резервната валута от щатски долар на евро, което се прие изключително добре от финансовите пазари. Отрицателното салдо по текущата сметка се задържа на нивата от 2001 г., като 80% от него се финансират от преките чуждестранни инвестиции.

II.

Развитие на българската икономика

Пета поредна година българската икономика се развива с относително високи темпове на растеж. Едва през 2002 г. голямата икономическа активност доведе до повишение на заетостта и намаление на равнището на безработица. В началото на 2003 г. общият показател на доверие се повиши с 3.5 процентни пункта спрямо началото на предходната година, а доверието на потребителите на-

расна с 6.4 процентни пункта¹.

Растящото вътрешно търсене като основен фактор на растежа не оказва инфлационен натиск поради наличието на свободен производствен капацитет – използваните мощности се оценяват на 60.3% в началото на 2003 г. Влияние върху инфлацията оказаха корекциите в административно определяните цени и цените на горивата.

1.

Реален сектор

Оптимизмът на ръководителите на стопанските предприятия в началото на 2002 г. се потвърди от добрите показатели за развитие на икономиката през годината. Трусоеите в динамиката на промишлените продажби през първото тримесечие бяха компенсирани през следващите месеци, а услугите продължиха да бъдат най-динамично развиващият се сектор на икономиката.

Икономически растеж

Брутният вътрешен продукт за 2002 г. нарасна с 4.8% в реално изражение благодарение на устойчивите темпове на растеж на вътрешното търсене. През

третото тримесечие значителен принос за растежа имаше нетният износ.

Индивидуалното потребление има най-висок принос за растежа на БВП през 2002 г. Нарастването на потребителското търсене е свързано с увеличението на доходите на домакинствата и подобряването на финансовото състояние на населението, живеещо в селските райони². Данните за домакинските бюджети за декември 2002 г. показват значително увеличение (с 28%) на номиналния доход на човек от домакинство и съответно номинално нарастване на потребителските разходи с 24% спрямо декември 2001 г. С високи темпове се увеличават номиналните доходи от работна запла-

¹ НСИ, Наблюдение на потребителите, януари 2003 г.

² Пак там.

РЕАЛНИ ТЕМПОВЕ НА РАСТЕЖ НА БВП ПО КОМПОНЕНТИ НА КРАЙНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ

(в проценти спрямо съответния период на предходната година)

	2000	2001	2002				
			I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо
Брутен вътрешен продукт	5.4	4.1	3.4	5.6	6.4	3.4	4.8
крайно потребление	5.7	4.4	3.7	2.6	2.6	7.3	4.1
индивидуално	4.9	4.6	4.0	2	2.2	7.1	3.9
колективно	13.3	2.9	1.5	7.8	6	8.5	6.2
брутно капиталонакопаване в основен капитал	15.4	23.3	4.6	11.6	4.1	14.7	9.3
външнотърговско салдо							
износ на стоки и услуги	16.6	10.0	-4.1	4.7	12.6	9.3	6.2
внос на стоки и услуги	18.6	14.8	0.6	5.4	1.7	10.3	4.7

Източник: НСИ.

та (с 33%), от предприемачество (с 39%) и от собственост (със 70%).

По данни от изследването на бюджетите на домакинствата в реално изражение потребителските разходи на домакинствата нарастват с 8.7% през 2002 г. спрямо 2001 г. Освен разходите за храна и текуща издръжка на жилищата съществен принос за нарастването на потребителските разходи на домакинствата имат разходите за облекло и обувки и за съобщения.

Структурните промени в потребителските разходи на домакинствата през 2002 г. са свързани с промените на административно определяните цени на електро- и топлоенергията, които водят до повишение на номиналните разходи за текуща издръжка на жилищата. Реалното нарастване на някои потребителски разходи независимо от повишението на съответните цени отразява ефекта от растящите доходи на домакинствата.

Според наблюдението, проведено от НСИ през януари 2003 г., доверието на потребителите нараства през годината, като общата балансова оценка за бюджета на домакинствата се подобрява с 6.4 пункта спрямо януари 2002 г., в т. ч. значително за селското население. Подобрява се оценката на потребители за настоящата икономическа ситуация и за перспективите през следващите 12 месеца. Оптимизъм съдържат и

оценките, свързани с безработицата през следващите дванадесет месеца.

Косвени показатели за растящото потребителско търсене предоставят данните за развитието на вътрешната търговия и вноса. За периода януари – декември реалните приходи от продажби на вътрешната търговия за 2002 г. нарастват с 4.3% спрямо 2001 г. За същия период продажбите на дребно нарастват реално с 2.5%. С високи темпове се увеличават продажбите на храни, напитки и тютюневи изделия. Ускорява се и вносът на потребителски стоки.

Колективното потребление нараства с 6.2% в реално изражение, което отразява отпускането на фискалната рестрикция през годината. Приносът на колективното потребление за общия растеж на БВП е неголям – 0.6 процентни пункта.

През 2002 г. **инвестиционното търсене** е с по-ниски темпове на растеж в сравнение с 2001 г. и увеличението на инвестициите в основен капитал се забавя през 2002 г. до 9.3%.

Оценката на стопанските ръководители за инвестиционната активност в началото на 2002 г. беше оптимистична – те предвиждаха номинално увеличение на инвестициите с 21% в сравнение с 2001 г. Най-голям дял (35%) от инвестиционните ресурси трябваше да се насочи за развитие и усъвършенстване на производствения процес. Очакваните

разходи за машини и съоръжения като дял от общите разходи за дълготрайни материални активи се предвиждаше да бъдат 63%, като половината от тях щяха да се използват за внос на машини и съоръжения.

Данните за вноса на инвестиционни стоки сочат относително намаление в темповете на инвестиционна активност в сравнение с 2001 г.

Вероятно поради влошаване на общата международна конюнктура намеренията за високи темпове на прираст на инвестициите не бяха реализирани напълно. През октомври 2002 г. НСИ проведе втората регулярна анкета за инвестиционната активност¹, според която стопанските ръководители предвиждат номинално увеличение на инвестициите със 7.2% през 2002 г. спрямо окончателните данни за инвестициите през 2001 г. Делът на инвестициите в частния сектор според анкетата се очакваше да бъде 72% с номинално увеличение от 4.8% спрямо 2001 г. Снага

инвестиционната активност в отраслите, произвеждащи стоки за междинно потребление, хранителни продукти и напитки и недълготрайни потребителски стоки. В същото време в енергетиката и водоснабдяването инвестиционните разходи нарастват номинално с 18%, а в групата отрасли, произвеждащи инвестиционни стоки, увеличението е близо 3 пъти. Фактори, които според стопанските ръководители са повлияли благоприятно върху инвестиционната им активност, са растящото търсене на продукцията, разполагаемите финансови ресурси и очакваните печалби.

Динамика на предлагането. Добавената стойност за 2002 г. нарасна с 4.6%. Въпреки влошените показатели за производствената активност в промишлеността през първото тримесечие растежът, реализиран от сектора на услугите, спомогна за ускорено нарастване на добавената стойност през цялата година.

ТЕМПОВЕ НА РАСТЕЖ НА БРУТНАТА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ ПРЕЗ 2002 г.

(в проценти спрямо съответния период на предходната година)

	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо
Брутна добавена стойност	3.2	5.4	6.5	3.2	4.7
Аграрен сектор	3.9	1.2	7.8	4.0	5.1
Индустрия	0.6	4.8	5.3	3.1	3.5
Услуги	4.6	6.4	6.6	3.1	5.1

Източник: НСИ.

През 2002 г. **промишлеността** постепенно преодоляваше негативната динамика на производствените показатели, оформила се от средата на 2001 г. В резултат общият обем на продажбите за 2002 г. нарасна с 1.3% спрямо предходната година в реално изражение, като беше преодолян спадът от над 10% от първите три месеца на годината. Значителен принос за ускоряване темповете на прираст на продажбите имаха тези за износ.

Положителен принос за подобряващата се динамика на промишленото производство имат отраслите: производство на машини, оборудване и домакински уреди; производство на облекла; производство на радио-, телевизионна и съобщителна техника; производство на текстил; производство на дървен материал и изделия от дърво. Тези отрасли реализираха и добри експортни резултати.

Негативен ефект върху промишленото производство имаше спадът на изно-

¹ Това е първото наблюдение, изцяло хармонизирано с Европейската програма за бизнес наблюдения, и по специално с инвестиционната анкета на Европейската комисия.

ПРИНОС ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА ПРОМИШЛЕНИТЕ ПРОДАЖБИ ПРЕЗ 2002 г.

(процентни пунктове)

	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо
Продажби*	-9.7	3.0	8.0	3.9	1.3
за износ	-6.2	2.7	5.5	4.8	1.7
за вътрешния пазар	-3.5	0.3	2.5	-0.9	-0.4

* Темп на изменение в проценти спрямо съответния период на предходната година.
Източник: НСИ.

са на петролни продукти, метали, продукти на химическата индустрия, енергоносителни. Значим спад на продажбите на вътрешния пазар регистрираха тютюневата индустрия и отрасъл *издателска и полиграфическа дейност и тиражиране на записани носители*. През втората половина на 2002 г. негативната тенденция в металургията се пречупи и отрасълът започна да се развива във възходяща посока.

Фактор с изключително благоприятно въздействие върху развитието на промишлеността е продължаващата тенденция към подобряване на ефективността в преработващата промишленост, измерена с разликата в темповете на растеж на добавената стойност и на брутната продукция. С растящата конкурентоспособност могат да се обяснят и положителните резултати в износа през 2002 г.

ТЕМПОВЕ НА РАСТЕЖ НА БРУТНАТА ПРОДУКЦИЯ И ДОБАВЕНАТА СТОЙНОСТ В ПЕРЕРАБОТВАЩАТА ПРОМИШЛЕННОСТ

(в проценти спрямо съответния период на предходната година)

	2001					2002				
	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо
Брутна продукция	5.9	3.4	5.3	0.2	3.6	-0.6	2.3	4.2	6.1	3.1
Добавена стойност	6.2	1.1	5.5	4.6	4.3	1.3	4.9	6.8	5.9	4.8

Източник: НСИ.

Оценките за конюнктура на мениджърите от промишлеността останаха през годината благоприятни. Диаграмата на показателя бизнес климат показва, че промишлеността се намира във възходяща фаза на бизнес цикъла.

Брутната продукция и добавената стойност в **аграрния сектор** през 2002 г. нарастват съответно с 4.1% и 5.1%. Годината беше сравнително благоприятна в климатично отношение в сравнение с предходните две години на суша в Северозападния район. Производството на основни земеделски култури се увеличи.

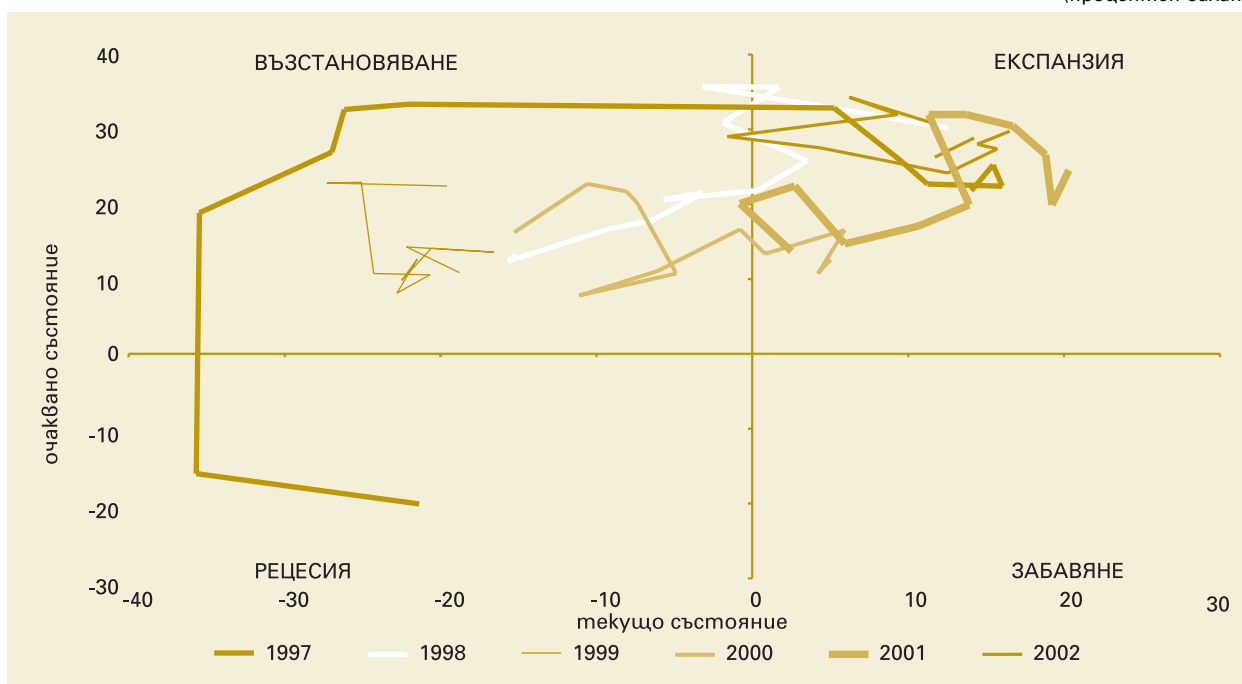
Услугите продължават да бъдат най-

динамично развиващият се сектор в икономиката. Бурен растеж бележат съобщенията (отчетен и в наблюдението на домакинските бюджети), особено след продажбата на втория лиценз за GSM оператор. За деветте месеца на 2002 г. пътуванията на автомобилния товарен транспорт са нараснали с 22.2% спрямо същия период на предходната година. Продажбите на дребно в търговията също се увеличават значително.

Туризмът се развива с високи темпове през последните три години. Нарастват притоците на чужденци и приходите от туристически услуги.

БИЗНЕС КЛИМАТ В ПРОМИШЛЕНОСТТА

(процентен баланс)

Източник: НСИ, БНБ.

ТУРИЗЪМ

(в проценти спрямо съответния период на предходната година)

	2000	2001	2002
Реализирани нощувки, общо	14.1	9.7	9.6
– в т. ч. от чужденци	18.0	18.5	19.1
Приходи от туризъм (в доларово изражение)*	15.3	11.8	11.1

* По данни от платежния баланс.

Източник: НСИ, БНБ.

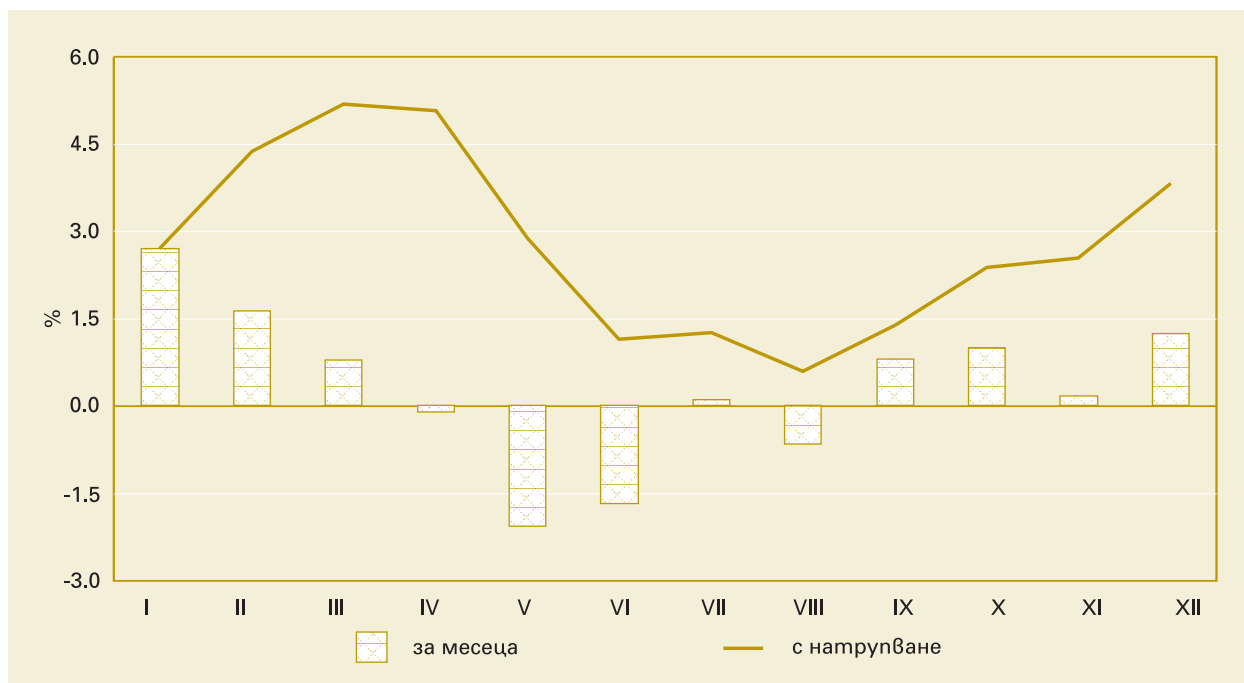
Инфлация

Средногодишната инфлация през 2002 г. спадна на 5.8% в сравнение със 7.4% за 2001 г. В края на годината натрупаната инфлация беше 3.8%, или с един процентен пункт под инфлацията в края на 2001 г. Средно за 2002 г. делът на стоките, чиито цени се повишават, възлиза на 44% от общата потребителска кошница. Влияние върху равнището на инфлация оказаха контролираните цени, цените на горивата и цените на хранителните стоки.

В началото на годината влязоха в сила промени в равнището на редица данъци

и такси, които имаха силно инфлационно въздействие през първите три месеца на годината. Най-висока беше инфлацията през януари – с 2.7% спрямо декември 2001 г., което се дължеше изключително на вътрешни фактори – промяна в данъчното облагане, като въвеждане на ДДС върху лекарствата, увеличение на патентните данъци и акцизите. Натрупаната до март инфлация достигна 5.2%, като най-голям принос за общото повишение на цените имаха базисната инфлация (2.7 процентни пункта) и инфлацията при стоките с контролирани цени (1.8 процентни пункта).

ИНФЛАЦИЯТА ПРЕЗ 2002 г.

Източник: НСИ.

През следващите месеци инфлацията се определяше от динамиката на цените на хранителните стоки, които започнаха да спадат, от повишението на цените на електроенергията и топлоенергията през юли съответно с 18% и 10%, както и от цените на суровия петрол,

които се колебаеха в широки граници (от 18.6 щ. д. за барел суров петрол „Брент“ през март до 28.5 щ. д. през декември). Поскъпването на еврото (лева) спрямо щатския долар подпомагаше поддържането до края на годината на относително ниски темпове на инфлация.

ИНФЛАЦИЯТА ПРЕЗ 2002 г.

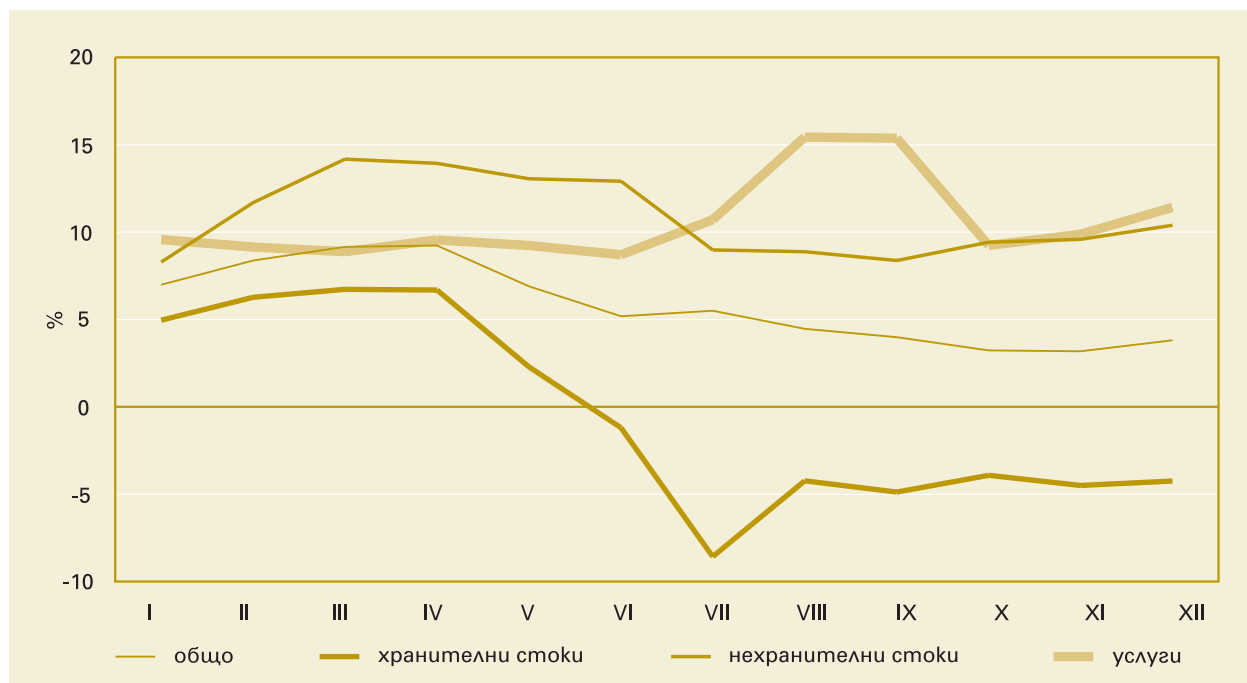
	Инфлация (% в края на годината)	Принос за инфлацията (процентни пунктове)
Общо	3.8	
Хранителни стоки	-4.2	-1.9
Нехранителни стоки	10.4	2.7
Обществено хранене	3.9	0.1
Услуги	11.4	2.9

Източник: НСИ.

С най-голям принос за нарастването на контролираните цени са електроенергията (увеличение с 24.4% за 2002 г. и принос от 1.8 процентни пункта), тютюневите изделия (увеличение с 44.2% за

2002 г. и принос от 1.1 процентни пункта), лекарствата и други фармацевтични продукти (увеличение с 20.8% за 2002 г. и принос от 0.7 процентни пункта).

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ ПРЕЗ 2002 г.

Източник: НСИ.

Цените на производител през годината нараснаха с 0.05% и не оказваха инфлационен натиск върху потребителските цени. Производствените цени в добивната промишленост се покачиха с 3.8%, докато цените на енергийните суровини спаднаха с 20.5%. Цените на изделията в преработващата промишленост се повишиха общо с 3.4%, а на продуктите и услугите в производството и разпределението на електроенергия, газ и вода през годината намаляха с 15.5%.

Заетост

Егва през 2002 г. темповете на растеж започнаха да се отразяват положително върху заетостта. Според резултатите от наблюдението на работната сила през декември броят на заетите в края на 2002 г. нараства с 2.9% спрямо нивото в края на 2001 г., в т. ч. заетостта в общественения сектор намалява с 6%, а с 4% се увеличава заетостта в частния сектор. При този темп на растеж на заетостта и от гледна точка на

реализирания реален прираст на БВП производителността на труда през годината продължи да нараства.

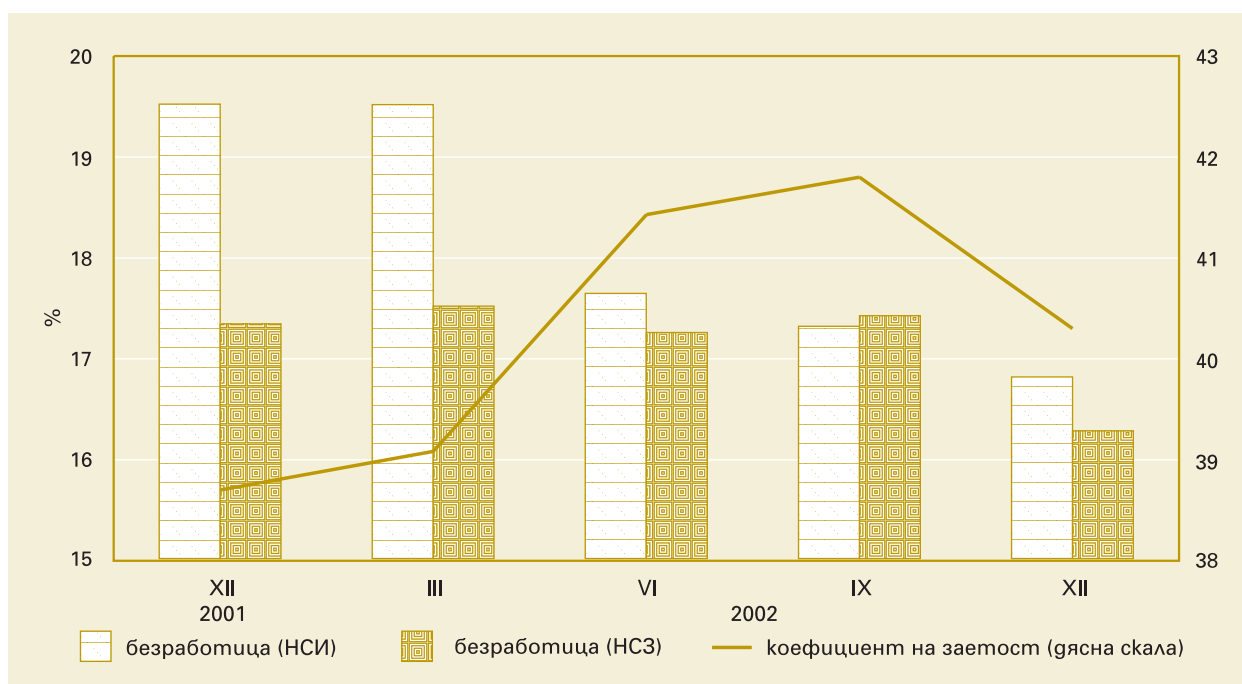
Най-съществен принос за увеличаването на заетостта има сектор *търговия и ремонт* и преработващата промишленост. Увеличава се заетостта и в държавното управление и здравеопазването.

Средната работна заплата нараства с 1.1% в реално изражение. Увеличение е отчетено в секторите *държавно управление, здравеопазване, образование, финансови услуги, търговия, бизнес услуги*. В промишлеността, строителството и в общественото хранене и хотелиерството реалната работна заплата намалява, което е благоприятно за конкурентоспособността, но е и отражение на все още високото равнище на безработица.

Равнището на безработица намалява през годината от 19.5% в края на 2001 г. на 16.8% през декември 2002 г. Броят на безработните спада с 14.5%, в т. ч. дълготрайно безработните са по-малко с 10.8%¹. Спадът на равнището на безра-

¹ По данни от наблюдението на работната сила, проведено от НСИ през декември 2002 г.

СЪСТОЯНИЕ НА РАБОТНАТА СИЛА

Източник: НСИ, НСЗ.

ботица се отразява и върху бюджетите на домакинствата, в които нараства делът на доходите от заплати и намалява този на доходите от помощи за безработни и други социални помощи.

Съгласно данните на Агенцията по заетостта общият нетен поток на регистрираните безработни през 2002 г. е отрицателен. От заявените свободни работни места най-голям дял заемат

тези по програмите за заетост (34.5%), като новооткритите места представляват средно около 13.5%. Средно 86% от заявените свободни места се заемат от безработни. От всички заети места 35.7% са по линия на програмите за заетост, от които 20.7% по Гаранционния фонд за микрокредитиране. Така средно на едно свободно работно място през годината са се падали 22-ма безработни.

2.

Външен сектор

Платежен баланс

Текуща сметка

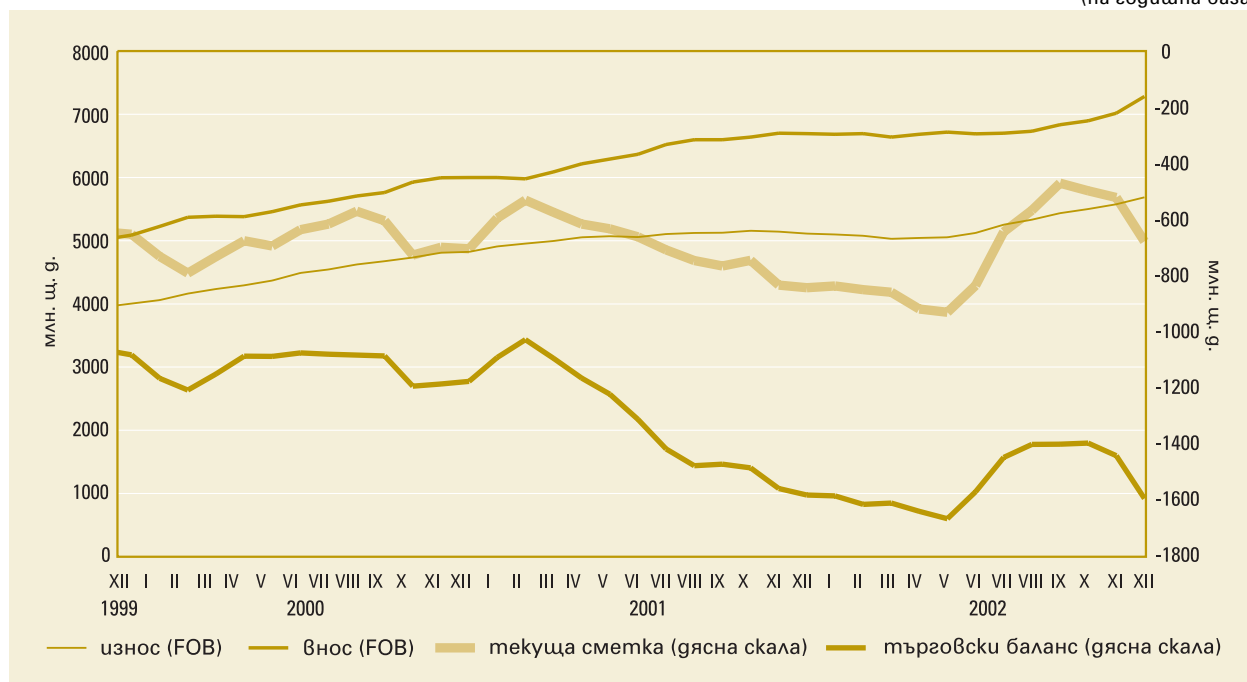
През 2002 г. дефицитът по текущата сметка на платежния баланс е 677.4 млн. щ. д. (4.4% от БВП), като решаваща роля за формирането му имат отрицателните стойности на нетния доход и търговския баланс. Влошаването на последния показател е компенсирано до известна степен от благоприятната динамика на останалите компоненти на текуща-

та сметка, в резултат на което салдото по нея се подобрява със 164.8 млн. щ. д. в сравнение с предходната година.

Преструктурирането на външния дълг и по-ниските лихви на международните финансови пазари имаха благоприятен ефект върху текущата сметка през 2002 г., изразяващ се в по-ниски разходи по обслужването на външния дълг. Наб-

ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ НА ПЛАТЕЖНИЯ БАЛАНС

(на годишна база)

Източник: БНБ.

людава се и повишаване на платения и дължимия доход от преки инвестиции, което се дължи на нарасналия дял на чуждестранната собственост в българската икономика.

Позитивното влияние на нетните приходи от услуги върху изменението на текущата сметка се дължи най-вече на туризма. Отчита се едновременно увеличение на нетните приходи от туризъм и намаляване на нетните разходи за транспорт, компенсиращи влошаването по статията *други услуги*. Независимо от по-ниската с 13.9 млн. щ. г. стойност на получените от ЕС предприемачески фондове нетните постъпления от текущи трансфери също отчитат нарастване, като приносът им за намаляването на дефицита по текущата сметка е съизмерим с този на нетните приходи от услуги. Това се дължи главно на съществено нарастване на текущите трансфери от частни лица към резиденти, чийто относителен дял в общата сума на текущите трансфери достига през отчетния период 76.3%.

Финансова сметка

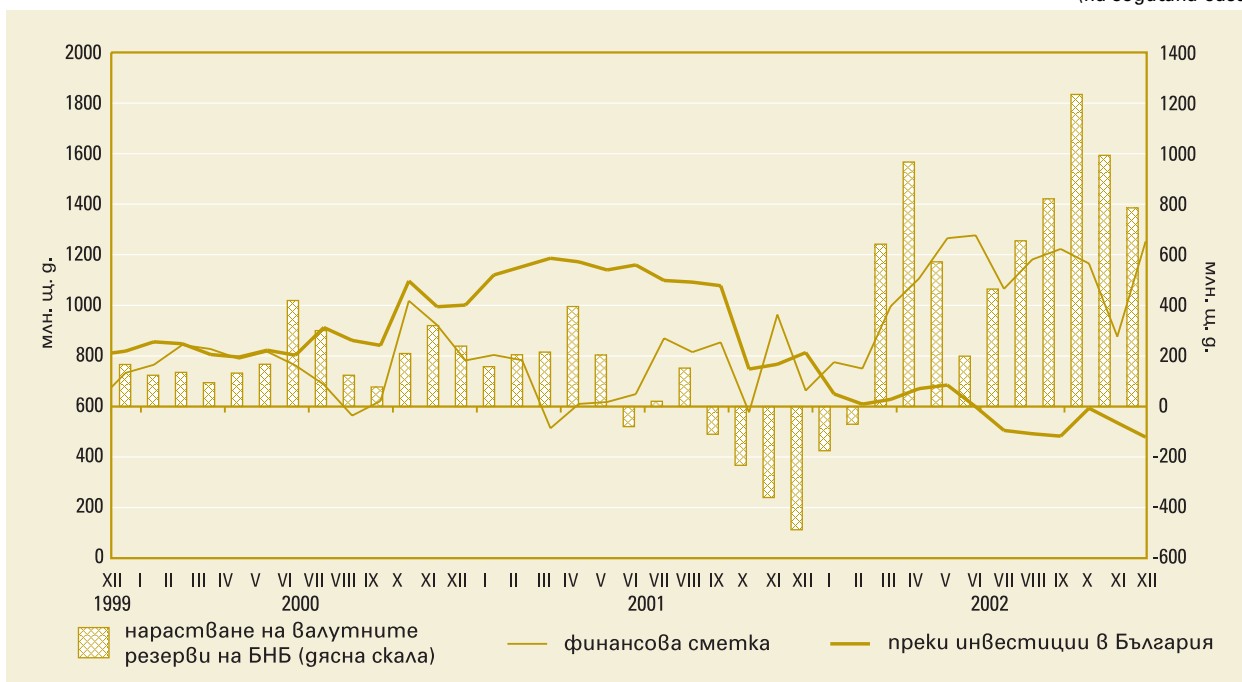
Поради компенсиращата роля на финансовата сметка отрицателното салдо по текущата сметка не доведе до намаляване на валутните резерви. Положителното салдо по нея отбелязва значително нарастване (с 590 млн. щ. г.) спрямо предходната година, достигайки 1252.8 млн. щ. г. Основен принос за формирането му има притокът на капитали, свързан с разглежданите по-долу позиции.

Преки чуждестранни инвестиции.

Преките чуждестранни инвестиции са 478.7 млн. щ. г. (3.1% от БВП), които покриват над 2/3 от дефицита по текущата сметка. През октомври е отчетена най-високата месечна стойност на този показател в рамките на периода януари – декември в резултат на постъпленията от продажбата на ТБ „Биохим“. Сумата на преките чуждестранни инвестиции през 2002 г. е значително по-малка (с 334.2 млн. щ. г.) от предходната година, което се дължи на комплексното влияние на няколко фактора:

ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ НА ПЛАТЕЖНИЯ БАЛАНС

(на годишна база)

Източник: БНБ.

- сравнително ниските темпове на растеж на световната икономика, оказващи негативно въздействие върху доходите на икономическите агенти нерезиденти, което рефлектира върху техните инвестиционни решения;
- високата база, с която се сравнява отчетната стойност на показателя¹;
- по-малкия размер на показателя *друг капитал* и по-ниските приходи от неприватизационни сделки (т. нар. *инвестиции на зелено*). През отчетния период обаче реинвестираната печалба (52.8 млн. щ. д.) и дяловият капитал от приватизационни сделки (135.6 млн. щ. д.) са неколкостранно по-високи отколкото през предходната година.

Финансови кредити за неправителствения небанков сектор. Външните кредити за *други сектори* са предимно с инвестиционно предназначение и тяхното нарастване с 237.2 млн. щ. д.

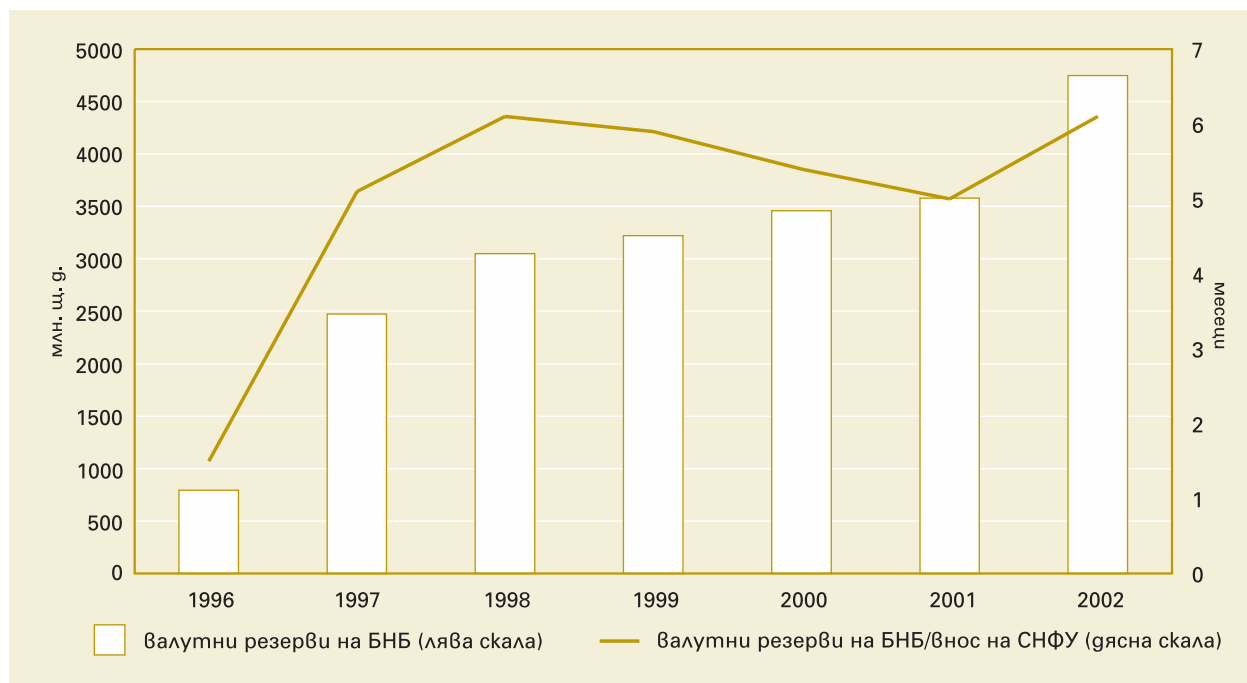
следва да се разглежда като предпоставка за увеличаване на инвестициите, а оттам и като фактор за икономическия растеж.

Валутни депозити на местни търговски банки в чуждестранни финансови институции. Същественият спад с 299 млн. щ. д. на валутните депозити на местни търговски банки в чуждестранни финансови институции бе предизвикан от низходящата тенденция на лихвите на международните пазари, но вероятно е свързан с отчетеното нарастване на портфейлните им инвестиции в чуждестранни и вътрешни активи и с разширяването обема на кредитирането за реалния сектор. Оформилата се тенденция към пренасочване на средства към вътрешни активи е резултат от оптимизирането на инвестиционното поведение на търговските банки с цел реализиране на по-висока доходност.

Инвестиции на резиденти в чуждестранни дългови ценни книжа. Значителното намаление на този показател

¹ През предходната година по подстатията *дялов капитал от други сделки* бяха отразени постъпленията от продажбата на лиценза за втория GSM оператор (135 млн. щ. д.), което съществено допринесе за значителния размер на преките чуждестранни инвестиции през 2001 г.

ВАЛУТНИ РЕЗЕРВИ НА БНБ

Източник: БНБ.

с 241.9 млн. щ. д. е обусловено главно от продажбата на обезпечението по брейди облигациите, което бе освободено след замяната на част от тях с глобални облигации.

През 2002 г. се отчита спад с 302.1 млн. щ. д. на чуждестранните инвестиции в български ценни книжа. Решаваща роля за това имаше намалението на вълнения дълг на правителството както в резултат от реструктурирането, така и поради факта, че част от емитираните на международните финансови пазари глобални облигации бяха придобити от резиденти. Погасяването на задълженията по емитирани от страна на община София облигации (в размер на 21.2 млн. щ. д.), извършено в края на първото полугодие, също имаше принос за редуциране на вземанията на нерезиденти по български дългови книжа.

Салдото по общия баланс достигна 715.2 млн.щ. д. и е значително по-голямо от отчетеното за предходната година. Реализираният излишък е основният източник, чрез който се финансира намалението (със 142.3 млн. щ. д.) на нетния размер на задълженията към МВФ и увеличението (с 586.3 млн. щ. д., без да се включват курсовите разлики) на валутните резерви. При отчитане на курсовите разлики нарастването на последния показател е почти два пъти по-голямо. Динамиката на валутните резерви по тримесечия не е равномерна – за периода януари – март е налице спад, който напълно се компенсира с нарастването през другите тримесечия. Валутните резерви на БНБ в края на годината достигнаха 4746.8 млн. щ. д. (4574.8 млн. евро), което е най-високата им стойност от въвеждането на паричния съвет.

Външна търговия

През 2002 г. външнотърговският оборот на България се увеличи, като темповете на нарастване на физическия обем на износа беше по-голям от този на вноса. Въпреки това търговският баланс продължава да е отрицателен и салдото по него достига 1592.8 млн. щ. д.

Сравнително ниските темпове на растеж на световната икономика продължават да оказват негативно влияние върху външното търсене, което е основният фактор, обуславящ динамиката на износа. Въпреки неблагоприятната конюнктура на международните пазари и отчетения спад на цените, стойностният обем на износа е по-висок в сравнение с 2001 г.

Динамиката на вноса до голяма степен зависи от изменението на вътрешното търсене, върху което през годината въздействаха множество фактори. Влиянието на най-важните от тях беше едноточно:

- нарастването на кредита за неправителствения сектор;
- увеличаването на номиналните доходи на домакинствата;
- нарастването на корпоративните доходи вследствие на повишената икономическа активност;
- намаляването броя на официално регистрираните безработни;
- повишаването на правителствени разходи.

Увеличението на износа и вноса в стойностно изражение е изцяло обусловено от нарастването на физическите им обеми, което напълно компенсира противоположното по посока влияние на ценовия компонент. Спадът при цените на износа е по-малък отколкото при тези на вноса, в резултат на което индикаторът за *условията на търговия* отбелязва слабо подобрение.

Стокова структура

През първото шестмесечие на 2002 г. динамиката на стойностните обеми на съответните стокови групи при износа и вноса е сходна. Значителният спад, регистриран при търговията с енергийни ресурси, изцяло се компенсира с нарастването при останалите основни стокови групи, вследствие на което двата главни компонента на външнотърговския оборот отчитат по-големи стойности от предходната година.

Износ. Независимо от отрицателното влияние на неблагоприятната конюнктура на международните пазари темпът на нарастване на физическия обем на износа през 2002 г. е по-висок от този за 2001 г.

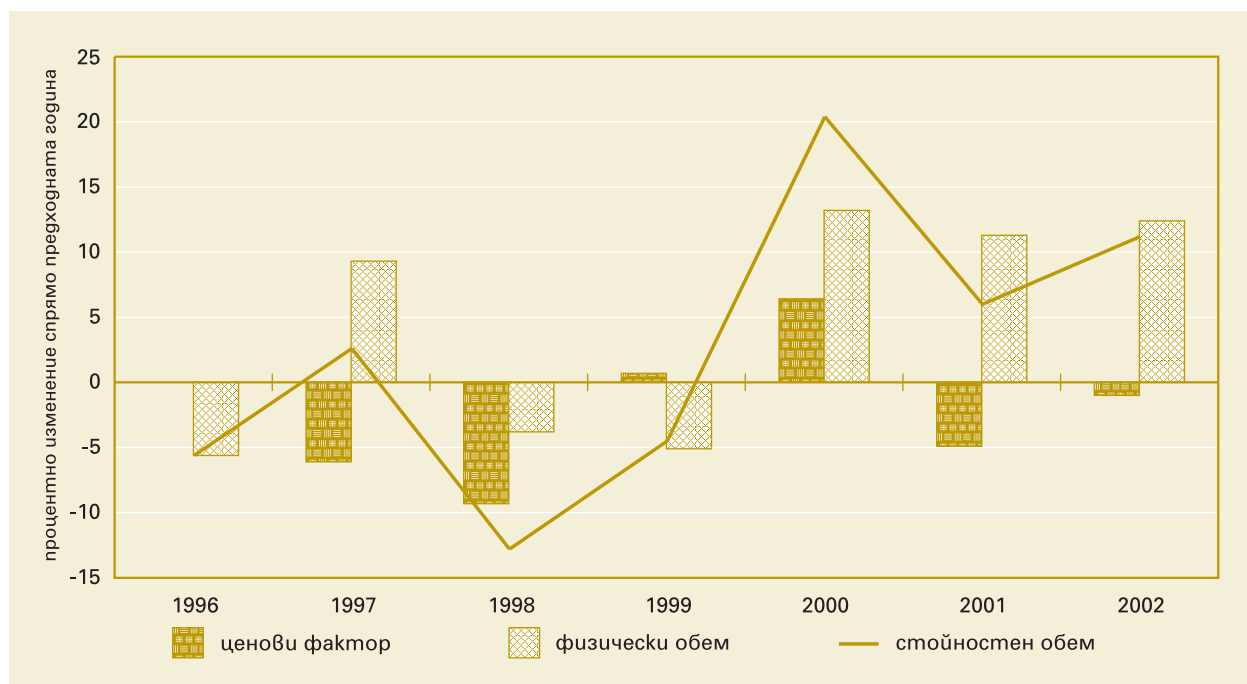
С най-голям принос за увеличаването обема на износа са *потребителските стоки* и *суровините и материалите*, нараснали през годината съответно със 17% и 14%. Това се дължи най-вече на увеличението на износа на грехи и обувки (с 15.6%), мебели и домакинско обзавеждане (с 50%) и храни (с 19%). Спад е регистриран при износа на цигари (с 22.6%) и лекарства и козметика (с 2%). Загълбочаването на тенденцията към нарастване на износа на потребителски стоки би могло да се разглежда като фактор с позитивно значение за икономическото развитие на страната, тъй като тези стоки се характеризират с по-висока добавена стойност и кратък технологичен цикъл.

Наблюдава се увеличаване на износа на инвестиционни стоки, при това с ускоряващи се по тримесечия темпове. За 2002 г. е отчетено нарастване на износа по всички статии, включени в съответния агрегат¹ и главно на машини, уреди и апарати, които нараснаха с 18.3%.

Намалението на износа на енергийни ресурси с 19% е резултат главно от спада на износа на петролни продукти (с 26%). През първото и четвъртото тримесечие низходящият тренд на износа

¹ С изключение на електрически машини, при които има 13.8%, или 10.1 млн. щ. д. спад.

ДИНАМИКА НА ИЗНОСА

Източник: НСИ, БНБ.

ДИНАМИКА НА ИЗНОСА

Износ (по начин на използване)	Относителен дял за 2001 (%)	Принос за общото изменение на износа спрямо съответния период на 2001 (процентни пунктове)					Относи- телен дял за 2002 (%)
		2002					
		I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо	
Потребителски стоки	33.5	2.8	5.1	7.7	6.8	5.6	35.2
Суровини и материали	40.8	-3.4	2.1	13.1	10.8	5.7	41.8
Инвестиционни стоки	12.2	0.3	2.4	2.9	4.5	2.5	13.2
Енергийни ресурси	13.5	-6.0	-2.2	-0.1	-2.1	-2.6	9.8
ОБЩО ИЗНОС	100.0	-6.4	7.4	23.6	19.9	11.2	100.0

Източник: НСИ.

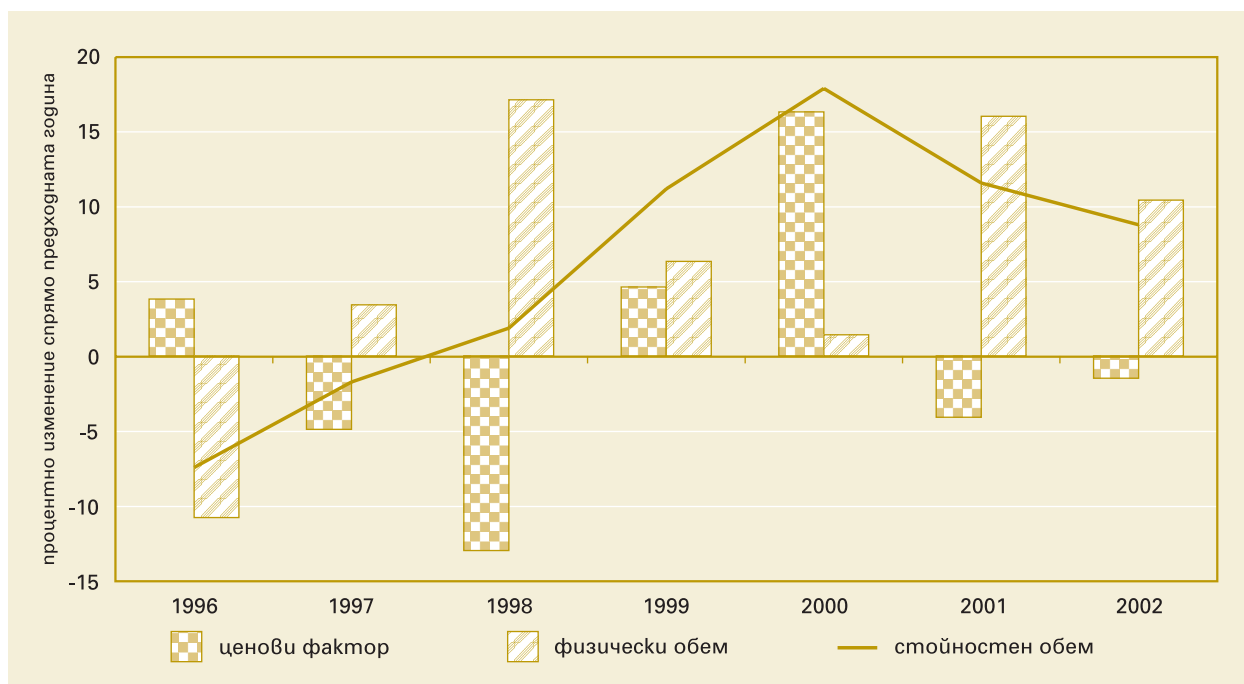
на енергийни ресурси е определен от едноточната динамика на двата компонента, включени в този агрегат, докато през второто тримесечие той се дължи изцяло на свиването на износа на петролни продукти.

Внос. Динамиката на вноса в стойностно изражение е изцяло обусловена от нарастването на неговия физически обем, което е косвен индикатор за наличието на по-голямо вътрешно търсене.

Вносът на потребителски стоки продължава да се повишава и през 2002 г., но

темпът на нарастването му намалява в сравнение с предходната година. Приносът на тази стокова група за нарастването на общия внос е най-голям, което води и до увеличаване на относителния ѝ дял в общия внос. Най-съществено е увеличението на вноса на грехи и обувки (с 29.1%), мебели и домакинско обзавеждане (с 29%) и храни, напитки и цигари (с 19.3%). Нарастването на вноса на потребителски стоки се дължи на по-голямото вътрешно търсене и е свързано с влиянието на увеличението на номиналните

ДИНАМИКА НА ВНОСА

Източник: НСИ, БНБ.

ДИНАМИКА НА ВНОСА

Внос (по начин на използване)	Относителен дял за 2001 (%)	Принос за общото изменение на вноса спрямо съответния период на 2001 (процентни пунктове)					Относи- телен дял за 2002 (%)
		2002					
		I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.	Общо	
Потребителски стоки	17.7	2.1	2.8	3.4	3.7	3.0	19.0
Суровини и материали	34.9	-1.2	-1.6	4.1	9.2	2.8	34.7
Инвестиционни стоки	25.0	0.7	1.1	1.9	5.0	2.3	25.1
Енергийни ресурси	22.4	-6.0	-0.7	-2.4	5.3	-0.7	19.9
ОБЩО ВНОС	100.0	-3.6	3.0	8.3	25.0	8.8	100.0

Източник: НСИ.

доходи на домакинствата и на вземанията на търговските банки от население-то (т. нар. *потребителски кредити*).

Динамиката на вноса на инвестиционни стоки по тримесечия е подобна на тази на техния износ и е с нарастващи по тримесечия темпове. За цялата година вносът на инвестиционни стоки се увеличи с 9%, най-голям принос за което има прирастът, регистриран при машини, уреди и апарати (21.4%) и резервни части и оборудване (18.7%).

Единствено при вноса на електричес-

ки машини е налице спад от близо 18%, който обаче изцяло се компенсира с увеличението, отчетено при останалите основни компоненти на стоковата група. Нарастването на вноса на инвестиционните стоки е по-малко отколкото на потребителските, но през последното тримесечие се наблюдава пречупване на тенденцията. Нарастването на вноса на стоките от тази група би могло да се разглежда като фактор с позитивно значение за националното стопанство, тъй като е предпоставка за увеличаване

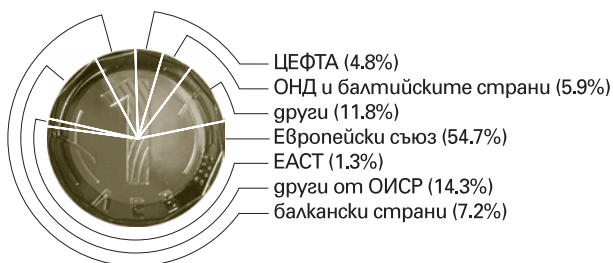
на инвестициите, а оттам и за евентуален бъдещ по-голям износ и за постигане на икономически растеж. Както и през предходната година вносът на инвестиционни стоки формира една четвърт от общия внос на стоки.

По-малкият внос на суровини и материали през първото полугодие е компенсиран от нарастването, отчетено през второто полугодие, в резултат на което за 2002 г. вносът на стоките от тази група се увеличава с 204.5 млн. щ. д. (8.1%). Намалява вносът на руди и цветни метали, докато при останалите компоненти на този агрегат се наблюдава прираст. Суровините и материалите заемат над една трета от общия внос (34.7% за 2002 г.), като относителният им дял слабо намалява спрямо предходната година (34.9% за 2001 г.).

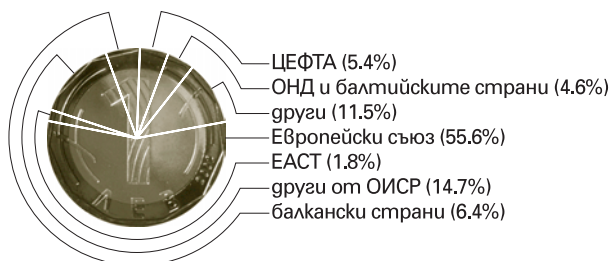
Намалението на вноса на енергийни ресурси (с 3.2%) се дължи на съществения спад при вноса на масла – с 48.4%. При

вноса на природния газ се отчита спад както на цените (с 10.5%), така и на физическия обем (с 8.7%) на внесеното в страната гориво. Динамиката на вноса на енергийни ресурси по тримесечия е сходна с тази на вноса на масла – спад през първите девет месеца и възстановяване на обемите през последното тримесечие. Данните показват, че въпреки отчетеното за годината намаление тенденцията е към повишаване на стойностния обем на вноса на енергийни ресурси. Динамиката на този показател зависи до голяма степен от изменението на цената на суровия петрол на международните пазари, тъй като енергийното потребление се характеризира с изключително ниска ценова еластичност. Относителният дял на съответната стокова група в структурата на общия внос на страната намалява (от 22.4% за 2001 г. до 19.9% за 2002 г.), но въпреки това остава сравнително голям. Един от главните фактори, обуславящи значителния размер на този показател, е високата енергоемкост на икономиката, за която съществен принос има и неефективното използване на енергийните ресурси.

ГЕОГРАФСКА СТРУКТУРА НА ИЗНОСА

2001

2002

Източник: НСИ.

Географска структура

Нарастването на външнотърговския оборот през 2002 г. се дължи на едновременно увеличаване на износа и вноса към и от почти всички групи търговски партньори. Изключение правят намаляващите външнотърговски потоци с държавите от групата *ООНД и балтийските страни* и по-малкият износ за държавите от Балканския полуостров, които обаче са изцяло компенсирани от динамиката на съответните показатели при останалите групи търговски партньори. Нараства значението на ЕС като основен външнотърговски партньор на България.

Износ. Износът към държавите от ЕС се повишава с 13.1% и има най-голям принос за увеличаването на общия износ, както и най-голям относителен дял в неговата структура. Значително е нарастването на износа на потребителски стоки и суровини и материали. Най-съ-

ществен е прирастът на износа за Италия (14.2%), Гърция (16.1%), Германия (11.2%) и Великобритания (22.6%), които продължават да са най-важните външно-търговски партньори на страната.

Намалелият за поредна година износ към Русия (с 23.5%) и Украйна (с 14.4%) обуславя спада от 14.5% на износа към ОНД и балтийските страни. Най-силен спад към този географски регион е отчетен при износа на суровини и материали и на потребителски стоки, докато износът на инвестиционни стоки слабо се увеличава.

Увеличаването на износа към Турция се свързва с постепенното преодоляване на финансовата и икономическата криза. Към останалите страни от групата *Други от ОИСР* – САЩ и Япония, се отчита леко намаление на износа, но като цяло износът към тази група нараства с 14.4%. От гледна точка на стоковата структура най-голямо е нарастването на износа при суровините и материалите, докато при енергийните ресурси е налице съществено намаление.

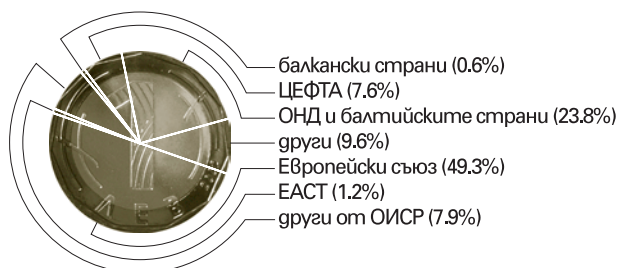
Нарастването на износа към гържавите от ЦЕФТА се дължи в най-голяма степен на Румъния, Словакия и Полша. Динамиката на износа по тримесечия е едноточна, като най-съществено увеличение се наблюдава през третото тримесечие. Най-бързо е нараснал износът на потребителските и инвестиционните стоки, докато при енергийните ресурси е отчетено понижение.

Намалението на износа към Сърбия и Черна гора има най-голям принос за спада на износа от към балканските страни, който (от гледна точка на стоковата структура) е изцяло обусловен от по-малкия износ на енергийни ресурси.

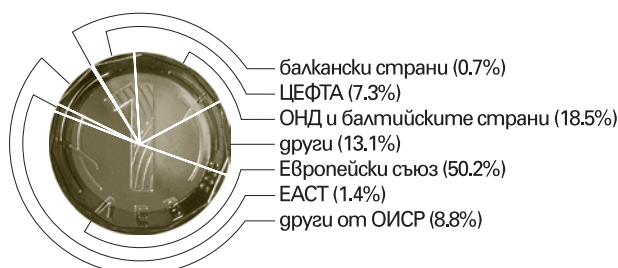
Внос. Тенденцията към нарастване на вноса от ЕС и на доминиращата роля на неговия относителен дял в общия внос се запазва и през 2002 г. Най-голям принос за отчетеното увеличение има вносът на суровини и материали, а по страни води Италия с нарастване от 28.4%, следвана от Испания с 27.6% и Гърция с 15.5%.

По-големият внос от Украйна не е в състояние да компенсира спада на вноса

ГЕОГРАФСКА СТРУКТУРА НА ВНОСА

2001

2002

Източник: НСИ.

от Русия, в резултат на което общият внос от ОНД и балтийските страни намалява. Отчетеният през годината спад се дължи най-вече на значителното намаление на вноса на енергийните ресурси, които заемат почти 3/4 от общия внос от тази група страни и преди всичко от Русия.

Намалелият с 10% внос от САЩ е покриван от нарастването на вноса от Турция и Япония, в резултат на което вносът от тази група бележи нарастване. При всички стокови позиции в тази географска група е регистриран растеж, който е най-съществен при потребителските стоки и суровините и материалите. Вносът от Турция отбелязва трайно нарастване със значителни темпове. Една от причините за това е реалното обезценяване на националната ѝ валута, което оказва благоприятно влияние върху конкурентоспособността на турските стоки.

Увеличението на вноса от ЦЕФТА се дължи главно на регистрираното му нарастване от Унгария, Словения и Словакия. Намалява вносът от Румъния и

Полша. В тази група страни най-голямо е нарастването на вноса на суровини и материали, докато при енергийните ресурси е налице спад.

Външен дълг и дългови индикатори

Размер и структура на brutния външен дълг

Брутният външен дълг (*БВД*) в края на декември 2002 г. възлиза на 10 946.2 млн. щ. д., като нараства с 327.5 млн. щ. д. (3.1%) в сравнение с края на 2001 г. Изчислен в евро, брутният външен дълг възлиза на 10 543.6 млн. евро, като намалява с 1505.4 млн. евро (12.5%) в сравнение с края на предходната година.

*Нетният трансфер на ресурси*¹ през годината продължава да е отрицателен (-264.6 млн. щ. д.), но бележи тенденция към слабо подобрение в сравнение с предходната година, когато е бил -403.4 млн. щ. д. По отношение на остатъчния срок до падежа дългосрочният дълг слабо намалява в номинално изражение, а краткосрочният нараства, което е съпроводено и със съответни промени в матуритетната структура. Въпреки неблагоприятния характер на промените преобладаващата част от външния дълг е дългосрочен и е относително добре разсрочен във времето, което не създава проблеми за редовното му обслужване. Годишните с концентрации на по-големи плащания са 2007, 2013 и 2015.

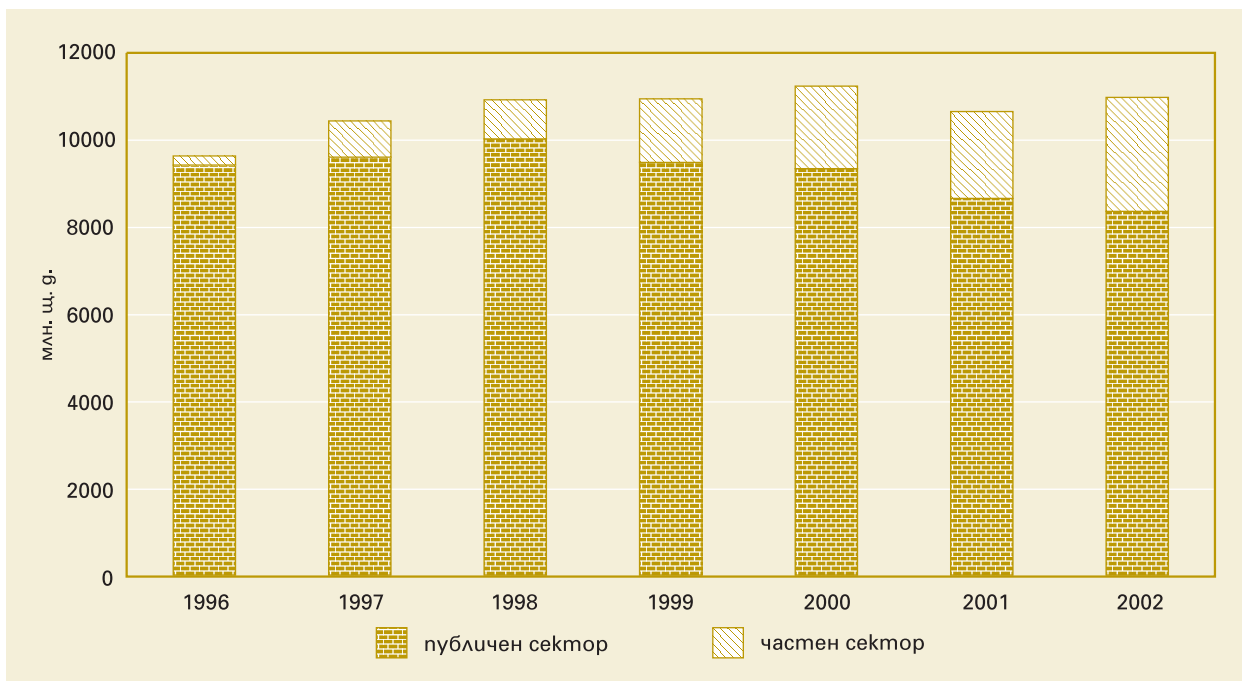
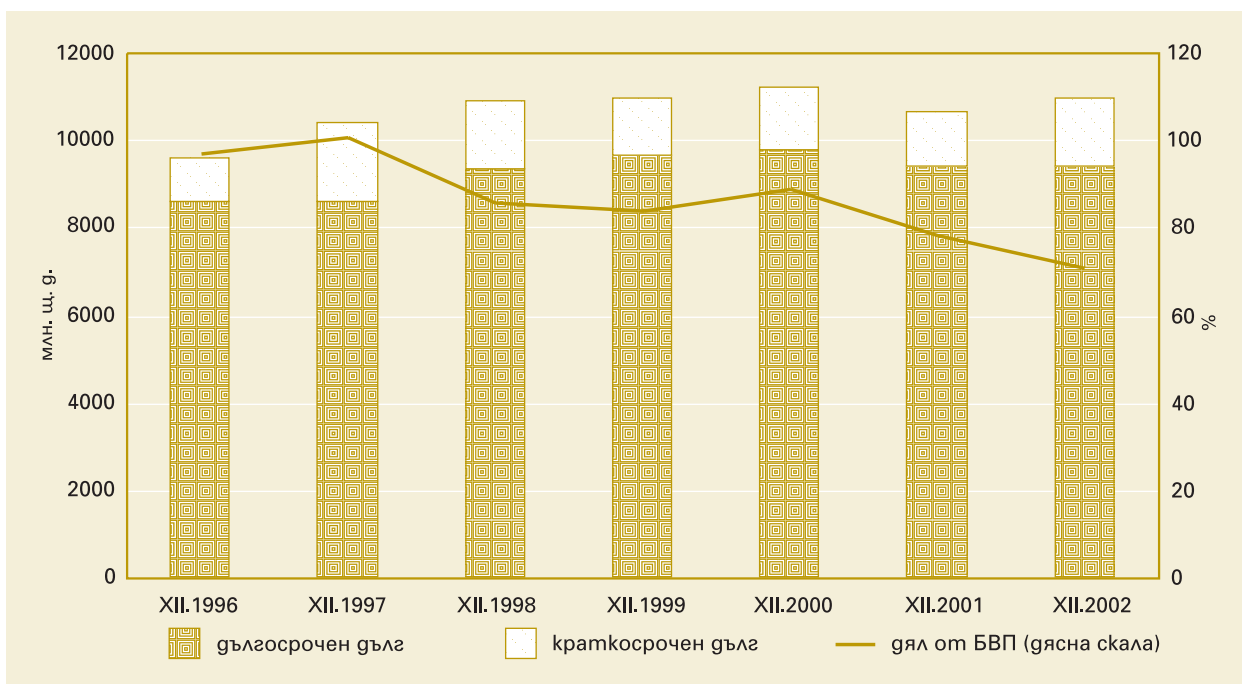
Структурата по кредитори остава без значими промени – частните кредитори продължават да държат около 2/3 от външния дълг. След извършеното реструктуриране през март и септември преобладаващата част от частните кредити са разпределени почти поравно между брейди и глобални облигации. Официалните кредити запазват нивото си от предходната година и съставляват

малко под 1/3 от общия дълг. Основната част от тях е разпределена поравно между МВФ и СБ. Останалата част се държи от други международни финансови институции, ЕС, Парижкия клуб и др.

По-съществени са промените в структурата по дебитори. Запазва се тенденцията от последните години към намаляване на публичния дълг както като относителен дял, така и в номинално изражение. Все по-голямо е значението на търговските фирми във формирането на дълга на частния сектор. След настъпването на макроикономическата стабилизация търговското кредитиране нараства с изключително бързи темпове, като в сравнение с 1997 г. кредитите са се увеличили близо три пъти. Тенденцията няма еднозначно тълкуване. От една страна, в условията на глобализация на финансовите потоци тези процеси са неизбежни и свидетелстват за отварянето на страната към останалия свят. От друга страна, бързото нарастване на външното финансиране на фирмите може да се тълкува и като недостиг на кредитни ресурси в страната и/или неконкурентни условия за вътрешно финансиране. На практика цялото външно кредитиране е под формата на краткосрочни кредити, което влошава до известна степен матуритетната структура на дълга. Засега няма основания за притеснения, но процесите трябва да се наблюдават внимателно и при нужда да се реагира с оглед недопускане на рязко увеличаване на краткосрочния външен дълг.

¹ Разлика между общия размер на получените кредити и общата сума на плащанията по обслужването на БВД. Не са включени получените и изплатените главници и лихви по револвиращи кредити.

РАЗМЕР И СТРУКТУРА НА БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ

Източник: БНБ, МФ.

Обслужване на brutния външен дълг

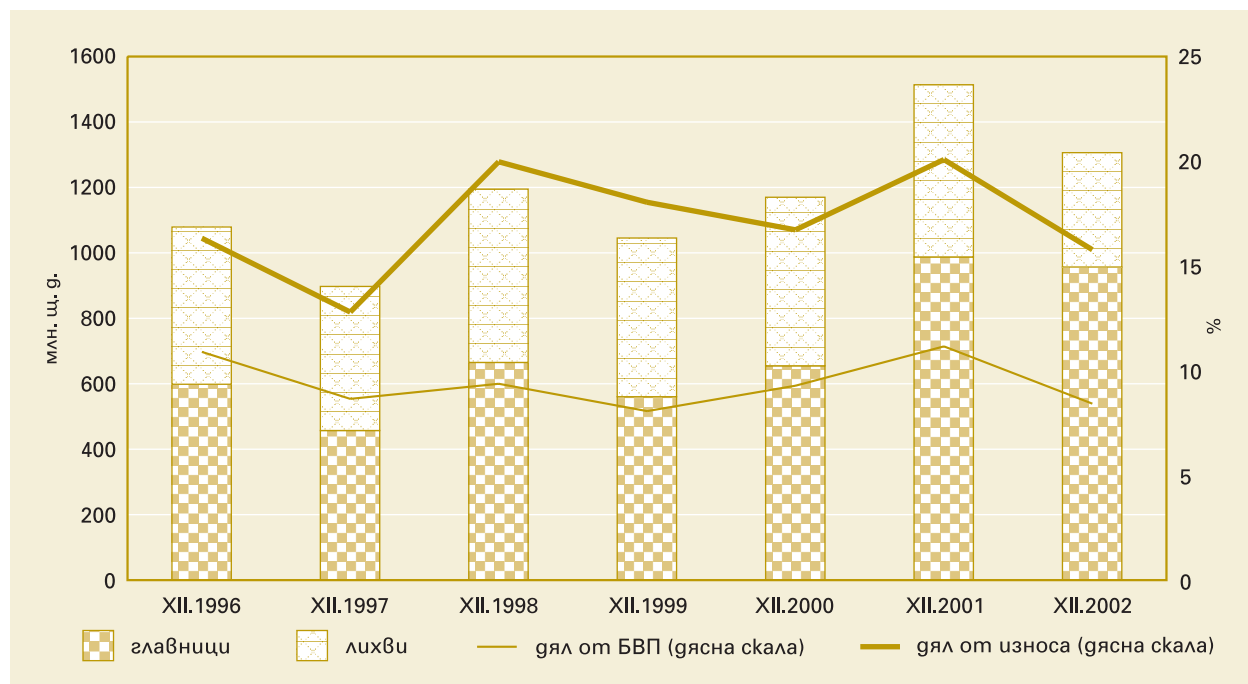
Плащанията по обслужването на външния дълг през годината намаляха в сравнение с предходната година с близо 200 млн. щ. г. По-голямата част от на-

малението е резултат от по-ниските разходи за лихви, което се дължи на комбинираното влияние на реструктурирането на дълга и спадането на нивата на лихвените проценти на международните финансови пазари.

Структурата на плащанията по обслужването на външния дълг отразява в общи линии структурата на дълга – пре-

обладават плащанията по публичния дълг, но тенденцията е към нарастване на плащанията по обслужване дълга на частния сектор.

ОБСЛУЖВАНЕ НА БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ

Източник: БНБ, МФ.

Изменения на дълговите индикатори

Преобладаващата част от дълговите индикатори (и особено тези, които се получават като съотношение към БВП) отбелязаха през годината чувствително подобрене. В решаваща степен това се дължи на високия номинален растеж на БВП в доларово изражение (почти 15%), което значително надхвърля общото нарастване на дълга (с 3%).

По отношение структурата на дълга по дебитори с най-значими промени е публичният сектор, който за първи път от началото на икономическите реформи спадна под 60%. Единственият показател, който се влошава, е нарастващото съотношение на краткосрочните кредити към БВП и износа. Въпреки че те са значително под опасната зона, факт е, че 2002 г. бележи повратна точка, от която при определени условия може да се очаква понататъшно влошаване на показателите.

ДЪЛГОВИ ИНДИКАТОРИ

	XII.1996	XII.1997	XII.1998	XII.1999	XII.2000	XII.2001	XII.2002
БВД/БВП	97.0	100.4	85.5	84.2	88.9	78.3	70.6
БВД/износ на стоки и нефакторни услуги	145.3	148.5	182.1	188.3	160.0	140.9	132.2
Краткосрочен дълг/БВД	10.7	17.5	14.5	11.6	12.9	11.5	14.2
Краткосрочен дълг/БВП	10.4	17.5	12.4	9.8	11.5	9.0	10.0
Краткосрочен дълг/валутен резерв на БНБ	130.1	73.5	51.9	39.3	41.9	34.0	32.8
Обслужване на БВД/БВП	10.9	8.7	9.4	8.1	9.3	11.2	8.4
Обслужване на БВД/износ на стоки и нефакторни услуги	16.3	12.8	20.0	18.0	16.7	20.1	15.8

Източник: БНБ, НСИ, МФ.

3.

Паричен сектор

През 2002 г. паричният сектор продължи да се развива в условията на макроикономическа и финансова стабилност. Макар и с по-бавни темпове в сравнение с предишни години, паричните агрегати отново нараснаха на годишна основа както в номинално, така и в реално изражение, с което беше продължена тенденцията към задълбочаване на монетаризацията на икономиката. Заг нарастването на паричното предлагане стоят както сравнително благоприятната икономическа конюнктура, така и увеличението на депозитната маса, което свидетелства за укрепналото доверие на населението в банковата система.

Увеличението на паричната маса беше съпътствано от значителен растеж на кредитните агрегати. Важна роля в това отношение имаха запазването на нис-

ките лихвени равнища на международните пазари и предизвиканите от него структурни изменения в активите на търговските банки. Спадането на доходността на чуждестранните активи засили склонността на банките да инвестират във вътрешни вземания и доведе до значително съкращаване на депозиранияте от тях средства в чужбина. Голяма част от тези средства бяха пренасочени към вложения във вътрешни активи, предимно вземания от неправителствения сектор. Кредитната експанзия беше подпомогната и от действието на вътрешни фактори, сред които са нарастването на депозитната маса, запазващата се сравнително благоприятна икономическа конюнктура в страната и засилената конкуренция в банковия сектор.

Парични агрегати

Макар и с по-бавни темпове в сравнение с предишни години, през 2002 г. паричните агрегати продължиха да отбелязват положителен годишен прираст както в номинално, така и в реално изражение. Най-широкият паричен агрегат МЗ, който включва парите извън банките и всички видове депозити, нарасна с 1546.3 млн. лв., или с 12.3%.¹ Прирастът на паричната маса беше значително над натрупаната за годината инфлация, което обуслови реалното увеличение на паричното предлагане. При отчитане на изменението на потребителските цени реалното нарастване на паричната маса през 2002 г. е 8.2%.

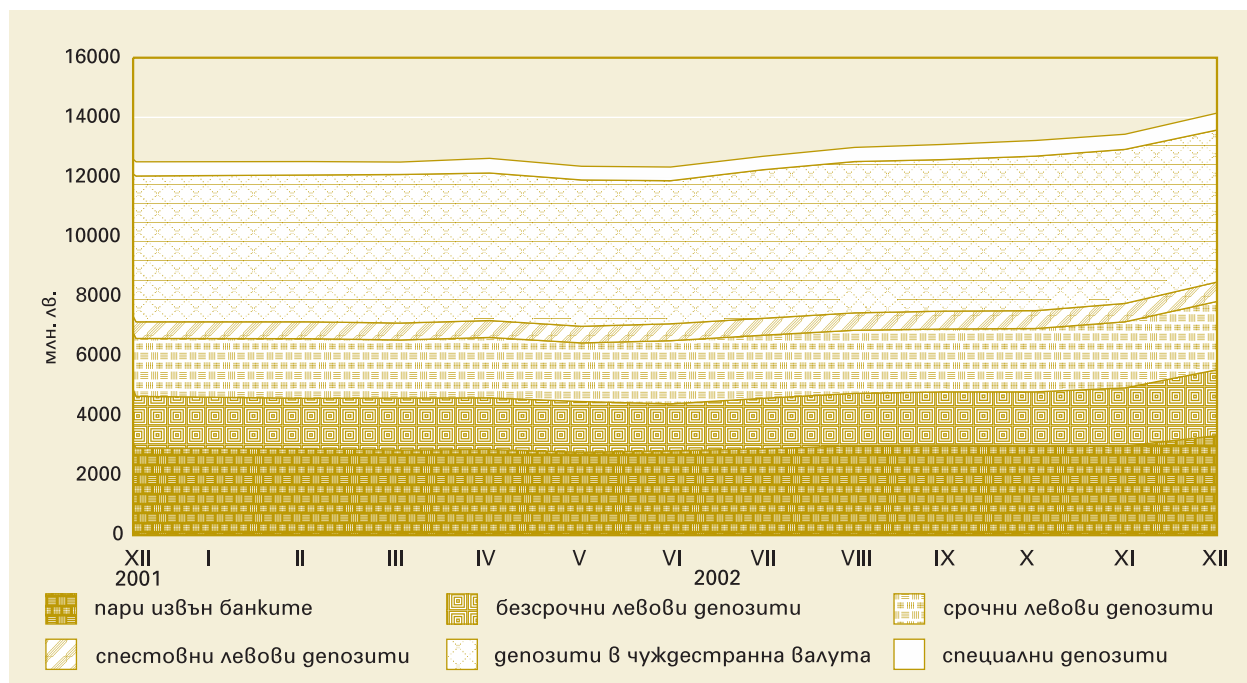
Преобладаващата част от изменението на паричното предлагане се дължи на левовия компонент, който нарасна с

1217.5 млн. лв. (16%). Увеличението по валутния компонент на паричната маса е сравнително малко в сравнение с предишни години – 328.9 млн. лв., или прираст с 6.6% (при 20.7% за 2001 г.). До голяма степен за това повлия обезценяването на щатския долар, който заема значително място във валутната структура на депозитите.

Нарастването на паричната маса е свързано както с динамиката на бързоликвидните пари, така и с измененията в по-широките компоненти на паричното предлагане. Нарастването на бързоликвидните пари формира 42.6% от изменението на паричното предлагане, на квазипарите – 53.1%, а на най-бавно ликвидните компоненти на паричната маса (издадени дългови ценни книжа, кредити и блокирани депозити) – 4.3%.

¹ С оглед хармонизиране с международните стандарти в паричната статистика бяха направени промени, някои от които засягат дефиницията на паричната маса. Депозитите на сектори *Местно правителство* и *Социалноосигурителни фондове*, както и набирателните сметки на централното правителство се изключват от нетните вземания от правителството и вече се считат за компоненти на паричното предлагане. От обхвата на паричната маса се изключват средствата в банките, обявени в несъстоятелност.

ДИНАМИКА НА ПАРИЧНИТЕ АГРЕГАТИ

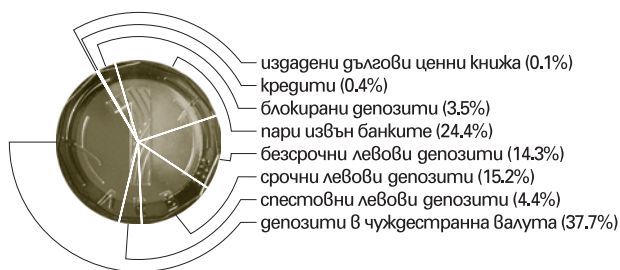

Източник: БНБ.

В рамките на годината паричният агрегат М1, който включва парите извън банките и безсрочните левови депозити, е нараснал с 658.8 млн. лв., или с 13.5%. При отчитане на инфлацията за периода прирастът на бързоликвидните пари възлиза на 9.3%. Двата компонента на агрегата М1 се характеризират със сходна динамика – парите извън банките са нараснали с 253.9 млн. лв. (с 8.2% в номинално и с 4.3% в реално изражение), а безсрочните левови депозити – с 404.9 млн. лв. (с 22.5% в номинално и с 18% в реално изражение). Нарастването на паричния агрегат М1 може да се разглежда като косвен индикатор за доброто състояние на икономическата активност.

Освен от бързоликвидните пари нарастването на паричното предлагане бе силно повлияно и от динамиката на по-широките парични агрегати. Паричният агрегат М2, който обхваща агрегат М1 и квазипарите, се увеличава с 1480.5 млн. лв. (с 12.2% в номинално и със 7.3% в реално изражение). Нарастването на квазипарите, в чиито рамки попадат срочните и спестовните левови депозити и депозитите в чуждестранна валута, е

СТРУКТУРА НА ПАРИЧНОТО ПРЕДЛАГАНЕ

декември 2001

декември 2002

Източник: БНБ.

821.7 млн. лв. (прираст с 11.4% в номинално и със 7.3% в реално изражение). Растежът на квазипарите отразява укрепналото доверие на населението в банковата система и нарастването на депозитната маса.

Сред компонентите на квазипарите с най-високо увеличение се характеризират срочните левови депозити (с 380.8 млн. лв., или 19.9%), като депозитите на нефинансовите предприятия са нараснали със 129.7 млн. лв. (34.9%), тези на домакинствата – със 142.6 млн. лв. (17.7%), и на небанковите финансови институции – с 34.8 млн. лв. (38%). Спестовните левови депозити на домакинствата са се увеличили с 97.9 млн. лв. (17.8%). Значителна част от прираста на квазипарите се дължи на депозитите в чуждестранна валута, чиято левова равностойност е

нараснала с 343 млн. лв. (7.2%). Валутните депозити на домакинствата са се увеличили с 263.7 млн. лв. (7.8%), а тези на предприятията (вкл. небанковите финансови институции) – със 76 млн. лв. (5.5%).

Нарастването на депозитираната в банките чуждестранна валута е показателно за запазващата се склонност към спестяване в чуждестранна валута, както и за по-нататъшното засилване на доверието в банковата система. Във връзка с това трябва да се отбележи, че направените в края на миналата година депозити в националните валути на страните от еврозоната не бяха изтеглени от банковата система след физическото въвеждане на еврото. Това увеличи разполагаемите ресурси на банките и допринесе за задълбочаване на финансовото посредничество.

Механизъм на паричното предлагане

Определяща роля за нарастването на паричната маса имаше динамиката на резервните пари. В рамките на годината паричната база нарасна с 449.9 млн. лв. (11.2%), в т. ч. парите в обращение с 365 млн. лв. (11.19%) и банковите резерви с 84.8 млн. лв. (11.02%). Предизвиканите от паричната мултипликация изменения бяха с много по-ограничено влияние, но те също подкрепиха нарастването на паричната маса. Въпреки сравнително слабото годишно нарастване в края на периода (към края на 2002 г. паричният мултипликатор е 3.16 при 3.12 година по-рано) паричният мултипликатор се характеризираше с постепенно нарастване в рамките на годината. Неговото повише-

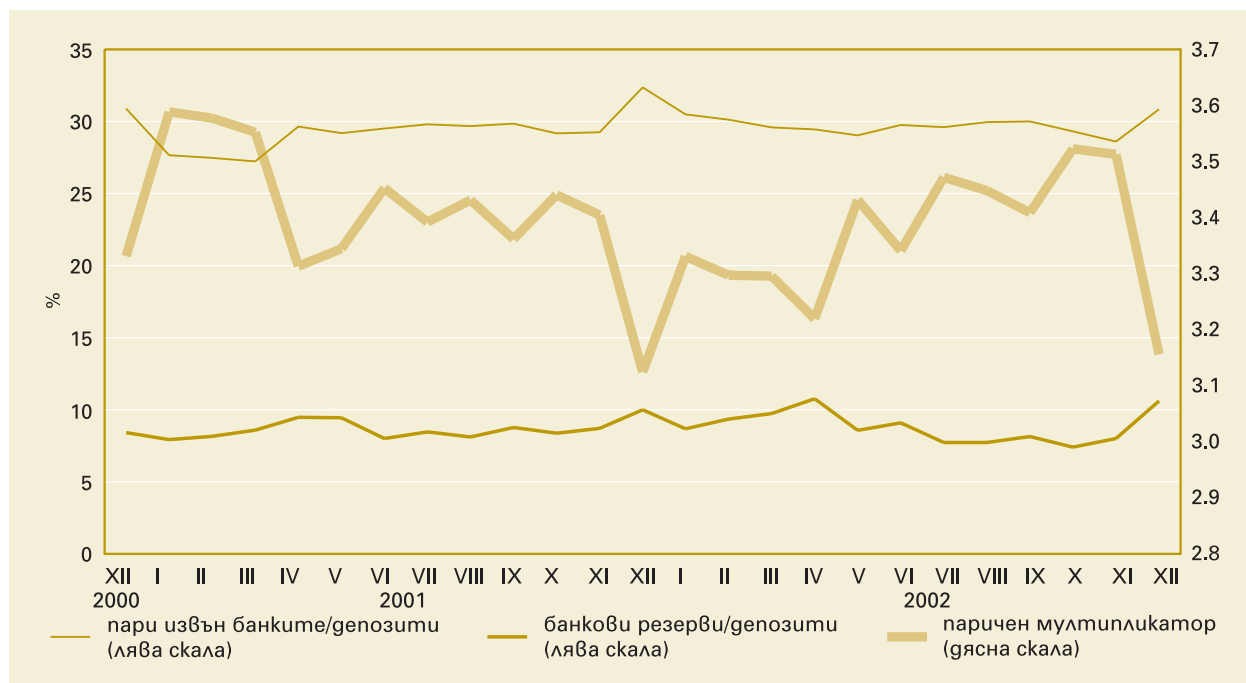
ние произтича от промяната на показателя *пари извън банките/депозити*, което се понижава от 32.4% в края на 2001 г. до 30.8% в края на отчетния период. При сравнението трябва да се има предвид, че по-високата стойност на това съотношение в края на 2001 г. до известна степен е свързана с касовите продажби на валута заради предстоящото тогава изтегляне на националните валути на страните от еврозоната. Стойността на другото съотношение, от което зависи силата на паричната мултипликация, *банкови резерви/депозити* към края на 2002 г. е 10.6% при 10% година по-рано, но ефектът от неговото увеличение е по-слаб.

РЕЗЕРВНИ ПАРИ И ПАРИЧЕН МУЛТИПЛИКАТОР

	VI.2001	XII.2001	VI.2002	XII.2002
Широки пари, млн. лв.	10 651.7	12 600.1	12 335.3	14 146.5
Резервни пари, млн. лв.	3 085.2	4 032.5	3 692.0	4 482.4
Паричен мултипликатор	3.45	3.12	3.34	3.16
Пари извън банките/депозити (%)	29.5	32.4	29.8	30.8
Банкови резерви/депозити (%)	8.0	10.0	9.1	10.6

Източник: БНБ.

КОМПОНЕНТИ НА ПАРИЧНИЯ МУЛТИПЛИКАТОР

Източник: БНБ.

ИЗМЕНЕНИЕ НА ШИРОКИТЕ ПАРИ

	2001	2002
Изменение на широките пари:	2538.9	1546.3
вследствие на паричния мултипликатор	-693.3	200.4
вследствие на резервните пари	3505.5	1745.9
вследствие на едновременното действие на двата фактора	-273.4	-400.0
Изменение на широките пари, дължащо се на резервните пари по източници:	3505.5	1745.9
Нетни чуждестранни активи	2855.1	5833.8
в т. ч. валутни резерви	1748.6	3912.3
Нетни вътрешни активи	650.4	-4087.8
в т. ч. нетни вземания от правителството	13.0	-3054.0
Вземания от банки	-187.5	-106.5

Източник: БНБ.

Функцията на БНБ като посредник в кредитните отношения между МВФ и правителството и присъствието на правителствения депозит в БНБ определят наличието на някои особености при анализа на връзката между резервните пари и валутните резерви. Тези характеристики са причина за разминаването между динамиката на резервните пари и на валутните резерви. Измененията на нетните чуждестранни ак-

тиви се определят не само от резервните пари, но и от правителствения депозит и извършените плащания по чуждестранните пасиви (задълженията към МВФ). Нетните вътрешни активи зависят предимно от задълженията на правителството към БНБ (във връзка с дълга към МВФ) и измененията в обема на правителствения депозит. Изменението на резервните пари за годината се определя от увеличението на нетните

чуждестранни активи, което от своя страна е следствие от нетните погашения на страната по задълженията към МВФ и от увеличението на валутните резерви (срещу което стои увеличаване на резервните пари и на правителствения депозит). Същевременно нетните

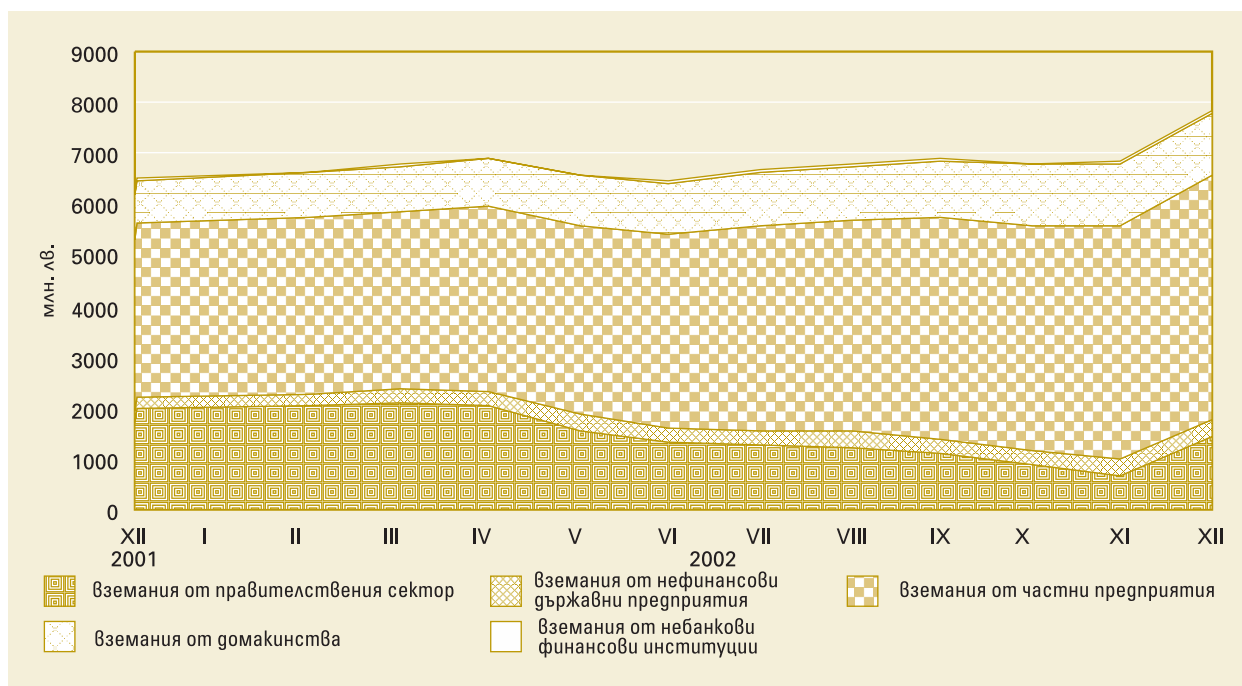
вътрешни активи отбелязват намаление, което отразява както направените от правителството към БНБ нетни погашения по задълженията към МВФ, така и нарастването на депозирания от правителството средства в централната банка.

Кредитни агрегати

Нарастването на паричната маса беше съпътствано от значително разширяване на кредитните агрегати. През годината общият размер на вътрешния кредит нарасна с 1650.5 млн. лв. (26.6%), като вземанията от правителствения и неправителствения сектор се характеризираха с разнопосочна динамика. Кредитът за правителствения сектор регистрира намаление с 314.5 млн. лв.

(18.1%). Неговото понижение е изцяло по линия на вземанията на БНБ, които намаляват заради направените от правителството нетни погашения по задълженията към МВФ, както и заради нарастването на правителствения депозит в БНБ. Същевременно вземанията от неправителствения сектор отбелязаха значителен прираст, като нараснаха с 1965 млн. лв. (44%).

ДИНАМИКА НА ВЪТРЕШНИЯ КРЕДИТ

Източник: БНБ.

В рамките на годината настъпи съществена промяна в структурата на активите на търговските банки, по-конкретно в съотношението между пласментите в чуждестранни активи и вътрешните вземания. За разлика от предходни години, когато банките пласираха прив-

леченията от тях ресурси предимно в чуждестранни активи, през отчетния период се наблюдаваше обратният процес. Под влияние на задържащите се ниски лихвени равнища на международните пазари банките редуцираха голяма част от вложенията си в чуждестранни акти-

ви. В рамките на годината чуждестранните активи на търговските банки отбелязаха спад с 809.4 млн. лв. (17.2%), като това е свързано преди всичко с намалението (с 827 млн. лв., или 22.9%) на притежаваните от тях депозити в чуждестранни финансови институции. Въпреки че в известна степен произтича и от обезценяването на щатския долар, свиването на чуждестранните активи е следствие главно от трансформирането на чуждестранни във вътрешни вземания.

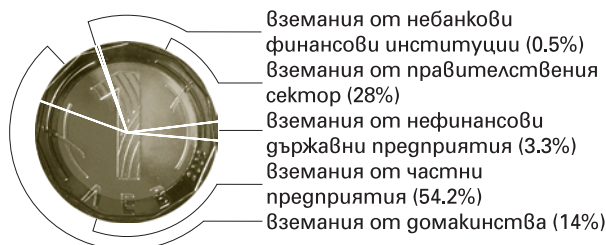
Част от увеличението на вътрешните активи на търговските банки се прояви по линия на вземанията от правителствения сектор, които нараснаха с 589 млн. лв. (41.9%). Притежаваните от банките ДЦК на централното правителство нараснаха с 609.1 млн. лв. (45.6%). Повече от половината от това увеличе-

ние е свързано с извършената през март сделка по замяна на външния дълг, когато банките предприеха известни промени в структурата на активите си, за да придобият от издадените във връзка със сделката глобални облигации. Нарастването на вземанията от правителствения сектор е свързано и с увеличението на притежаваните ДЦК за финансиране на бюджетния дефицит (с 263.4 млн. лв., или 30.2%).

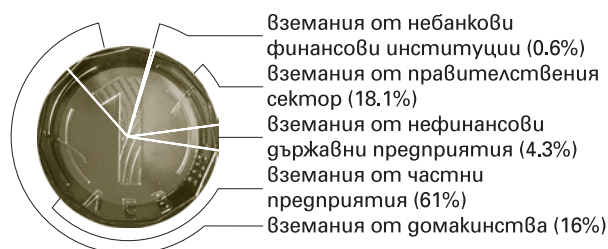
Нарастването на вътрешните активи произтича най-вече от динамиката на вземанията от неправителствения сектор. След като през 2001 г. се появиха първите признаци на активизиране на кредитния пазар, през 2002 г. тази тенденция беше продължена. В рамките на годината вземанията на банките от неправителствения сектор нараснаха с 1894.2 млн. лв., или с 42.4%. Вземанията от нефинансови предприятия са се увеличили с 1501.8 млн. лв. (42.2%), от домакинствата с 380.8 млн. лв. (43.6%), а от небанкови финансови институции с 11.6 млн. лв. (38.9%). Сред факторите за високия прираст са както оживеното търсене на кредит в условията на сравнително благоприятната икономическа конюнктура в страната, така и засиленото предлагане на кредитни ресурси от страна на банките. Благоприятно влияние в това отношение оказаха разширяването на депозитната маса, сравнително ниските лихвени равнища по чуждестранните активи, както и силната конкуренция в банковия сектор.

Въпреки че финансовото посредничество в страната остава все още на ниско равнище, темповете, с които се разширява кредитът за реалния сектор, показват, че е налице трайна тенденция към възстановяване на посредническата роля на банките. Главното предизвикателство в бъдещото развитие на банковата система е да продължи разширяването на кредита за реалния сектор, като същевременно бъде съчетано с придържане към прилаганата в момента предпазлива политика, за да се осигури запазване на качеството на кредитните портфейли и стабилността на банковата система.

СТРУКТУРА НА ВЪТРЕШНИЯ КРЕДИТ

декември 2001

декември 2002

Източник: БНБ.

Кредитен регистър

Съгласно изискванията на Наредба № 22 в централния кредитен регистър са включени вземания над 10 хил. лв. Кредитната задлъжнялост под тази сума се подава като обобщена информация с разбивки по четири показателя – валута, сектор, категория (редовен, под наблюдение и т. н.) и отраслова принадлежност.

Състоянието на вземанията над 10 хил. лв. се подават по отделни записи до пълното им погасяване. Номенклатурите са разнообразни и дават възможност за по-пълно наблюдение и анализ на вземанията на банковата система.

Лихвени проценти по операциите на търговските банки

Промяната през 2002 г. на графика на тримесечните скontoви емисии на ДЦК, а с това и на честотата на определяне на основния лихвен процент (ОЛП) до един път месечно при непроменена методика на изчисление не оказва съществено влияние върху формирането му. Нещо повече – поддържаната висока степен на ликвидност в банковата система наред с динамично променящата се конюнктура на международните пазари (характеризираща се с последователно

провежданата от Федералния резерв на САЩ и ЕЦБ политика на намаляване на лихвите) смекчиха до голяма степен влиянието на сезонните вътрешни фактори. Това предопредели плавно и непрекъснато спадане на нивата през първото полугодие (от 4.78% в началото на януари до 3.67% в началото на юли), последвано от стабилизиране на нива между 3.7% и 3.8% до началото на декември, след което настъпи нов рекорден спад до 3.31%.

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ

	2001	2002
Среден годишен основен лихвен процент	4.56	3.96
Среден годишен лихвен процент, формиран на междубанковия левов пазар	3.75	2.43
Среден лихвен процент по междубанкови депозити във валута		
евро	4.11	3.30
щатски долари	3.87	1.65

Източник: БНБ.

С утвърждаването на междубанковия левов пазар като инструмент предимно за управление на текущата ликвидност средномесечните лихвени равнища във все по-голяма степен зависят от условията по краткосрочните сделки, които като цяло се поддържат на нива под ОЛП. И през 2002 г. изключение от този принцип бе допуснато единствено в характерните с понижена ликвидност летни месеци, и то отново поради несъобразено с тази сезонна специфика управление на ликвидността от страна на отделни банки.

Намаляването на лихвените проценти на международните пазари (и особено резкият им спад по операциите в щатски долари) се отрази адекватно на лихвените равнища за съответните валути по междубанковите депозити. Пряко отражение се наблюдава и върху лихвената политика на банките в операциите им с клиенти. Средните лихвени проценти по новите краткосрочни кредити, предоставени от банките, спаднаха с 1.92 процентни пункта спрямо предходната година – до рекордни за последните години нива. Лихвените проценти по ед-

номесечните депозити спаднаха минимално, при което положителният лихвен марж за банките се сви чувствително. Сравнително ниската инфлация на потребителските цени рефлектира в по-ма-

лък спад на реалните лихви по краткосрочните кредити и респективно в още по-голямо намаление в сравнение с 2001 г. на негативния за депозантите реален лихвен резултат.

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ, ПРИЛАГАНИ ОТ ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПО НОВИТЕ КРАТКОСРОЧНИ КРЕДИТИ И ПО ЕДНОМЕСЕЧНИТЕ ДЕПОЗИТИ В ЛЕВОВЕ

	2001	2002
Номинални лихвени проценти по краткосрочни кредити, предоставени от търговските банки	11.68	9.76
Реални годишни лихвени проценти по краткосрочни кредити, предоставени от търговските банки	6.5	5.7
Номинални лихвени проценти по едномесечни депозити, приети от търговските банки	3.1	2.7
Реални лихвени проценти по едномесечни депозити, приети от търговските банки	-1.7	-1.0

Източник: БНБ.

Продължаващото вече втора година намаляване доходността на външните активи на банките ги принуди да търсят компенсация чрез трансформирането им във вътрешни активи. От своя страна свиването на лихвения марж

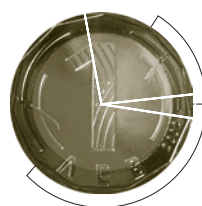
между вътрешните пасиви и активи в левове бе компенсирано с реструктуриране на активите чрез увеличаване на кредитната експозиция за неправителствения сектор с над 40%.

Касова дейност на БНБ

Банкноти и монети извън касите на БНБ

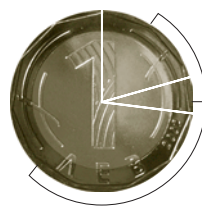
В края на 2002 г. банкнотите и монетите извън касите на БНБ достигат 3628 млн. лв. (в т. ч. извън банковата система – 3350 млн. лв.). Нарастването спрямо предходната година е с 365 млн. лв. (11%). От тях банкнотите (емисия 1999 г.) и разменните монети (емисия 1999 г., 2000 г.) са 99.5%. Наличните банкноти и монети в касите на търговските банки са 278 млн. В края на 2002 г. при 180 млн. в края на 2001 г. Динамиката на наличните пари в банковата система и у населението през 2002 г. запазва традиционната месечна и сезонна цикличност в търсенето на банкноти и монети.

БАНКНОТИ И МОНЕТИ

налични пари в касите на БНБ (26.1%)
налични пари в касите на ТБ (4.1%)
пари у населението (69.8%)

31 декември 2001

налични пари в касите на БНБ (21.1%)
налични пари в касите на ТБ (6%)
пари у населението (72.9%)

31 декември 2002

Източник: БНБ.

Номинален строеж

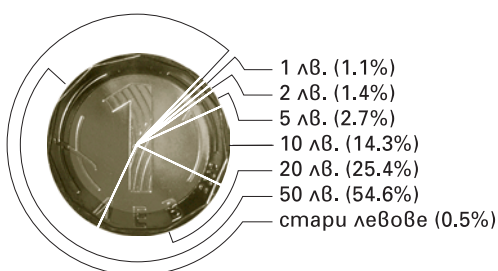
В края на 2002 г. банкнотите в касите на БНБ и извън тях са 295 млн. броя, или 4503 млн. лв., от които 207 млн. броя, или 3565 млн. лв., са извън касите на БНБ. Средната банкнота в обращение е на стойност 17 лв. срещу 16 лв. в края на 2001 г.

Към 31 декември 2002 г. монетите в касите на БНБ и извън тях са 425 млн. броя, или 48 млн. лв., от които 404 млн. броя, или 43 млн. лв. са извън касите на БНБ. Средната монета извън касите на БНБ е 0.11 лв. при 0.09 лв. в края на 2001 г.

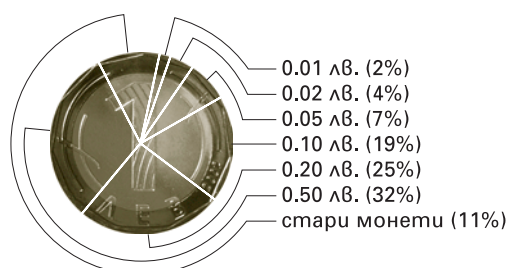
През септември БНБ пусна в обращение биметална разменна монета с номинал 1 лв.

НОМИНАЛЕН СТРОЕЖ НА БАНКНОТИТЕ И МОНЕТИТЕ ИЗВЪН КАСИТЕ НА БНБ

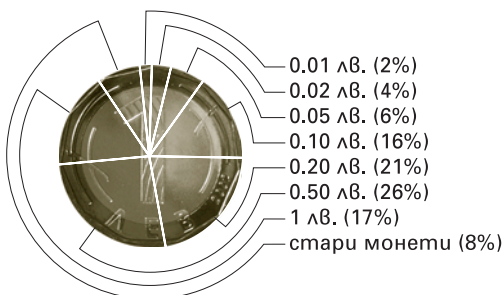
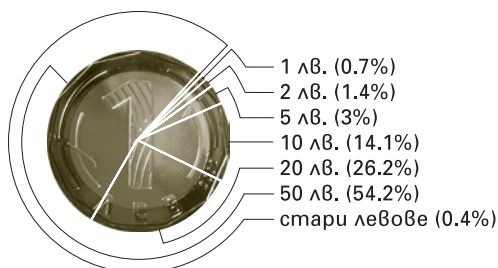
БАНКНОТИ

МОНЕТИ

31 декември 2001

31 декември 2002

Източник: БНБ.

Обслужени клиенти и изброени банкноти и монети

През 2002 г. УС на БНБ прие „Общи условия за касово обслужване на клиенти на БНБ с банкноти и монети, оформени като ценни пратки“, които влязоха в сила от 17 юни 2002 г. и отмениха договорите за касово обслужване с търговските банки. От общо 34 търговски банки, които БНБ обслужва касово, с 14 от тях са сключени споразумения за извършване на касови операции на едро.

През 2002 г. търговските банки са внесли в БНБ банкноти и монети на стойност 3643 млн. лв. и са изтеглили 3770 млн. лв., като след въвеждането на общите условия са внесени 1615 млн. лв. и са изтеглени 2023 млн. лв. Банките, имащи споразумение с БНБ, са внесли 1537 млн. лв. и са изтеглили 2000 млн. лв., което представлява 97% от общия оборот, извършен след 17 юни 2002 г.

През 2002 г. в касовите служби на БНБ са изброени 330 млн. броя банкноти на

стойност 3690 млн. лв. и 74 млн. броя монети на стойност 13 млн. лв.

С Решение № 73 от 4 октомври 2001 г. на УС на БНБ, считано от 1 октомври 2002 г., се закриха регионалните каси на БНБ в градовете Бургас, Русе и Враца.

Производство и унищожаване на негодни банкноти и монети

Произведените през годината банкноти са 84 млн. броя на стойност 480 млн. лв.,

а произведените монети са 131 млн. броя на стойност 18 млн. лв. Унищожени са 103 млн. броя негодни банкноти на стойност 532 млн. лв., от които стари номинални банкноти с неизтекъл срок за обмяна – 27 млн. броя за 293 млн. лв.

Монети за нумизматична продажба

През 2002 г. БНБ пусна в обращение следните възпоменателни монети:

НАИМЕНОВАНИЕ НА МОНЕТАТА	Номинал	Метал	Дата на пускане в обращение	Тираж (брой)
1 „Златен български лев“	1 лв.	Аи 999	2.IX.2002	2 000
2 XXVIII летни олимпийски игри Атина 2004 г. „Пиер дьо Кубертен“	5 лв.	Аи 999	7.X.2002	17 000
3 XXVIII летни олимпийски игри Атина 2004 г. „Гимнастика“	5 лв.	Аи 999	7.X.2002	12 000
4 XXVIII летни олимпийски игри Атина 2004 г. „Фехтовка“	5 лв.	Аи 999	7.X.2002	12 000
5 XXVIII летни олимпийски игри Атина 2004 г. „Вдигане на тежести“	5 лв.	Аи 999	7.X.2002	12 000
6 XXVIII летни олимпийски игри Атина 2004 г. „Бягане“	5 лв.	Аи 999	7.X.2002	12 000
7 XXVIII летни олимпийски игри Атина 2004 г. „Борба“	5 лв.	Аи 999	7.X.2002	12 000
8 XXVIII летни олимпийски игри Атина 2004 г. „Плуване“	5 лв.	Аи 999	7.X.2002	12 000
9 XXVIII летни олимпийски игри Атина 2004 г. „Стрелба с лък“	5 лв.	Аи 999	7.X.2002	12 000
10 XXVIII летни олимпийски игри Атина 2004 г. „Колевзене“	5 лв.	Аи 999	7.X.2002	12 000
11 XXVIII летни олимпийски игри Атина 2004 г. „Тенис на корт“	5 лв.	Аи 999	7.X.2002	12 000
12 „Сурвакари“	5 лв.	Си-Ni	6.XII.2002	5 000

Източник: БНБ.

От 19 октомври 2002 г. БНБ пусна в обращение серия разменни монети от емисия 2002 г. за нумизматична продажба. Серията включва номиналите 1, 2, 5,

10, 20, 50 стотинки и 1 лев, качество мат-гланц, метал Си-Ni с тираж 10 000 броя. От тях до края на 2002 г. са продадени 139 броя.

4.

Фискален сектор

През 2002 г. основните характеристики на провежданата след въвеждането на паричния съвет фискална политика (нисък бюджетен дефицит, разширяване на данъчната основа и намаляване на данъчните ставки, намаляване на държавния дълг и на тежестта от неговото обслужване) се запазиха. Първоначалната цел за размер на касовия дефицит беше променена през годината от 0.8% на 0.65% от БВП и впоследствие изпълнена. Запази се тенденцията към намаляване на преките данъци, а програмата за хармонизиране облагането на акцизните стоки го достига-

не минималните за ЕС нива беше продължена. Неданъчните приходи от собственост и от такси, глоби и санкции останаха високи. Постъпленията от помощи намаляха в резултат от забавяне усвояването на средствата по предприемаческите програми на ЕС и останаха значително под планираните за годината.

В областта на политиката на разходите не настъпиха съществени промени спрямо предходната година. Нелихвените разходи се запазиха на нивото от 2001 г., а реализираното общо намаление на разходите се дължеше изцяло на по-ниските

лихвени плащания. През годината се увеличи неравномерността при изразходването на средствата, като в последното тримесечие се концентрираха 33.1% от нелихвените разходи за годината. Първичният баланс намаля от 3.1% за 2001 г. на 1.6% от БВП¹, очертавайки 2002 г. като година на фискална експанзия.

Постъпленията от приватизация се увеличиха спрямо 2001 г. и остават важен източник за финансиране на дефицита. Нетната емисия на ДЦК беше положителна, като нарастването ѝ отразява предпочитанието да се заемат средства в местна валута и да се увеличава относителната тежест на вътрешния дълг в структурата на държавния дълг. През 2002 г. правителството възприе

политика на активно управление на държавния дълг. Конкретен неин израз бяха извършените замени на част от брейди книжата за нови глобални облигации. В резултат валутната и лихвената структура на държавния дълг се промениха, а депозитът на правителството в управление „Емисионно“ нарасна със стойността на освободеното обезпечение по DISC книжата. Към края на годината съотношението *държавен дълг/БВП* достигна 55.9%. През октомври беше обнародван Закон за държавния дълг, съгласно който в Закона за държавния бюджет всяка година трябва да се фиксират лимити за новия държавен дълг и за максималния размер на държавния дълг в края на бюджетната година.

Приходи и разходи на сектор „Държавно управление“

Изпълнението на консолидираната фискална програма е основен източник на информация за развитието на процесите в сектора. През 2002 г. за втора поредна година той се сви – общите приходи и помощи намаляха с 1.1 процентни пункта до 38.7% от БВП, а общите разходи и трансфери – също с 1.1 процентни пункта до 39.4% от БВП. Очакваните по програма номинални нива на приходите бяха изпълнени, но при големи отклонения спрямо заложените по отделните параграфи – проблем, типичен за последните няколко години. Най-големи затруднения при прогнозирането създават най-вече неганъчните приходи, преките данъци и помощите. Това са източници на приходи, при които или липсва данъчна база, или тя е силно променлива, зависеща от случайни фактори.

През изминалата година общите приходи и помощи нараснаха номинално с 5.8%, като преобладаващата част от растежа се дължи на данъчните приходи и малка част на неганъчните приходи. По отделните видове данъци единствено постъпленията от данъка върху добавената стойност и от акцизи и пътни такси нараснаха с темп, близък или по-

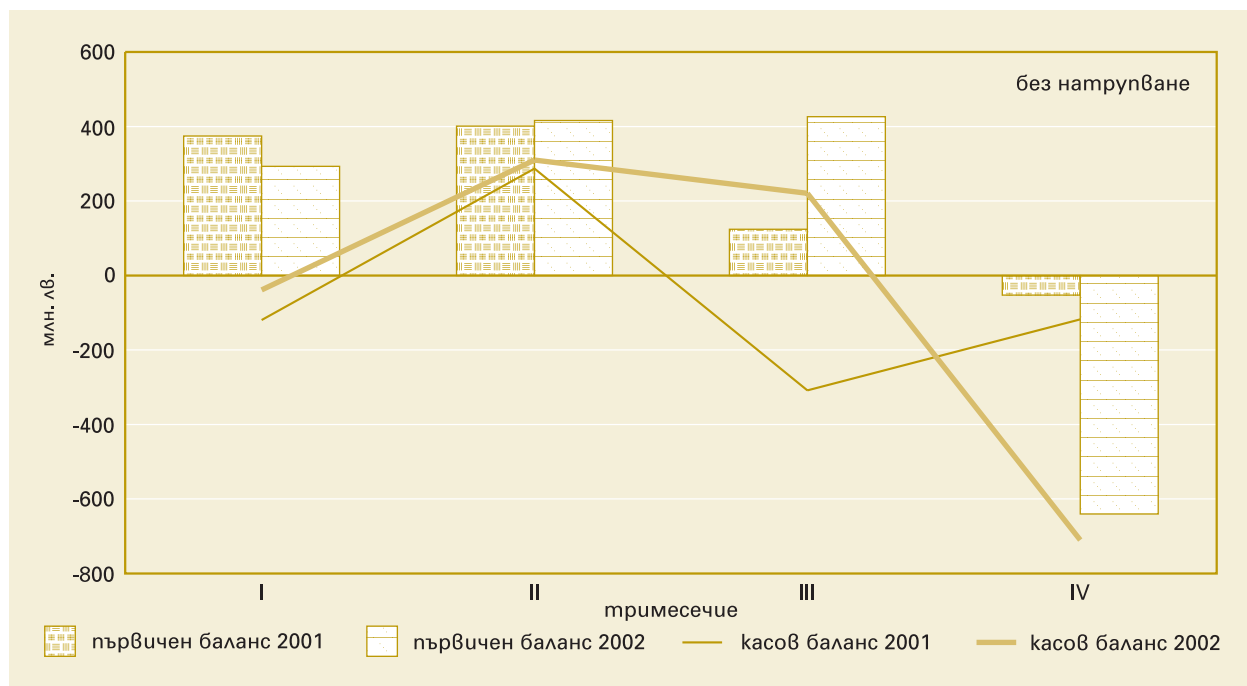
голям от растежа на БВП. Основните изменения в ЗДДС бяха свързани с намаляването на периода за възстановяване на данъчен кредит от 4 на 3 месеца и разширяването на данъчната основа с включването на лекарствените средства и туристическите пакети, предлагани в чужбина от лицензирани туристически посредници, когато тази доставка е с място на изпълнение територията на страната (последните бяха обложени с ефективна данъчна ставка от 7%). В областта на облагането на акцизните стоки промените бяха доста повече и засегнаха не само данъчната база, но доведоха и до промяна в редица ставки².

От началото на 2002 г. се увеличи от 20% на 25% дялът от осигурителната вноска, заплащан от осигуреното лице. Промените в таблицата за облагане доходите на физическите лица не успяха да компенсират ефекта от тази мярка. Общата данъчноосигурителна тежест намаля чувствително единствено за лицата с месечни доходи, които са значително над средните за страната. През годината беше намалена ставката по данъка върху печалбата от 20% на 15% за фирми с печалба над 50 000 лв., с което

¹ От разходите за 2001 г. с оглед съпоставимост на данните са извадени разходите за придобиване на дялове, акции, съучастия и други финансови активи (нето) и за възмездно финансиране (нето).

² Промените засегнаха главно следните стоки: тютюневи изделия, пиво, втечен нефтен газ, кафе и чай.

КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА

Източник: МФ.

ефективната данъчна ставка за всички лица стана 23.5%.

Неданъчните приходи нараснаха с 340 млн. лв. и достигнаха 8.1% от БВП. Значението на приходите и доходите от собственост се запази, а на постъпленията от такси, глоби и санкции се увеличи. В края на периода те достигнаха съответно 4.2% и 3.4% от БВП. Постъпленията от помощи намаляха до 301.2 млн. лв. в резултат от забавяне в усвояването на средствата по предприемаческите програми на ЕС и останаха значително под планираните за годината 502 млн. лв.

МФ запази консервативната си политика на разходите почти до края на годината, когато стана ясно, че поставената цел за касов дефицит от 0.8% от БВП е лесно постижима. След като в края на септември нелихвените разходи по консолидираната фискална програма достигнаха едва 69% от разчетените за годината, само през последното тримесечие бяха извършени нелихвени разходи за близо 4 млрд. лв. (34% от планираните за годината). Общите разходи по консоли-

дираната фискална програма за 2002 г. се увеличиха с 5.3% спрямо 2001 г. и възлязоха на 12 732.7 млн. лв. (39.4% от БВП).

Структурата на разходите и по икономически елементи, и по основни функции остана почти непроменена спрямо 2001 г., с изключение на чувствителното намаление на разходите за лихви с близо 400 млн. лв., които в края на периода достигнаха 712.8 млн. лв. (2.2% от БВП). Пониските лихвени плащания позволиха реализирането на значително по-малък от разчетения първичен баланс от 2.3% от БВП, като в края на годината той достигна 503.4 млн. лв., или 1.6% от БВП. Основен принос в намалението на лихвените разходи имаха разходите за лихви по външни заеми.

Разходите, имащи за цел осигуряване на основните функции на държавата, останаха непроменени, а разходите, насочени към подобряване разпределението на ресурсите, се увеличиха от 15.1% на 15.9% от БВП. Плащанията с цел преразпределяне на доход намаляха с 0.2 процентни пункта¹. По-сериозно намаление от нелихвените разходи регистрираха един-

¹ Разходите, имащи за цел осигуряване основните функции на държавата, включват разходи по функцията отбрана и сигурност и разходи за изпълнителни и законодателни органи и общи административни служби. Разхо-

ствено капиталовите разходи, които спаднаха от 4% на 3.5% от БВП.

Характерна особеност на статистическите данни за сектора е тяхното отчитане на касова основа. Това дава възможност на разпоредителите с бюджетни кредити да натрупват през годината неразплатени разходи, като по този начин се подценяват данните за дефицитите и разходите. Формираните задължения към доставчици или други сектори на държавното управление са важен източник за временно финансиране на дефицитите. Практиката неразплатените разходи да се „изчистват“ в края на всяка година с помощта на допълнителни трансфери от централния републикански бюджет (ЦРБ) към проблемния сектор се запази и през изминалата година. Съгласно подписаната на 28 юни 2002 г. между Министерството на финансите и Националното сдружение на общините в Република България Програма за постепенно намаляване и ликвидирание на неразплатените разходи на общините бя-

ха погасени задължения на стойност 219.6 млн. лв. Допълнително бяха отпуснати средства и на редица болнични заведения, очертавайки по този начин другия сектор на държавното управление, в който се натрупват значителни неразплатени разходи.

Свързана с разглеждания проблем е и динамиката на трансферите от ЦРБ към другите бюджети. През последното тримесечие на 2002 г. нетните трансфери от ЦРБ към бюджетите на общините бяха около 45% от извършените за годината, за бюджетите на министерствата и ведомствата – около 30% от годишните, за бюджета на съдебната власт – около 40%. Принос към натрупването на разходи в края на всяка година има и залаганото в законите за държавния бюджет ограничение за отпускане на 10% от одобрените субсидии и трансфери само при условие, че заложеният дефицит по републиканския бюджет няма да бъде надхвърлен.

Финансиране на касовия дефицит. Размер и структура на държавния дълг

Към края на 2002 г. постъпленията от приватизация възлизат на 286.1 млн. лв. (около 45% от планираните). Основна причина за неизпълнението на очакваното финансиране от приватизация е отлагането на сделките за продажба на БТК и Булгартабак холдинг за 2003 г. Нетната емисия на ДЦК беше положителна (216.4 млн. лв.), като нарастването ѝ отразява предпочитанието да се заемат средства в местна валута и да се увеличава относителната тежест на вътрешния дълг в структурата на държавния дълг. Средната продължителност в месеци на емисиите в обращение нарасна с 18 месеца и надхвърли 53 месеца. За първи път през годината бяха емитирани десетгодишни държавни ценни книжа.

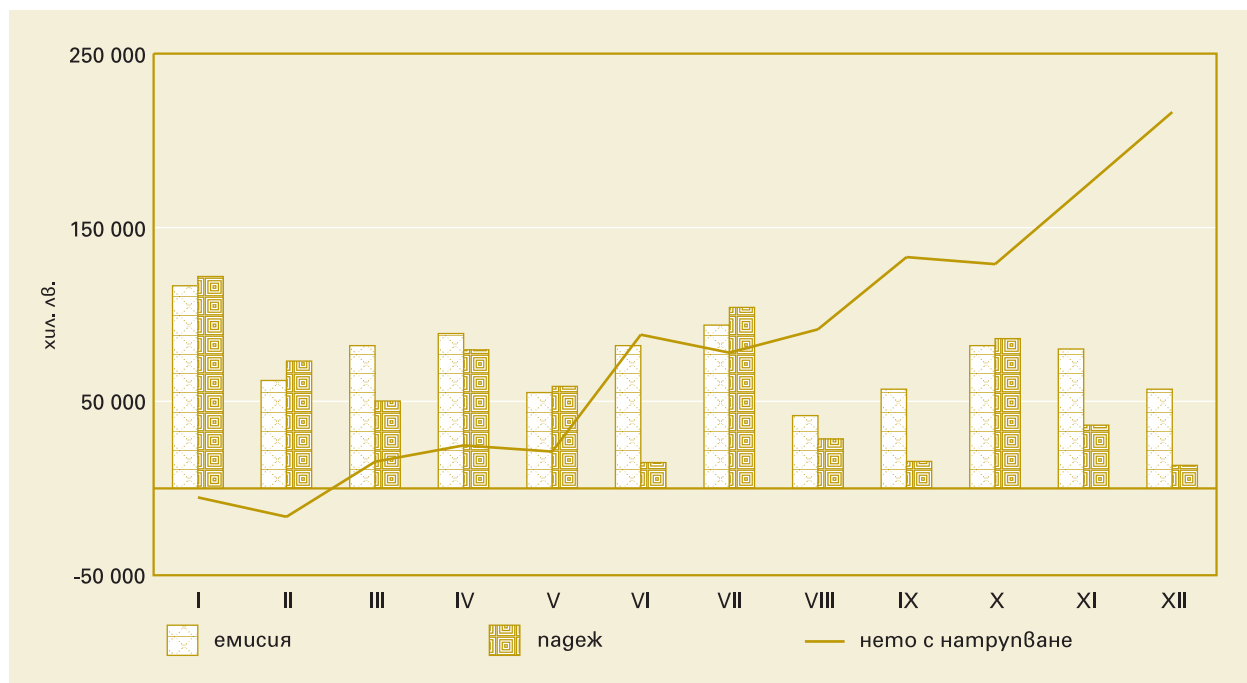
Депозитите на правителството и на бюджетните организации в управление

„Емисионно“ нараснаха с 463.5 млн. лв. до 3034.7 млн. лв. Основен принос за тяхната динамика имаше освободеното в резултат на операциите по дълга обезпечение по *DISC* книжата.

Към края на годината държавният и държавногарантираният дълг възлезе на 18 059 млн. лв., а съотношението му към БВП достигна 55.9%. Вътрешният дълг е 2111.7 млн. лв. (6.5% от БВП), а външният дълг намаля до 15 947.3 млн. лв. (49.3% от БВП). През 2002 г. правителството възприе политика на активно управление на държавния дълг. Конкретен израз на тази политика бяха извършените замени на част от брейди книжата с нови глобални облигации. През март бяха заменени брейди облигации с номинал 1327.9 млн. щ. д., а през септември – още 866 млн. щ. д. При първата сделка бяха емитирани

гите, насочени към подобряване разпределението на ресурсите, включват разходи за образование, здравеопазване, наука и култура, благоустройство и икономически дейности. Плащанията, имащи за цел преразпределяне на доход, включват разходи за социално осигуряване, подпомагане и грижи.

ЕМИСИИ И ПАДЕЖИ НА ДЦК ПРЕЗ 2002 г.

Източник: МФ.

облигации в евро с номинал 835.5 млн. и падеж 2013 г. и облигации в щатски долари с номинал 513 млн. и падеж 2015 г. При втората сделка беше разширена емисията в долари с още 759 млн. щ. д. В резултат от тези замени дялът на външния дълг с фиксирани лихвени проценти се увеличи със 7.7 процентни пункта до 37.2%. Във валутната структура на дълга също настъпиха промени, като деноминираният в щатски долари дълг намали своя дял от 66.3% на 54% най-вече за сметка на увеличението на деноминирания в евро задължения от 17.4% на 30.5%.

Основен принос за намаляването на съотношението *държавен дълг/БВП* имаше номиналният растеж на БВП, следван от динамиката на валутния курс. Обезценяването на щатския долар спрямо еврото доведе до значително намаление на левовата равностойност на деноминирания в щатски долари задължения, като близо 5 процентни пункта от намалението на съотношението *държавен дълг/БВП* се дължи на разгледания ефект.

Продължилото и през 2002 г. намаление на ЛИБОР беше основният фактор,

довел до значителното съкращаване не само на разходите за лихви, но и на имплицитните лихвени проценти по държавния дълг. През изминалата година разликата, измервана посредством тези лихвени проценти, в цената на вътрешния и външния дълг се сви от 2.8 на 2 процентни пункта.

През 2002 г. беше развита институционалната уредба на въпросите, засягащи държавния дълг. След повече от година обсъждания през октомври беше обнародван Закон за държавния дълг. Съгласно него в Закона за държавния бюджет всяка година трябва да се фиксират лимити за новия държавен дълг и за максималния размер на държавния дълг в края на бюджетната година. В новия закон се дава дефиниция на понятието консолидиран държавен дълг. Той е равен на сумата от държавния дълг, дълга на общините и на социалноосигурителните фондове. Съгласно възприетата практика в редица държави – кандидати за членство в ЕС, и в българския закон беше поставено ограничение за нарастване на съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП, докато това съотношение е над 60%.

III.

Управление на
международните
валутни активи

1.

Размер и динамика на валутните активи

През 2002 г. международните валутни активи, измерени чрез балансовото число на управление „Емисионно“, превишиха 4 млрд. евро, продължавайки тренда на постоянно нарастване от последните няколко години. Увеличението на

средния размер на валутните резерви в сравнение с 2001 г. е 517 млн. евро. В таблицата са посочени осреднените данни на избрани статии от баланса на управление „Емисионно“ за последните четири години.

ИЗБРАНИ ПОЗИЦИИ* ОТ БАЛАНСА НА УПРАВЛЕНИЕ „ЕМИСИОННО“

(млн. лв.)

	1999	2000	2001	2002
Валутни резерви	5201	6410	6979	7991
Нетна стойност (депозит на управление „Банково“)	813	875	977	1108
Депозити на правителството и бюджетни организации	2070	2644	2472	2797
Разплащателни сметки и депозити на банки	575	638	615	707
Банкноти и монети в обращение	1735	2103	2602	3160

* Средногодишни стойности.
Източник: БНБ.

Промяната в размера на международните валутни активи се дължи, от една страна, на управлението на активите и влиянието на пазарните рискови фактори и, от друга – на входящите и изходящите външни потоци.

Вследствие управлението на активите и динамиката на международните пазари пазарната стойност на активите се е увеличила с около 223 млн. евро.

Външните потоци, довели до по-съществени изменения в размера на международните валутни активи, са:

а) в посока към увеличаване размера на валутните активи:

- постъпления от освободено обезпечение по брейди облигациите – 340 млн. щ. д.;
- постъпления от покупка на резервна валута от ТБ в размер общо на 286 млн. евро и нетни покупки на резервна валута на каса – 106 млн. евро;
- нетни постъпления по сметки на ТБ при БНБ във връзка с регулацията на ЗМР – внесени нетно 68 млн. евро и 29 млн. швейцарски франка, а изтеглени нетно 38 млн. щ. д.;
- получени нови заеми – 84 млн. СПТ постъпили траншовете от МВФ, 23 млн. щ. д. и 32 млн. евро;

**ВАЛУТНИ АКТИВИ
ПРЕЗ 2002 г.**

Източник: БНБ.

**ДЕПОЗИТ НА УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВО“
ПРЕЗ 2002 г.**

Източник: БНБ.

- получен дивидент от акционерното участие на БНБ в БМР – Базел – 3 млн. швейцарски франка;
- б) в посока към намаляване на валутните активи:
- плащания, свързани с обслужването на външния дълг на правителството, които за периода са 319 млн. щ. д., 182 млн. СПТ, 139 млн. евро и 7 млрд. японски йени;
- погасявания на общо 40 млн. СПТ по дълга на БНБ към МВФ.

През 2002 г. нетната стойност (депозитът на управление „Банково“) отбелязва най-голям спад през април поради внасяне на печалбата на БНБ за 2001 г. в размер на 172.8 млн. лв. в държавния бюджет. Минималната стойност достига 460 млн. евро през май след плащането на погасителна вноска към МВФ. Максималната стойност в размер на 647 млн. евро е достигната в края на годината главно в резултат от инвестиционната дейност по управлението на валутните резерви.

2.

Стратегия за управление на международните валутни активи

Управлението на международните валутни активи се извършва в съответствие със Закона за БНБ и приетите от Инвестиционния комитет на БНБ вътрешни нормативни документи.

С решение на Инвестиционния комитет в началото на 2002 г. портфейлът на БНБ, деноминиран в евро, бе разделен на инвестиционен и ликвиден, като за всеки бяха определени съответно различна инвестиционна цел и инвестиционни ограничения.

Позициониране на инвестиционния портфейл в евро

След периода на окончателното реструктуриране на портфейла средствата от инвестиционния портфейл се ин-

вестираха с цел постигане на рискови характеристики, максимално близки до тези на новоприетия бенчмарк. Дюрацията на портфейла бе изравнена с тази на бенчмарка, а съгласно приетата стратегия бяха закрити съществуващи позиции в ценни книжа на някои държави и наднационални институции.

През второто полугодие се наблюдаваше увеличаване наклона на кривата на доходността в секторите с падеж 2 и 10 години, като разликата в доходността им нарасна от 101 на 148 базисни пункта. Публикуваните през годината данни за еврозоната, показващи постепенно влошаване на икономическия климат, съчетани със силния спад на търговията на фондовите пазари, доведоха

към края на лятото до промяна в очакванията на пазара относно бъдещата парична политика на централните банки.

През периода стратегията за управление беше променена, като отклоненията в дюрацията бяха в рамките на инвестиционните ограничения. Извърши се и значително реструктуриране на портфейла по отношение на експозицията по държави и наднационални институции. Поради нарасналия брой на трансакциите и за да се избегне свързаният с това операционен риск, се уедриха отделни позиции от най-ликвидните и често търгувани ценни книжа.

В началото на октомври размерът на портфейла леко се увеличи поради прехвърляне на средства от ликвидния към инвестиционния портфейл.

Позициониране на ликвидния портфейл в евро

Въвеждането на нови инвестиционни ограничения, динамичните промени и трудно предвидимото поведение на ЕЦБ през 2002 г. бяха основните фактори, които накараха БНБ да прилага неутрална спрямо бенчмарка стратегия.

Дюрацията на портфейла се поддържаеше близко до тази на бенчмарка. В портфейла бяха заети позиции в ценни книжа с падеж над една година, които не бяха включени в структурата на бенчмарка. Това доведе до по-високата пазарна стойност на портфейла в сравнение с тази на бенчмарка.

По-големите входящи и изходящи потоци през периода се дължаха на покупко-продажби на евро от търговските банки, износ на банкноти, както и на движенията по ЗМР сметките на ТБ. През октомври размерът на портфейла бе намален поради прехвърляне на средства в инвестиционния портфейл. Това не оказва съществено влияние върху прилаганата стратегия.

Позициониране на портфейла в щатски долари

В началото на 2002 г. се очакваше подобряване на икономическите условия в

САЩ и съответно повишаване на лихвените проценти от Федералния резерв. Фалитът на „Енрон“ и последвалите финансови скандали доведоха до спад на инвеститорското доверие и бягство от фондовите пазари. Корпоративните проблеми, забавянето на фискалните стимули и изострянето на отношенията между САЩ и Ирак наложиха промяна в позицията на Федералния резерв по отношение на паричната политика от неутрална към експанзионистична през август и намаляване на лихвите с 50 базисни пункта през ноември.

Високата несигурност както в икономически, така и в геополитически аспект бе причина за силната динамичност на пазарите и намаляването на доходността на всички държавни ценни книжа между 122 и 160 базисни пункта за различните срокове до падежа.

Съгласно приетата неутрална стратегия по отношение на основните рискови параметри на бенчмарка през 2002 г. структурата на портфейла бе поддържана близо до тази на бенчмарка. Средствата бяха инвестирани главно в краткосрочни щатски ДЦК и предоставяне на депозити.

Поради съществуващата несигурност на пазарите стремежът бе да се поддържа през по-голямата част от периода дюрация, близка до тази на бенчмарка. По-високата пазарна стойност на портфейла в сравнение с тази на бенчмарка се дължи на инвестиции в подценени ДЦК и сектори, както и на включването на държави извън бенчмарка, наднационални институции и агенции.

През периода размерът на портфейла бе непостоянен в резултат на чести и различни по размер входящи и изходящи парични потоци. По-големите от тях бяха свързани с плащания по дълга на правителството, продажби на освободено обезпечение по брейди облигациите и регулиране на ЗМР на търговските банки. Някои от тези потоци предизвикаха краткотрайни силни отклонения в дюрацията на портфейла, но като цяло потоците не повлияха на следваната стратегия.

3.

Структура на международните валутни активи

Структура по валути

През отчетния период относителният дял на активите и пасивите в щатски долари се увеличава главно поради освобождаването на обезпечение при двукратната замяна на брейди облигации глобални еврооблигации. Намалението на относителния дял на активите в злато се дължи на увеличаването на абсолютното количество на всички активи през втората половина на 2002 г. В таблицата са представени осреднените по тримесечия данни за валутната структура на всички активи на база датата на сключване на сделките (trade date).

През 2002 г. основната част от задълженията в баланса на управление „Емисионно“ е деноминирана в български левове (BGN) и евро (EUR) – общо около 90%.

Структура по остатъчен срок до падежа

Относителният дял на инструментите с остатъчен срок до падежа, не по-дълъг от година (текущи сметки, краткосрочни депозити във валута и злато и краткосрочни ценни книжа), намалява през целия период – от 57% през първото тримесечие до 43% през четвъртото. Това се дължи главно на плащанията по външния дълг през първото тримесечие, посрещнати с ликвидни средства, и на значителното увеличение на обособените активи за дългосрочно управление в инвестиционния портфейл в евро на БНБ през втората половина на годината. През четвъртото тримесечие ценните книжа с остатъчен срок до падежа над 5 години се увеличават до 22%.

ВАЛУТНА СТРУКТУРА НА АКТИВИТЕ
ПРЕЗ 2002 г.

(%)

Валута	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.
EUR	81.65	78.56	79.65	80.64
USD	4.23	7.49	7.98	8.12
XAU	10.97	11.10	9.62	9.00
SDR	2.70	2.04	1.80	1.31
CHF	0.33	0.79	0.90	0.92
GBP	0.02	0.01	0.01	0.00
JPY	0.11	0.01	0.04	0.00

Източник: БНБ.

ВАЛУТНА СТРУКТУРА НА ПАСИВИТЕ
ПРЕЗ 2002 г.

(%)

Валута	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.
BGN	77.03	73.52	73.32	73.32
EUR	19.16	17.70	16.71	16.33
USD	2.93	7.65	8.55	9.19
CHF	0.35	0.91	1.05	1.09
SDR	0.44	0.21	0.36	0.07
JPY	0.08	0.02	0.01	0.00
GBP	0.00	0.00	0.00	0.00

Източник: БНБ.

СТРУКТУРА ПО ПАДЕЖИ
ПРЕЗ 2002 г.

(%)

Сектори	I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.
до 1 година	56.68	48.77	49.33	43.45
1–3 години	16.62	16.31	17.36	18.41
3–5 години	14.72	16.73	15.21	16.24
5–10 години	11.98	18.19	18.11	21.89

Източник: БНБ.

4.

Политика за управление на риска и видове риск

Управлението на риска е съществен елемент от управлението на валутните резерви. През 2002 г. основните задачи в тази насока бяха:

- стратегическо структуриране на активите;
- дефиниране и измерване на рисковете за активите и пасивите;
- анализ на ефективността от управлението на валутните резерви;
- текущ контрол по спазване на инвестиционните ограничения и процедурите, регулиращи осъществяването на валутните операции;
- изготвяне на отчети за оперативното управление на портфейлите, както и за нуждите на ръководството на банката.

Стратегическото структуриране на активите определи инвестиционните цели и бенчмарковете на отделните портфейли, разрешените видове финансови инструменти, инвестиционните ограничения на ниво баланс и разпределянето им по портфейли.

В зависимост от валутата и инвестиционната цел валутните активи бяха обособени в няколко портфейла. *Ликвидни портфейли*, които служат за извършване на покупко-продажба на резервна валута (евро) срещу левове, както и за посрещане на всички валутни плащания на банката. *Инвестиционен портфейл*, който е предназначен за постигане на по-висока доходност и е с по-голям пазарен

риск от ликвидните портфейли. С цел диверсификация на стиловете на управление, постигане на висока доходност и обмен на знания и опит в областта на инвестициите част от валутните активи са предоставени за управление на външни мениджъри.

Съгласно инвестиционните ограничения за управление на валутните резерви дялът на инвестициите в търговски банки, или т. нар. банкова експозиция на БНБ, не трябва да превишава 30% от общата сума на активите. През отчетния период банковата експозиция средно за периода е била в размер на 20.21% от общата сума на активите.

Нетни приходи и доходност от управлението на валутния резерв

Нетната стойност на баланса на управление „Емисионно“ е основен показател за стабилността на паричния съвет. Промяната ѝ вследствие на пазарните рискови фактори (лихвения и валутния) се дължи на:

- дохода от активите и дисбаланса между валутните структури на активите и пасивите;
- разхода по пасивите.

През 2003 г. лихвените нива както на американския, така и на европейския пазар на ДЦК се понижиха чувствително, макар в началото на годината и на двата пазара да се наблюдаваше известно покачване.

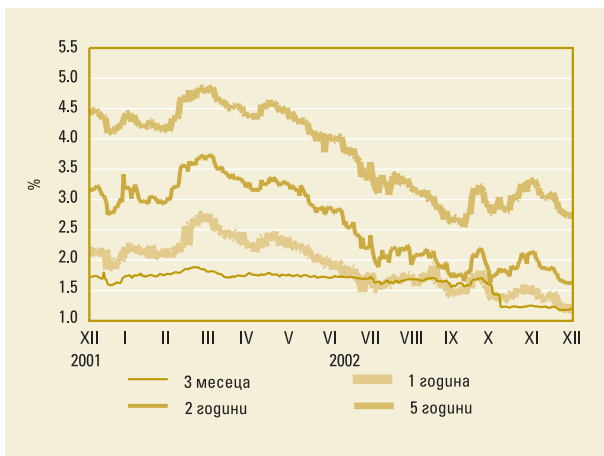
РЕАЛИЗИРАН ДОХОД* ОТ АКТИВИТЕ В ОСНОВНИТЕ** ВАЛУТИ ПРЕЗ 2002 г.

	Активи по основни валути			Доход от активите	Разход (лихви) по пасивите	Печалба (загуба)	Доходност на нетната стойност
	евро	щатски долари	злато				
Средно тегло (%)	80	7	10				
Среден размер (млн.)	3337	293	421				
Доход (млн.)	217.46	-5.84	33.91	245.52	-34.92	210.60	32.29
Принос*** (%)	5.20	-0.14	0.81	5.88	-0.84	5.04	

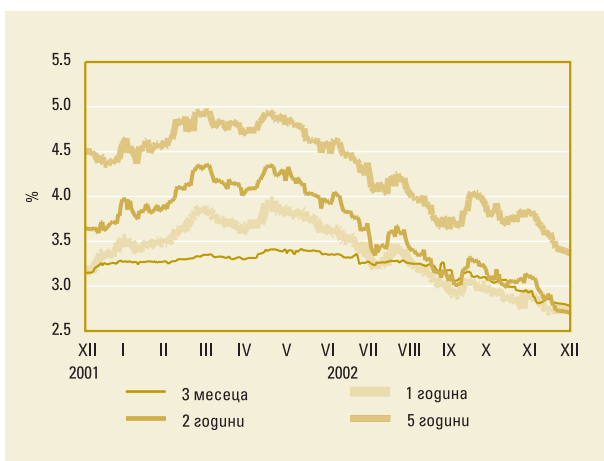
* Понятието доход се разбира не в счетоводен, а във финансов смисъл, т. е. разликата между пазарните стойности на активите в края и в началото на периода, като от нея се приспадне кумулативният нетен външен поток за периода.

** Доходът от активите в други валути е несъществен за крайния финансов резултат.

*** Принос на активите в съответната валута към доходността на ниво баланс.

ДОХОДНОСТ ДО ПАДЕЖА НА ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА В ЩАТСКИ ДОЛАРИ

Източник: БНБ.

ДОХОДНОСТ ДО ПАДЕЖА НА ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА В ЕВРО

Източник: БНБ.

Голямото понижение на лихвените нива доведе до реализиране на доходност от 5.33% за всички валутни резерви. Това се дължи най-вече на промяната в лихвите на европейския пазар, тъй като там са инвестирани 80% от валутните резерви. Предвид средната дюрация на резервите (т. е. лихвен риск) от около 2 години това е един изключително добър ре-

зултат, който съответства на увеличение в пазарната стойност на валутните активи с около 223 млн. евро.

ДИНАМИКА НА ЦЕНАТА НА ЗЛАТОТО В ЩАТСКИ ДОЛАРИ

Източник: БНБ.

ДИНАМИКА НА ЦЕНАТА НА ЩАТСКИЯ ДОЛАР В ЕВРО

Източник: БНБ.

ДИНАМИКА НА ЦЕНАТА НА ЗЛАТОТО В ЕВРО

Източник: БНБ.

Влиянието на дисбаланса между валутните структури на активите и пасивите е сравнително малко. Дългата балансирана позиция в долари при спадащ курс на щатския долар към еврото, от една страна, и, от друга – дългата балансирана позиция в злато при повишаващ се курс на златото към еврото (вж. графиките по-долу) са довели до нетен резултат от 22.76 млн. евро.

Разходите по пасива (начислените и платени за периода лихви) са 34.92 млн. евро. В резултат от взаимодействието на изброените компоненти нетният доход (съответно нарастването на нетната стойност) за 2002 г. е 210 млн. евро, на който съответства обща доходност на нетната стойност от 32.29%.

Риск, доходност и ефективност

Като критерий за ефективността от управлението на отделните портфейли се използва отношението на Шарп¹, което позволява точно сравнение на даден

портфейл с неговия бенчмарк, отчитайки освен очакваната доходност и нивото на поет риск. Информационният коефициент е друг критерий за ефективността на *активното* управление, който се използва при сравнение на портфейлите помежду им. Относителният риск² спрямо бенчмарка е показател за степенята на активно управление на портфейлите. Той се изразява във възможността общата доходност на портфейла да е по ниска от тази на бенчмарка, т. е. относителната доходност да е отрицателна. Ако е отрицателна, тя се интерпретира като пропусната полза при управлението на портфейлите. Положителната относителна доходност представлява печалба спрямо доходността на бенчмарка.

През годината относителната доходност както на ниво портфейл, така и на ниво баланс е в рамките на установения тактически риск бюджет от 10 млн. евро.

РИСК И ДОХОДНОСТ НА ОТДЕЛНИТЕ ПОРТФЕЙЛИ ПРЕЗ 2002 г.

Портфейл	Базова валута на портфейла	Реализирана доходност			Риск		
		Портфейл (%)	Бенчмарк (%)	Относителна доходност (б. п.)	Портфейл (%)	Бенчмарк (%)	Относителен риск (б. п.)
Инвестиционен	EUR	8.26	8.73	-47	2.74	3.13	153
Ликвиден	EUR	3.60	3.60	0	0.21	0.20	10
Ликвиден	USD	1.90	1.88	2	0.22	0.18	18
В злато	XAU	0.13	0.13	0	0.33	0.01	33
Външен мениджър А	EUR	7.01	6.90	11	2.11	2.05	99
Външен мениджър В	EUR	6.84	6.90	6	1.98	1.96	76

Източник: БНБ.

¹ Отношението на Шарп е мярка за очакваната допълнителна доходност над безрисковата доходност за единица поет риск.

² Т. нар. *tracking error*.

IV.

Ликвидност и финансови пазари

1.

ЛИКВИДНОСТ

Междубанков паричен пазар

След отбелязания през предходната година скок през 2002 г. обемът на срочните левови сделки на междубанковия паричен пазар отбеляза намаление с 4.9%, или с 859.5 млн. лв. То е резултат от пазарното преориентиране на най-активните на пазара банки от репо операции (намалели със 743.8 млн. лв., или 43.1%) към депозити в евро, щатски долари и британски лири (с нарастване от над 150%).

В структурата на пазара по видове сделки не настъпиха чувствителни отклонения от формираните през последните години съотношения: в общия обем на левовия паричен пазар дялът на депозитите достигна 90.3% (при 87.2% за предходната година), следвани от репо операциите – 5% и окончателните сделки с държавни ценни книжа – 4.6% (съответно 8.4% и 4.4% за м. г.).

Дялът на обезпечените депозити в общия обем на депозитите нарасна на 2.3%, след като през предходната година бе спаднал до символичните 0.5%.

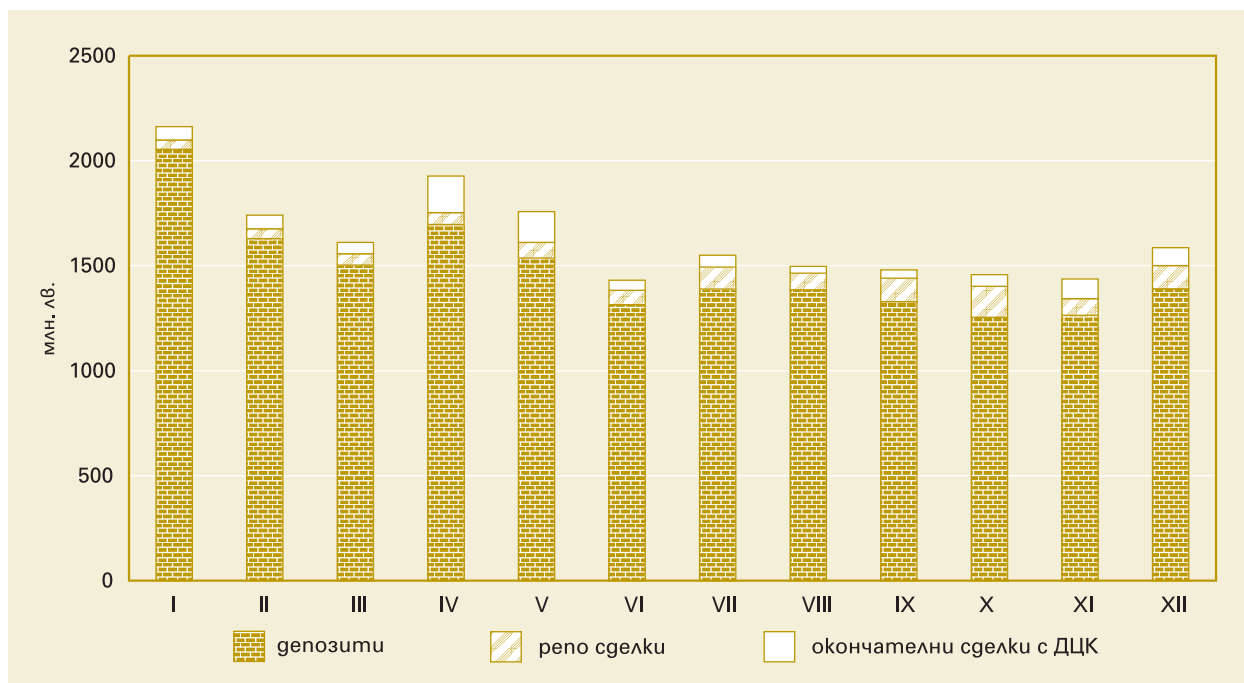
Обемът на сключените окончателни сделки с ДЦК нарасна с 1.1%. Увеличението е изцяло от търговията с левови емисии (прираст от 8.9%), докато пазарът на ДЦК, деноминирани в щатски долари и в евро, отбеляза близо четирикратно намаление.

Съотношенията в рамките на вътрешната структура на пазара по срочност на осъществяваните сделки продължиха да се формират в условията на

поддържаната като цяло висока ликвидност на банковата система. Още повече се утвърди доминиращата роля на краткосрочните сделки: еднодневните (овърнайт) сделки достигнаха 71.2% и сделките със срок 2–3 дни – 18.3% (при съответно 65.8% и 17.2% за 2001 г.). Това показва, че операциите на междубанковия левов пазар все повече се утвърждават като инструмент предимно за управление на текущата ликвидност, но не и за средносрочни и по-дългосрочни инвестиции.

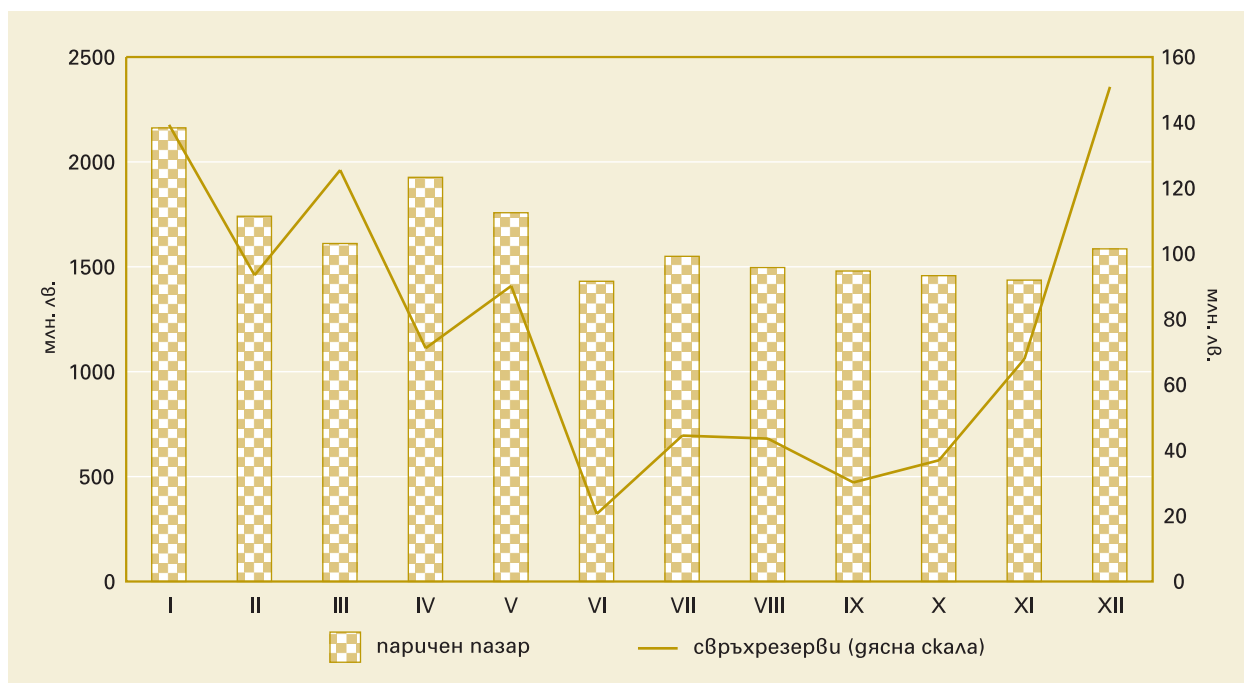
Лихвените условия по сделките на междубанковия паричен пазар се формират под влияние на съотношенията между търсенето и предлагането. И през 2002 г. основни фактори на влияние продължиха да бъдат фискалните операции на МФ и конюнктурата на международните валутни пазари. Това предопределя и широкия диапазон на колебанията им през годината – от 0.99% през януари (традиционно характерен с повишена ликвидност в резултат на плащанията от страна на МФ на лихви и на част от главницата по ЗУНК облигациите, деноминирани в щатски долари) до 6.81% през юни и 4.38% през юли (характерна за летния сезон понижена ликвидност, както и в резултат на негъвкаво управление на ликвидността от страна на някои банки). Като цяло средният лихвен процент по сделките на междубанковия пазар спадна до 2.43% годишно (при 3.75% за 2001 г.) и по традиция остана чувствително под средното ниво на основния лихвен процент (3.96%).

МЕЖДУБАНКОВ ПАРИЧЕН ПАЗАР ПРЕЗ 2002 г.

Източник: БНБ.

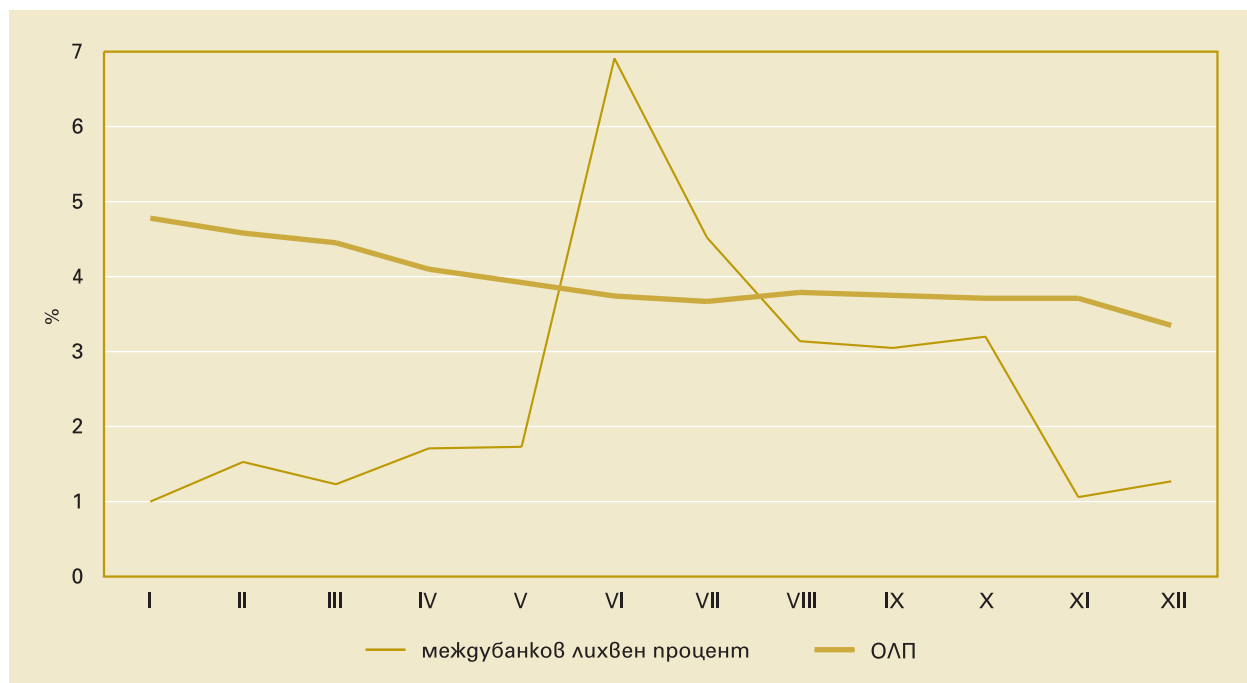
МЕЖДУБАНКОВ ПАРИЧЕН ПАЗАР И СВРЪХРЕЗЕРВИ ПРЕЗ 2002 г.*

* Средномесечни стойности.

Източник: БНБ.

ОЛП И МЕЖДУБАНКОВ ЛИХВЕН ПРОЦЕНТ ПРЕЗ 2002 г.

Източник: БНБ.

През годината по инициатива на търговските банки с методологическото съдействие на БНБ и с подкрепата на МФ се извърши подготвителната работа по създаването на индекси на паричния пазар: за цените *продава* – SOFIBOR (Sofia interbank offered rate), и за цените *купува* – SOFIBID (Sofia interbank bid rate). След съгласуването на формулировките на индексите и правилата за изготвянето им на 14 октомври се сключи спонсорско споразумение между БНБ, Асоциацията на търговските банки (АТБ) и Българската дилърска асоциация (БДА). Към 14 ноември бе съставен Регламентен комитет на индексите, базиран в АТБ, в който се включиха лица, определени от спонсорите. След приключване на работата по програмното осигуряване и изпитателния период индексите SOFIBOR и SOFIBID за 5 срочности бяха котирали за първи път на 17 февруари 2003 г. Дистрибутор на индексите е БНБ.

Резерви на търговските банки

Процентът на задължителните минимални резерви остана през цялата година непроменен на ниво от 8% от депозитната база. Годината се характеризираше с плавно нарастване на привлечените средства, включени в депозитната база за определяне на задължителните минимални резерви на банките, като на средногодишна основа е отчетено нарастване с 21.1% спрямо 2001 г. Пасивите в левове нараснаха с 15.4%, а в чуждестранна валута (по левова равностойност) – с 25.4%. През различните месеци депозитите нарастваха плавно, без големи отклонения, което е характерно за икономика без сътресения и с доверие във финансовата система. Минимално намаление е отчетено единствено през май и юни, което е резултат от изключването от депозитната база на привлечените средства със срок над 2 години въз основа на Решение № 2 на УС на БНБ.

През различните месеци общо за финансовата система не бяха отчетени резки отклонения от средните за годината привлечени средства по деноминирания в различни валути пасиви. Внесена като резервен актив валута се движеше в широки граници и обезпечаваше изискуемия размер на задължителните минимални резерви върху валутната депозитна база от 19% през януари до 51% през юли. Причина за ниското ниво на пол-

раше с плавно нарастване на привлечените средства, включени в депозитната база за определяне на задължителните минимални резерви на банките, като на средногодишна основа е отчетено нарастване с 21.1% спрямо 2001 г. Пасивите в левове нараснаха с 15.4%, а в чуждестранна валута (по левова равностойност) – с 25.4%. През различните месеци депозитите нарастваха плавно, без големи отклонения, което е характерно за икономика без сътресения и с доверие във финансовата система. Минимално намаление е отчетено единствено през май и юни, което е резултат от изключването от депозитната база на привлечените средства със срок над 2 години въз основа на Решение № 2 на УС на БНБ.

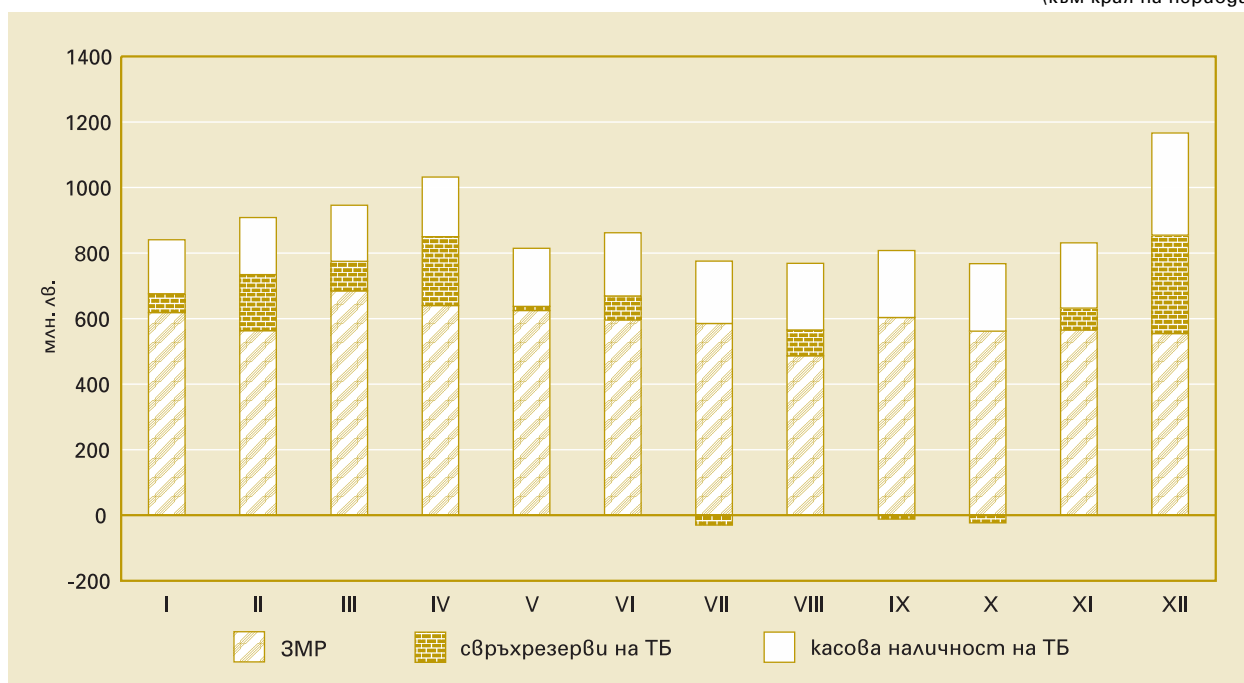
званата валута през първото тримесечие са значителните левови постъпления вследствие плащанията от МФ на лихвите и на част от главницата по ЗУНК облигациите, деноминирани в щатски долари и евро. Поддържаната висока левова ликвидност направи този резервен актив по-неатрактивен както за отделен месец, така и за годината като цяло.

Променената конюнктура на международните пазари предизвика и чувствителни промени в структурата на под-

държаните резервни активи по видове валута. Поради по-ниските си международни лихви щатският долар се превърна в предпочитана за целта валута и обратно – по-високите лихви превърнаха еврото в предпочитана валута за инвестиране в чужбина, в резултат на което дялът му спадна под 10%. Дадената възможност за продажби на БНБ на евро с вальор същия ден активно бе използвана от банките при управление на текущата им ликвидност.

РЕЗЕРВИ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПРЕЗ 2002 г.

(към края на периода)

Източник: БНБ.

Като цяло годината се характеризираше с поддържане на висока левова ликвидност. За това допълнително допринесе и решението на УС на БНБ от 1 юли 2002 г. 100% от касовите левови наличности да се признават за поддържан резервен актив, с което се освободиха около 80 млн. лв. Влиянието на фискалната политика на МФ върху ликвидността на банковата система беше почти балансирано с лек превес на емитираните наг падежираните емисии.

Свръхрезервите на банките през годината отчетоха сериозен прираст спрямо 2001 г. По банки те се разпределят относително равномерно, като

средствата бяха достатъчни за поддържане на стабилен обем на сделките на междубанковия пазар с цел осигуряване на ежедневна ликвидност.

Въпреки високата ликвидност общо за банковата система отделни банки допуснаха, макар и в минимални размери, неизпълнение на задължението си по поддържаните задължителни резерви, или в отделен ден ползваха повече от 50% от резервните си активи, за което бяха санкционирани съгласно изискванията на Наредба № 21. Общият размер на наложените санкции от 13 341 лв. беше разпределен между 15-те ТБ, допуснали нарушения.

2.

Финансови пазари

Пазар на ДЦК

Първичен пазар

В емисионния календар на МФ за 2002 г. настъпиха някои промени спрямо предходната година:

- интервалите между емисиите на 3-месечни сконтови ДЦК бяха още веднъж увеличени, вече до един месец;
- другите срочности бяха подбрани така, че образуваха серия последователни нечетни числа: 1, 3, 5, 7 години, като съответно 2-годишните емисии бяха прекратени, а 3-годишните възобновени (емитирането за срочности, по-дълги от 1 година, продължи да е от отворен тип).

През годината бяха въведени допълнителни емисии. Частично за това спомогна предсрочното приключване на 7-годишната емисия при силно търсене през януари:

- емисия ДЦК със срочност 7 години и 3 месеца започна през февруари и приключи през май;
- емисия 10-годишни ДЦК бе въведена през април и приключи през юли;
- извънредна 3-годишна емисия започна през юли и приключи през ноември.

При първата емисия 3-месечни книжа в началото на годината имаше минимален недостиг на поръчки и полученият в резултат на аукциона основен лихвен процент се покачи до 4.78%. По-нататък през годината коефициентът на покритие бе около 2:1 и основният лихвен процент постепенно се понижи, като приключи годината на 3.31%.

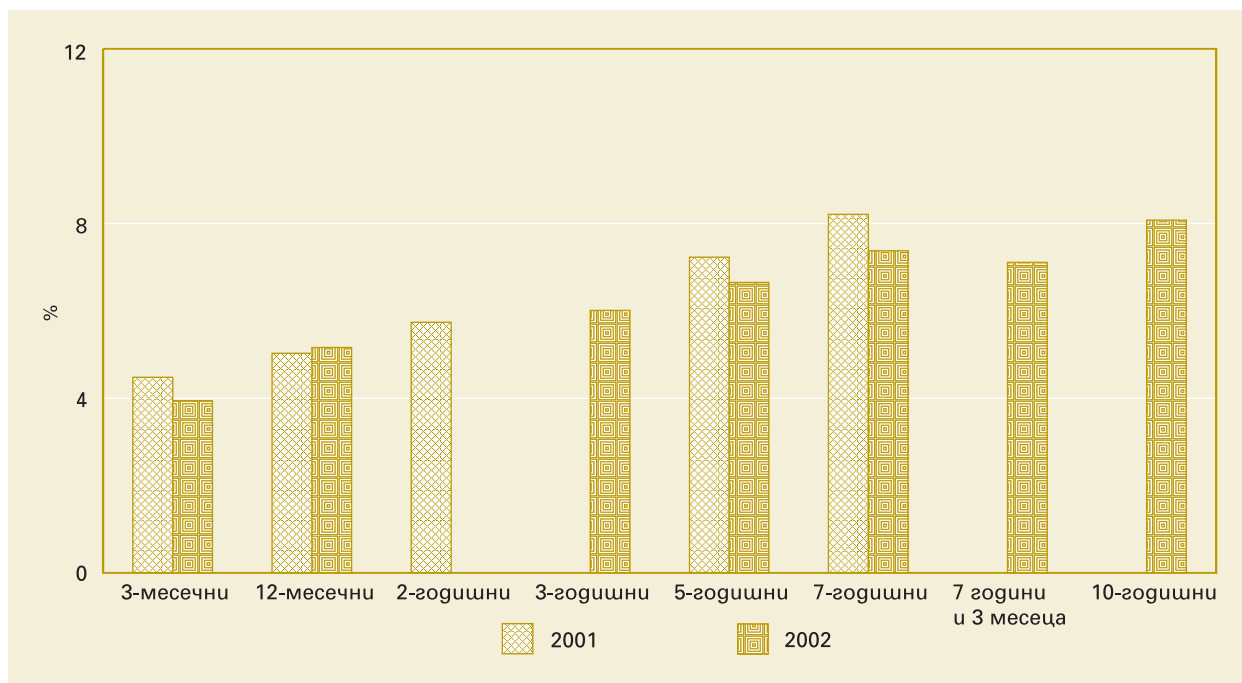
За останалите срочности активността на участие в аукционите се колебаеше значително в зависимост от общата ликвидност в банковата система и променящата се конюнктура на валутните пазари. Така през първото тримесечие се поддържаха високи коефициенти на покритие (над 2:1) и спадаща доходност при емитиране. През второто тримесечие коефициентите на покритие слязоха под 2:1, като доходността при емитиране се

повиши, или спадът ѝ бе сведен до минимум. Намалената ликвидност в летните месеци доведе през третото тримесечие до по-нататъшен спад на коефициентите, а в три от аукционите се стигна до неусвояване на предложената сума: през юли (за последната част от 10-годишната емисия и за първата част от извънредната 3-годишна емисия) и през август – за втората част от 5-годишната емисия. Неусвоената част от тригодишната емисия бе компенсирала с увеличение на третата част, пласирана през ноември, докато другите две емисии останаха с намален спрямо планирания номинал. През четвъртото тримесечие коефициентите на покритие се повишиха до около 3:1 (в някои случаи и до 6:1), а доходността при емитиране в крайна сметка спадна.

Месечната сума на целевите емисии, продавани на физически лица, бе обикновено между 1 млн. лв. и 1.5 млн. лв., освен през януари и юли, когато бе двойно по-голяма. Месечната сума на изплащанията бе от същия порядък, но с тенденция да надхвърля сумата на новите емисии.

Емисия глобални облигации на Република България с общ номинал 835.5 млн. евро, 7.5% годишна лихва и падеж 15 януари 2013 г. бе пласирана на 22 март 2002 г., частично в замяна на брейди облигации и частично за пари в брой. Цената при емитиране бе 96.617%. Едновременно бе пласирана и емисия глобални облигации на Република България с общ номинал 511.5 млн. щ. д., 8.25% годишна лихва и падеж 15 януари 2015 г., изцяло в замяна на брейди облигации. Цената при емитиране бе 93.681%. Освен това част от брейди облигациите бяха обратно изкупени за пари в брой. Емисията с падеж 2015 г. бе разширена чрез още една замяна на брейди облигации на 26 септември на сума 759 млн. щ. д. номинална стой-

СРЕДНА ГОДИШНА ДОХОДНОСТ НА ДЦК ПРИ ЕМИТИРАНЕ

Източник: БНБ.

ност и достигна 1270.6 млн. щ. д. Тези операции на международните пазари бяха последвани от нови повишения на кредитния рейтинг на страната. На 7 октомври 2002 г. *Standard & Poor's Rating Services* повиши рейтинга за дългосрочен суверенен кредит в чуждестранна валута за Република България на „BB+“. На 29 октомври 2002 г. *Fitch Ratings* вдигна дългосрочния рейтинг на Република България за чуждестранна валута на „BB+“, а на 16 декември 2002 г. *Moody's Investors Service* промени перспективата относно тавана за България за облигации в чуждестранна валута и за рейтинга на правителствените облигации на „B1+“.

Вторичен пазар

Сключените между търговските банки (включително утвърдените за първични дилъри инвестиционни посредници) окончателни сделки с емитирани в страната ДЦК нараснаха спрямо предходната година едва с 1.1%, като оборотът на деноминираните в левове облигации нарасна с 8.9%, а този на деноминираните в чуждестранна валута (доларови облигации по ЗУНК и техни аналози, деноминирани в евро) намаля почти четирик-

ратно. Търговията бе изцяло извънборсова.

През годината кривите на доходността както в България, така и в еврозоната се придвижиха надолу, така че сближението им остана приблизително същото, с изключение на едно по-силно доближаване в точката на 3-месечната срочност. Седмгодишната и десетгодишната срочност бяха добавени в еталонната крива на „Ройтерс“ съответно през януари и август.

Участниците в пазара не подновиха опитите за търгуване ДЦК на местния пазар и на еврооблигации на БФБ – София, предприети през предходните години. Единствените държавни инструменти, търгувани на фондовата борса през 2002 г., бяха компенсаторните инструменти (компенсаторни записи, жилищни компенсаторни записи и поименни компенсационни бонове), приети за търговия на *неофициалния пазар* от септември. Оборотът до края на годината възлезе на 61.8 млн. лв. (две трети в обичайни сделки и една трета в блокови сделки). След първоначално покачване от една пета до една трета от номинала цените се консолидираха около една чет-

върт от номинала. Колебанията в цените се влияеха от очакванията за приватизационните процедури.

На международните пазари българските брейди облигации поскъпнаха в началото на март след обявяването на предстоящата замяна на брейди облигации с глобални облигации, като достигнаха 90-процентната ценова линия. Те бяха отново подкрепени през май от очаквания, че по-евтин долар би повишил цените на облигациите на тези източноевропейски страни, които търгуват главно с еврозоната, но имат съществен доларов дълг. Към края на 2002 г. те бяха на ценови нива между 92.5 и 95. Еврооблигацията с падеж 2007 г. (деноминирана в евро)

и новите глобални облигации с падеж 2013 г. (деноминирани в евро) и 2015 г. (деноминирани в долари) поскъпваха през по-голямата част от годината и към средата на 2002 г. котировките достигнаха съответно ценовите линии 102, 97 и 100. Поскъпването на дългосрочните американски ДЦК изтласна емисията с падеж през август до линията 103, а очакването за по-голяма ликвидност придвижи цената до 103.75 седмица преди разширението чрез втора замяна на брейди облигации през септември. Цените на трите емисии се покачиха още след новите повишения на рейтинга през октомври и към декември бяха съответно на нивата 107, 105 и 110.

Валутен пазар и регистрирани сделки между български и чуждестранни лица

Валутен пазар

Обща характеристика на валутния пазар. През 2002 г. общият оборот на сделките с вальор на плащане до 2 гена (спот, същия и следващия работен ден) нарасна спрямо предходната година с 11.3% и достигна 23 366.6 млн. евро, разпределен сравнително равномерно през двете полугодия (47.9% през първото срещу 52.1% през второто). Реализираният през първото полугодие отрицателен баланс между купената и продадената валута бе компенсирал и в края на годината банките (вкл. БНБ) приключиха с нетни покупки, макар и в размер само на 20.4 млн. евро. Основният купувач на пазара отново бе БНБ с нетни покупки от 296 млн. евро.

Сектори на пазара. Общият обем на сделките на банките с крайни клиенти нарасна с 14.9% спрямо предходната година. Динамиката на пазара в рамките на годината бе близка до тази за предходната – 47% от обема бе реализиран през първото полугодие и 53% през второто (при съответно 45.6% към 54.4% през 2001 г.).

През годината делът на БНБ в общия обем на валутния пазар се запази на ниво, близко до предходната година (4.3% при 4.5% през 2001 г.). Положителната разлика между купената и продадената от БНБ валута е резултат от сделките

СПОТ СДЕЛКИ С КЛИЕНТИ ПРЕЗ 2002 г.

(млн. евро)

	Купени	Продадени	Салдо
Общо	5675.7	5655.3	20.4
в т. ч.			
ТБ	5478.3	5304.5	173.8
БНБ	197.4	350.8	-153.4
I полугодие	2533.0	2797.8	-264.8
в т. ч.			
ТБ	2465.7	2522.3	-56.6
БНБ	67.3	275.5	-208.2
II полугодие	3142.7	2857.5	285.2
в т. ч.			
ТБ	3012.6	2782.2	230.4
БНБ	130.1	75.3	54.8

Източник: БНБ.

на междубанковия пазар (включително 38.9 млн. евро покупки от банки на банкоти от излезлите от употреба валути, подразделения на еврото). В сравнение с предходните години в търговията с крайни клиенти (бюджетни организации, обслужвани от БНБ) разликата е отрицателна.

Структура на пазара по валути. През годината еврото продължи да измества останалите валути на валутния пазар, като делът му достигна 69% от общия оборот при 65% през предходната година. Тази тенденция се утвърждава както на междубанковия пазар (с дял от 81%

МЕЖДУБАНКОВ СПОТ ПАЗАР ПРЕЗ 2002 г.

(млн. евро)

	Купени	Продадени	Салдо
Общо	6017.6	5568.1	449.5
в т. ч.			
ТБ*	5568.2	5568.1	0.1
БНБ с ТБ	449.3	0.0	449.3
I полугодие	2927.7	2856.8	70.9
в т. ч.			
ТБ*	2856.9	2856.8	0.1
БНБ с ТБ	70.8	0.0	70.8
II полугодие	3089.9	2711.3	378.6
в т. ч.			
ТБ	2711.3	2711.3	0.0
БНБ с ТБ	378.6	0.0	378.6

* Някои неточности в отчетността водят до малка разлика между купената и продадената валута на междубанковия пазар. По принцип сумите следва да са равни.
Източник: БНБ.

при 75% през 2001 г.), така и в търговията с крайни клиенти (56% при 53% за предходната година).

Пазарни валутни курсове. След достигнатите в края на януари рекордно високи стойности в резултат на целенасочената лихвена политика на Федералния резерв на САЩ курсът на щатския долар към еврото и другите основни валути започна плавно да спада, като в последното тримесечие този процес се засили със заглъбчаването на кризата в Близкия изток. Реакцията на банките беше адекватна – поддържаният през годината среднопретеглен пазарен курс (2.0549 лв. за 1 щ. д.) е с повече от 2 стотинки по-нисък от официалния (2.0770 лв. за 1 щ. д.), докато в последните години тази разлика обикновено беше под една стотинка.

Регистрирани в БНБ сделки между местни и чуждестранни лица

През 2002 г. по реда на действащото валутно законодателство в България са регистрирани сделки между местни и чуждестранни лица на обща стойност 2097.3 млн. лв.

Категорично преобладават сделките по предоставени финансови кредити от чуждестранни на местни лица в размер на 1923.3 млн. лв. (91.7%). В основната си част това са кредити (в т. ч. инвестици-

СПОТ СДЕЛКИ НА БНБ ПРЕЗ 2002 г.

(млн. евро)

	Купени	Продадени	Салдо
Общо	646.8	350.8	296.0
БНБ с ТБ	449.4	0.0	449.4
БНБ с крайни клиенти	197.4	350.8	-153.4
в т. ч.			
с фирми и бюджетни организации	140.6	327.6	-187.0
операции с банкноти на гише	56.8	23.2	33.6
I полугодие	138.1	275.5	-137.4
БНБ с ТБ	70.8	0.0	70.8
БНБ с крайни клиенти	67.3	275.5	-208.2
в т. ч.			
с фирми и бюджетни организации	38.9	256.7	-217.8
операции с банкноти на гише	28.4	18.8	9.6
II полугодие	508.7	75.3	433.4
БНБ с ТБ	378.6	0.0	378.6
БНБ с крайни клиенти	130.1	75.3	54.8
в т. ч.			
с фирми и бюджетни организации	101.7	70.9	30.8
операции с банкноти на гише	28.4	4.4	24.0

Източник: БНБ.

онни), предоставени на създадени местни дружества с чуждестранно участие или предприятия, приватизирани от чуждестранни инвеститори. По източници с най-висок дял (46.5%) са страните от европейския валутен съюз, а по видове валута – кредитите в евро (54.4%), следвани от тези в щатски долари (32.6%).

Кредитите, предоставени от местни на чуждестранни лица, възлизат на 53.2 млн. лв. при 62.2 млн. лв. през предходната година.

От останалите, подлежащи на регистрация сделки, с най-висок дял (4.45%) са влоговете (сметките) на местни лица в чуждестранни банки. Те надхвърлят 90 млн. лв. при близо 10.5 млн. лв. през 2001 г.

Регистрираните сделки по предоставяне на обезпечение по задължение на местни към чуждестранни лица са на обща стойност около 25 млн. лв. при 106 млн. лв. за предходната година. Спадът от над 4 пъти е показателен за нарасналото доверие на чуждестранните към местните лица.

Общата сума на регистрираните сделки, свързани с придобиване на дялово участие от местни лица в дружества – чуждестранни лица, възлиза едва на 1.6 млн. лв. Трябва да се има предвид, че по

закон преките инвестиции в чужбина (с които се придобиват повече от 20% от броя на гласовете в общото събрание на чуждестранното дружество) не подлежат на регистрация в БНБ.

Пазар на акции и корпоративни облигации

Състояние на пазара

Първичният пазар (*пазар на първично публично предлагане*) на Българската фондова борса – София (БФБ – София) бе активиран през май и до края на годината на него бяха пласирани банкови и общински облигации за 14.7 млн. лв. Други операции с участието на емитента се извършваха в структурите на вторичния пазар и включваха обратно изкупуване, т. е. изплащане на акции от техните емитенти общо за 0.4 млн. лв., реализирани на *неофициалния пазар* през първото тримесечие, и замяна на компенсаторни инструменти за акции на обща стойност 0.1 млн. лв., извършена на *приватизационния пазар* в края на 2002 г. Извън борсата дейността на първичния пазар се съсредоточи върху емитиране на банкови ипотечни облигации (деноминирани в левове и евро). Падежът на търгу-

вана на борсата фирмена облигация настъпи в началото на 2002 г.

Вторичният пазар бе реорганизиран в съответствие с изискванията на Закона за публичното предлагане на ценни книжа. Бившият *свободен пазар* на БФБ – София бе преобразуван в *неофициален пазар* на фондовата борса. В него се създадоха допълнителни сегменти: *пазар на компенсаторни инструменти*, където тези инструменти се търгуваха от септември, и *неофициален пазар на други безналични ценни книжа*, където първите търгувани инструменти бяха книжа, с които се започна през ноември. Оборътът на сделките с корпоративни книжа на вторичния пазар на фондовата борса възлезе на 401.4 млн. лв. (включително 0.5 млн. лв. от обратно изкупуване на акции и замяна на компенсаторни инструменти за акции), или 98.6% от общия оборот в

ОБОРОТ НА ТЪРГОВИЯТА С ЦЕННИ КНИЖА НА БФБ – СОФИЯ

(млн. лв.)

ПАЗАРИ	ПАЗАР НА АКЦИИ		ОБЛИГАЦИОНЕН ПАЗАР				ДРУГИ	
	официален пазар	неофициален пазар	официален облигационен пазар			неофициален пазар	неофициален пазар	
Сегменти, на които са регистрирани инструментите	сегменти А,В,С	неофициален пазар на акции	държавни ценни книжа	общински облигации	корпоративни облигации	неофициален пазар на облигации	пазар на компенсаторни инструменти	неофициален пазар на други безналични ценни книжа
ИНСТРУМЕНТИ И СДЕЛКИ								
Сделки с първични инструменти,	23.2	295.8	-	-	2.5	17.1	61.8	0.2
в това число:								
обичайни сделки	14.4	68.8	-	-	2.5	17.1	40.8	0.2
блокови сделки; трансфери	8.8	214.9	-	-	-	-	21.1	-
търгови сделки (търгове)	-	8.9	-	-	-	-	-	-
обратно изкупуване	-	0.4	-	-	-	-	-	-
сделки на приватизационния пазар (в брой)	-	2.9	-	-	-	-	-	-
Приватизационен пазар (срещу компенсаторни инструменти)	-	0.1	-	-	-	-	-	-
Сделки с производни (БДР),	-	0.7	-	-	-	-	-	-
в това число:								
обичайни сделки	-	0.7	-	-	-	-	-	-

Източник: всекидневни съобщения на БФБ – София и „Ройтерс“.

размер на 407.2 млн. лв. при незначителен извънборсов оборот. Спрямо 2002 г. борсовият оборот с корпоративни книжа се увеличи 2.5 пъти, а общият оборот – 2.2 пъти. Прирастът се дължеше на големи блокови и търгови сделки на *неофициалния пазар* и на увеличение на обичайната търговия на *неофициалния пазар* с акции (докато в търговията на *официалния пазар* имаше просто прехвърляне от блокови към обичайни сделки), на засилване на търговията с облигации (макар и ограничена само до корпоративни емисии) и на приемане на компенсаторните инструменти на борсата.

Акционерен капитал

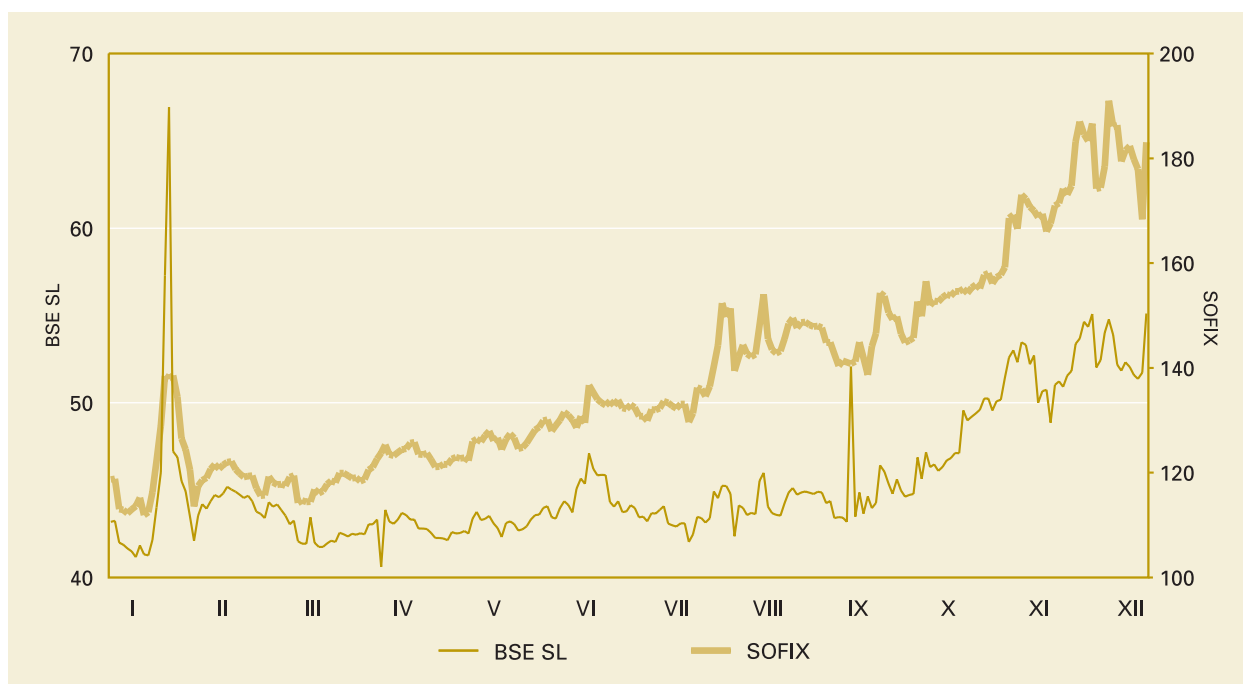
Борсовата търговия с акции възлезе на 319 млн. лв. (извънборсовият оборот бе 5.8 млн. лв.). Търговията на *официалния пазар* се разпределяше по-равномерно между обичайни и блокови сделки. Блоковите сделки на *неофициалния пазар* (214.9 млн. лв.) останаха преобладаваща форма на търговия особено през първото полугодие. Най-значителните продажби включваха акции на петролна рафинерия, хотел, завод за хартия, пиво-

варна. Цените на най-големите сделки като правило бяха значително по-високи от тези при обичайната търговия.

Официалният индекс на цените на акциите на БФБ – София (*SOFIX*) отбеляза съществено покачване през януари вследствие поскупването на акциите от химическия и тютюневия сектор. Рекордното ниво от 138.59 пункта бе достигнато на 23 януари (ген по-рано индексът *BSE Sofia Lazard* отбеляза върха си от 66.92 пункта за годината и 70.50 пункта за компонента *BSE Sofia Lazard – 10*). След известно връщане надолу към средата на годината *SOFIX* отново доближи рекордната си стойност. Беше поставена серия от рекорди, най-високият от които бе 190.97 пункта на 10 декември. Индексът приключи годината на ниво от 183.08 пункта.

През последния ден на търговия – 20 декември, пазарната капитализация на дружествата, чиито акции са регистрирани за търговия на БФБ – София, бе 1374.6 млн. лв. (252.9 млн. лв. на тези от листата на *официалния пазар* и 1121.7 млн. лв. на приетите за търговия на *неофициалния пазар*).

ИНДЕКСИ НА БОРСОВИТЕ ЦЕНИ ПРЕЗ 2002 г.

Източник: БФБ.

Облигации

Сделките на вторичния пазар с корпоративни дългови книжа, регистрирани в Централен депозитар АД, се извършваха само на фондовата борса. Броят на търгуваните на борсата инструменти се

увеличи с пласирането на *първичния пазар* на БФБ – София и с приемането за борсова търговия на инструменти, пласирани извън борсата. Борсовият оборот с облигации бе най-големият досега – общо за 19.5 млн. лв.

3.

Платежна система и сетълмент

Плащания през БИСЕРА

Броят на извършените през БИСЕРА плащания през 2002 г. нарасна спрямо предходната година с 3.5% и достигна 24.6 млн. Отчетеният среднодневен брой за годината е близо 98 хил.

Общата сума на плащанията се увеличи още повече (с 11%), като достигна 71.4 млрд. лв. при среднодневни стойности за годината от 283 млн. лв. Нарасна и средната сума на едно плащане – от 2702 лв. за 2001 г. на 2897 лв. за 2002 г.

Най-висок дял и през тази година имат бюджетните плащания – съответно 64.15% от броя и 48.52% от стойността.

В края на годината в системата има 751 преки участници – с 14 повече, отколкото в края на 2001 г.

Плащания през БОРИКА

През 2002 г. чрез системата за картови плащания са извършени 26.1 млн. трансакции на обща стойност над 2.23 млрд. лв. Нарастването спрямо предходната година е 69.45% при броя и 75.2% при сумата на плащанията. Към края на 2002 г. има 829 АТМ (банкомати), което е увеличение с 29% спрямо 2001 г. Общият брой на ПОС терминалите е 2554, а на издадените карти – 1 614 105 (прираст от 63% спрямо 2001 г.). Съпоставянето на данните показва минимално подобряване на използваемостта на банковите карти и съответно чувствително повишаване на натоварването на техническата инфраструктура за обслужване на картови операции.

Плащания по сделки с корпоративни ценни книжа

През отчетния период са извършени 42 406 сделки с корпоративни ценни книжа на обща стойност 422.1 млн. лв. Спрямо

2001 г. броят на сделките е спаднал с 66%, а стойността им се е увеличила със 120%. По-голямата стойност се дължи най-вече на нарасналата сума на борсовите сделки, а намалението на общия брой – на по-малкия брой извънборсови сделки.

Развитие на платежната система

През 2002 г. в БНБ съвместно с търговските банки и системните оператори – БОРИКА ЕООД, „Банксервиз“ АД и Централен депозитар АД, продължи работата по проекта за внедряване на „Система за брутен сетълмент в реално време – RINGS“.

През годината в основни линии приключи подготовката на нормативната рамка на бъдещата национална платежна система. Приети бяха: Наредба № 3 на БНБ за безналичните плащания и националната платежна система (която да замени действащата Наредба № 3 за плащанията); редица указания към Наредба № 3, които да заменят съответните действащи банкови унифицирани стандарти (БУС); изменения и допълнения на Наредба № 16 на БНБ за плащанията с банкови карти и на Наредба № 19 за Централния депозитар на ценни книжа. Разработени и утвърдени бяха Правила и процедури за работа на RINGS и Правила за работа на системните оператори. Разработени и подготвени за приемане и утвърждаване бяха проекти на Правилник за управление и опериране на Резервния обезпечителен фонд и на Вътрешните правила на звената в БНБ за работа с RINGS.

Реализирана беше мащабна програма за обучение и подготовка на служители от БНБ и от различни функционални звена на търговските банки. Започна и реализацията на програмите за изпробване на системата с банките и системните оператори.

V.

Банков сектор и
банков надзор

1.

Банков сектор

Международната макроикономическа среда през 2002 г. се характеризираше с усилията на правителствата и централните банки на развитите държави да съдействат за увеличаване на деловата активност и икономическия растеж. Това беше свързано със значително намаляване на лихвените равнища в тези държави. По тази причина, както и поради засилване активността на местните икономически агенти, свързано с по-голямото търсене от тях на заемни средства, банките в България свиха вложенията си в чуждестранни банки и увеличиха кредитната си активност.

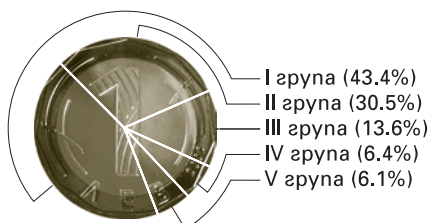
През 2002 г. продължава оформилата се през последните години тенденция към постоянно увеличаване обема на банковите операции. Към края на годината общите активи на банковата система достигнаха 14 637 млн. лв., като спрямо края на предходната година нараснаха с 19.9%. Увеличението им през този период е свързано главно с нарастване депозитната база на банките и е преди всичко по линия на левовия компонент. Тъй като банките трайно поддържат валутните си активи и пасиви почти изцяло в щатски долари и евро, а обменният курс на щатския долар спрямо лева от началото до края на година-

та спадна с 15%, увеличението на валутните активи и пасиви в реално изражение е още по-голямо. Поради отслабването на щатския долар спрямо еврото през 2002 г., както и вследствие на съществуващата несигурност относно по-нататъшното му развитие основната част от допълнително вложените в банковата система средства са предимно в евро. Така пасивите на системата се увеличиха с 658 млн. евро и 330 млн. щ. д., а активите съответно с 520 млн. евро и 335 млн. щ. д.

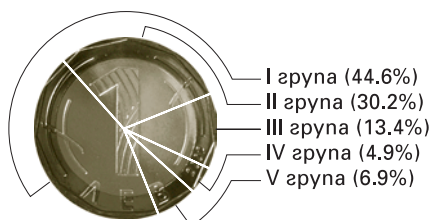
Банките от **първа група**¹ (Булбанк, ДСК и ОББ) свиха пазарния си дял от 46.1% на 43.4% през годината. До голяма степен това е обусловено от спада на левовата равностойност на доларовите активи на Булбанк и ОББ. Най-характерно за групата е голямото активизиране в сферата на кредитирането – прираст от 682 млн. лв., за финансирането на което банките насочиха част от освободените 539 млн. лв. от вземанията си от банки, 122 млн. лв. от паричните си средства, както и част от допълнително акумулираните 428 млн. лв. депозити. Главната причина за повишената активност на Булбанк и ОББ са настъпилите промени в международните и местните условия, които ги принудиха да преос-

¹ За постигане на по-голяма прецизност в изследванията на пазарните дялове, характера на бизнес профила и за сравнимост по отношение на надзорните регулации търговските банки са разпределени в четири класификационни групи в зависимост от размера на балансовото им число към 31 декември 2001 г. – I група над 800 млн. лв., II група от 300 до 800 млн. лв., III група от 100 до 300 млн. лв. и IV група до 100 млн. лв. Клоновете на чуждестранните банки формират V група.

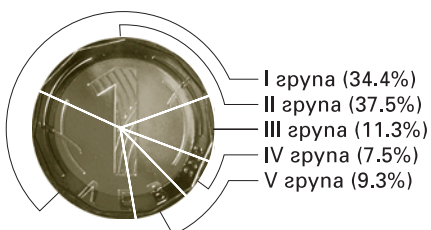
РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА АКТИВИТЕ, ДЕПОЗИТИТЕ И КРЕДИТИТЕ ПО БАНКОВИ ГРУПИ

Активи към 31 декември 2002

Депозити към 31 декември 2002

Кредити към 31 декември 2002

Източник: БНБ.

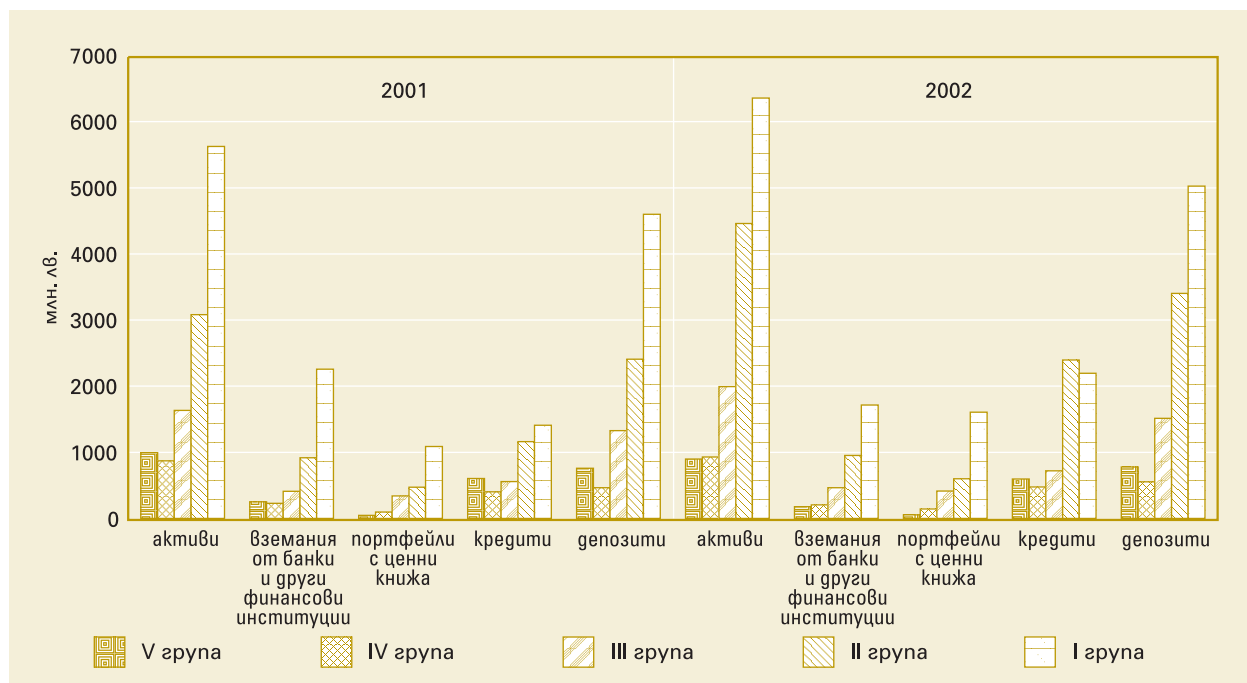
мислят политиката си и да заложат на алтернативни източници на доход, осигуряващи им по-висока ефективност. В резултат на това дялът на кредитния портфейл на групата в общите ѝ активи се повиши през годината от 25.1% на 32.9%. Поради общото увеличение на кредитите в системата дялът на групата по линия на този агрегат в общата сума

на кредитите на търговските банки нарасна незначително – от 34.1% на 34.7%. Към 31 декември 2002 г. банките от тази група разполагат с 49.2% от всички депозити от нефинансови институции и граждани в банковата система и с 44.6% от всички депозити в системата. В рамките на периода групата е увеличила депозитите си от нефинансови институции с 9.7% и общо депозитите си с 9.3%. Прирастът се дължи най-вече на трайната тенденция към растеж при срочните депозити (9.8%) и спестовните влогове (18.6%).

Втора група включва 7 банки¹ с балансово число от 300 млн. лв. до 800 млн. лв. Всички банки от групата увеличиха активите си през последната година. Като резултат дялът им в общите активи на системата се повиши от 25.2% до 30.5%. Всички категории активи на групата се увеличиха, но най-много нараснаха кредитите – близо два пъти. Така към края на 2002 г. дялът на кредитния портфейл на втора група в общия кредитен портфейл на системата достигна 37.4% (при 28.1% в края на 2001 г.) и надхвърли дела на всички останали групи, отделно взети. Същевременно дялът на втора група в привлечените депозити от клиенти от нефинансовия сектор в края на годината е 30.3%. Дялът на кредитите в активите на групата възлезе на 50.5%, като това е най-голямата стойност на балансовия агрегат по отношение на всички останали групи търговски банки. Дялът на вземанията от банки и други финансови институции по отношение общата сума на активите на групата възлиза на 21.4%, а на книгата в инвестиционен и оборотен портфейл – съответно на 2.4% и 11%. Групата регистрира най-високите темпове на растеж при депозитите – 41.2%, но в значителна степен този прираст бе повлиян от вливането на Хипофериансбанк в ТБ „Бихим“. Даже и при неутрализиране на този ефект е регистрирано увеличение, адекватно на общото нарастване на депозитите в системата.

¹ През годината в групата бе включена Райфайзенбанк.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ОСНОВНИ ПАЗАРНИ ДЯЛОВЕ ПО БАНКОВИ ГРУПИ

Източник: БНБ.

Трета група банки включва 8 институции¹ с размер на активите в диапазона от 100 до 300 млн. лв. Тя запазва пазарния си дял на равнище 13.6%. Делът на кредитите на групата в тези на системата спадна от 13.5% в края на 2001 г. на 11.1% в края на 2002 г., докато депозитите в банки нараснаха от 10.1% на 13.1%. Допълнително акумулираният през годината ресурс бе инвестиран главно в депозити в банки, оборотни ценни книжа и кредити, като значителна част остана и под формата на парични средства (делът им в общата сума на паричните средства в системата е 23.7%). Нарастването на кредитите (19.6%) е относително съизмеримо с това на общите им активи, което е 21.6%, а делът им в общите активи на групата остава нисък – 33.5% при над 41.2% за системата. Прирастът на депозитите в групата е умерен – 13.8%, като най-съществено увеличение е регистрирано при депозитите от други финансови институции (62.7%) и лихвените депозити (62.1%).

Четвърта група обхваща 11 банки с балансово число до 100 млн. лв. Въпреки

изключването на две банки от състава ѝ през 2002 г. (Евробанк и БАКБ) делът ѝ в общите активи на системата се понижи с по-малко от 1% и към края на отчетната година е 6.4%. Най-характерно за групата през 2002 г. е инвестирането на допълнително привлечените през годината депозити и трансформирането на част от вложенията в банки в оборотни ценни книжа и в кредити. По този начин делът на ценните книжа в оборотен портфейл в общите активи на групата се увеличи от 9.9% на 13.9%, а делът на кредитите – от 45.9% на 47.3%. Въпреки това обаче поради по-голямата кредитна активност на повечето от банките в останалите групи четвърта група загуби 2.4% от дела си в общия размер на кредитите в портфейла на системата и към края на 2002 г. е със 7.3% дял. Увеличаването на депозитите в групата е сред най-големите в системата – 19.5%, като най-голям прираст са отбелязали агрегатите *лихвени депозити от банки* (167.4%) и *лихвени безсрочни депозити* (90.1%).

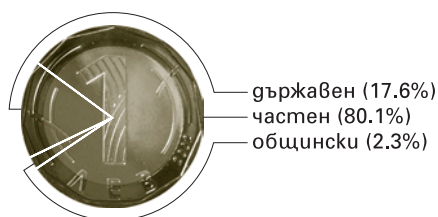
Настъпните промени в **пета група**, обхващаща всички клонове на чуждест-

¹ През 2002 г. в групата бяха включени БАКБ и Евробанк, а до вливането си в „Биохим“ – и Хипоферайнсбанк.

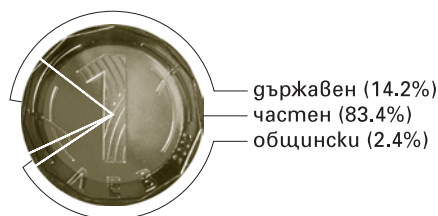
ранни банки, са свързани главно с отпадането на активите на Хипоферайнс-банк по описаните по-горе причини. При изключване влиянието на този фактор деловата активност на групата леко се е засилила. Трите клона на гръцки банки в България са увеличили активите си, клонът на Ситибанк относително е запазил мащабите си, а клонът на ИНГ банк е свил дейността си поради връщането на получено от банки краткосрочно финансиране.

През 2002 г. в резултат от високата активност на почти всички банки в системата в сферите на кредитирането и влогонабирането агрегатите *кредити, депозити от клиенти от нефинансовия сектор и общи активи*, измервани чрез *индекса на Херфиндал – Хиршман*¹, показват отсъствие на пазарни концентрации.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПАЗАРНИЯ ДЯЛ* МЕЖДУ РАЗЛИЧНИТЕ ФОРМИ НА СОБСТВЕНОСТ

2001

2002

* На база сума на активите.
Източник: БНБ.

През второто полугодие приключи приватизацията на ТБ „Биохим“, като новият собственик Банк Аустрия кредитанщалт груп придоби 99.59% от капиталта за 82.5 млн. евро. В резултат на това държавният дял, измерен чрез банковите активи, се понижи от 18% към края на 2001 г. до 14.2% в края на 2002 г. Общинският дял остана 2.4%. Останалите 83.4% от общите активи на системата са притежание на частни лица. Общоделът на контролираните от чуждестранни банки и други чуждестранни инвеститори активи в сектора също се промени, най-вече под влияние на сделката с ТБ „Биохим“. От 70% към края на 2001 г. той се увеличи до 72%.

Банкови активи и пасиви

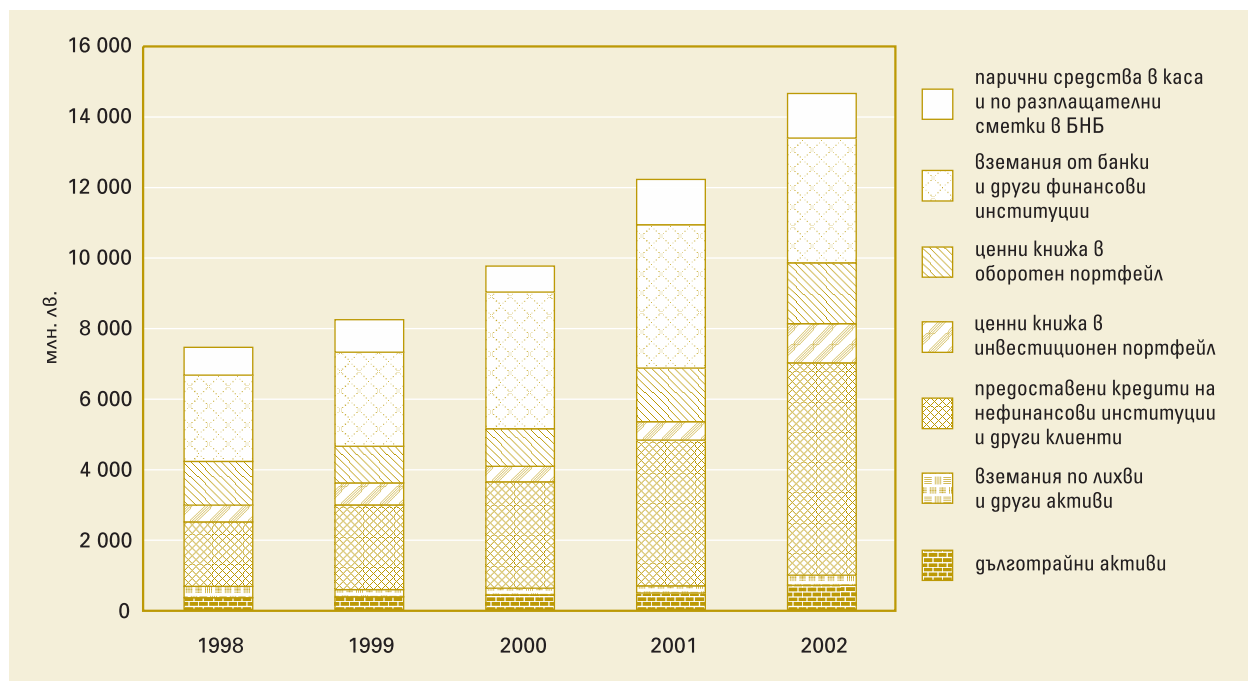
Акумулираните от банковата система през 2002 г. депозити, доходоносните и общите активи нараснаха със съизмерими темпове – в диапазона 18%–20%. Промяна настъпи във вътрешната структура на доходоносните активи. Най-характерно за периода е значителното разрастване на кредитната дейност, която обуславя основната част от техния прираст. Практически цялото нарастване на депозитната база на банките (1718 млн. лв.) е насочено към кредитни вложения, които са се увеличили с 1890 млн. лв. Прирастът на кредитите през годината е повече от два пъти по-голям от този на общите активи. Така делът им в общите активи се увеличава от 33.9% до 41.15%. Другият най-характерен процес през разглеждания период беше намалението с 529 млн. лв. на пласментите в банки и увеличението на ценните книжа със 795 млн. лв. Това се отнася най-вече до валутния компонент на съответните агрегати. Новозакупените от банките ценни книжа са главно евро-облигации, емитирани от правителства на държави от ЕС, както и от американски държавни агенции. В процентно изражение редуцирането на вземанията от банки е 15.5%, но увеличението на ценните книжа в инвестиционен портфейл е

¹ Индексът на Херфиндал – Хиршман (HHI) може да приема стойности до 10 000. Стойност под 1000 означава липса на концентрация; между 1000 и 1800 е налице приемлива концентрация; над 1800 има висока концентрация.

повече от два пъти. По този начин делът на вземанията от банки и други финансови институции спада от 33.3% в края на 2001 г. на 24.2% в края на 2002 г.

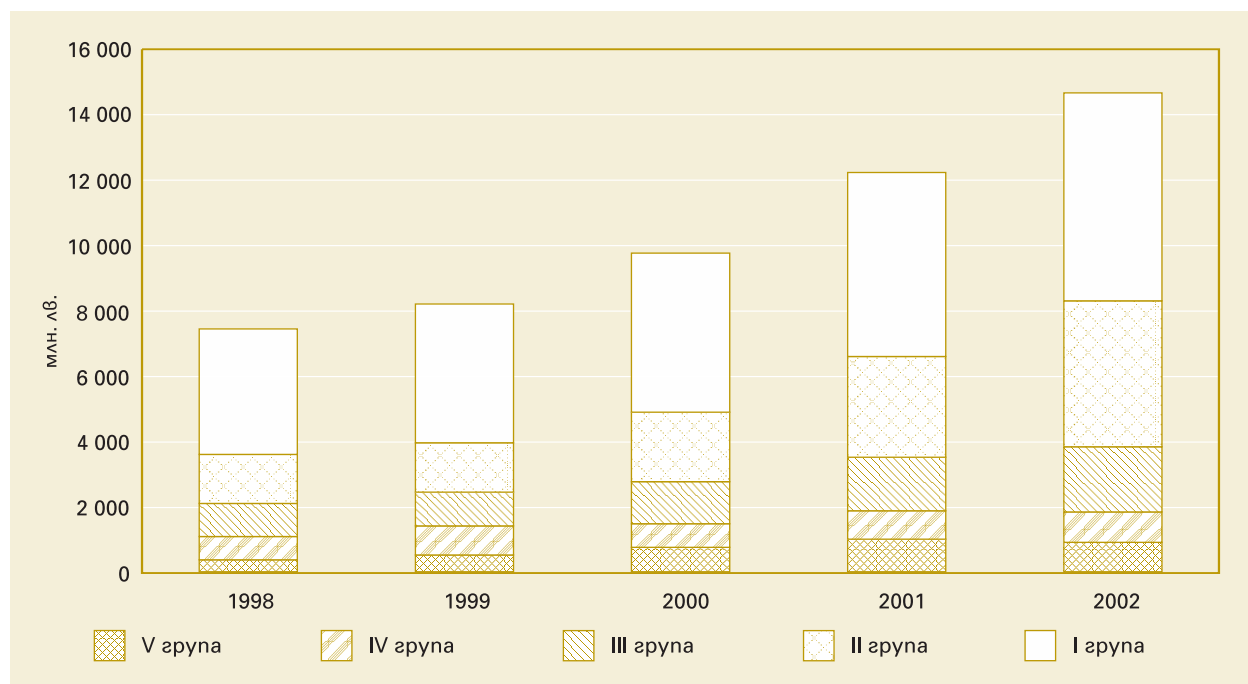
Съответно ценните книжа в инвестиционен портфейл възлизат на 7.6%, а тези в оборотен – на 11.8% (съответно 4.2% и 12.5% в края на 2001 г.).

ОБЕМ И СТРУКТУРА НА АКТИВИТЕ В БАНКОВИЯ СЕКТОР

Източник: БНБ.

АКТИВИ В БАНКОВИЯ СЕКТОР ПО ГРУПИ БАНКИ

Източник: БНБ.

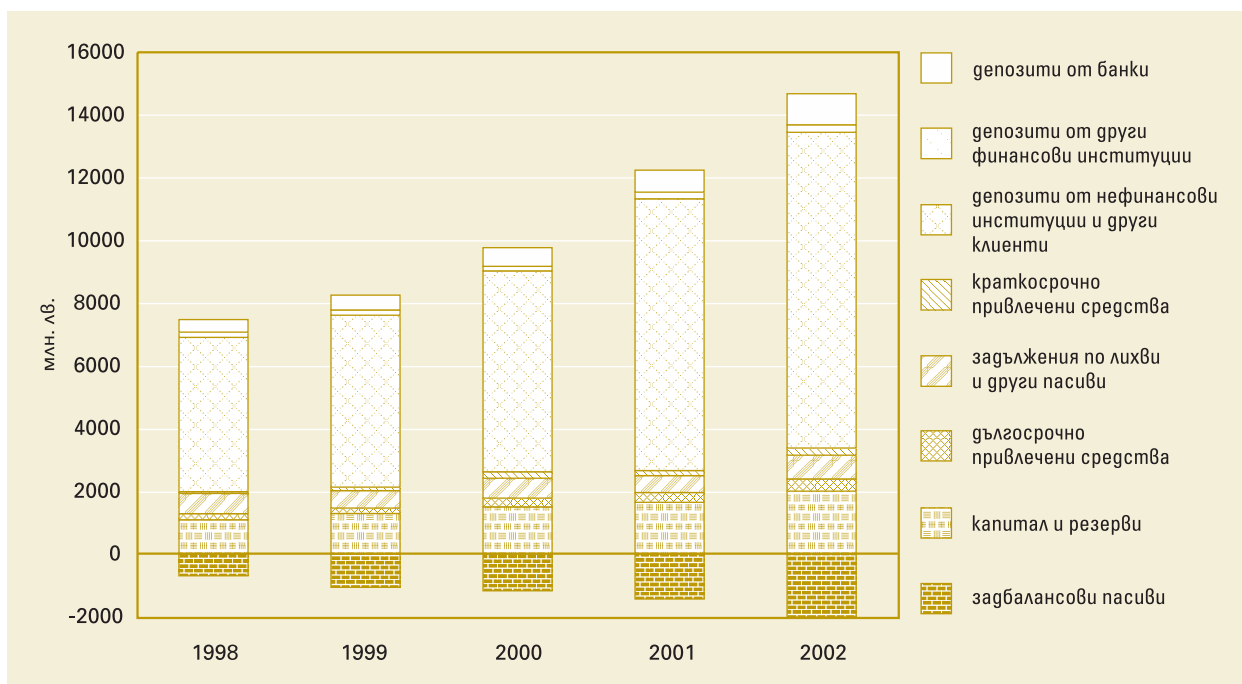
Налице е трайно нарастване на кредитите както по отношение на дела им в общата сума на активите, така и в абсолютно изражение. Формирана е структура на баланса на системата и по групи банки, адекватна на следваната политика: засилване интензивността на финансовото посредничество чрез кредитите и обогатяване палитрата от нови банкови услуги, нарастване обема на книгата в инвестиционен портфейл и поддържане на добра ликвидна структура на активите посредством разумно равнище на депозитите в банки и книгата в оборотен портфейл.

Устойчива е и тенденцията към засилване на доверието в банковата система, изразяващо се в стабилно увеличаване на депозитите от нефинансови институции. Спрямо 2001 г. бе реализиран прираст от 16.2%. Депозитите нараснаха общо с 18.9%, като по компоненти най-голям бе прирастът на следните балансови агрегати: срочни депозити от нефинансови институции с 15.7% (нарастване с 656 млн. лв.); лихвени безсрочни депозити с 19.9% (606 млн. лв.), депозити от банки с 41.6% (291 млн. лв.). Промени настъпиха и при финансирането на

дейността извън депозитната база: краткосрочните привлечени средства нараснаха с 41.5% (67 млн. лв. увеличение), а дългосрочните – с 25.2% (78 млн. лв.). Това нарастване осигурява възможност за финансиране растежа на кредитите за сметка на привлечените средства и позволява на банките да разполагат и с резерв в активите си с цел поддържане на добра ликвидност.

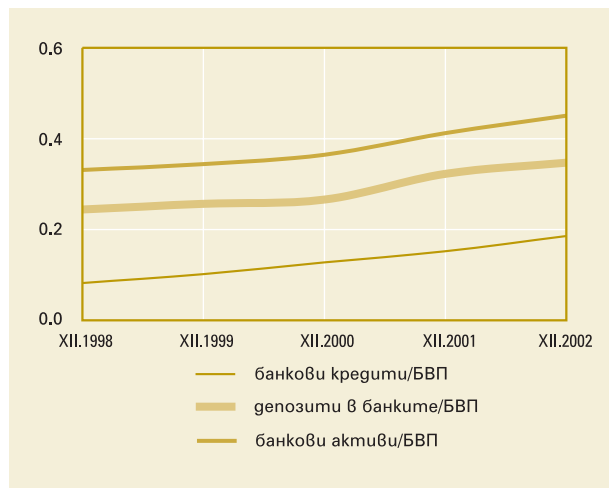
Вследствие трайната стабилизация на банковата система през последните години разширяването на кръга предлагани от банките услуги, както и подобряването на качеството им обусловиха увеличението в обема на банковите активи. Измерено посредством съотношението *обем на банковите активи/БВП*, то се увеличи до 45.3% за последната година. Банковото кредитиране, измерено със съотношението *кредити/БВП*, също отбеляза прираст с 19.8% през 2002 г. Подобна беше тенденцията и при съотношението *депозити/БВП*, което нарасна до 34.9%, отразявайки степента на доверие на вложителите в банките. (За сравнение стойностите на показателя *кредити/БВП* в еврозоната е около 250%, а за страните от Централна и Източна

ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ПАСИВИТЕ В БАНКОВИЯ СЕКТОР

Източник: БНБ.

СТЕПЕН НА БАНКОВО ПОСРЕДНИЧЕСТВО В ИКОНОМИКАТА

Източник: БНБ.

Европа – около 150%). При анализиране на равнището и тенденциите в развитието на посочените съотношения следва да се отчита ограничителната роля, която равнището на депозитите и темпът на нарастването им оказват върху прираста на кредитите в банковата система. Следва обаче да се има предвид, че степента на трансформиране на депозитите в кредити, измерена чрез съотношението *кредити/депозити*, е на съпоставими с развитите пазарни икономики равнища – от 48.5% в края на 2001 г. то нараства до 56.7% в края на 2002 г. В сферата на банковото посредничество България все още е далеч от постиженията на държавите с развита пазарна икономика, но за всички основни параметри, които го характеризират, през последните няколко години са се оформили трайни положителни тенденции.

Приходи, разходи и печалба

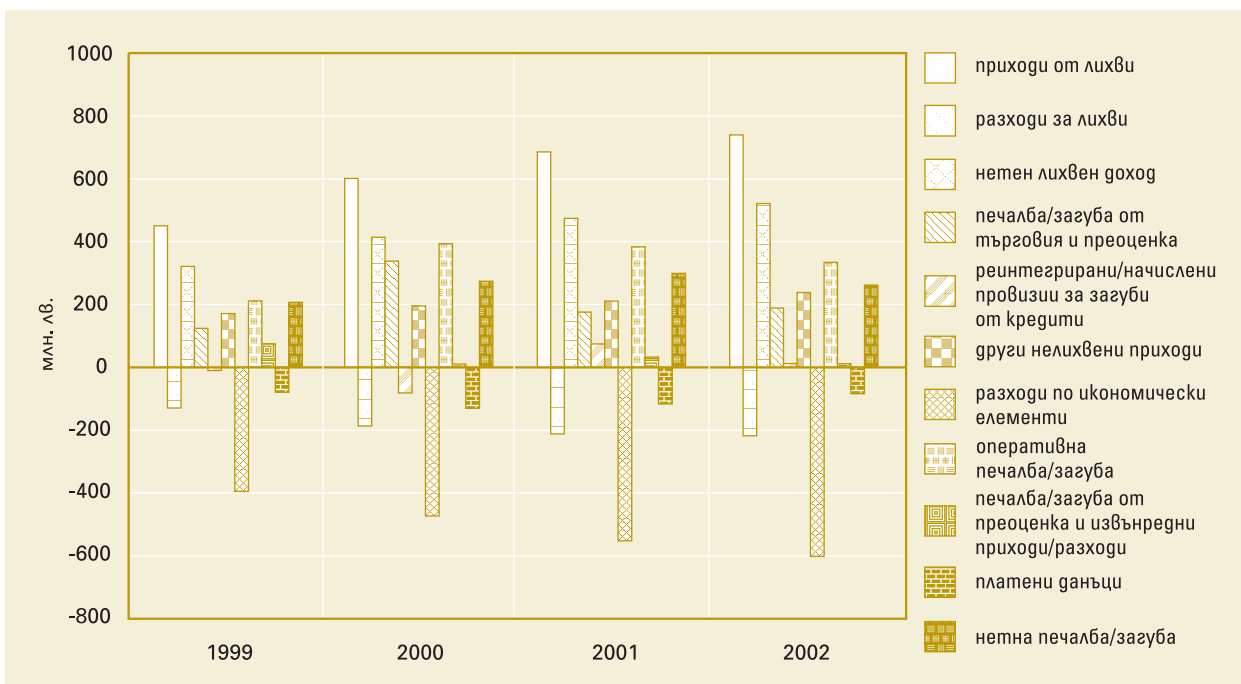
За 2002 г. печалбата на банковата система след данъчно облагане възлиза на 262 млн. лв. Спрямо предходната година тя е спаднала с 13%. Близко половината от нея през 2001 г. обаче бе резултат от реинтегрирани от Булбанк провизии за покриване на валутен риск, което беше еднократен и извънреден приход. При из-

ключване на влиянието на този фактор печалбата на банките през 2002 г. е по-висока от тази през 2001 г.

Най-голям дял в общата печалба през последната година продължават да имат банките от първа група – 65.8%. Голямата активност на банките от втора група през разглеждания период доведе до значително подобряване на финансовите им резултати и повишаване дела на печалбата им в общата за системата от 18.6% за 2001 г. до 24.9% за 2002 г. В резултат от повишаването на рентабилността от работата на банките само три от тях приключиха 2002 г. на загуба, докато през 2001 г. бяха седем. И в двата случая обаче това са малки банки, на които им е трудно да издържат на все по-засилващата се конкуренция в сектора, както и клонове на чуждестранни банки, за които спецификата на взаимоотношенията с централите им обуславя техните слаби финансови резултати. Основният център на приходи през 2002 г. продължи да бъде нетният лихвен доход, въпреки че темпът на нарастването му (10%) изостава двойно от прираста на общите активи, изчислени като средногодишна величина (19%). Това се обуславя от изострянето на конкуренцията между банките, свързано със свиването на лихвените им маржове, както и от общото понижаване на лихвените равнища на международните финансови пазари. Положително влияние върху доходността на системата оказва съпоставимият темп на нарастване на разходите по икономически елементи (9%) с този на различните видове приходи, свързани с оперативната дейност (9% за нетния лихвен доход и 7% за печалбата от търговия и преоценка).

През 2002 г. по отношение на равнището и качеството на доходността системата бе изправена пред следните предизвикателства: да преодолее спада в лихвите по депозити и дългови инструменти чрез нарастване обема на кредитите; да поддържа приходи, разходи и печалба при ниска степен на зависимост на финансовия резултат от ефекта на извънредните операции; да балансира валутната позиция, ограничаваща възмож-

ПРИХОДИ И РАЗХОДИ В БАНКОВИЯ СЕКТОР

Източник: БНБ.

ностите за влияние върху резултата на валутните преоценки; да поддържа стабилна цена на ресурса при едновременно плавно снижаване на лихвите по кредитите; да осигури превес на доходоносните активи по отношение на лихвените пасиви, което в комбинация със запазеното качество на активите да ѝ гарантира стабилност на нетния лихвен доход; да запази нивото на разходите по икономически елементи спрямо 2001 г.

Изтеклата година бе характерна със стабилни по обем и балансирани като дял основни компоненти на доходността. *Нетният доход от лихви* бе 522 млн. лв., като спрямо 2001 г. е налице увеличение с 10%. *Нетната печалба от доходоносни активи* възлезе на 698 млн. лв. (спад с 4%). Независимо от обстоятелството, че за цялата 2002 г. печалбата е по-малка от тази през 2001 г., при неутрализиране ефекта на реинтегрираните провизии и извънредни операции финансовият резултат практически е съпоставим с този от предходната година (334 млн. лв. за 2002 г. спрямо 309 млн. лв. за 2001 г.).

На годишна база бе постигната *възвръщаемост на активите (ROA)* от 2.01%

при 2.74% за 2001 г. и *възвръщаемост на капитала (ROE)* от 15.58% при 20.49% за предходната година. Стойностите на тези два показателя са индикатор за добро средно ниво на оперативна ефективност и говорят за наличие на ресурси в системата за нарастване на капитала от собствени източници. Следва обаче да се има предвид, че като правило добра е доходността на банки, които по принцип не се нуждаят от капитализация, и обратно – банките, които се нуждаят от допълнителен капитал, не са в състояние да осигурят растеж за сметка на дейността си.

Независимо от незначителния спад на нетния лихвен доход (от 4.35% към края на 2001 г. на 4.02% в края на 2002 г.) е налице стабилизация на спреда и дохода на нива, гарантиращи трайни и значими по обем лихвени приходи. От началото на годината процентното изражение на лихвения доход е 2.41% за депозитите, 10.95% за кредитите, 7.79% за инвестиционните книжа и 7.76% за лихвените активи. Цената на финансиране на дейността е 2.21% за цялата 2002 г. Очевидно е, че спадът в цената е компенсирал посредством увеличаване на обемите: за

СЪОТНОШЕНИЯ КАТО ПРОЦЕНТ ОТ СРЕДНИТЕ АКТИВИ

(%)

	XII.2002	XII.2001
Нетен резултат (ROA след облагане)	2.01	2.74
Печалба/загуба преди данъчно облагане (ROA преди облагане)	2.66	3.81
Нетен доход от лихви	4.02	4.35
Печалба от търговия и преоценка	1.45	1.61
Разходи по икономически елементи	4.63	5.05
Валутна преоценка	0.07	0.02
Извънредни приходи	0.02	0.28
Нетен доход от лихви/средни лихвоносни активи	5.30	5.52
Приходи от лихви/средни лихвоносни активи	7.51	7.99
Разходи за лихви/средни лихвоносни активи	2.21	2.46
Възвръщаемост на капитала (ROE)	15.58	20.49

Източник: БНБ.

2002 г. прирастът е от около 1644 млн. лв. Тези параметри на лихвения спред в съчетание с големия дял доходоносни активи с добро качество (при допускането, че банките ще се придържат към досегашната си практика на банкови операции и управление на риска) могат да се интерпретират като *индикатор за стабилен лихвен доход в средносрочен хоризонт от 6–12 месеца*.

Доходите от *търговия и преоценка* за цялата 2002 г. достигнаха 189 млн. лв. (при 176 млн. лв. за 2001 г.). Съотнесен спрямо общата сума на активите, показателят бележи лек спад – от 1.61% за 2001 г. на 1.45% за 2002 г. Значимостта на този център на приходи е свързана с

нагласата на банките да формират стабилен пакет от инструменти в оборотен портфейл, осигуряващ едновременно покритие на ликвиден риск и балансиране доходността на институциите.

При анализиране на възвръщаемостта на активите от гледна точка на *доходите от основна дейност* (*т. нар. коригиран коефициент на ROA¹*) стойността за системата е 2.57%, като при няколко банки са регистрирани отрицателни стойности.

В края на 2002 г. броят на заетите на пълен работен ден служители бе 21 616 (22 266 към края на предходната година), а сумата на активите на един служител бе приблизително 677 хил. лв.

2.

Спазване на изискванията за разумна банкова дейност

Рисков профил на системата и основни видове риск

Разглежданият период не доведе до промяна в параметрите на основните видове риск, характерни за системата. Увеличението на привлечените средства вследствие реструктурирането на активите не предизвика предприемането

на високорискови операции от страна на банките, а постави на дневен ред въпроса за привличането на нови видове клиенти чрез разнообразяване на предлаганите продукти и услуги. *Системата запази основните характеристики на рисковия си профил, характеризиращ се с:* висока степен на покритие на привлечените

¹ Изчислява се, като от оперативната печалба/загуба преди данъчно облагане се извадят нетните реинтегрирани провизии. Полученият резултат се съотнася към активите.

средства с ликвидни вложения; успешна диверсификация на кредитния риск посредством увеличаване на потребителското кредитиране и ипотечните продукти; овладян сегмент на търговското кредитиране с трайни нужди от оборотен и инвестиционен капитал и гарантирана способност на кредитополучателите да обслужват задълженията си; умерен като прираст и дял в активите портфейл от инвестиции в инструменти на развитите и развиващите се пазари. Налице е стремеж към по-гъвкава политика по отношение разгръщането на финансовото посредничество, което ще обуславя бъдещи промени в ролята на банките в системата.

По отношение на основните видове риск картината е следната.

Кредитният риск остана преобладаващ, като засилване на кредитната си активност регистрират практически всички банки в системата. През годината кредитите нараснаха с 42.15% (1890 млн. лв.), като близо 1595 млн. лв. от тях (без прираста на потребителските кредити) са предоставени на частни предприятия. Стремежът към предпазливо управление на този вид риск проличава от анализа на валутния му компонент. Общият размер на кредитите в евро в края на 2002 г. е 1193 млн., а на кредитите в щатски долари – 454 млн. При кредитите в евро е налице увеличение с 93% спрямо 2001 г., докато при доларовия компонент то е 17%. Очевиден е стремежът на банките да избягат от изкушението да комбинират валутен и кредитен риск. Сходни процеси се наблюдават и при анализ на степента на риска, породен от концентрация. Изследването на всички кредити в системата над 1 млн. лв. (по данни от обработените в управление „Банков надзор“ кредитни портфейли на банките) сочи, че общият им размер (без отчитане на начислените провизии) е 3492 млн. лв. От тях редовни са 90.65%, а класифицираните като загуба – 2.14%. От анализа на данните може да се направи извод, че *степената на риск е най-малка при сегмента потребителски кредити (97.52% редовни) и кредити за жилищни нужди*

(95.84%), а най-голяма – при търговските кредити (87.68% редовни) и другите кредити (88.37%). Това обстоятелство обяснява изявения стремеж на повечето кредитни институции да активизират пласментите си в потребителския сегмент, както и високата ликвидност на пазара на ипотечните облигации, емитирани активно през 2002 г. Резултат от тези процеси е и тенденцията към драстично намаление на средния размер на новоотпусканите потребителски кредити – при някои институции той вече е доста под 1000 лв.

Валутният риск бе добре контролиран и лимитиран до къса позиция в размер на 3.75% от капитала на системата в края на 2002 г. Валутните активи, подлежащи на регулация, са 3728 млн. лв., а валутните пасиви – 3751 млн. лв. В рамките на регулаторната позиция доминираща продължава да е тази на щатския долар – 1976 млн. щ. д. активи и 1988 млн. щ. д. пасиви, които самостоятелно формират експозиция към капитала под формата на къса позиция от 5.63%. В агрегираната позиция еврото е в размер на 2125 млн. в актива и 1661 млн. в пасива. Тази структура е типична за банковата система и е резултат от стремежа да се елиминира в максимална степен рискът от обезценяване на валутните позиции. През периода липсваха сигнали за формиране на валутни експозиции, при които пазарен, кредитен и валутен риск се наслаждават до нива, надхвърлящи степента на допустимо намаляване на капитала на отделната институция.

Въпреки доброто равнище на контрол на пазарния риск (особено ясно очертано при институциите с общосистемно значение, дъщерните дружества и някои от клоновете на чуждестранни банки) може да се твърди, че за част от местните финансови институции това е едно от „тесните“ места. Проверките по линия на инспекциите на място при някои от тях сочат недостатъчно добро познаване на основните видове риск от формиране на пакети от инструменти с голяма степен на чувствителност към пазарните изменения; склонност към операции с деривативи; подценяване на не-

обходимостта от разработване на детайлизирани правила за управление и минимизиране на загубите от подобни операции. Независимо от обстоятелството, че по-скоро може да се говори за опити отколкото за масова практика, наличието на подобни рискове е основание за повишено внимание от страна на надзора и при необходимост за коригиращи надзорни действия.

Ликвидният риск продължава да е сред видовете риск с най-малка степен на острота и заплахата за банковата система. Покритието на привлечените средства с търгуеми активи продължава да бъде добро въпреки липсата на сигнали за депозитен натиск и/или преориентация на паричните потоци в системата. Не бяха регистрирани индикации и за проблеми в поддържането на ЗМР при БНБ.

Прилаганият от управление „Банков надзор“ стрестест с основни хипотези изостряне на валутния риск, промяна в лихвените равнища и влошаване на кредитния портфейл не сочи значима заплахата при единична поява на някои от горните хипотези. Практически няма банка, чувствителна към хипотезата валутен стрес.

Състояние и тенденции в капиталовата позиция

Капиталовата адекватност¹ остава на добро равнище – 25.16%, въпреки намаляването от около 6% в сравнение с края на 2001 г.

Причина за това е изпреварващото нарастване на общия рисков компонент спрямо собствения капитал. Увеличението на рисковия компонент е обусловено от прираста на активите на системата (19% на годишна база), съпроводено с продължаващото реструктуриране и разширяване на кредитирането. Намалява относителният дял на пласментите в банки, които представляват най-нискорисковата част на общия рисков компонент. Собственият капитал на системата се увеличава не толкова от постоянни източници като акционерен капитал, а предимно от нара-

стването на допълнителните капиталови резерви – положителния финансов резултат и резервите от преоценка на активи. Акционерният капитал на банковата система се увеличи със 72 млн. лв. *Спадът в капиталовите съотношения все още не е причина за безпокойство* от страна на надзора поради ниското ниво на съотношението за проблемни активи: към края на годината те представляват 26.15% от капитала и провизиите на банковата система и запазват равнището си относително непроменено.

Разпределението на банките спрямо средното за системата ниво на капиталова адекватност се запазва. Нива на средното отчитат както част от банките с общосистемно значение, така и преобладаващата част от банките от четвърта група. *Наличието на риск от концентрация към ограничен брой кредитополучатели при по-малките банки също обуславя необходимостта от по-високо ниво на собствения капитал.*

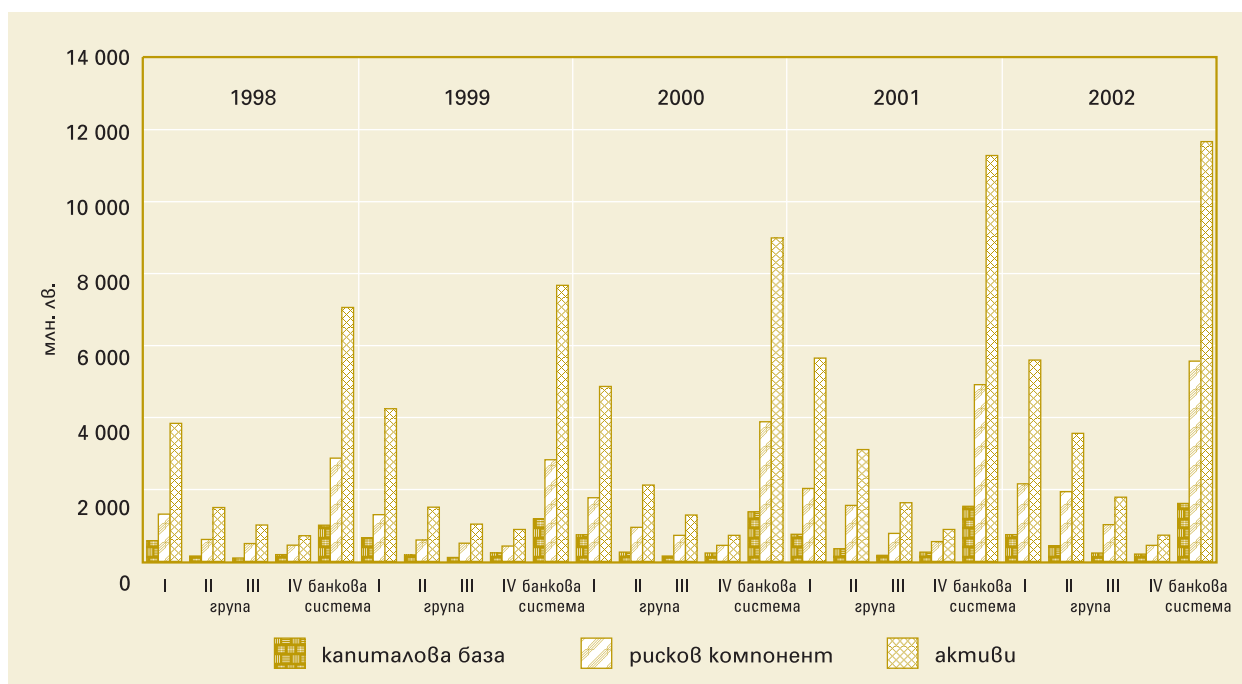
При банките, отчитащи близките до регулаторния минимум стойности на капиталова адекватност, не са регистрирани основания за надзорно безпокойство. Следва обаче да се има предвид, че подобни нива на капитала и капиталовата адекватност са своеобразни вътрешни пречки за растеж на активите. Около една трета от банките отчитат нива на капиталова адекватност в диапазона 15%–25%.

В системата продължава да се наблюдава своеобразен *излишък на рисково претеглен капитал*, отразяващ разликата между отчитаните нива и минимално допустимото равнище на капитал за поддържане на регулаторното изискване за 12% обща капиталова адекватност. На равнище банкова система този излишък е приблизително 907 млн. лв. По групи банки картината е, както следва:

- *първа група* – ориентиrowъчен излишък от около 465 млн. лв.;
- *втора група* – излишък от около 188 млн. лв.;
- *трета група* – излишък от около 105 млн. лв.;

¹ При изчислението на капиталовите показатели са изключени клоновете на чуждестранни банки.

ДИНАМИКА НА АКТИВИТЕ, РИСКОВИЯ КОМПОНЕНТ И КАПИТАЛОВАТА БАЗА

Източник: БНБ.

КАПИТАЛОВИ КОЕФИЦИЕНТИ ЗА БАНКОВАТА СИСТЕМА И ПО ГРУПИ БАНКИ

(%)

	Обща капиталова адекватност				Адекватност на първичния капитал				Степен на покритие на активите			
	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002	1999	2000	2001	2002
I група	50.0	42.0	37.0	28.7	34.9	26.3	23.3	17.4	15.5	15.2	13.3	12.6
II група	28.8	27.4	22.6	19.3	18.4	19.3	14.9	12.5	11.2	12.2	11.3	11.1
III група	22.3	20.5	21.8	23.1	17.7	16.5	17.2	17.5	10.7	11.4	10.4	10.9
IV група	52.8	51.3	46.7	37.3	45.6	44.8	40.2	32.3	26.0	31.7	28.8	23.5
Общо	41.3	35.5	31.1	25.2	30.3	24.9	21.6	17.0	15.3	15.2	13.6	12.6

Източник: БНБ.

- *четвърта група* – излишък от около 149 млн. лв.

Посочените стойности са формирани при разглеждане единствено на параметъра 12% обща капиталова адекватност. При въвеждане на ограничителя за минимален собствен капитал (капиталова база) съгласно Закона за банките капиталовият излишък в трета и четвърта група, както и общо за системата ще се свие с около 40 млн. лв.

Качество на активите в банковата система

Въпреки процесите на нарастване и реструктуриране на балансите, характерни за цялата 2002 г., показателите за качество на активите на банковата система останаха стабилни.

Проблемните активи¹ заеха относителен дял от 26.15% от собствения капитал и провизиите, като спрямо 2001 г. е налице спад с около 3%. В абсо-

¹ Проблемни активи = кредити за нефинансови институции, вземания от банки и други финансови институции, други активи и забалансови позиции, класифицирани в група *под наблюдение, нередовни, съмнителни и загуба*, намалени с провизиите за кредитите, класифицирани в група *загуба* + активите за препродажба.

лютно изражение размерът на проблемните активи е 514 млн. лв.

Измерен спрямо капитала и провизиите, дялът на класифицираните активи е 25.48% (при 28.8% предходната година).

Класифицираните кредити, предоставени на НФИ¹, намаляват дела си до 7.72% от всички кредити при 10.6% през предходната година.

Оценката за добре контролиран кредитен риск се подкрепя и от показателя за дела на класифицираните кредити в групите *съмнителни* и *непровизирани за загуба* – дялът им във всички кредити спада на 1.49%, като в абсолютно изражение е налице незначително увеличение с около 8 млн. лв.

Очевидно е, че остротата на кредитния риск в системата остава ниска независимо от обстоятелството, че е налице постоянно нарастване на кредитите както по отношение на дела им в общата сума на активите, така и в абсолютно изражение.

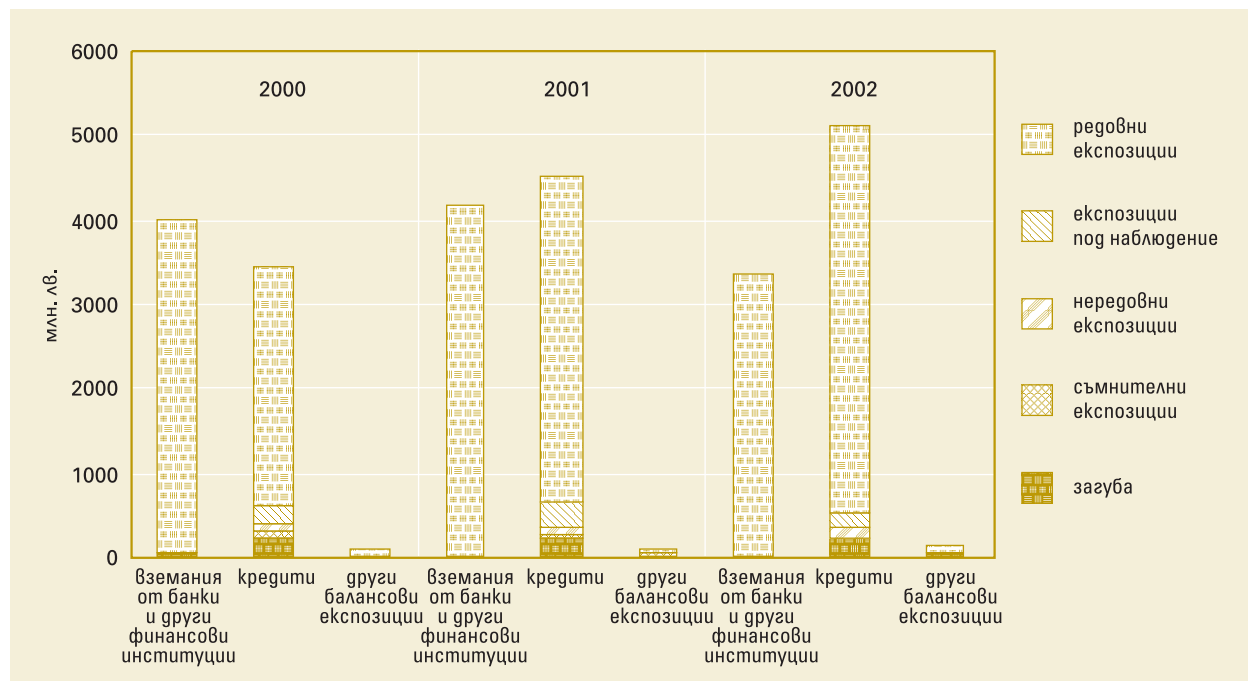
През годината размерът на големите експозиции отбелязва постоянен умерен растеж – дялът им достигна 94.59% от капиталовата база при 56% през 2001 г.

Обобщените данни от отчетите на банките за *класифицираните рискови експозиции* показват, че тези активи също са запазили доброто си качество. В края на 2002 г. общият им размер възлезе на 10 067 млн. лв., като дялът на редовните е 93.51%, а на класифицираните като загуба – 2.09%.

По отношение на *кредитите* са налице идентични тенденции. Дялът на редовните кредити към нефинансови институции и други клиенти е 90.20%, а на класифицираните като загуба – 2.88%. (Към края на 2001 г. стойностите на тези показатели са били 85.87% за *редовните* и 4.53% за *загуба*.)

Банките от първа група продължават да поддържат най-ниска степен на класификация на портфейла. Редовните експозиции възлизат на 95.92% от кредитния

ОБЕМ И КЛАСИФИКАЦИЯ НА ЕКСПОЗИЦИИТЕ В БАНКОВИЯ СЕКТОР

Източник: БНБ.

¹ Класифицирани кредити за нефинансови институции = кредитите за нефинансови институции, класифицирани в група *под наблюдение*, *нередовни*, *съмнителни* и *загуба*, намалени с провизиите за кредитите на нефинансови институции, класифицирани в група *загуба*.

портфейл на групата. Кредитите от групите *съмнителни* и *загуба* общо представляват 2.43% от портфейла. За групата е характерен значителен кредитен потенциал и висок капитал, позволяващ поемането на по-големи единични концентрации.

Качеството на кредитите на *банките от втора група* като цяло се запазва – редовните възлизат на 88.89% от портфейла, а дяловете на групите *съмнителни* и *загуба* намаляват до 4.75%.

Прегледът на портфейла от кредити на *банките от трета група* сочи запазване дела на редовните вземания – 81.44%, който обаче е значително по-нисък в сравнение с банките от първа и втора група. Делът на групи *съмнителни* и *загуба* възлиза на 5.99%.

Банките от четвърта група слабо увеличават дела си в кредити, общо, до 7.5%. Делът на *редовните* е 85.94%, а на класифицираните като *загуба* – 4.54%.

При *клоновете на чуждестранни банки* равнището на класифицираност също е ниско – *редовните* са 88.44%, а класифицираните като *загуба* – 0.05%.

Направените изводи за добре контролиран и с ниска степен на острота кредитен риск трябва да бъдат преценени и през призмата на палитрата от предлагани услуги. Все още банките са консервативни по отношение на многообразието от кредитни улеснения и стриктни спрямо подбора на кредитополучателите. Изявен е стремежът за активно потребителско и жилищно кредитиране, където комбинацията от размера на кредита и ликвидността на обезпечението осигурява степен на класифицираност на вземанията под средните за портфейла. В същото време стремежът към активизиране на кредитните услуги, особено предлаганите на малки и средни предприятия, се сблъсква с определени препятствия, преодоляването на които е вид предизвикателство и за банките. Част от фирмите, кандидатстващи за кредит, все още имат проблеми по отношение прозрачността на бизнес ак-

тивността и оборотите като условие за позитивно разглеждане на молбата им за кредити. Има основание да се смята, че значителна част от тях са фирми с реална и относително успешна собствена бизнес история, която е била на границата на „сивата“ икономика. Потребността от оборотен капитал ги кара да търсят посредничеството на банките, но изискванията за собствена (в редица случаи поне тригодишна) бизнес история невинаги им позволява да получат достъп до ресурс. В този смисъл не би било изненада известно „снижаване“ на критериите по отношение на кредитополучатели, за които банките смятат и знаят, че са налице предпоставки за успешно усвояване на кредита. Практиката обаче сочи, че в подобни случаи нараства и вероятността от влошаване на класификацията на експозициите.

Състояние на ликвидната позиция на банковата система

В резултат от продължаващото реструктуриране на балансите и ориентирването на активите към високорискови се наблюдава спад в стойностите на съотношението *търгуеми активи/общо активи*¹ – от 48.04% в края на 2001 г. на 40.03% в края на 2002 г.

През цялата 2002 г. рискът за ликвидността остана нисък. Нито една банка не изпита ликвидни затруднения, като за ресурс при плащанията бе използван и по-високият дял на търгуемите активи. Съотношението *търгуеми активи/привлечени средства* е все още високо – 48.88%, и достатъчно за посрещане на потенциални големи тегления. Следва да се отбележи, че предпазливото поведение на банките се проявява и в стремежа към поддържане значителен обем търгуеми активи въпреки нарастването на кредитите както в абсолютно изражение, така и като дял в структурата на активите. Прирастът на активите (в частност кредитите) продължава да се финансира от стабилни източници, ка-

¹ Търгуемите активи включват паричните средства, депозитите в банки (без класифицираните в група, различни от *редовни*), както и всички съкровищни бонове и облигации на правителството на Република България.

то делът на неосновните привлечени средства¹ остава нисък (9.92%), а покритието им с търгуеми активи се увеличава повече от 4 пъти. В края на декември съотношението *кредити/депозити* възлиза на 56.7% при 48.4% в края на 2001 г. При непроменената структура на финансиране и намаляването на дела на

класифицираните кредити това равнище на показателя към момента на анализа не дава повод за безпокойство.

Евентуалното оттегляне на вложители (в диапазона 20%–40%) в краткосрочен аспект не би представлявало заплаха за банковата система.

3.

Дейност на банковия надзор през 2002 г.

Надзорна политика, регулации и счетоводна методология

В съответствие с Националната програма за прилагане достиженията на правото на Европейската общност, и в частност по прилагане на принципите на най-добрата банкова практика, управление „Банков надзор“ и през изминалата 2002 г. работеше за усъвършенстване на правната рамка и подобряване на надзорната дейност. Наред с постепенното доближаване до европейските стандарти политиката и дейността на банковия надзор е насочена както към поддържане стабилността във финансовата система, така и към създаване на предпоставки за формирането на трайна и здрава основа за по-нататъшно развитие на банковото посредничество в икономиката.

През април 2002 г. в хода на преговорите за присъединяване към ЕС с Подкомитет 2 на Европейската комисия бе констатиран и обсъден напредъкът на България за постигане на критериите от Копенхаген за членство относно свободата на достъп до предлагане на финансови услуги. В областта на банковото дело и банковия надзор бе отбелязана висока степен на хармонизация на вътрешната правна рамка с Европейските директиви за кредитните институции.

Преди изготвянето на поредната оценка на Европейската комисия през ноември 2002 г. бе извършен *сравнителен*

преглед (peer review) на състоянието и напредъка относно надзора върху финансовия сектор у нас от експерти от надзорни институции от страни – членки на Европейския съюз. Екипът определи като много добро състоянието на банковия сектор и надзора върху него в контекста на принципите за ефективен банков надзор на Базелския комитет по банков надзор и директивите на Европейската общност. Положително бяха оценени и промените в Закона за банките и приемането на Закона за банковата несъстоятелност. В хода на прегледа бяха обсъдени и въпроси, свързани с надзора на консолидирана основа, капиталовата адекватност с отчитане на пазарния риск, банковите сделки със свързани лица и пр. Оценката от прегледа е включена в доклада на експертната група през февруари – март 2003 г. По-късно ще бъде публикувана и оценката на Европейската комисия.

В съответствие с надзорната политика и препоръките от предходните години на международните финансови институции (МВФ, Световната банка и Банката за международни разплащания) управление „Банков надзор“ разработи и предложи нови изменения и допълнения в Закона за банките. Законовите промени, приети през първата половина на 2002 г. от Народното събрание, са насочени към последователно прилагане на принципа за прозрачност на акционерната собст-

¹ Включват се всички привлечени средства от банки, други финансови институции, както и краткосрочните заемни средства.

веност и структурата на банките. С измененията бяха либерализирани критериите и изискванията за ценз към лицата, кандидатстващи за заемане на ръководна длъжност в търговска банка, а тези за притежаване на банков опит – конкретизирани.

Съществен е приносът на управление „Банков надзор“ и в разработването на приетия през есента на 2002 г. от парламента Закон за банковата несъстоятелност. Философията на този закон се основава на необходимостта от по-бързо и ефективно производство по несъстоятелността на фалирали кредитни институции и по-надежден контрол върху синдиците за справедливо удовлетворяване на вложителите и другите кредитори. Експерти от управлението участваха и в междуведомствени работни групи по хармонизиране на Закона за мерките срещу изпирането на пари и Валутния закон с европейските директиви, усъвършенстване правната уредба на търговската несъстоятелност, както и в работните групи към Координационния съвет за подготовка на Република България за присъединяване към ЕС.

Във връзка с подготовката на БНБ и банковия сектор за плавно присъединяване и цялостна интеграция във финансовата система на Европейския съюз бе сключена спогодба за сътрудничество между БНБ, от една страна, и *Banque de France* и *De Nederlandsche Bank* – от друга. В областта на надзора проектът за съвместна работа по спогодбата включва по-нататъшно хармонизиране и регулиране на банковото законодателство. Съществено внимание се отделя на обхвата и приложението на Закона за банките и дефинициите в него; въвеждането и регламентирането на нови инструменти за формиране на допълнителен капитал на банките; усъвършенстването на разрешителния режим за банкова дейност; подобряването на надзорните мерки за оздравяване на кредитни институции; отнемането на лицензи. Усилията ще бъдат съсредоточени върху финансовите инструменти за търгуване и измерване на рисковете, произтичащи от тях, при регулиране на капиталовата адекватност.

Промени в отчетността на банките. През 2002 г. управление „Банков надзор“ изготви нови форми за финансовата и надзорна отчетност на търговските банки с цел подобряване системата за наблюдение на банките и във връзка с въвеждането от началото на 2003 г. на Международните счетоводни стандарти за финансови институции. В тях са включени позиции за допълнителна, рисково ориентирана информация за дейността на банките и резултатите от нея.

Системата за надзорно наблюдение на банките е важен инструмент за следене на тенденциите в банковата система, за поддържане и гарантиране на нейните сигурност и стабилност. Във връзка с това новите финансови отчети ще осигурят предлагането на най-добрата международна практика за банков надзор, както и препоръките на Базелския комитет по банков надзор. Информацията, представяна в новите финансови отчетни форми, дава възможност за по-ефективен анализ на рисковете на отделните банки и на системата като цяло и отразява отчетливо политиката на банките по отношение управлението на рисковете. Финансовото отчитане и оповестяване на рисковете експозиции ще доведе до по-стриктно спазване на пазарната дисциплина чрез достоверно разкриване на финансовото състояние. Ще се подобри статистическата отчетност както за вътрешно, така и за външно ползване. Новите финансови отчети са предназначени за целите на банковия надзор и не заменят отчетите на банките по МСС за акционерите и обществеността. Във връзка с новите финансови отчети бе променен броят и съгласувани формите на отчетите по наредбите на БНБ и допълнителната информация, която се предоставя редовно на управление „Банков надзор“. Основно бе променен отчетът за капиталовата адекватност. В края на 2002 г. бяха ревидирани указанията за изготвяне на надзорните отчети в съответствие с промените във финансовата отчетност на банките.

Промени в надзорните регулации. Направени бяха изменения и допълнения

в *Наредба № 8* на БНБ за капиталовата адекватност на банките във връзка с актуализирането на списъка на страните – членки на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР). Разширена бе групата на банковите активи с нулево рисково тегло. Към тях се включват и вземанията от страни и техните централни банки извън списъка по Приложение № 1 към наредбата, ако те са геноминирани и финансирани в националната валута на съответната страна. Прилагането на нулеви рискови тегла е обвързано с оценките на международно признати рейтингови агенции (*Standard and Poor's*, *Fitch IBCA* и *Moody's*) на страните, включени в Приложение № 1. По-либерално се третират банковите експозиции, които не са изцяло обезпечени с активи на горепосочените страни и централни банки. Необходимите рискови тегла ще се прилагат само спрямо необезпечената част на експозициите.

Претеглянето на риска по вземанията от международни и регионални банков и други финансови институции, както и вземанията, обезпечени с емитирани от тях ценни книжа или по друг начин, бе приведено в съответствие с препоръките на Директива 2000/12 ЕС. Тяхното рисково тегло е увеличено от 0% на 20%.

Във връзка с промените в *Наредба № 8* бяха направени промени и в *Наредба № 7* за големите експозиции на банките. Те също са съобразени с разпоредбите на Директива 2000/12 ЕС на Европейската общност. Към експозициите, спрямо които не се прилагат ограниченията за големите експозиции по чл. 29 от Закона за банките, се добавят и тези към страни и централни банки или гарантирани от тях, ако са геноминирани и финансирани в съответната национална валута. В зависимост от това, дали остатъчният им срок до падежа е до една година, намаляват и експозициите към банки, лицензирани в страните по Приложение № 1 към *Наредба № 8*. Прилагането на ограниченията се поставя в зависимост от присъдения кредитен рейтинг.

Във връзка с прилагането на принципите на Международните счетоводни

стандарты за финансови институции МСС 39 „Финансови инструменти: признаване и оценяване“, МСС 37 „Провизии, условни задължения и условни активи“ и МСС 32 „Финансови инструменти: оповестяване и представяне“ бе издадена нова *Наредба № 9* за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и за формиране на провизии за загуби от обезценка. С новата наредба се осигурява прилагане на принципите за оценка на вземанията по международните счетоводни стандарти. Рисковите експозиции се оценяват и класифицират отделно и на портфейлен принцип. Ще бъдат формирани специфични провизии по експозициите към отделни държави. По нов начин се разглеждат бързоликвидните обезпечения (от най-добро качество), като се включват в очаквания паричен поток на съответните вземания.

В съответствие с изискванията на Закона за банките бе приета нова *Наредба № 20*, с която се урежда редът за издаване и отнемане на сертификати, удостоверяващи наличието на съответната квалификация и професионален опит в банковата дейност.

Подготовка за новото Базелско споразумение за капитала. Новото Базелско споразумение за капитала предстои да бъде прилагано от 2006 г. Във връзка с това Базелският комитет по банков надзор публикува на 1 октомври 2002 г. и изпрати до националните надзорни органи пакет от въпросници и методологически указания за проверка на проекта за ново споразумение, което ще замени настоящото от 1988 г. Целта на теста (*Quantitative Impact Study 3 – QIS 3*) е да установи по какъв начин новите методи за изчисляване на рисково претеглените активи и методите за изчисляване на оперативния риск ще се отразят върху капиталовата адекватност на банките в съответната страна. Резултатите от него ще се използват за усъвършенстване на проекта.

Между Банката за международни разплащания и Европейската комисия бе постигната договореност в теста да вземат участие и страните в процес на присъединяване към ЕС. Тези страни са

представени от по-големите банки, в които е съсредоточена значителна част от активите на банковата система. Като присъединяваща се страна България също участва в теста с осем банки, които държат 64% от активите в системата. Участието в теста ще позволи своевременно да бъде създадена организация за прилагане на новите изисквания в надзорната практика.

При прилагане на стандартизирания подход съгласно новото Базелско споразумение се очаква повишаване на капиталовите изисквания за кредитен риск главно в експозициите към държави и банки. Допълнително натоварване на капиталовата база ще има и поради отчитане на оперативния риск. Ако се запазят настоящите нива на собствен капитал, повечето от българските банки ще могат да спазят изискванията за капиталова адекватност.

Надзорна администрация, лицензи и разрешения

През 2002 г. правно-административната дейност се извършваше в две основни направления – цялостно правно обслужване на управление „Банков надзор“ и административна дейност, свързана с разглеждане на искания за издаване на лицензи за банкова дейност, разрешения по Закона за банките и актовете за прилагането му и сертификати по чл. 9, ал. 2 от същия закон. Продължи да се упражнява и контрол върху работата на синдиците в банките в несъстоятелност.

Основна дейност в правното обслужване на управлението бе подготовката на надзорни мерки по отношение на банки с нарушения и отклонения от действащите изисквания. През годината бяха приложени надзорни мерки по отношение на 23 търговски банки, за което са издадени заповеди, сключени са меморандуми за предприемане на оздравителни мерки или са отправени препоръки. По отношение на административната дейност бяха открити две процедури за лицензиране на банки. По едната от тях поради пълното несъответствие на извършеното учредяване с приложените документи на заявителя беше предоставено

обстойно становище за необходимостта от нови документи и учредяване. По втората процедура поради настъпила промяна в намеренията на учредителите бе извършено ново учредяване и откритата нова процедура за лицензиране, която след неколнократно отстраняване на недостатъци и представяне на нови документи е вече в заключителна фаза.

Издадени са 30 разрешения за придобиване на акции, представляващи 10% и повече от капитала на банка; за придобиване на квалифицирани участия в небанкови дружества; разширяване лицензиите на банки; вливане; увеличаване капитала на банка с непарична вноски; превръщане на подчинен срочен дълг в основен капитал и други. Издадени са и 38 сертификата за квалификация и професионален опит в банковото дело на членове на колективните управителни органи на банките. Бяха изготвени и изпратени становища по три сделки за продажба на предприятия на банки в несъстоятелност, които са одобрени от съда.

Надзор на място (инспекции)

През 2002 г. инспекциите се извършваха в рамките на цялостния надзорен процес съобразно принципите за ефективно и последователно прилагане на процедурите за инспекции на място. Постигнат е напредък в прилагането на възприетия подход за оценка на риска и рейтинговата система *CAMELS* във всичките ѝ компоненти. Честотата и обхватът на инспекциите на място се определяше главно от степента на риска в дадена банка, констатирана от предходни инспекции, както и от данните от извършените текущи анализи въз основа на отчетите на банките. Бяха предложени и подготвени надзорни мерки и препоръки към банките за отстраняване на нарушенията и слабостите, установени при надзорните инспекции.

През годината инспекторите извършиха 19 пълни надзорни инспекции на място съгласно изготвения годишен график, в т. ч. на 16 банки и три клона на чуждестранни банки. В резултат от това пет банки получиха по-висок рейтинг, на една банка (Прокредитбанк) бе присъден рей-

тинг за първи път, една банка получи по-нисък рейтинг, а останалите банки са с непроменен рейтинг. Процесът на текущото управление на банковите операции е подобрен като цяло, което допринесе за повишаване качеството и структурата на активите. Изпълнението на издръжителните мерки от предходни инспекции, по-стриктното спазване на вътрешните правила и банковото законодателство доведоха до намаляване дела на класифицираните активи и необходимите провизии. В резултат на по-ефективната дейност на банките при оценката, управлението и контрола на кредитния риск настъпиха положителни промени в структурата на рисковите активи въпреки значителното нарастване на обема на кредитните сделки.

Намаляват нарушенията на нормативната база, както и отправените препоръки за подобряване на банковата дейност, въпреки че в някои банки с незначителен дял в банковата система продължават да се наблюдават превишения на надзорните ограничения за големите и вътрешните кредити и за допустимото акционерно участие. Установени бяха пропуски в процедурите за следене на пряката и деловата свързаност между кредитополучателите, което излага банките на потенциален риск от загуби. В някои случаи не е преустановена практиката на договаряне на кредити, еднократно погасявани на датата на падежа. Наблюдението на такива експозиции показва, че най-често погасяването е договорено, без да са извършени необходимите проучвания за финансовото състояние на кредитополучателите и е въпрос на време тези експозиции да се превърнат в проблемни вземания. По същество неотчитането на кредитния риск води до изкуственото поддържане на добро качество на кредитния портфейл преди настъпване на плащанията по главниците. Отрицателен ефект върху оценката на кредитите оказва липсата на финансова и друга информация в кредитните досиета на няколко банки. В редица случаи са допуснати грешки при изготвянето на отчетите по надзорните наредби поради неприлагане или непознаване на

изискванията за съставянето им. Най-често препоръките за подобряване на банковата дейност са свързани с необходимостта от изработване на правила и процедури за управление на пазарния риск и методика за оценка на пакетите от корпоративни ценни книжа, за документално оформяне на управленски решения, отнасящи се до текущата банкова дейност, подобряване на кредитната дейност, в т. ч. функционално разделяне на процеса на предварително проучване и договаряне на кредитните сделки от процеса на администриране и текущо наблюдение на кредитополучателите и др.

Констатирано бе подобрене на капиталовата позиция на редица от проверените банки. По-големият размер на капитала се дължи на увеличението акционерен капитал чрез парични вноски и на вътрешни източници (приходи от банкови операции). Най-голяма заплаха за капитала на някои банки остават значителните разходи за провизии и недостатъчните приходи от основна дейност за покриване на сравнително големите разходи за издръжка на банковите дейности.

Наблюдават се положителни тенденции в резултат на извършените структурни промени в редица банки. С цел по-ефективно управление на активите и пасивите са централизирани правомощията по управление на средствата, което е предпоставка за минимизиране на рисковете за банките и утвърждаване на по-добра банкова практика. Изграждането на нови организационни структури и нови информационни системи е продиктувано от нарастващата конкуренция, свързана с предлагането на нови и по-качествени банкови продукти и услуги. Процесът на оптимизиране на банковата дейност включва подмяна на старата нормативна база с нови по-гъвкави правила и процедури, съобразени с увеличаване обема на банковите операции, изграждането на системи за оценка на пазарния риск, закриването на неефективни структурни единици и др. Въпреки усилията за усъвършенстване на процедурите за управление все още се отчитат слабости, които се отразяват негативно върху оценките за ръководств-

вото. В някои банки разрастването на дейността не е съпътствано с изграждане на адекватни системи за оценка и анализ на риска, което в съчетание с високия рисков профил на активите е предпоставка за увеличаване на загубите.

Дистанционен банков надзор

Дистанционният надзор съсредоточава усилията си в следните няколко области: оптимизиране на прилаганата методика за ранно идентифициране на риска въз основа на представяните надзорни отчети от търговските банки; разработване и прилагане на „стрестест“ за чувствителността на банките към основните рискове – кредитен, валутен, лихвен и ликвиден; усъвършенстване на методиката за наблюдение на проблемни банки; съдействие при разработването на пакета от отчетни форми, надзорни регулации и указания, свързани с приложението на МСС и директивите за работата на кредитните институции.

Бяха положени усилия за подобряване качеството на текущите месечни и тримесечни аналитични отчети с оглед определяне обхвата на основните банкови рискове и пределната степен на чувствителност на всяка отделна банка и на системата към тях.

Беше положено началото на работата по нов аналитичен продукт – унифициран отчет, анализиращ състоянието на банките.

Специален надзор

През 2002 г. управление „Банков надзор“ извърши целеви надзорни инспекции в 17 търговски банки, 1 търговска банка в несъстоятелност и 20 финансови къщи.

Основните цели на инспекциите включват: спазване разпоредбите на Закона за гарантиране на влоговете в банките, Валутния закон, Закона за мерките срещу изпирането на пари и свързаните с тях подзаконови нормативни актове, Наредба № 26 на БНБ за сделките на финансовите къщи с чуждестранна валута.

Основните констатации и изводи от проверките са следните:

- във връзка с изпълнение на Закона за гарантиране влоговете в банките са установени нарушения в някои банки при определяне на годишните премийни вноски;
- по отношение Закона за мерките срещу изпирането на пари – в търговските банки и финансовите къщи е създадена добра организация за прилагане на мерките срещу изпирането на пари, но въпреки това в отделни случаи са установени следните слабости: неактуализирани клиентски досиета; непълна идентификация на клиентите; неизискани декларации за произход на средствата; липса на данни за клиенти, осъществяващи дейности с разрешителен режим; липса на организация за разпознаване на съмнителни сделки при електронните начини на разплащане; не е извършено обучение на служителите съобразно спецификата на съответната банкова дейност; не са актуализирани вътрешните правила за предотвратяване изпирането на пари;
- по Валутния закон и наредбите към него – в отделни случаи са извършвани валутни преводи от местни и чуждестранни юридически и физически лица без документално основание; представяна е неточна информация за плащанията към чужбина в нарушение на указанията на БНБ по прилагането на Наредба № 28 на БНБ; не са спазени изискванията на Наредба № 27 за регистрация в БНБ на сделки между местни и чуждестранни лица; установени са несъответствия между основанията за превода и информацията, съдържаща се в декларацията за нуждите на статистиката на платежния баланс; отчетени са пропуски в електронния регистър, воден в банките съгласно чл. 7 от Валутния закон; използва се един и същи документ за извършване на многократни преводи в чужбина; установени са пропуски в ежемесечната информация, изпращана от търговските банки за целите на банковата статистика.

Управлението участва съвместно с Агенцията за финансово разузнаване в организирането и провеждането на семинари за търговските банки и финансовите къщи по отношение контрола, свързан с финансовите измами и прането на пари.

През 2002 г. са извършени съвместни проверки с други управления на БНБ, Ми-

нистерството на финансите, ДКЦК, Агенцията за финансово разузнаване, Фонда за гарантиране на влоговете в банките. В процеса на работа бе обменена информация с Министерството на финансите, Министерството на правосъдието, Върховната касационна прокуратура, Софийската градска прокуратура, СГС, НСС, НСБОП, ССЛС.

VI.

Евроинтеграция и международна дейност

1.

Европейска интеграция

Приоритетите на Българската народна банка в процеса на преговорите за членство в Европейския съюз са: създаването на адекватна на европейските изисквания правна рамка в областта на банковия сектор, движението на капитали и платежните системи; изграждането на институционален капацитет за прилагането ѝ; възприемането на практиките на централните банки на страните от Европейския съюз (ЕС) и подготовката на централната банка за членство в Европейската система на централните банки. През 2002 г. БНБ изпълняваше работна програма, произтичаща от ангажиментите по преговорните позиции. Акцентът в работата по хармонизиране на законодателството с *acquis communautaire* ЕС бе в областта на трансграничните плащания, паричния сектор и сектора на ценни книжа, либерализацията на движението на капитали. Освен в официалните преговори, БНБ е включена и в инициативите на Европейската централна банка (ЕЦБ) за подготовка на националните централни банки на страните – кандидати за членство в Европейската система на централните банки (ЕСЦБ). Значителна по обем работа е извършена за изпълнението на изискванията на ЕЦБ в областта на счетоводството, платежните системи и паричната и банкова статистика, както и на изискванията на ЕЦБ и Евростат в областта на статистиката на платежния баланс.

До края на 2002 г. в Междуправителствената конференция по присъединяването на Република България към Европейския съюз са внесени преговорните позиции и са открити преговорите по всичките 30 глави от Договора за членство, от които предварително са закрити 23 глави.

През март 2002 г. по време на испанското председателство беше открита за преговори глава 11 „Икономически и паричен съюз“ (ИПС). Необходимо условие за откриването на тази преговорна глава е значителният напредък в областта на свободното движение на капитали и свободното предоставяне на услуги. В преговорните позиции по тези глави (временно закрити) се подчертават значителните постижения на страната в приемане правото на общността в областта на финансовите и банковите услуги и високата степен на либерализация на капиталовите потоци. Приоритети в преговорната глава „ИПС“ представляват бюджетната политика, независимостта на централната банка, забраната за пряко финансиране на държавата от централната банка и забраната за привилегирован достъп на държавните институции до средства от финансовите институции.

В позицията си Република България декларира приемане на законодателството на Европейския съюз в областта на икономическия и паричен съюз и готовност за прилагането му към датата на

присъединяване на страната към ЕС. Законът за БНБ осигурява в значителна степен изпълнението на изискванията по отношение на институционалната, персоналната, функционалната и финансовата независимост на централната банка. От страна на Република България са поети ангажменти за прецизиране на някои текстове в Закона за БНБ и Закона за устройство на държавния бюджет във връзка със забраната за пряко финансиране на публичния сектор и институционалната и персоналната независимост на централната банка.

От момента на присъединяването си към ЕС България ще участва в „ИПС“ като страна членка с дерогация съгласно чл. 122 от Договора за създаване на ЕС. Официално обявената позиция на страната за присъединяване към икономическия и паричен съюз е съобразена с изискванията и становището на Европейската централна банка и Европейската комисия за поддържането на системата на паричен съвет до пълноправното членство в Еврообластта. Това означава поддържане на паричния съвет до датата на членство в ЕС и по време на членството в ИПС като страна с дерогация. След провеждане на преговори и достигане до обща позиция глава 11 „Икономически и паричен съюз“ беше временно закрита през април 2002 г.

След временно закриване на преговорните глави в допълнение към преговорните позиции са поети ангажменти за хармонизиране на националното законодателство с новоприетото право на ЕС. Тези ангажменти се поемат на всеки шест месеца на междуправителствена конференция и стават неразделна част от преговорната позиция по съответната глава. До края на 2002 г. в допълнение към преговорната позиция по глава 3 „Свободно предоставяне на услуги“ и глава 4 „Свободно движение на капитали“ са включени ангажменти във връзка с дейността и надзора върху доставчиците на удостоверителни услуги, оздравяването и несъстоятелността на кредитните институции, предотвратяването на използването на финансовата система за изпиране на пари и споразуменията за финансови обезпечения. По-

ет е и ангажимент до края на 2004 г. да се изпълни Препоръка 97/489/ЕО относно сделките с електронни платежни инструменти (в частност за отношенията между издател и държател) и след датата на членство да се прилага Регламент 2560/2001 за трансграничните плащания в евро. През 2002 г. бяха извършени промени в нормативната уредба с цел приввеждане на българското банково законодателство в съответствие с *acquis communautaire*. Измененията в закона за банките относно акционерната структура са в съответствие с изискванията на Директива 2000/12/ЕО за дейността на кредитните институции. С новоприетата Наредба № 3 за безналичните плащания и националната платежна система и измененията в Наредби № 7, 8 и 16 бяха въведени разпоредби на актове от Европейския съюз.

Предприсъединителна икономическа програма

Във връзка с инициативата на ЕК от 2001 г. страните членки са задължени да изготвят предприсъединителна икономическа програма. Програмата отразява средносрочните цели и приоритети (5-годишен времеви хоризонт) на страната кандидатка и съдържа оценка и перспективи за макроикономическото развитие, публичните финанси и структурните реформи, свързани с постигането на икономическите критерии от Копенхаген.

БНБ участва в междуведомствена работна група към Агенцията за икономически анализи и прогнози при подготовката на раздел „Макроикономическа рамка“, „Парична и валутна политика“, „Финансов сектор – структурна реформа“ и Предприсъединителната икономическа програма 2002 на България. През октомври 2002 г. Европейската комисия публикува оценка за всяка от представените програми на страните – кандидати за членство. Оценката на ЕК за Програма 2002 на България е като цяло положителна: „Предприсъединителната икономическа програма 2002 на България включва много повече детайли, анализи и е много по-последователна и реалистична от предишните програми... Програма 2002

адекватно акцентира върху важността на продължаването на структурните реформи...”

Оценка на системата за надзор в областта на финансовите услуги

През ноември 2002 г. Европейската комисия извърши оценка на системата за надзор в областта на финансовите услуги в България – т. нар. *peer review*. Експертният екип от надзорни институции на страни – членки на ЕС, оцени напредъка по отношение изграждането на адекватни системи за надзор във финансовия сектор и изпълнението на европейските изисквания в рамките на вътрешния пазар за финансови услуги. По време на мисията на експертите бяха предоставени редица документи и се проведеха срещи с представители на българските надзорни институции от финансовия сектор. Екипът изготви доклад относно качеството на системите за надзор и прилагането на законодателството в областта на надзора във финансовия сектор. Докладът е изпратен за съгласуване с българската страна преди приемането и публикуването му.

Предварителната оценка по отношение на банковия сектор е, че банковият надзор в България съответства във висока степен както на основните базелски принципи за ефективен банков надзор, така и на регулациите на Европейския съюз.

Въз основа на препоръките в доклада страната кандидат изготвя Национален

план за действие, съдържащ набелязаните мерки до датата на присъединяване към ЕС с цел достигане на необходимите стандарти. Цялостният процес на *peer review* включва период за наблюдение от около две години след първата мисия, като периодът зависи от способността на страната да създава законодателни актове и да адаптира структурите си.

Експерти от БНБ взеха участие в редовно заседание на Подкомитет 4 „Икономически и валутни въпроси, движение на капитали и статистика“, което се проведе през април в Брюксел в рамките на процеса на преговорите. По време на срещите бяха обсъдени въпроси на текущото състояние и перспективите пред българската икономика, като бе поставено ударение върху макроикономическите показатели, бюджета, състоянието на платежния баланс и чуждестранните инвестиции, реформата във финансовия сектор и финансовото посредничество.

През април се проведе и поредното заседание на Подкомитет 2 „Вътрешен пазар“ към Комитета по асоцииране на България към ЕС, в което участваха представители на БНБ. На заседанието бе направен преглед и бе отчетен напредъкът на страната по отношение хармонизирането на законодателството в банковия сектор, както и неговото прилагане в съответствие със стандартите и практиките на ЕС. Коментирани бяха предстоящи изменения на българското законодателство в областта на трансграничните плащания, паричния сепълмент и сепълмента на ценни книжа.

2.

Сътрудничество с централни банки

През септември 2002 г. в София управителят на Френската централна банка г-н Трише и на БНБ г-н Гаврийски подписаха Договор за сътрудничество между БНБ, Banque de France и De Nederlandsche Bank за „Укрепване на институционалния капацитет на централната банка“. Договорът е за срок от две години, започва

да тече от септември 2002 г. и се осъществява под формата на туининг с двете централни банки от Европейския съюз. Финансиран е главно в рамките на програма ФАР 2001 в размер на 1.4 млн. евро. От страна на БНБ се осигурява допълнително финансиране в размер на 100 хил. евро.

Изборът на консорциум от френската и холандската централна банка за партньори в проекта е мотивиран от доказан професионализъм на експертите от двете банки и от досегашния им опит в туининг проекти.

Целта на проекта е подготовката на БНБ и българския банков сектор за успешно присъединяване и пълно интегриране към банковата система на Европейския съюз и Европейската система на централните банки. Най-съществените приоритети на проекта са: по-нататъшна хармонизация на банковото законодателство с правото на ЕС, приемане и прилагане на стандартите и изискванията на Европейската централна банка и Европейската система на централните банки, повишаване квалификацията на служителите от БНБ. Френската централна банка ще предостави експертна

помощ в областта на паричната статистика и статистиката на платежния баланс, вътрешния одит, счетоводната и платежната система, икономическия и паричен съюз. Участието на холандската централна банка е в областта на банковия надзор, ковчежничеството и управлението на човешките ресурси.

Основните форми на сътрудничество в рамките на проекта са взаимни посещения на експерти от трите централни банки, семинари, размяна на документи. През първото тримесечие на проекта в периода октомври – декември 2002 г. се проведеха 10 работни посещения на експерти в БНБ в рамките на седем от компонентите на проекта. В резултат на сътрудничеството се очаква изготвяне на нови нормативни актове, вътрешни правила и процедури, подобряване квалификацията на служителите на БНБ.

3.

Взаимоотношения с международни финансови институции

Международен валутен фонд

През февруари 2002 г. Изпълнителният съвет на Международния валутен фонд одобри двегодишно стабилизационно споразумение с България в размер на 240 млн. СПТ. Финансирането е в подкрепа на икономическата програма на правителството и е насочено към постигане на устойчив растеж, балансиран платежен баланс, намаляване на безработицата чрез провеждане на гъвкава фискална политика, продължаване процеса на приватизация и структурни реформи. До края на 2002 г. по споразумението са усвоени 84 млн. СПТ.

Програма за оценка на финансовия сектор

През юли 2002 г. бе одобрен докладът на Международния валутен фонд и Световната банка, изготвен в рамките на Програмата за оценка на финансовия сек-

тор (Financial Sector Assessment Program – FSAP). Докладът е резултат от работата на FSAP, Мисията на МВФ и Световната банка, проведена през октомври – ноември 2001 г., посещението на експерт в областта на платежните системи през юни 2002 г. и сътрудничеството на българските надзорни институции от финансовия сектор.

Докладът дава висока оценка на стабилността на банковия сектор в страната. България е близо до постигането на висока степен на съответствие с международните стандарти и правила и е отбелязала най-значителни резултати в областта на банковия сектор и прозрачността. Според доклада банковият сектор в България оперира в среда с ясни правила и регулации, които са в съответствие със стандартите на Европейския съюз. Банковият надзор в страната съответства напълно или в голяма степен на основните базелски

принципи за ефективен банков надзор. Правилата и наредбите на БНБ са изчерпателни и тяхното спазване се следи непрекъснато. Банковият надзор подобрява все повече своята ефективност и се очаква, че е в състояние да посрещне бъдещото развитие на пазара, при което банките ще предлагат по-развити банкови продукти и услуги. Направена бе оценка на спазването на основните принципи на Комитета по платежни и сетълмент системи на Банката за международни разплащания, Базел, по отношение на системно важните платежни системи. Според доклада БНБ поддържа много висока степен на прозрачност относно паричната си политика. Съществува висока степен на прозрачност и при осъществяването на банковия надзор. Законът ясно посочва целите на банковия надзор и задълженията на

лицата, извършващи надзора, като същевременно осигурява ефективни инструменти за осъществяването му. Обобщените данни и анализи са достъпни периодично на интернет страницата на БНБ и се актуализират текущо.

Проведените от мисията стрес-тестове показват, че банковата система е устойчива към лихвен и валутен риск и е в състояние да поеме значителен кредитен риск.

В резултат от провеждането на Програмата за оценка на финансовия сектор през август 2002 г. на интернет страницата на Международния Валутен фонд бяха публикувани Оценка за стабилността на финансовия сектор (*Financial System Stability Assessment*) и осъвременени данни към Доклада за спазване на стандартите и правилата (*Report on the Observance of Standards and Codes – Update*).

VII.

Консолидиран финансов отчет на Групата на БНБ

1.

Годишен счетоводен отчет

**Доклад на независимия одитор
до Управителния съвет на БНБ**

Ние извършихме одит на счетоводния баланс на Българската народна банка към 31 декември 2002 г., както и на отнасящите се към него отчет за приходите и разходите и отчет за паричния поток за годината, приключваща към тази дата. Отговорността за изготвянето на тези финансови отчети се носи от Управителния съвет. Нашата отговорност се свежда до изразяване на одиторско мнение, основаващо се на извършения от нас одит.

Ние извършихме одита в съответствие с Международните одиторски стандарти, публикувани от Международната федерация на счетоводителите. Съгласно изискванията на тези стандарти ние следва да планираме и извършим одита, така че да получим достатъчно доказателства за това, че финансовият отчет не съдържа съществени неточности. Одитът включва проверка на базата на извършени тестове за обосновааност на сумите и оповестяванията, представени във финансовите отчети. Той също така включва оценка на прилаганите счетоводни принципи и съществените преценки, направени от ръководството, както и оценка на цялостното представяне на финансовите отчети. Смятаме, че извършеният от нас одит ни дава достатъчно основание за изразяване на одиторско мнение.

Нашето мнение е, че финансовите отчети дават вярна и честна представа за финансовото състояние на Българската народна банка към 31 декември 2002 г., както и за реализирания резултат от дейността и промяната в паричните потоци за годината, приключваща на тази дата, и са изготвени в съответствие с Международните счетоводни стандарти, приети от Съвета по международни счетоводни стандарти.

КПМГ

Дипломирани експерт-счетоводители
Лондон
29 април 2003 г.

КПМГ България ООД

Дипломирани експерт-счетоводители
София
29 април 2003 г.

**Изложение за отговорностите на
Управителния съвет
на Българската народна банка**

Законът за Българската народна банка изисква Управителният съвет на Българската народна банка да изготвя финансови отчети, представящи финансовото състояние на Българската народна банка и печалбите и загубите за периода.

Финансовите отчети, изготвени от Българската народна банка, се основават на счетоводните принципи, одобрени от Управителния съвет, които са в съответствие с Международните стандарти за финансови отчети (бивши МСС).

Управителният съвет на Българската народна банка носи отговорност за воденето на точни регистри, които да отразяват достоверно и по всяко време финансовото състояние на Българската народна банка. Той носи обща отговорност за предприемането на мерки за опазването активите на Българската народна банка, за предотвратяването или разкриването на злоупотреби или други нередности.

Светослав Гаврийски
Управител на БНБ

Консолидиран баланс
към 31 декември 2002 г.

	Приложения	2002 хил. лв.	2001 хил. лв.
АКТИВИ			
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	11	1 319 215	1 679 746
Злато, инструменти в злато и други благородни метали	12	828 797	882 346
Ценни книжа	13	6 877 502	5 540 093
Инвестиции и квота в МВФ	15	1 642 948	1 786 689
Вземания от правителството на Република България	14	1 937 943	2 314 570
Дълготрайни активи	16	176 035	111 977
Други активи	17	31 454	27 289
Общо активи		12 813 894	12 342 710
ПАСИВИ			
Банкноти и монети в обращение	22	3 627 928	3 262 881
Задължения към банки и други финансови институции	18	814 091	780 744
Задължения към държавни институции и други задължения	19	3 200 163	2 764 935
Задължения към МВФ по квотата за участие	20	1 556 968	1 692 597
Кредити от общите фондове на МВФ	21	1 977 930	2 461 240
Начисления и други пасиви	23	8 401	6 668
Общо пасиви		11 185 481	10 969 065
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ			
Капитал	24	20 000	20 000
Резерви	25	1 608 413	1 353 645
Общо капитал и резерви		1 628 413	1 373 645
Общо пасиви, капитал и резерви		12 813 894	12 342 710

Приложенията на страници 108–126 са неразделна част от Консолидирания финансов отчет на Групата на БНБ.

На свое заседание на 22 април 2003 г. Управителният съвет на БНБ прие финансовите отчети на БНБ за 2002 г.

Светослав Гаврийски
Управител на БНБ

Консолидиран отчет
за приходите и разходите
към 31 декември 2002 г.

	Приложения	2002 хил. лв.	2001 хил. лв.
Приходи от лихви и аналогични приходи	7	267 478	267 929
Разходи за лихви и аналогични разходи	7	(70 815)	(47 403)
Нетни приходи от лихви		196 663	220 526
Приходи от такси и комисиони		2 480	1 769
Разходи за такси и комисиони		(2 758)	(1 650)
Нетни приходи от такси и комисиони		(278)	119
Други нетни приходи	8	199 982	121 793
Други приходи от дейността	9	23 563	16 466
Общо приходи от дейността		419 930	358 904
Административни разходи	10	(65 945)	(43 511)
Нетни приходи от дейността		353 985	315 393
Разпределение в специален резерв		(173 914)	(81 883)
Нетни приходи след разпределение към специален резерв		180 071	233 510
Отнасяне и разпределение в резерви			
Предвидена вноска към държавния бюджет		(132 562)	(172 798)
Разпределение към други резерви		(47 509)	(60 712)

Отчетът за приходите и разходите следва да се разглежда заедно с приложенията на страници 108–126, представляващи неразделна част Консолидирания финансов отчет на Групата на БНБ.

Консолидиран отчет
за признатите печалби и загуби

	Приложения	2002	2001
		хил. лв.	хил. лв.
Загуба от обезценяване на активи, отнесена в намаление на преоценъчен резерв		-	(27 374)
Преоценка на дълготрайни активи		74 009	-
Нетна печалба/(загуба), непризната в отчета за приходите и разходите		74 009	(27 374)
Разпределение в други резерви	25	47 509	60 712
Признати печалби и загуби, общо		121 518	33 338

Приложенията на страници 108–126 представляват неразделна част Консолидирания финансов отчет на Групата на БНБ.

Консолидиран отчет за паричния поток

	Приложения	2002 хил. лв.	2001 хил. лв.
Нетен паричен поток от основна дейност			
Нетен приход от основна дейност		353 985	315 393
Коригиран с:			
Амортизации	10, 16	10 871	10 982
(Печалба) от продажбата на дълготрайни активи		-	(216)
Дарения на дълготрайни активи		5 874	-
Други непарични приходи и приходи от неоперативна дейност		(4 046)	(4 055)
Нетни курсови (печалби) на оборотния капитал във валута		(297 471)	(30 720)
Нетен паричен поток от основна дейност преди промени в краткосрочни активи и пасиви		69 213	291 384
Промени в краткосрочните активи			
(Увеличение)/намаление на злато и благородни метали		85 591	(822)
(Увеличение)/намаление на ценни книжа		(1 173 724)	(771 997)
(Увеличение)/намаление на вземания от правителството		202 702	245 729
(Увеличение)/намаление на други активи		(780)	1 205
Промени в краткосрочните пасиви			
Увеличение/(намаление) на задължения към банки и други финансови институции		64 306	264 806
Увеличение/(намаление) на депозити и разплащателни сметки на правителството и други държавни институции		513 881	(561 245)
Увеличение/(намаление) на задълженията към МВФ		(302 706)	(318 833)
Увеличение на банкноти и монети в обращение		365 047	758 188
Увеличение/(намаление) на начисления и други пасиви		1 687	(1 270)
Нетни парични потоци от оперативна дейност		(174 783)	(92 855)
Парични потоци от инвестиционна дейност			
Придобиване на дълготрайни активи		(7 051)	(9 506)
Дивиденди в асоциирани предприятия		4 046	3 704
Постъпления от продажбата на дълготрайни активи		-	784
Нетни парични потоци от инвестиционна дейност		(3 005)	(5 018)
Парични потоци от финансова дейност			
Плащания към правителството		(172 798)	(178 159)
Други постъпления към резервите		-	-
Нетни парични потоци от финансова дейност		(172 798)	(178 159)
Нетно (намаление)/увеличение на пари и парични средства		(350 586)	(276 032)
Пари и парични средства в началото на годината		1 679 746	1 955 778
Пари и парични средства в края на периода	11, 17	1 329 160	1 679 746

Приложенията на страници 108–126 представляват неразделна част Консолидирания финансов отчет на Групата на БНБ.

Приложения към консолидираните счетоводни отчети

1. Организация и дейност

Българската народна банка (банката) е 100% собственост на българската държава.

Банката е централна банка на Република България. Дейността ѝ се регулира от Закона за Българската народна банка, в сила от 10 юни 1997 г.

По силата на този закон основните дейности на банката могат да се обобщят, както следва:

- поддържане стабилността на националната валута;
- изключително право за емитиране на банкноти и монети; и
- регулиране и надзор на дейността на търговските банки.

Основните промени в дейността на банката вследствие въвеждането на този закон могат да се обобщят, както следва:

- банката не може да предоставя кредити на държавата или на държавни институции освен кредити за сметка на покупки на специални права на тираж от Международния валутен фонд съгласно определени от закона условия;
- банката не може да предоставя кредити на банки освен при възникване на ликвиден риск, засягащ стабилността на банковата система;
- банката не може да търгува български държавни ценни книжа;
- банката не може да емитира български левове над размера на левовия еквивалент на брутните международни валутни резерви;
- банката изготвя своите отчети съгласно Международните стандарти за финансови отчети (бивши МСС);
- при договорени с министъра на финансите условия банката действа като агент по държавни дългове или по дългове, гарантирани от държавата. Тя изпълнява ролята на централен депозитар за държавни ценни книжа.

2. Приложими стандарти

Финансовите отчети са изготвени в съответствие с Международните стандарти за финансови отчети (бивши МСС), приети от Комитета по Международни счетоводни стандарти, и тълкованията на Постоянния комитет за разяснения към него.

3. База за изготвяне

Финансовите отчети са представени в хиляди български левове (хил. лв.). Те са изготвени съгласно принципа на историческата стойност, като са модифицирани чрез преоценката на определени активи и пасиви до справедливата им стойност.

Счетоводната политика на банката е последователно прилагана в сравнение с предходната година.

4. База за консолидиране

Дъщерни предприятия

Дъщерни предприятия са тези, които се контролират от банката. Контрол съществува, когато банката притежава пряка или непряка възможност да управлява финансовата и оперативната политика на едно дружество, като по този начин получава печалби от дейността му. Счетоводните отчети на дъщерните дружества се включват в консолидираните финансови отчети от датата на възникване на контрола над предприятието до датата на прекратяването му. Всички вземания и задължения, приходи и разходи, както и вътрешногруповите печалби в резултат на извършени операции между дружества от групата се елиминират освен в случаите, в които те са несъществени. Дъщерните предприятия на БНБ (БОРИКА и Монетен двор) са се разраснали и банката е консолидирала изцяло сметките им за 2002 г. Ефектът върху нетните активи и резерви е увеличение съответно от 4857 хил. лв. и 2857 хил. лв. Поради нематериалния ефект от дейностите от предходни години тези цифри не са преизчислени.

Банката за първи път консолидира финансовите отчети на своите дъщерни предприятия „Печатница на БНБ“ ЕАД (вж. приложение 6), БОРИКА ЕООД, „Монетен двор“ ЕООД.

5. Основни елементи на счетоводната политика

а) Признаване на приходи

Приходите от и разходите за лихви се признават съгласно принципа на начисляването на база ефективна доходност на актива или съответната променлива доходност. Приходите от и разходите за лихви включват амортизация на сконто и премии, както и на разлики между първоначалната балансова стойност и стойността на падежа на база ефективен лихвен процент.

Приходите от и разходите за такси и комисиони от финансови услуги на банката се признават в отчета за приходите и разходите в момента на възникването им.

Нетните приходи от търговски операции включват приходи и разходи от продажби и промени в справедливата стойност на финансовите активи и пасиви за търгуване.

б) Финансови инструменти

1) Класификация

За целите на последващо отчитане на финансовите инструменти банката ги класифицира в четири категории:

Инструменти за търгуване са тези, които банката държи основно с цел краткосрочна печалба. Те включват инвестиции, които не са предназначени за определена цел, и ефективни хеджиращи инструменти и задължения по краткосрочни продажби на финансови инструменти. Нетни вземания по деривативи за търгуване (положителни промени в справедливата стойност), както и закупените опции, ако има такива, се отчитат като активи за търгуване. Всички нетни задължения по деривативи за търгуване (отрицателни промени в справедливата стойност), както и издадени опции, ако има такива, се отчитат като пасиви за търгуване.

Кредити и вземания, възникнали при банката, са тези инструменти, издадени от банката посредством осигуряване на пари в качеството ѝ на кредитор, различни от активи, държани с цел краткосрочна печалба.

Финансови активи на падеж са активи с фиксирана или установима доходност и фиксиран падеж, които банката има намерението и възможността да държи до падеж.

Финансови активи за продажба са всички активи, които не могат да бъдат класифицирани като инструменти за търгуване, издадени финансови активи или финансови активи на падеж.

2) Първоначално отчитане

Банката признава финансовите активи за търгуване, финансовите активи, държани до падеж, и финансовите активи за продажба в момента/деня на извършване на плащането. Всички промени в справедливата стойност на активите се отчитат от банката от датата на поемане на ангажимента за покупка на актива.

БНБ в качеството си на управляваща валутните резерви на България има основна цел поддържането на висока степен на ликвидност на активите и съответното им качество. В рамките на тези ограничаващи фактори с решаващо значение се използват възможности за получаване на максимална възвръщаемост и по тази причина целият портфейл се класифицира като финансови активи за продажба по смисъла на Международните стандарти за финансови отчети (бивши МСС).

3) Последващо отчитане

Първоначално финансовите инструменти се отчитат по себестойност, която включва разходите по осъществяване на сделката.

След първоначалното им признаване всички финансови инструменти за търгуване и финансови активи за продажба се оценяват по справедлива стойност с изключение на тези, за които няма котировки на пазарна цена на активен пазар и чиято справедлива стойност не може да бъде надеждно определена, се отчитат по себестойност, включваща разходите по осъществяване на сделката минус загуби от обезценяване, ако има такива.

Всички финансови пасиви освен финансовите пасиви за търгуване, издадените финансови активи и финансовите активи на падеж се оценяват по амортизирана стойност минус загуби от обезценяване. Амортизираната стойност се изчислява на база метода *ефективен лихвен процент*. Всички премии или сконто, включително първоначалните разходи по осъществяване на сделката, се включват в балансовата стойност на съответния инструмент и се амортизират на база ефективния лихвен процент на инструмента.

4) Принципи за оценка по справедлива стойност

Справедливата стойност на финансовите инструменти се определя на база котировките на пазарни цени към датата на баланса, без да се включват разходите по осъществяване на сделката. В случай че такива котировки на пазарни цени не съществуват, справедливата стойност на финансовите инструменти се определя на база математически методи или посредством техники на дисконтиране на паричните потоци.

В случаите на използване на дисконтирани парични потоци прогнозните бъдещи парични потоци се определят на база най-точната преценка на ръководството, а като дисконтов фактор се прилага пазарният процент към датата на баланса, приложим за инвестиция със сходни условия и характеристики. При използване на математически методи за определяне на цената данните са базирани на пазарни измерители, актуални към датата на баланса.

Справедливата стойност на деривативите, които не са търгуеми на пазара, се определя като сумата, която банката би получила или платила за прекратяване на договора към датата на баланса предвид съществуващите пазарни условия и платежоспособността на нейните контрагенти.

5) Печалби и загуби при последваща оценка

Всички печалби и загуби, възникнали в резултат на промени в справедливата стойност на финансови инструменти за търгуване и финансови инструменти за продажба, се признават в отчета за приходите и разходите и се прехвърлят в сметка *специални резерви* съгласно изискванията на Закона за Българската народна банка.

6) Отписване

Финансов актив се отписва на датата на вальора, след като банката загуби контрол върху договорните права, включващи актива. Това може да стане при погасяване, изтичане или прехвърляне на договорните условия.

Финансов пасив се отписва при погасяване на договорните условия.

Финансови активи за продажба и финансови активи за търгуване се отписват при тяхната продажба, като вземанията във връзка с продажбата се признават в момента на поемане от страна на банката на ангажимент за продажба на активите. Печалбите или загубите при отписването се определят индивидуално за всеки актив.

7) Обезценяване на активи

Към датата на изготвяне на всеки баланс се извършва преглед на финансовите активи за наличие на индикации за обезценяване. В случай че такива индикации са налице, се определя възстановимата стойност на актива.

в) Злато и други благородни метали

Златото и другите благородни метали се оценяват по пазарната им стойност, определена на базата на официалния курс от 15.00 часа при затварянето на Лондонската борса за ценни метали към датата на изготвяне на баланса.

г) Инвестиции в групи предприятия

За целите на оценката при последващо отчитане на инвестициите в предприятия те са класифицирани като финансови активи за продажба. За справедливата стойност на тези инвестиции няма надеждна оценка, поради което те се отчитат по цена на придобиване.

Дружествата, върху които банката има контрол, са консолидирани в счетоводните отчети.

Инвестициите в български институции, които могат да се третират като асоциирани предприятия, се отчитат по цена на придобиване, тъй като корекциите, извършени по метода на чистата стойност на капитала, не са материални за счетоводните отчети на банката като цяло.

Подробна информация относно притежаваните от банката инвестиции е представена в приложение 15.

г) Дълготрайни активи

Дълготрайните активи са представени в счетоводния баланс по цена на придобиване, съответно преоценена стойност, намалена с начислената амортизация и загуби от обезценяване. Земите и сградите на БНБ са преоценени по пазарна цена към 31 декември 2002 г. от независим оценител (вж. приложение 16).

1) Последващи разходи

Разходите, свързани с подновяване на компоненти на дълготрайните активи, отчетени отделно, се капитализират. Всички останали разходи се капитализират само тогава, когато увеличават бъдещите икономически ползи от дълготрайния актив. Всички останали разходи се признават в отчета за приходите и разходите при тяхното възникване.

2) Амортизация

Амортизацията се начислява на база линейния метод по установени норми с цел пренасяне в разход на стойността или оценката на дълготрайните активи за времето на очаквания срок на използване. Земите не се амортизират. По-долу са представени използваните годишни амортизационни норми.

(%)

Сгради	4
Машини, съоръжения и оборудване	4 – 20
Компютри	15 – 34
Стопански инвентар	15 – 20
Транспортни средства	8 – 20
Нематериални дълготрайни активи	15 – 20

Разходите за придобиване на дълготрайни активи не се амортизират до момента на тяхното въвеждане в експлоатация.

3) Възстановима стойност на активите

Възстановимата стойност на дълготрайните активи на банката представлява по-високата от нетната продажна стойност или нетната настояща стойност на всички очаквани бъдещи парични потоци, генерирани от актива. При оценка на нетната настояща стойност очакваните бъдещи парични потоци се дисконтират до настояща стойност при използване на пределната норма на лихвата по привлечения ресурс, която отразява настоящите пазарни очаквания за стойността на парите във времето и специфичния за актива риск. За всеки актив, който не генерира независимо парични потоци, възстановимата стойност се определя за единицата, генерираща парични потоци, към която принадлежи активът.

4) Реинтегриране на обезценяването

Загубите от обезценяването на дълготрайни активи се реинтегрират в случай на промяна на прогнозите, използвани за определяне на възстановимата стойност. Загубите от обезценяване се реинтегрират само до размера на балансовата стойност на актива преди признаване на загуби от обезценяване.

е) Чуждестранна валута

Приходите и разходите в чуждестранна валута се конвертират по официалния валутен курс в деня на сделката. Монетарните активи и пасиви, деноминирани в чуждестранна валута, се конвертират в левове по обменния курс на банката, действащ на последната дата от отчетния период. Печалбите и загубите се признават в отчета за приходите и разходите, след което се прехвърлят във или от специален резерв съгласно изискванията на Закона за Българската народна банка – вж. приложение 5(и). Немонетарните активи и пасиви във валута са оценени по курса на придобиване.

Неприключените форуърдни договори в чуждестранна валута са оценени по пазарна стойност.

Валутните курсове на основните чуждестранни валути към 31 декември 2002 г. и 31 декември 2001 г. са, както следва:

Валута	31 декември 2002	31 декември 2001
Щатски долар (USD)	1 : BGN 1.88496	1 : BGN 2.21926
Евро (EUR)	1 : BGN 1.95583	1 : BGN 1.95583
Специални права на тираж (SDR)	1 : BGN 2.56265	1 : BGN 2.78655
Злато (XAU)	1 тройунция : BGN 639.048	1 тройунция : BGN 615.089

ж) Данъчно облагане

Банката не подлежи на облагане с данък върху печалбата във връзка с основната си дейност. Данъкът върху печалбата на дъщерните предприятия за периода включва текущ и отсрочен данък. Текущият данък включва сумата на данъка, която следва да се плати върху очакваната облагаема печалба за периода въз основа на ефективната данъчна ставка или действаща такава в деня на изготвяне на баланса и всички корекции върху дължимия данък за минали години. Отсроченият данък се изчислява чрез прилагане на метода на балансовите пасиви върху всички временни разлики между балансовата стойност съгласно счетоводните отчети и стойности, изчислени за данъчни цели.

з) Заеми, отпуснати от Международния валутен фонд (МВФ)

Задълженията към МВФ са геноминирани в специални права на тираж (СПТ). Нереализираните печалби или загуби от курсови разлики се отчитат съгласно приложение 5(и).

и) Основен капитал и резерви

Основният капитал представлява неразпределимият капитал на банката.

По смисъла на Закона за Българската народна банка банката трябва да отчислява 25% от годишното превишение на приходите над разходите във фонд „Резервен“. Специални резерви се образуват от: нетните печалби и загуби, възникнали от преоценката на активи и пасиви, геноминирани в чуждестранни валути или злато; и други по решение на Управителния съвет.

След прехвърлянето в резерви превишението на приходите над разходите се внася по сметката на държавния бюджет. Съгласно изискванията на МСС 10 „Събития след датата на баланса“ вноската в държавния бюджет представлява по своята същност дължим дивидент към държавата и се отнася в резервите, докато бъде платена.

к) Парични средства в каса и предоставени депозити в чуждестранна валута

Паричните средства и еквиваленти се състоят от парични средства в каса, разплащателни сметки и депозити с падеж до три месеца.

л) Сравнителна информация

С цел постигане на съпоставимост на финансовите данни за текущата година с тези от предходния отчетен период са извършени необходимите прекласификации и оповестявания на сравнителните данни във финансовите отчети.

6. Дъщерни предприятия

С решение на Управителния съвет на БНБ, считано от 1 януари 2002 г., Печатницата на БНБ се отделя като самостоятелно юридическо лице „Печатница на БНБ“ ЕАД и е 100% собственост на БНБ. Дружеството е придобито чрез апортна вноска на стойност 68 840 хил. лв. Произвежда главно банкноти, акцизни етикети и други документи на Министерството на финансите и други държавни организации.

7. Нетни приходи от лихви

(хил. лв.)

	2002	2001
Приходи от лихви		
- в левове	14	10
- в чуждестранна валута	267 464	267 919
	<u>267 478</u>	<u>267 929</u>
Разходи за лихви		
- в левове	34 775	27 636
- в чуждестранна валута	36 040	19 767
	<u>70 815</u>	<u>47 403</u>

8. Други нетни приходи

(хил. лв.)

	2002	2001
Нетен приход от операции с ценни книжа	9 378	34 609
Нетен приход от операции с чуждестранна валута	6 188	9 172
Нетен приход от операции с ценни метали	(114)	-
Нетен приход/(загуба) от преоценка на ценни книжа	163 685	8 812
Нетен приход/(загуба) от преоценка на активи и пасиви в чуждестранна валута	(11 197)	12 198
Нетен приход от преоценка на злато и благородни метали	32 042	57 002
	<u>199 982</u>	<u>121 793</u>

9. Други приходи от дейността

(хил. лв.)

	2002	2001
Приходи от продажба на дълготрайни активи	610	862
Приходи от продажби от дъщерни предприятия	15 227	5 990
Приходи от продажба на монети	1 655	410
Приходи от дивиденди	4 046	3 704
Други приходи	2 025	5 500
	<u>23 563</u>	<u>16 466</u>

През 2002 г. нетният приход от дъщерни предприятия включва 2033 хил. лв. от БОРИКА ЕООД, 19 хил. лв. от „Монетен двор“ ЕООД и 339 хил. лв. загуба от „Печатница на БНБ“ ЕАД.

10. Общи административни разходи

(хил. лв.)

	2002	2001
Разходи за персонала	18 255	13 883
Административни разходи	22 156	17 748
Амортизации	10 871	10 981
Други разходи	2 223	899
Преоценка на възпоменателни монети	6 566	-
Дарения на дълготрайни активи	5 874	-
	<u>65 945</u>	<u>43 511</u>

Разходите за персонала включват разходите за заплати, социални и здравни осигуровки във фонда за професионална квалификация и безработица, начислени в съответствие с разпоредбите на националното законодателство. Броят на служителите на групата на БНБ е 1245, в това число персоналят на БНБ е 948.

Общите административни разходи включват административните разходи на БНБ, от тях разходите за персонала на БНБ възлизат на 13 922 хил. лв., административните разходи на БНБ са 9298 хил. лв., а разходите за амортизации на БНБ – 5787 хил. лв.

За 2002 г. БНБ е платила на печатницата 7145 хил. лв. за производството на банкноти и 1625 хил. лв. на монетния двор за производството на монети.

11. Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута

(хил. лв.)

	<u>2002</u>	<u>2001</u>
Парични средства в чуждестранна валута	6 483	157 867
Разплащателни сметки в банки	62 672	187 705
Депозити в чуждестранна валута	1 250 060	1 334 174
	<u>1 319 215</u>	<u>1 679 746</u>

По депозити в евро се начисляват лихви от 2% до 4% годишно, а по депозити в щатски долари – от 1.21% до 2.50% годишно.

12. Злато, инструменти в злато и други благородни метали

	<u>2002</u>	<u>2002</u>	<u>2001</u>	<u>2001</u>
	хил. тройунции	хил. лв.	хил. тройунции	хил. лв.
Кюлчета злато в стандартна форма	513	328 019	1 031	634 294
Депозити в злато в стандартна форма	609	389 014	252	156 227
Злато в друга форма	-	3 587	-	71 509
Други благородни метали	-	6 132	-	20 316
Други инструменти в злато	160	102 045	-	-
		<u>828 797</u>		<u>882 346</u>

Златото в стандартна форма включва злато при кореспонденти. Върху това злато се начислява лихва от 0.05% до 0.5% годишно.

Другите инструменти в злато са инструменти, гържани до падежа, и носят лихва между 1.00% и 1.31% годишно.

13. Ценни книжа

(хил. лв.)

	<u>2002</u>	<u>2001</u>
Ценни книжа за продажба		
Чуждестранни държавни ценни книжа	6 877 502	99 764
Ценни книжа за търгуване		
Чуждестранни държавни ценни книжа	-	5 440 329
	<u>6 877 502</u>	<u>5 540 093</u>

Ценните книжа включват лихвени и скontoви ценни книжа, деноминирани в евро и щатски долари. Купонната лихва по книжата, деноминирани в евро, достига средно 5.11%, а купонната лихва по книжата в щатски долари достига средно 5.68%.

14. Вземания от правителството на Република България

Стойността на вземанията от правителството на Република България към 31 декември 2002 г. възлиза на 756 млн. специални права на тираж (през 2001 г. – 831 млн. СПТ).

Лихвите по вземанията са равни на тези по задълженията към МВФ и са платими, както следва:

(хил. лв.)

Година	2002	2001
2002	-	441 378
2003	156 503	170 177
2004	181 185	197 015
2005	293 129	267 189
2006	375 693	291 483
2007	328 284	291 483
2008	268 062	291 483
2009	201 048	218 614
2010	111 697	121 455
2011	22 342	24 293
	<u>1 937 943</u>	<u>2 314 570</u>

15. Инвестиции и квота в МВФ

(хил. лв.)

	2002	2001
Квота на Република България в МВФ	1 640 483	1 783 564
Инвестиции в международни финансови институции	832	832
Инвестиции в местни предприятия	1 633	2 293
	<u>1 642 948</u>	<u>1 786 689</u>

Резервният транш по квотата на Република България в МВФ е в размер на 83 999 хил. лв. МВФ заплаща възнаграждение (лихва) на страните членки, които имат лихвоносна резервна позиция в размер на 1.91–2.33% годишно.

Инвестициите в международните финансови институции представляват инвестиция в Банката за международни разплащания, Базел. БНБ притежава 8000 акции от капитала на Банката за международни разплащания, всяка възлизаща на стойност 2500 златни франка. 25% от съучастието в капитала на Банката за международни разплащания са платени. Текущата пазарна стойност на тези акции в щатски долари е 9707 хиляди (вж. приложение 29).

Нито една от инвестициите в международните финансови институции не надвишава 10% от записания акционерен капитал на съответната институция. Значителните капиталови инвестиции в местни предприятия могат да бъдат анализирани, както следва:

Наименование на институцията	Участие, %	Основна дейност
<i>Асоциирани предприятия</i>		
Банксервиз АД	36	Междубанкови разплащания
Международен банков институт	42	Финансово обучение и научни изследвания
Централен депозитар	20	Депозитар на корпоративни ценни книжа

През 2002 г. БНБ отписва 100% провизирано в предишни години дялово участие в Агробизнесбанк на стойност 0.213 млн. лв. и в Банка за земеделски кредит АД на стойност 0.156 млн. лв. съгласно решение на съда за заличаването им от търговския регистър.

За целите на оценката инвестициите в местни предприятия са класифицирани като финансови активи за продажба.

16. Дълготрайни активи

(хил. лв.)

	Земя и сгради	Машини и оборудване	Транспортни средства	Стопански инвентар	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи	Други	Нематериални дълготрайни активи	Общо
Себестойност или оценка								
Към 1 януари 2002 г.	63 243	96 284	3 714	4 780	3 229	220	2 589	174 059
Влезли	1 112	4 223	163	81	5 328	41	934	11 882
Излезли	(8 917)	(4 145)	(449)	(473)	(655)	(1)	(598)	(15 238)
Прехвърлени	41	2 591	-	493	(3 628)	(114)	617	-
Преоценка	73 780	384	-	-	-	-	16	74 180
Корекция за елиминиране	(14 903)	(30 490)	(79)	(610)	-	-	-	(46 082)
Към 31 декември 2002 г.	114 356	68 847	3 349	4 271	4 274	146	3 558	198 801
Амортизация и загуби от обезценяване								
Към 1 януари 2002 г.	(15 196)	(42 069)	(1 828)	(1 870)	-	(35)	(1 084)	(62 082)
Начисления за годината	(1 950)	(7 339)	(539)	(540)	-	(8)	(495)	(10 871)
На излезлите	1 236	1 746	407	126	-	22	568	4 105
Корекция за елиминиране	14 903	30 490	79	610	-	-	-	46 082
Към 31 декември 2002 г.	(1 007)	(17 172)	(1 881)	(1 674)	-	(21)	(1 011)	(22 766)
Нетна балансова стойност към 31 декември 2002 г.	113 349	51 675	1 468	2 597	4 274	125	2 547	176 035
Нетна балансова стойност към 31 декември 2001 г.	48 047	54 215	1 886	2 910	3 229	185	1 505	111 977

БНБ преоценява земите и сградите си по пазарна цена към 31 декември 2002 г. Въз основа на оценка от независим оценител.

Трите клона на БНБ, чиято дейност се прекратява през 2002 г. Въз основа на решение на Управителния съвет, са дарени на държавни организации. Нетната балансова стойност на дарените дълготрайни активи е 5.874 млн. лв.

Корекцията за елиминиране е в резултат от последваща оценка на стойността и приблизително оценения полезен икономически живот в момента на прехвърляне на съответните активи на „Печатница на БНБ“ ЕАД.

17. Други активи

(хил. лв.)

	2002	2001
Вземания от местни банки	40	13
Вземания на дъщерни предприятия от местни банки	9 945	-
Юбилейни монети за продажба	11 315	18 178
Материални запаси	7 071	6 430
Вземания от доставчици	1 273	1 170
Разходи за бъдещи периоди	705	795
Други вземания	1 105	703
	<u>31 454</u>	<u>27 289</u>

Юбилейните монети за продажба са преоценени на база съдържанието на благородните метали в тях (вж. приложение 25).

18. Задължения към банки и други финансови институции

(хил. лв.)

	2002	2001
Депозити на виждане от банки и други финансови институции		
- в левове	594 553	429 529
- в чуждестранна валута	219 538	351 215
	<u>814 091</u>	<u>780 744</u>

Банката не начислява лихви върху депозитите на виждане от банки и други финансови институции. Сумата на депозитите на виждане включва 209 млн. лв., представляващи задължителните резерви, които всички местни банки са длъжни да поддържат по разплащателните си сметки в БНБ.

19. Задължения към държавни институции

(хил. лв.)

	2002	2001
Разплащателни сметки		
- в левове	296 995	833 579
- в чуждестранна валута	183 000	268 783
Депозитни сметки		
- в левове	1 080 404	601 641
- в чуждестранна валута	1 639 764	1 060 932
	<u>3 200 163</u>	<u>2 764 935</u>

Депозитите и разплащателните сметки на правителството в банката включват средства, дължани от името на бюджетни и други правителствени организации. Банката не начислява лихви върху разплащателните сметки. Депозитите на правителството в щатски долари се олихвяват с процент между 0.91% и 1.49%. Депозитите на правителството в евро се олихвяват с процент между 2.45% и 3.15%, а в левове се олихвяват с лихвен процент между 2.44% и 2.96%.

20. Задължения към МВФ по квотата за участие

Задълженията към МВФ по квотата за участие на Република България към 31 декември 2002 г. възлизат на 605 821 хил. СПТ (31 декември 2001 г. – 605 821 хил. СПТ).

21. Кредити от общите фондове на МВФ

(хил. лв.)

	2002	2001
Компенсаторно и условно финансиране	-	44 597
Заем за подкрепа на платежния баланс (стабилизационни споразумения)	295 098	532 249
Разширено споразумение с МВФ	1 608 371	1 749 410
Кредит за реструктуриране	74 461	134 984
	<u>1 977 930</u>	<u>2 461 240</u>

Задълженията, свързани с квотата на България в МВФ, са безлихвени и нямат определен падеж, докато кредитите, предоставени от общите фондове на МВФ, са лихвени и платими според погасителните планове по отделните споразумения. Лихвеният процент се определя от МВФ на седмична основа и към 31 декември 2002 г. е 2.53%. Задълженията към МВФ са гарантирани със записи на заповед, подписани от страна на правителството и банката. Общата стойност на наличните към 31 декември 2002 г. записи на заповед е 3.791 млн. лв. (31 декември 2001 г. – 4.438 млн. лв.), вж. приложение 29.

22. Банкноти и монети в обращение

(хил. лв.)

	2002	2001
Банкноти в обращение	3 579 526	3 228 171
Монети в обращение	48 402	34 710
Пари в обращение – общо	<u>3 627 928</u>	<u>3 262 881</u>
В т. ч.		
стари банкноти от емисии преди 5 юли 1999 г.	14 435	15 228
Стари монети от емисии преди 5 юли 1999 г.	3 699	3 703

Старите банкноти и монети, представени по-горе, включват онези банкноти и монети, които към момента не са обменени от притежателите си за нови, но БНБ няма регламентиран срок за обмяната им.

23. Начисления и други пасиви

(хил. лв.)

	2002	2001
Задължения по заплати и социално осигуряване	765	841
Авансови плащания	150	138
Други задължения	<u>7 486</u>	<u>6 959</u>
	<u>8 401</u>	<u>7 938</u>

24. Капитал

Размерът на капитала на банката е определен в Закона за БНБ и е 20 млн. лв.

25. Резерви

Таблица на измененията на резервите за годината, приключваща на 31 декември 2002 г.

(хил. лв.)

	Резерв от преоценка на дълготрайни активи	Резерв от преоценка на валутни активи и пасиви	Резерв от преоценка на юбилейни монети	Други резерви	Всичко
Салдо към 1 януари	16 130	771 732	18 179	547 604	1 353 645
Преоценка на активи	74 009	-	-	-	74 009
Прехвърляне на нереализирана печалба от преоценка на злато	-	32 042	-	-	32 042
Прехвърляне на нетна печалба от разлики във валутни курсове	-	(11 197)	-	-	(11 197)
Прехвърляне на нетна загуба от преоценка на ценни книжа	-	163 685	-	-	163 685
Други прехвърляния	(888)	-	(269)	7 036	5 879
Дарения на дълготрайни активи	(4 483)	-	-	(5 874)	(10 357)
Преоценка на юбилейни монети	-	-	(6 566)	-	(6 566)
Плащане на вноската в държавния бюджет на Република България от предходната година	-	-	-	(172 798)	(172 798)
Вноска в държавния бюджет на Република България за текущата година	-	-	-	132 562	132 562
Печалба за годината след вноската в държавния бюджет на Република България	-	-	-	47 509	47 509
Салдо към 31 декември 2002 г.	84 768	956 262	11 344	556 039	1 608 413

С решение на Управителния съвет на БНБ от 1 януари 2002 г. банката не заделя в специален резерв 1% от годишното превъздействие на приходите над разходите.

БНБ направи преглед на продажбите на юбилейни монети и ги прецени по справедлива цена на метала, включен в съдържанието им (вж. приложение 17).

Други прехвърляния към други резерви включват движение на резервите на дъщерните предприятия при консолидацията на БОРИКА и Монетен двор.

Таблица на измененията на резервите за годината, приключваща на 31 декември 2001 г.

(хил. лв.)

	Резерв от преоценка на дълготрайни активи	Резерв от преоценка на валутни активи и пасиви	Резерв от преоценка на юбилейни монети	Други резерви	Всичко
Салдо към 1 януари	44 057	693 720	17 974	488 385	1 244 136
Прехвърляне на нереализирана печалба от преоценка на злато	-	57 002	-	-	57 002
Обезценка на активи	(27 374)	-	-	-	(27 374)
Прехвърляне на нетна печалба от разлики във валутни курсове	-	12 198	-	-	12 198
Прехвърляне на нетна печалба от преоценка на ценни книжа	-	8 812	-	-	8 812
Други прехвърляния	(553)	-	-	3 868	3 315
Преоценка на юбилейни монети	-	-	205	-	205
Промяна в счетоводната политика относно вноската в държавния бюджет на Република България	-	-	-	(178 159)	(178 159)
Промяна в счетоводната политика относно вноската в държавния бюджет на Република България	-	-	-	175 133	175 133
Печалба за годината след вноската в държавния бюджет на Република България	-	-	-	58 377	58 377
Салдо към 31 декември 2001 г.	16 130	771 732	18 179	547 604	1 353 645

26. Парични задължения и брутни международни валутни резерви

(хил. лв.)

	2002	2001
Брутни международни валутни резерви		
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	1 317 940	1 678 235
Злато и други благородни метали	640 858	642 607
Ценни книжа	6 722 210	5 463 904
Инвестиции и квота в МВФ	83 999	91 339
Вземания по лихви	156 622	77 700
	<u>8 921 629</u>	<u>7 953 785</u>
Парични задължения		
Банкноти и монети в обращение	3 627 928	3 262 881
Задължения към банки и други финансови институции	814 091	780 744
Задължения към държавни институции	3 034 849	2 571 261
Други задължения	163 056	190 538
Начисления и други пасиви	2 595	2 909
	<u>7 642 519</u>	<u>6 808 333</u>
Превишение на брутните международни валутни резерви над паричните задължения	<u>1 279 110</u>	<u>1 145 452</u>

За целите на представянето на паричните задължения и брутните международни резерви в съответствие със Закона за Българската народна банка монетарното злато се оценява по 500 лв. (равностойност на 255.64 евро) за една тройунция или по пазарната му стойност, определена на базата на официалната цена при затварянето на Лондонската борса за ценни метали от 15.00 часа по цена от последния работен ден на този пазар, най-близко предшестваща датата на счетоводния баланс на БНБ.

27. Сделки със свързани лица**а) Правительство на Република България***Международен валутен фонд*

Всички заеми, отпуснати от МВФ на правителството на Република България и на банката, се получават чрез банката. На правителствените кредити от МВФ съответства вземане на банката от правителството в същия размер. С цел елиминиране колебанията на валутните курсове вземанията от правителството са деноминирани също в СПТ. Лихвите по тези заеми се плащат от правителството. Следователно не се начисляват лихви по вземанията от правителството, нито се включват разходи за лихви за частта на правителството от заемите, предоставени от МВФ.

Квотата на Република България в МВФ е обезпечена със записи на заповед, подписани от банката и правителството (вж. приложение 21).

Банкови сметки на правителството

Бюджетните правителствени организации имат разплащателни сметки и срочни депозити в банката (вж. приложение 19).

б) Дружества от групата*Контрол върху дружествата в групата*

БНБ е компания майка в рамките на групата на БНБ.

Дъщерни дружества

Дял в акционерния капитал

(%)

	2002	2001
БОРИКА	100	100
Монетен двор	100	100
Печатница на БНБ	100	-

28. Оповестяване на политиката по управление на риска

В процеса на управление на валутните резерви БНБ поддържа търговски позиции в ценни книжа с фиксирана доходност и в краткосрочни депозити във валута и злато. За своите цели банката работи с различни видове финансови инструменти и поддържа постоянна ликвидност за посрещане на всички валутни разплащания. Не се поддържат позиции в деривативни финансови инструменти. Инвестиционната стратегия на банката зависи основно от специфичната ѝ функция на централна банка, функционираща в условията на паричен съвет. При управлението на портфейлите се дефинира приемливо ниво на риск, като се осигурява максимизиране на дохода, съответстващ на тези нива на риск. Основните видове рискове, свързани с осъществяването на търговските операции и инвестиционната дейност, се управляват посредством одобрени от Инвестиционния комитет на БНБ инвестиционни ограничения и процедури по отношение управлението на международните валутни активи на банката.

По-долу са описани различните видове риск, на които банката е изложена при осъществяване на търговските и нетърговските операции, както и възприетият подход при управлението на тези рискове. По-подробна информация за конкретните стъпки, предприети за оценка и контрол на риска, са изложени в това приложение, подточка г) Управление и контрол на риска.

а) Кредитен риск

При осъществяването на търговските операции и инвестиционната дейност, както и в случаите, в които играе ролята на посредник от името на правителството или други публични институции, банката е изложена на кредитен риск, който е свързан основно с риска от неплатежоспособност или фалит на някой от контрагентите на БНБ, както и неплатежоспособност или фалит на някой от емитентите на дълг, в който банката е инвестирала свои средства.

За банката съществува кредитен риск и от значителна концентрация на средства, инвестирани в класове активи, издадени от търговски банки, наднационални финансови институции или държавни агенции. За ограничаване на този риск са установени лимити за максимална експозиция спрямо всеки един от тези класове активи.

В банката съществува система от лимити за максимална експозиция към отделните контрагенти, която се следи на ежедневна база. Установеният лимит зависи от кредитния рейтинг и основния капитал на контрагента. С цел минимизиране на кредитния риск банката оперира само с финансови институции, притежаващи една от двете най-високи оценки за кредитен рейтинг съгласно международно признатите рейтингови агенции. Притежаваните от банката дългови инструменти са издадени от емитенти с една от двете най-високи оценки за дългосрочен кредитен рейтинг по международните рейтингови агенции. В съответствие с изискванията на банката гореспоменатите контрагенти и емитенти са оценени най-малко от две международни рейтингови агенции.

б) Ликвиден риск

Ликвидният риск възниква във връзка с осигуряването на средства за основните дейности на банката и управлението на нейните позиции и има две измерения:

- риск банката да не бъде в състояние да посрещне задълженията си, когато те станат дължими;
- риск от невъзможността банката да реализира на международните пазари свои активи по справедливи цени и в нормално установените срокове.

Банката има достъп до разнообразни инструменти за финансиране. Средствата се привличат посредством набор от инструменти – депозитни/инвестиционни сметки, разплащателни сметки и други привлечени средства, регламентирани нормативно. По този начин се увеличава възможността за гъвкавост при финансиране на дейността на банката. Тя се стреми да поддържа баланс между срочността на привлечения ресурс и тази на активите посредством инвестиции във финансови инструменти с различна матуритетна структура. Установени са лимити за обезпечаване на минимална ликвидност по вид валута. Тази ликвидност се осигурява на ежедневна база и по този начин се обезпечават всички валутни плащания на БНБ. Освен това има установени лимити върху остатъчния срок до падежа за финансовите инструменти от допустимите за инвестиране класове активи. Банката извършва текуща оценка на ликвидния риск посредством идентифициране и следене на промените в необходимостта от средства за постигането на целите, залегнали в цялостната ѝ стратегия. За посрещане на предстоящите плащания на банката са дефинирани портфейли от ликвидни активи в евро и щатски долари като част от цялостната стратегия за управление на ликвидния риск.

Активите и пасивите на банката, анализирани по остатъчен срок от датата на баланса до дата на последващо договаряне или предвиден падеж, са, както следва:

Към 31 декември 2002 г.

(хил. лв.)

	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 до 5 години	Над 5 години	Общо
Активи						
Парични средства и предоставени депозити						
в чуждестранна валута	1 196 795	122 420	-	-	-	1 319 215
Злато и други благородни метали	132 436	262 906	-	102 045	331 410	828 797
Ценни книжа	210 496	522 661	1 102 338	3 020 498	2 021 509	6 877 502
Инвестиции и квота в МВФ	83 999	-	-	-	1 558 949	1 642 948
Вземания от правителството на Република България	-	31 093	125 410	1 178 290	603 150	1 937 943
Дълготрайни активи	-	-	-	-	176 035	176 035
Други активи	6 451	3 156	21 847	-	-	31 454
Общо активи	1 630 177	942 236	1 249 595	4 300 833	4 691 053	12 813 894
Пасиви						
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	3 627 928	3 627 928
Задължения към банки и други финансови институции	814 091	-	-	-	-	814 091
Задължения към държавни институции и други задължения	2 576 855	222 506	400 802	-	-	3 200 163
Задължения към МВФ по квотата за участие	-	-	-	-	1 556 968	1 556 968
Кредити от общите фондове на МВФ	-	51 087	145 403	1 178 290	603 150	1 977 930
Начисления и други задължения	8 401	-	-	-	-	8 401
Общо пасиви	3 399 347	273 593	546 205	1 178 290	5 788 046	11 185 481
Разлика в срочността на активите и пасивите	(1 769 170)	668 643	703 390	3 122 543	(1 096 993)	1 628 413

Към 31 декември 2001 г.

(хил. лв.)

	До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година	От 1 до 5 години	Над 5 години	Общо
Активи						
Парични средства и предоставени депозити						
в чуждестранна валута	1 679 746	-	-	-	-	1 679 746
Злато и други благородни метали	156 228	-	-	-	726 118	882 346
Ценни книжа	1 758 594	432 409	1 382 811	1 932 691	33 588	5 540 093
Инвестиции и квота в МВФ	91 339	-	-	-	1 695 350	1 786 689
Вземания от правителството на Република България	57 124	64 997	319 257	925 862	947 330	2 314 570
Дълготрайни активи	-	-	-	-	111 977	111 977
Други активи	-	-	27 289	-	-	27 289
Общо активи	3 743 031	497 406	1 729 357	2 858 553	3 514 363	12 342 710
Пасиви						
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	3 262 881	3 262 881
Задължения към банки и други финансови институции	780 744	-	-	-	-	780 744
Задължения към държавни институции и други задължения	2 764 935	-	-	-	-	2 764 935
Задължения към МВФ по квотата за участие	-	-	-	-	1 692 597	1 692 597
Кредити от общите фондове на МВФ	65 929	86 627	392 230	969 124	947 330	2 461 240
Начисления и други задължения	6 668	-	-	-	-	6 668
Общо пасиви	3 618 276	86 627	392 230	969 124	5 902 808	10 969 065
Разлика в срочността на активите и пасивите	124 755	410 779	1 337 127	1 889 429	(2 388 445)	1 373 645

в) Пазарен риск*Пазарен риск*

Всички търговски инструменти са обект на пазарен риск – т. е. рискът от обезценка в резултат от настъпване на промени в пазарните условия. Инструментите се оценяват по справедлива стойност и всички промени в пазарните условия пряко рефлектират върху нетните приходи от търговски операции.

Банката управлява своите портфейли в зависимост от променящите се пазарни условия. Експозицията по отношение на пазарния риск се управлява в съответствие с лимитите, определени в инвестиционните ограничения за управление на международните валутни активи.

Лихвен риск

Дейността на банката е предмет на риск от колебания на лихвените проценти, така че лихвоносните активи (включително инвестициите) и лихвените пасиви падежират или търпят промени в цената по различно време и в различна степен. Основна мярка за измерване на лихвения риск е модифицираната дюрация. Тя дава оценка за това, с колко би се променила пазарната стойност на даден актив (пасив), ако лихвените нива се променят с 1%. За всеки един от портфейлите на БНБ лихвеният риск е ограничен посредством избор на съответен бенчмарк (моделен портфейл) и установени в инвестиционните ограничения лимити за максимално отклонение на модифицираната дюрация на портфейла от тази на съответния бенчмарк. При активи и пасиви с плаващи лихвени проценти банката е изложена на риск от промени в базата, служеща за определяне на лихвените проценти.

По-долу са представени периодите на промяна на лихвените скали. Максималният период за всички активи и пасиви по скалата е една година.

(хил. лв.)

Към 31 декември 2002 г.	Общо	Плаващ лихвен процент	Фиксиран лихвен процент		
			До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година
Активи					
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	1 311 457	62 527	1 126 617	122 313	-
Злато и други благородни метали	497 317	160	132 233	262 879	102 045
Ценни книжа	6 722 209	9 425	207 768	517 083	5 987 933
Инвестиции и квота в МВФ	83 999	83 999	-	-	-
Вземания от правителството на Република България	1 937 943	1 937 943	-	-	-
Лихвоносни активи	9 607	-	6 451	3 156	-
Нелихвоносни активи	2 251 362	-	-	-	-
Общо	12 813 894	2 094 054	1 473 069	905 431	6 089 978
Пасиви					
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-
Задължения към банки и други финансови институции	814 091	-	814 091	-	-
Задължения към държавни институции и други задължения	2 717 572	-	2 096 058	221 514	400 000
Кредити от общите фондове на МВФ	1 977 730	1 977 730	-	-	-
Нелихвоносни пасиви	5 676 088	-	-	-	-
Общо	11 185 481	1 977 730	2 910 149	221 514	400 000
Разлика между безлихвени и лихвени активи и пасиви	1 628 413	116 324	(1 437 080)	683 917	5 689 978

(хил. лв.)

Към 31 декември 2001 г.	Общо	Плаващ лихвен процент	Фиксиран лихвен процент		
			До 1 месец	От 1 до 3 месеца	От 3 месеца до 1 година
Активи					
Парични средства и предоставени депозити в чуждестранна валута	1 521 879	187 631	1 334 248	-	-
Злато и други благородни метали	156 227	540	155 687	-	-
Ценни книжа	5 540 093	109 684	1 758 595	432 409	3 239 405
Инвестиции и квота в МВФ	91 339	91 339	-	-	-
Вземания от правителството на Република България	2 314 570	2 314 570	-	-	-
Нелихвоносни активи	2 718 602	-	-	-	-
Общо	12 342 710	2 703 764	3 248 530	432 409	3 239 405
Пасиви					
Банкноти и монети в обращение	-	-	-	-	-
Задължения към банки и други финансови институции	780 744	-	780 744	-	-
Задължения към държавни институции и други задължения	1 060 951	-	1 060 951	-	-
Кредити от общите фондове на МВФ	2 780 702	2 780 702	-	-	-
Нелихвоносни пасиви	6 346 668	-	-	-	-
Общо	10 969 065	2 780 702	1 841 695	-	-
Разлика между безлихвени и лихвени активи и пасиви	1 373 645	(76 938)	1 406 835	432 409	3 239 405

з) Валутен риск

Валутен риск съществува в случаите, когато има несъответствие между валутната структура на активите и пасивите. Банката е изложена на валутен риск при извършване на сделки с финансови инструменти, деноминирани в различна от базовата валута (евро) чуждестранна валута.

С въвеждането на паричния съвет българският лев е фиксиран към еврото. Поради това, че счетоводните отчети се изготвят в националната валута – българския лев, върху тях оказва влияние движението в обменните курсове на лева спрямо валутите извън еврозоната.

При извършване на сделки в чуждестранна валута възникват приходи и разходи от валутни операции, които се отразяват в отчета за приходите и разходите и се отнасят в специален резерв.

За минимизиране на валутния риск е въведено ограничение за отклоненията на валутната структура на активите от тази на пасивите. Пазарната стойност на поддържаните по актива средства във валута, различна от еврото, не може да се отклонява с повече от +/-2% от пазарната стойност на средствата по пасива в същата валута.

Активите и пасивите, деноминирани в български левове и чуждестранна валута, могат да бъдат анализирани, както следва:

(хил. лв.)

	2002	2001
Активи		
Български левове и валути от еврозоната	7 507 225	6 844 188
Щатски долари	841 254	491 819
Японски йени	37	144
Британски лири	53	433
СПТ	3 579 963	4 103 398
Злато	822 665	882 346
Други	62 697	20 382
	12 813 894	12 342 710
Пасиви		
Български левове и валути от еврозоната	8 392 073	7 829 908
Щатски долари	831 498	343 759
Японски йени	896	11
Британски лири	4	9
СПТ	3 531 931	4 151 012
Злато	-	-
Други	57 492	18 011
	12 813 894	12 342 710
Нетна позиция		
Български левове и валути от еврозоната	(884 848)	(985 720)
Щатски долари	9 756	148 060
Японски йени	(859)	133
Британски лири	49	424
СПТ	48 032	(47 614)
Злато	822 665	882 346
Други	5 205	2 371

г) Управление и контрол на риска

Изброените по-горе видове риск се управляват от независимо звено по управление на риска. То изготвя и предлага за одобрение инвестиционните ограничения по отношение управлението на валутните резерви, следи и контролира на ежедневна база спазването на заложените лимити, правила и процедури. За целта се изготвят регулярни ежедневни,

седмични, месечни, тримесечни и годишни отчети. Те са предназначени както за оперативно управление на валутните резерви, така и за информация на ръководството на банката. При промяна в пазарните условия или в приетия от УС на БНБ толеранс за нивото на риск същото звено изготвя и предлага необходимата актуализация на инвестиционните ограничения.

Чувствителност спрямо изменения на лихвения процент

Банката извършва анализ на дюрацията с цел оценка на степента на чувствителност спрямо изменения в лихвения процент при нетърговските ѝ позиции. Модифицираната дюрация на ценните книжа е мярка на лихвения риск на облигация или портфейл от облигации, която дава оценка с колко би се променила пазарната стойност, ако доходността до павежа се промени с един процент.

29. Поети ангажименти и потенциални задължения

1) Участие в Банката за международни разплащания

Банката притежава 8000 акции от капитала на Банката за международни разплащания, всяка възлизаща на стойност 2500 златни франка. 25% от съучастието в капитала на Банката за международни разплащания са платени. С решение на Съвета на управителите на Банката за международни разплащания, Базел, считано от 1 април 2003 г., уставният капитал на банката се деноминира в специални права на тираж (СПТ).

2) Квота в МВФ и кредити от МВФ

Квотата в МВФ и задълженията към фонда са обезпечени със записи на заповед, подписани съвместно от банката и правителството на Република България, на стойност 3.791 млн. лв. (за 2001 г. – 4.438 млн. лв.).

3) Капиталови ангажименти

Към 31 декември 2002 г. банката има поети ангажименти за 2.840 млн. лв. за придобиване на дълготрайни активи.

4) Задължения за изплащане на обезщетения на персонала при настъпване на пенсионна възраст според националното законодателство

Съгласно изискванията на Кодекса на труда при прекратяване на трудовия договор на служител, който е получил право на пенсия, банката е длъжна да му изплати компенсация (обезщетение) в размер на два пъти брутното му месечно възнаграждение. В случай че служителят е работил в банката през последните десет години, размерът на тази дължима компенсация е равен на шест брутни заплати.

Банката не разполага с достатъчна статистическа информация за извършване на прецизни актюерски изчисления, поради което ръководството е направило приблизителна оценка на дължимите компенсации. Приблизителният размер на сегашната стойност на задълженията, свързани с компенсациите при пенсиониране към датата на баланса, възлиза на 544 хил. лв.

Поради отсъствие на достатъчна информация за извършване на надеждна оценка на дължимите компенсации в тези финансови отчети не са начислявани правни задължения за компенсации при пенсиониране в съответствие с изискванията на МСС 19 „Доходи на наети лица“.

5) Банката няма издадени други гаранции, акредитиви или поети ангажименти за закупуването или продажбата на злато, други благородни метали или чуждестранна валута.

30. Събития, настъпили след датата на баланса

Няма събития, възникнали след датата на изготвяне на баланса, които да изискват допълнително оповестяване или корекции във финансовите отчети на банката.

2.

Отчет по изпълнението на бюджета на БНБ

Бюджетът на БНБ е приет от Управителния съвет на банката на заседание от 31 октомври 2001 г., утвърден от XXXIX народно събрание на 7 декември 2001 г. и е в съответствие с чл. 48, ал. 1 от Закона за БНБ.

Бюджетът е структуриран в два раздела и е разработен при валутен курс 2 лв. за 1 щ. д. при 4.6% средногодишна инфлация и 4.5% инфлация в края на периода.

Разходи за издръжка на БНБ

По Раздел I. „Разходи за издръжка на БНБ“ за 2002 г. са утвърдени 47 554 хил. лв. През годината са изразходвани 42 719 хил. лв., или 89.8%. Икономии на средства през годината бяха реализирани от предвидените разходи за външни услуги, други административни разходи и разходи за паричното обращение.

Средствата в бюджета за паричното обращение са в размер на 14 135 хил. лв., от които са изразходвани 12 740 хил. лв., което е 90.1% от годишния разчет. Съществени тук са разходите за отпечатване на банкноти в размер на 7145 хил. лв. С отделянето на печатницата на БНБ от началото на 2002 г. като самостоятелно дружество в разходите за производство на банкноти е отразена пълната им себестойност, а не само разходите за материали, както беше преди нейното отделяне. За отсичане на монети са направени разходи в размер на 4494 хил. лв., в т. ч. и възпоменателни и юбилейни монети на стойност 935 хил. лв. Извършените разходи за отпечатване на банкноти и отсичане на монети осигуриха нормално обслужване на паричното обращение.

Средствата в бюджета за разходи за материали, услуги и амортизации са 17 381 хил. лв., от които са изразходвани 15 085 хил. лв., или 86.8%.

Банката продължи да провежда последователно политиката си на ограничаване на административните разходи за из-

дръжката си и през 2002 г. Не са изразходвани напълно средствата за канцеларски материали, топлинна енергия, телефонни и телексни услуги, електроенергия, горива и резервни части за автомобили. От предвидените средства за абонаментно поддържане на канцеларска и друга техника са изразходвани 57.8%. От разчетените средства за ремонти на основни сгради са изразходвани 67.5% за ремонт на сградата на БНБ. За ползваните от банката услуги на *Bloomberg, Reuters*, интернет, както и други ползвани системи са усвоени 90.7%. Други основни разходи са разходите за такси, свързани с програмни продукти, от които са изразходвани 69.4%.

Предвидените разходи за амортизации са 5700 хил. лв., а са усвоени 5787 хил. лв., или 101.5%.

Разходите за заплати и социално осигуряване са в размер на 12 174 хил. лв. и представляват 28.5% от общите разходи за издръжка на банката. В тази сума са включени и суми за компенсиране на отпуски на служителите на БНБ за предходната година, признати на основание МСС 19 „Доходи на наети лица“.

В другите административни разходи на банката са включени направените разходи за служебни командировки в страната във връзка със зареждане на регионалните каси на БНБ с ценни пратки, както и разходите за командировки в чужбина и обучение на персонала на банката.

Инвестиционна програма

Предвидените средства по Раздел II. „Инвестиционна програма“ са в размер на 13 595 хил. лв., като от тях са изразходвани 5322 хил. лв., или 39.1%.

Разходите за реконструкция и модернизация са 3150 хил. лв. и са свързани с изграждане на зони за предаване на ценни пратки в сградата на Печатницата на БНБ, на климатизацията на сградата на „Банков надзор“ и реконструкцията на почивна база на БНБ.

Извършени са разходи за технически средства за безопасност, като са усвоени 18.6% от разчетените средства, които основно са за разширяване и обновяване на съществуващите технически средства.

Изразходвани са средства за електронизация на банката в размер на 3438 хил. лв., което е 38.6% от разчетените средства. През 2002 г. основните инвестиционни разходи за електрониза-

ция на банката са разходите за заплащане приключването на етап от разработването на проекта за внедряване на *R/INGS* и разходи за програмни продукти и лицензи. През годината продължи подмяната на компютри, сървъри, принтери, за което са изразходвани 1890 хил. лв.

От разчетените средства за офис мебели и канцеларско оборудване са извършени разходи за обзавеждане на централната сграда на банката.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БНБ ЗА 2002 г.

Показатели	Отчет 2002 г. (хил. лв.)	Бюджет 2002 г. (хил. лв.)	Изпъл- нение (%)
Раздел I. Разходи за издръжка на Българската народна банка	42 719	47 554	89.8
Разходи, свързани с издръжката на паричното обращение	12 740	14 135	90.1
Разходи за материали, услуги и амортизации	15 085	17 381	86.8
Разходи за заплати, социално осигуряване и надбавки	12 174	12 877	94.5
Разходи за социална дейност	1 748	1 958	89.3
Други административни разходи	972	1 203	80.8
Раздел II. Инвестиционна програма	5 322	13 595	39.1
Разходи за ново строителство, реконструкция и модернизация	1 289	3 150	40.9
Разходи за машини, обслужващи паричното обращение	0	100	0
Разходи за технически средства за безопасността на БНБ	119	640	18.6
Разходи за специализирани автомобили и други транспортни средства	0	200	0
Разходи за електронизация на БНБ	3 438	8 900	38.6
Офис мебели и канцеларско оборудване	476	605	78.7

Приложения

С ъ д ъ р ж а н и е

131	Брутен вътрешен продукт	182	Разпределение на вземанията наг 10 000 лв. по срочност на кредитния договор
132	Заетост	183	Лихвени проценти и доходност по ДЦК
134	Средномесечна заплата на наетите по трудоово и служебно правоотношение в икономиката по отрасли	184	Номинални лихвени проценти по краткосрочни левови кредити
134	Нарастване на потребителските цени по компоненти	184	Реални лихвени проценти по краткосрочни левови кредити
135	Износ по стокови групи	185	Номинални лихвени проценти по едномесечни левови депозити
136	Внос по стокови групи	185	Реални лихвени проценти по едномесечни левови депозити
137	Износ. Начин на използване	186	Номинален строеж на емитираните банкноти и монети
138	Внос. Начин на използване	187	Баланс на банковата система
139	Износ по основни търговски партньори и региони	188	Сборен отчет за приходите и разходите на банковата система
140	Внос по основни търговски партньори и региони	189	Годишен баланс на търговските банки по групи
141	Платежен баланс	190	Сборен отчет за приходите и разходите на търговските банки по групи
145	Размер на брутния външен дълг	191	Капиталова адекватност на търговските банки
147	Обслужване на брутния външния дълг	191	Съотношения на високоликвидни активи
149	Плащания по брутния външен дълг	191	Открити позиции на търговските банки в чуждестранна валута
149	Дългови индикатори	192	Класификация на рисковите експозиции в банковата система и по банкови групи
150	Получени нови кредити и депозити	193	По-важни решения на Управителния съвет на БНБ
151	Консолидиран гържавен бюджет	196	Абревиатури
157	Вътрешен гържавен дълг		
158	Баланс на Българската народна банка		
160	Паричен отчет		
168	Аналитична отчетност на Българската народна банка		
174	Аналитична отчетност на търговските банки		
182	Разпределение на вземанията на търговските банки по отрасли		
182	Разпределение на вземанията на търговските банки по валути		

БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ

Показатели	2000	2001	2002	Индекс на физическия обем, 2001 = 100	Имплицитни дефлатори, %
	по текущи цени, млн. лв.				
Брутна добавена стойност					
по икономически сектори	23696.7	26355.6	28493.8	104.7	103.3
Селско и горско стопанство	3301.1	3532.6	3556.8	105.1	82.4
Индустрия	6901.8	7562.0	7927.5	103.5	100.0
Услуги	13493.7	15261.1	17009.5	105.1	106.9
По форма на собственост					
частен	16481.1	18822.7	20728.2	107.6	102.3
обществен	7215.5	7532.9	7765.6	97.3	105.9
Корективи	3056.2	3353.6	3829.9	105.6	113.1
Брутен вътрешен продукт					
по компоненти на крайно търсене	26752.8	29709.2	32323.7	104.8	103.8
Крайно потребление	23291.5	25818.4	28231.9	104.1	106.6
индивидуално	20687.8	23009.1	24988.6	103.9	105.6
колективно	2603.6	2809.3	3243.3	106.2	113.8
Брутно капиталопостроение	4893.6	6141.1	6365.9	-	-
Брутно капиталопостроение на основен капитал	4206.0	5415.2	5858.9	109.3	98.1
Физическо изменение на запасите	687.6	725.9	507.1	-	
Външнотърговско салдо	-1432.3	-2250.3	-2135.7	-	
износ на стоки и услуги	14902.0	16509.6	17171.9	106.2	95.0
внос на стоки и услуги	16334.3	18760.0	19307.7	104.7	99.7
Статистическа разлика	0.0	0.0	-138.4	-	-

Източник: НСИ.

ЗАЕТОСТ ПРЕЗ 2001 г. и 2002 г.*

Отрасли	Среден годишен брой (души)					
	2001 – окончателни данни			2002 – предварителни данни		
	общо	обществен сектор	частен сектор	общо	обществен сектор	частен сектор
Наети по трудово и служебно правоотношение						
Общо	1899874	779384	1120490	1905979	748016	1157963
Селско, горско стопанство и риболов	79534	11092	68442	76584	9400	67184
Добивна индустрия	36928	22584	14344	33542	18633	14909
Преработваща индустрия	562251	51011	511240	558368	40209	518159
Електроенергия, газ и вода	59234	55618	3616	58336	54041	4295
Строителство	97053	22297	74756	95188	19025	76163
Търговия и ремонт	222722	6858	215864	238176	5222	232954
Хотели и обществено хранене	55734	6969	48765	57911	6126	51785
Транспорт и съобщения	163419	109775	53644	158716	104497	54219
Финанси, кредит, застраховки	27486	11542	15944	26815	9460	17355
Операции с имущество и бизнес услуги	100063	31536	68527	104298	32132	72166
Държавно управление	95825	95825	X	98634	98634	X
Образование	202396	198244	4152	201351	196683	4668
Здравеопазване	132528	121036	11492	134140	119839	14301
Други услуги	64701	34997	29704	63920	34115	29805
Бюджетни организации и фондове, управлявани от държавата	398359	398359	X	391238	391238	X
Търговски дружества, предприятия и организации с приходи от стопанска дейност	1210942	373898	914929	1502435	356741	1145694

* В броя на заетите лица в икономиката се включват наетите по трудово и служебно правоотношение, както и работещите по граждански договор, по договор за управление и работещите собственици. Не са включени военнослужещите.

(продължава)

(продължение)

Отрасли	Относителен дял, %					
	2001 – окончателни данни			2002 – предварителни данни		
	общо	обществен сектор	частен сектор	общо	обществен сектор	частен сектор
Наети по трудово и служебно правоотношение						
Общо	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Селско, горско стопанство и риболов	4.2	1.4	6.1	4.0	1.3	5.8
Добивна индустрия	1.9	2.9	1.3	1.8	2.5	1.3
Преработваща индустрия	29.6	6.5	45.6	29.3	5.4	44.7
Електроенергия, газ и вода	3.1	7.1	0.3	3.1	7.2	0.4
Строителство	5.1	2.9	6.7	5.0	2.5	6.6
Търговия и ремонт	11.7	0.9	19.3	12.5	0.7	20.1
Хотели и обществено хранене	2.9	0.9	4.4	3.0	0.8	4.5
Транспорт и съобщения	8.6	14.1	4.8	8.3	14.0	4.7
Финанси, кредит, застраховки	1.4	1.5	1.4	1.4	1.3	1.5
Операции с имуществото и бизнес услуги	5.3	4.0	6.1	5.5	4.3	6.2
Държавно управление	5.0	12.3	-	5.2	13.2	-
Образование	10.7	25.4	0.4	10.6	26.3	0.4
Здравеопазване	7.0	15.5	1.0	7.0	16.0	1.2
Други услуги	3.4	4.5	2.7	3.4	4.6	2.6
Бюджетни организации и фондове, управлявани от държавата	21.0	51.1	X	20.5	52.3	-
Търговски дружества, предприятия и организации с приходи от стопанска дейност	63.7	48.0	81.7	78.8	47.7	98.9

Източник: НСИ.

**СРЕДНОМЕСЕЧНА ЗАПЛАТА НА НАЕТИТЕ ПО ТРУДОВО И СЛУЖЕБНО ПРАВООТНОШЕНИЕ
В ИКОНОМИКАТА ПО ОТРАСЛИ**

(лв.)

	2000 – окончателни данни			2001 – окончателни данни			2002 – предварителни данни		
	общо	обществен сектор	частен сектор	общо	обществен сектор	частен сектор	общо	обществен сектор	частен сектор
Общо	225	263	193	240	291	204	272	321	240
Селско, горско стопанство и риболов	181	194	177	185	216	180	196	235	191
Добивна индустрия	368	378	348	389	402	369	416	445	379
Преработваща индустрия	218	280	208	227	328	217	244	345	236
Електроенергия, газ и вода	412	414	293	444	448	391	455	456	433
Строителство	204	239	191	213	265	197	208	261	194
Търговия и ремонт	158	330	150	167	371	161	240	411	236
Хотели и обществено хранене	140	185	132	150	212	141	164	225	157
Транспорт и съобщения	271	302	198	294	335	209	320	353	255
Финанси, кредит, застраховки	442	462	419	510	490	524	586	559	601
Операции с имущество и бизнес услуги	213	260	186	228	268	210	292	286	296
Държавно управление	305	305	X	336	336	X	391	391	X
Образование	213	212	265	232	230	305	269	266	383
Здравеопазване	190	194	104	218	226	133	259	265	207
Други услуги	187	190	182	209	211	207	237	236	237
Бюджетни организации и фондове, управлявани от държавата	224	224	X	247	247	X	291	291	X
Търговски дружества, предприятия и организации с приходи от стопанска дейност	225	311	192	265	324	229	266	350	239

Източник: НСИ

НАРАСТВАНЕ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ ПО КОМПОНЕНТИ

(%)

2002	Спрямо предходния месец				Спрямо съответния месец на предходната година (общо)	Спрямо средногодишните цени на предходната година			
	Общо					Общо			
		Стоки		Услуги			Стоки		Услуги
		хранителни	нехранителни				хранителни	нехранителни	
Януари	2.7	2.9	2.6	2.5	7.1	6.0	7.4	4.9	5.2
Февруари	1.6	1.0	4.0	0.5	8.4	7.8	8.5	9.0	5.7
Март	0.8	0.2	2.3	0.3	9.2	8.6	8.7	11.5	6.0
Април	-0.1	-0.8	0.7	0.3	9.2	8.5	7.8	12.3	6.3
Май	-2.1	-4.6	-0.3	0.4	6.9	6.2	2.8	11.9	6.7
Юни	-1.7	-3.7	-0.3	0.0	5.2	4.4	-1.0	11.6	6.7
Юли	0.1	-3.6	-0.1	6.5	5.5	4.6	-4.6	11.4	13.6
Август	-0.7	-1.3	-0.6	0.0	4.5	3.9	-5.8	10.7	13.6
Септември	0.8	1.5	0.5	0.1	4.0	4.7	-4.3	11.3	13.7
Октомври	1.0	1.8	0.6	0.2	3.2	5.7	-2.6	12.0	14.0
Ноември	0.2	-0.2	0.1	0.8	3.2	5.9	-2.8	12.0	14.8
Декември	1.2	2.8	0.7	-0.4	3.8	7.2	-0.1	12.9	14.3

Източник: НСИ

ИЗНОС ПО СТОКОВИ ГРУПИ

Стокови групи *	януари – декември				Промяна спрямо същия период на предходната година	
	2001		2002			
	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	%
Текстил, кожени материали, дрехи, обувки и други потребителски стоки, в т. ч.:	1408.4	27.5	1693.0	29.8	284.5	20.2
Глава 62. Облекла и допълнения за облеклата, различни от трикотажните или плетените	545.8	10.7	613.6	10.8	67.8	12.4
Глава 61. Облекла и допълнения за облекла, трикотажни или плетени	362.6	7.1	459.5	8.1	96.9	26.7
Глава 64. Обувки, гети и подобни артикули; части за тях	159.9	3.1	160.7	2.8	0.8	0.5
Глава 94. Мебели; медицинска мебелировка; спални артикули и други подобни	72.9	1.4	99.1	1.7	26.2	36.0
Глава 71. Естествени или култивирани перли, скъпоценни камъни и благородни метали	36.1	0.7	78.1	1.4	42.1	116.6
Неблагородни метали и изделия от тях, в т. ч.:	916.3	17.9	949.8	16.7	33.5	3.7
Глава 72. Чугун, желязо и стомана	353.5	6.9	367.1	6.5	13.6	3.9
Глава 74. Мед и изделия от мед	299.7	5.9	317.8	5.6	18.1	6.0
Глава 73. Изделия от чугун, желязо или стомана	77.1	1.5	81.8	1.4	4.7	6.1
Глава 76. Алуминий и изделия от алуминий	56.7	1.1	69.2	1.2	12.5	22.1
Глава 79. Цинк и изделия от цинк	70.3	1.4	59.4	1.0	-10.9	-15.4
Машины, транспортни средства, апарати, инструменти, оръжия, в т. ч.:	636.5	12.4	801.6	14.1	165.2	26.0
Глава 84. Ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тях	319.7	6.3	371.8	6.5	52.1	16.3
Глава 85. Електрически машини и апарати	196.4	3.8	247.0	4.3	50.7	25.8
Продукти от животински и растителен произход, храни, напитки, тютюни, в т. ч.:	508.4	9.9	715.4	12.6	207.0	40.7
Глава 10. Житни растения	69.4	1.4	168.5	3.0	99.0	142.6
Глава 12. Маслодайни семена и плодове; разни видове семена	46.2	0.9	86.7	1.5	40.5	87.8
Глава 22. Безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет	69.6	1.4	69.8	1.2	0.3	0.4
Глава 24. Тютюн и обработени заместители на тютюна	58.9	1.2	61.9	1.1	2.9	4.9
Минерални продукти и горива, в т. ч.:	777.8	15.2	637.3	11.2	-140.5	-18.1
Глава 27. Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация	690.3	13.5	559.7	9.8	-130.7	-18.9
Химически продукти, пластмаси, каучук, в т. ч.:	630.7	12.3	620.8	10.9	-10.0	-1.6
Глава 28. Неорганични химически продукти	119.6	2.3	109.7	1.9	-9.9	-8.3
Глава 39. Пластмаси и пластмасови изделия	95.1	1.9	106.3	1.9	11.2	11.8
Глава 29. Органични химически продукти	91.4	1.8	101.3	1.8	9.9	10.8
Глава 33. Етерични масла, готови парфюмерийни или тоалетни продукти	76.1	1.5	72.7	1.3	-3.4	-4.5
Глава 30. Фармацевтични продукти	73.6	1.4	70.0	1.2	-3.6	-4.9
Глава 31. Торове	87.0	1.7	58.4	1.0	-28.7	-33.0
Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло, в т. ч.:	234.8	4.6	270.0	4.7	35.1	14.9
Глава 44. Дървен материал и изделия от дървен материал; дървени въглища	86.6	1.7	103.6	1.8	17.1	19.7
ОБЩО ИЗНОС (FOB)	5112.9	100.0	5687.8	100.0	574.9	11.2

* Стоковите групи включват глави от Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от Информационно обслужване АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.
За 2002 г. – предварителни данни към 24.III.2003 г.

ВНОС ПО СТОКОВИ ГРУПИ

Стокови групи ¹	януари – декември				Промяна спрямо същия период на предходната година	
	2001		2002			
	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	%
Машини, транспортни средства, апарати, инструменти, оръжия, в т. ч.:	2143.1	29.5	2337.6	29.6	194.5	9.1
Глава 84. Ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тях	768.3	10.6	921.0	11.7	152.8	19.9
Глава 87. Автомобилни превозни средства	581.2	8.0	646.5	8.2	65.3	11.2
Глава 85. Електрически машини и апарати	569.5	7.8	595.0	7.5	25.5	4.5
Глава 90. Оптични измерителни или контролиращи инструменти и апарати	132.4	1.8	134.6	1.7	2.2	1.7
Минерални продукти и горива, в т. ч.:	1928.4	26.6	1826.5	23.1	-101.9	-5.3
Глава 27. Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация	1606.1	22.1	1548.8	19.6	-57.3	-3.6
Глава 26. Руди, шлаки и пепели	247.8	3.4	200.7	2.5	-47.1	-19.0
Текстил, кожени материали, грехи, обувки и други потребителски стоки, в т. ч.:	1166.1	16.1	1373.0	17.4	206.9	17.7
Глава 61. Облекла и допълнения за облекла, трикотажни или плетени	185.4	2.6	227.4	2.9	42.0	22.6
Глава 52. Памук	161.5	2.2	183.6	2.3	22.1	13.7
Глава 55. Щапелни синтетични или изкуствени влакна	135.3	1.9	151.7	1.9	16.4	12.2
Глава 54. Синтетични или изкуствени нишки	103.4	1.4	114.7	1.5	11.3	10.9
Глава 51. Вълна, фини и груби косми; прежди и тъкани от гриви и опашки	89.8	1.2	101.7	1.3	12.0	13.3
Глава 62. Облекла и допълнения за облеклата, различни от трикотажните или плетените	61.1	0.8	84.8	1.1	23.7	38.8
Химически продукти, пластмаси, каучук, в т. ч.:	879.6	12.1	978.8	12.4	99.3	11.3
Глава 39. Пластмаси и пластмасови изделия	230.7	3.2	276.5	3.5	45.9	19.9
Глава 30. Фармацевтични продукти	178.0	2.5	189.4	2.4	11.4	6.4
Глава 38. Различни видове продукти на химическата промишленост	85.9	1.2	95.6	1.2	9.7	11.3
Глава 29. Органични химически продукти	78.3	1.1	80.4	1.0	2.1	2.6
Продукти от животински и растителен произход, храни, напитки, тютюни, в т. ч.:	408.1	5.6	475.8	6.0	67.7	16.6
Глава 17. Захар и захарни изделия	57.3	0.8	54.4	0.7	-2.9	-5.0
Неблагородни метали и изделия от тях, в т. ч.:	427.0	5.9	466.5	5.9	39.6	9.3
Глава 72. Чугун, желязо и стомана	147.4	2.0	155.7	2.0	8.4	5.7
Глава 73. Изделия от чугун, желязо или стомана	93.1	1.3	109.6	1.4	16.5	17.7
Глава 76. Алуминий и изделия от алуминий	90.9	1.3	104.5	1.3	13.6	15.0
Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло, в т. ч.:	308.5	4.2	337.7	4.3	29.2	9.5
Глава 48. Хартии и картони; изделия от целулозна маса, от хартия или от картон	166.4	2.3	177.7	2.3	11.3	6.8
Друг внос ²	0.0	0.0	100.9	1.3	100.9	100.0
ОБЩО ВНОС (CIF)	7260.8	100.0	7897.0	100.0	636.2	8.8
(-) Транспортни разходи	567.4		616.4			
ОБЩО ВНОС (FOB)	6693.4		7280.6		587.2	8.8

¹ Стоковите групи включват глави от Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките.

² Съгласно измененията в Митническата тарифа, в сила от 1 януари 2002 г., стоките, които се освобождават при внос от заплащане на дължимите мита, се посочват в новосъздадената Глава 99 „Митнически облекчения“ на Митническата тарифа. Информацията от тарифните номера в митническата декларация на тези стоки обаче не е достатъчна за класифицирането на стоките по вид.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от Информационно обслужване АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.

За 2002 г. – предварителни данни към 24.III.2003 г.

ИЗНОС. НАЧИН НА ИЗПОЛЗВАНЕ

Групи стоки	януари – декември				Промяна спрямо същия период на предходната година	
	2001		2002			
	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	%
Потребителски стоки	1714.9	33.5	2001.9	35.2	287.0	16.7
Храни	196.3	3.8	233.5	4.1	37.2	19.0
Цигари	18.6	0.4	14.4	0.3	-4.2	-22.6
Напитки	69.2	1.4	69.7	1.2	0.6	0.8
Дрехи и обувки	1019.8	19.9	1179.0	20.7	159.2	15.6
Лекарства и козметика	160.6	3.1	157.6	2.8	-3.0	-1.9
Мебели и дом. обзавеждане	131.9	2.6	198.0	3.5	66.1	50.1
Други	118.6	2.3	149.7	2.6	31.0	26.2
Суровини и материали	2084.0	40.8	2375.7	41.8	291.7	14.0
Чугун, желязо и стомана	353.5	6.9	367.1	6.5	13.6	3.9
Цветни метали	423.8	8.3	442.1	7.8	18.2	4.3
Химически продукти	201.8	3.9	201.1	3.5	-0.7	-0.3
Пластмаси, каучук	129.1	2.5	142.5	2.5	13.5	10.4
Торове	87.0	1.7	58.4	1.0	-28.7	-33.0
Текстилни материали	183.6	3.6	223.8	3.9	40.2	21.9
Суровини за производство на храни	153.6	3.0	304.7	5.4	151.2	98.4
Дървен материал и хартия, картон	127.4	2.5	148.0	2.6	20.6	16.2
Цимент	29.9	0.6	26.7	0.5	-3.3	-10.9
Тютюн	40.4	0.8	47.5	0.8	7.1	17.6
Други	353.9	6.9	413.9	7.3	60.0	16.9
Инвестиционни стоки	625.2	12.2	753.3	13.2	128.1	20.5
Машини, уреди и апарати	235.3	4.6	278.4	4.9	43.0	18.3
Електрически машини	72.9	1.4	62.8	1.1	-10.1	-13.8
Транспортни средства	32.1	0.6	64.1	1.1	32.0	99.7
Резервни части и оборудване	139.1	2.7	160.3	2.8	21.2	15.2
Други	145.7	2.9	187.6	3.3	41.9	28.8
Общо неенергийни стоки	4424.1	86.5	5130.8	90.2	706.7	16.0
Енергийни ресурси	688.8	13.5	557.0	9.8	-131.8	-19.1
Петролни продукти	453.9	8.9	337.0	5.9	-117.0	-25.8
Други	234.9	4.6	220.0	3.9	-14.9	-6.3
ОБЩО ИЗНОС (FOB)	5112.9	100.0	5687.8	100.0	574.9	11.2

Източници: Данни от митнически декларации, получени от Информационно обслужване АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.
За 2002 г. – предварителни данни към 24.III.2003 г.

ВНОС. НАЧИН НА ИЗПОЛЗВАНЕ

Групи стоки	януари – декември				Промяна спрямо същия период на прегходната година	
	2001		2002			
	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	%
Потребителски стоки	1283.0	17.7	1502.4	19.0	219.4	17.1
Храни, напитки и цигари	198.4	2.7	236.6	3.0	38.2	19.3
Мебели и дом. обзавеждане	187.8	2.6	242.3	3.1	54.4	29.0
Лекарства и козметика	257.6	3.5	278.6	3.5	21.0	8.2
Дрехи и обувки	267.6	3.7	345.5	4.4	77.9	29.1
Автомобили	191.1	2.6	191.8	2.4	0.7	0.4
Други	180.4	2.5	207.5	2.6	27.1	15.0
Суровини и материали	2534.3	34.9	2738.8	34.7	204.5	8.1
Руди	247.8	3.4	200.7	2.5	-47.1	-19.0
Чугун, желязо и стомана	147.4	2.0	155.7	2.0	8.4	5.7
Цветни метали	80.9	1.1	77.9	1.0	-3.0	-3.7
Текстилни материали	723.0	10.0	815.9	10.3	92.9	12.8
Дървен материал и хартия, картон	169.2	0.0	185.6	0.0	16.4	9.7
Химически продукти	183.6	0.0	197.7	0.0	14.1	7.7
Пластмаси, каучук	285.3	0.0	340.7	0.0	55.4	19.4
Суровини за производство на храни	144.2	0.0	162.1	0.0	18.0	12.5
Кожу	78.4	0.0	80.8	0.0	2.4	3.1
Тютюн	25.2	0.0	28.6	0.0	3.4	13.6
Други	449.2	0.1	493.0	0.1	43.7	9.7
Инвестиционни стоки	1816.5	25.0	1979.9	25.1	163.5	9.0
Машини, уреди и апарати	626.2	8.6	760.0	9.6	133.8	21.4
Електрически машини	317.5	4.4	262.0	3.3	-55.5	-17.5
Транспортни средства	405.2	5.6	412.5	5.2	7.3	1.8
Резервни части и оборудване	244.6	3.4	290.3	3.7	45.7	18.7
Други	223.0	3.1	255.1	3.2	32.1	14.4
Общо неенергийни стоки	5633.7	77.6	6221.1	78.8	587.4	10.4
Енергийни ресурси	1627.1	22.4	1574.9	19.9	-52.1	-3.2
Горива	1441.9	19.9	1479.3	18.7	37.4	2.6
Суров петрол и природен газ	1244.2	17.1	1280.1	16.2	35.9	2.9
Въглища	151.7	2.1	153.6	1.9	1.9	1.3
Други горива	46.0	0.6	45.6	0.6	-0.4	-0.8
Други	185.2	2.6	95.6	1.2	-89.6	-48.4
Масла	185.2	2.6	95.6	1.2	-89.6	-48.4
Друг внос¹	0.0	0.0	100.9	1.3	100.9	100.0
ОБЩО ВНОС (CIF)	7260.8	100.0	7897.0	100.0	636.2	8.8

¹ Съгласно измененията в Митническата тарифа, в сила от 1 януари 2002 г., стоките, които се освобождават при внос от заплащане на дължимите мита, се посочват в новосъздадената Глава 99 „Митнически облекчения“ на Митническата тарифа. Информацията от тарифните номера в митническата декларация на тези стоки обаче не е достатъчна за класифицирането на стоките по вид.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от Информационно обслужване АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.
За 2002 г. – предварителни данни към 24.III.2003 г.

ИЗНОС ПО ОСНОВНИ ТЪРГОВСКИ ПАРТНЬОРИ И РЕГИОНИ

Страни	януари – декември				Промяна спрямо същия период на предходната година	
	2001		2002			
	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	%
Европейски съюз, в т. ч.:	2798.6	54.7	3164.7	55.6	366.1	13.1
Италия	766.3	15.0	874.9	15.4	108.5	14.2
Германия	487.7	9.5	542.5	9.5	54.8	11.2
Гърция	448.6	8.8	520.7	9.2	72.1	16.1
Франция	286.4	5.6	303.0	5.3	16.6	5.8
Белгия	249.5	4.9	275.0	4.8	25.6	10.2
Испания	168.0	3.3	191.9	3.4	23.9	14.2
Великобритания	134.9	2.6	165.3	2.9	30.5	22.6
Холандия	80.0	1.6	101.9	1.8	21.9	27.4
Австрия	85.1	1.7	95.4	1.7	10.4	12.2
ЕАСТ, в т. ч.:	65.2	1.3	103.4	1.8	38.2	58.6
Швейцария	58.4	1.1	95.6	1.7	37.2	63.8
Други от ОИСР, в т. ч.:¹	733.2	14.3	838.5	14.7	105.3	14.4
Турция	412.8	8.1	529.9	9.3	117.1	28.4
САЩ	284.7	5.6	268.5	4.7	-16.2	-5.7
Япония	12.9	0.3	10.8	0.2	-2.1	-15.9
Балкански страни, в т. ч. :²	368.4	7.2	364.0	6.4	-4.5	-1.2
Сърбия и Черна гора	212.8	4.2	173.3	3.0	-39.5	-18.6
Македония	112.5	2.2	126.1	2.2	13.5	12.0
ЦЕФТА, в т. ч.:	247.3	4.8	307.6	5.4	60.3	24.4
Румъния	129.1	2.5	158.6	2.8	29.5	22.8
Полша	34.8	0.7	41.0	0.7	6.2	17.9
Унгария	33.3	0.7	38.2	0.7	4.9	14.9
Чехия	21.9	0.4	27.5	0.5	5.7	25.9
Словения	19.4	0.4	24.4	0.4	5.0	25.9
Словакия	8.9	0.2	17.8	0.3	9.0	101.0
ОНД и балтийските страни, в т. ч.:	299.1	5.8	255.7	4.5	-43.4	-14.5
Русия	119.5	2.3	91.4	1.6	-28.1	-23.5
Украйна	61.8	1.2	52.9	0.9	-8.9	-14.4
Грузия	53.6	1.0	48.9	0.9	-4.7	-8.8
Други, в т. ч. :	601.2	11.8	654.0	11.5	52.8	8.8
Страни от Югоизточна Азия ³	13.5	0.3	27.9	0.5	14.3	105.9
ОБЩО ИЗНОС (FOB)	5112.9	100.0	5687.8	100.0	574.9	11.2

¹ Включва Австралия, Канада, Нова Зеландия, САЩ, Турция и Япония.

² Включва Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Хърватско и Сърбия и Черна гора.

³ Включва Корея, Малайзия, Тайланд, Филипините и Индонезия.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от Информационно обслужване АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.

За 2002 г. – предварителни данни към 24.III.2003 г.

ВНОС ПО ОСНОВНИ ТЪРГОВСКИ ПАРТНЬОРИ И РЕГИОНИ

Страни	януари – декември				Промяна спрямо същия период на предходната година	
	2001		2002			
	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	отн. дял, %	млн. щ. г.	%
Европейски съюз, в т. ч.:	3582.8	49.3	3964.1	50.2	381.3	10.6
Германия	1109.4	15.3	1127.7	14.3	18.2	1.6
Италия	695.9	9.6	893.5	11.3	197.6	28.4
Гърция	411.6	5.7	475.5	6.0	63.9	15.5
Франция	437.9	6.0	444.9	5.6	6.9	1.6
Великобритания	180.6	2.5	206.2	2.6	25.5	14.1
Австрия	144.5	2.0	164.7	2.1	20.1	13.9
Холандия	132.5	1.8	159.6	2.0	27.1	20.5
Испания	120.3	1.7	153.6	1.9	33.2	27.6
Белгия	107.3	1.5	110.9	1.4	3.6	3.3
ЕАСТ	90.5	1.2	107.8	1.4	17.4	19.2
Швейцария	84.7	1.2	99.7	1.3	15.0	17.8
Други от ОИСР, в т. ч.:¹	570.1	7.9	703.9	8.9	133.9	23.5
Турция	273.3	3.8	390.1	4.9	116.8	42.7
САЩ	190.8	2.6	171.8	2.2	-19.0	-9.9
Япония	76.8	1.1	88.3	1.1	11.5	15.0
Балкански страни, в т. ч.:²	43.0	0.6	56.9	0.7	14.0	32.5
Сърбия и Черна гора	20.5	0.3	23.9	0.3	3.4	16.3
Македония	19.5	0.3	17.9	0.2	-1.6	-8.3
ЦЕФТА, в т. ч.:	550.6	7.6	575.0	7.3	24.4	4.4
Румъния	172.3	2.4	162.7	2.1	-9.7	-5.6
Чехия	116.3	1.6	122.4	1.6	6.1	5.3
Унгария	80.3	1.1	100.1	1.3	19.7	24.6
Полша	106.8	1.5	99.4	1.3	-7.4	-7.0
Словения	37.0	0.5	45.3	0.6	8.4	22.7
Словакия	37.9	0.5	45.1	0.6	7.2	19.1
ОНД и балтийските страни, в т. ч.:	1728.4	23.8	1458.4	18.5	-270.0	-15.6
Русия	1452.7	20.0	1146.5	14.5	-306.1	-21.1
Украйна	234.9	3.2	244.6	3.1	9.6	4.1
Други, в т. ч.:³	695.4	9.6	1030.7	13.1	335.3	48.2
Страни от Югоизточна Азия ⁴	161.6	2.2	157.7	2.0	-3.9	-2.4
ОБЩО ВНОС (CIF)	7260.8	100.0	7897.0	100.0	636.2	8.8

¹ Включва Австралия, Канада, Нова Зеландия, САЩ, Турция и Япония.² Включва Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Хърватско и Сърбия и Черна гора.³ Включително внос с неуточнена страна на произход.⁴ Включва Корея, Малайзия, Тайланд, Филипините и Индонезия.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от Информационно обслужване АД, допълнени с данни от НСИ и обработени от БНБ по дата на митническата декларация. Данните са съгласувани с НСИ.
За 2002 г. – предварителни данни към 24.III.2003 г.

ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС*

(млн. щ. g.)

	2001	2002							
	Общо	I	II	III	I мрум.	IV	V	VI	II мрум.
А. Текуща сметка¹	-842.2	-130.4	-51.9	-55.2	-237.5	-137.2	-101.3	93.1	-145.4
Стоки: кредит (FOB)	5112.9	383.7	408.8	408.0	1200.5	425.4	402.9	496.4	1324.7
Стоки: дебит (FOB)	-6693.4	-466.1	-484.1	-502.1	-1452.4	-573.8	-592.7	-570.0	-1736.5
Търговски баланс ²	-1580.5	-82.4	-75.4	-94.1	-251.9	-148.4	-189.8	-73.7	-411.9
Услуги: кредит	2426.0	125.5	130.0	136.2	391.6	125.9	199.4	317.2	642.5
Транспорт ³	697.8	42.9	44.9	47.7	135.5	43.1	59.1	81.8	184.0
Туризм ⁴	1201.0	42.7	51.6	58.3	152.6	46.5	110.1	176.3	333.0
Други услуги	527.3	39.9	33.5	30.2	103.5	36.3	30.1	59.2	125.6
Услуги: дебит	-1882.1	-133.9	-124.7	-137.4	-396.0	-160.8	-151.4	-176.3	-488.5
Транспорт ³	-806.3	-57.2	-55.1	-60.3	-172.6	-67.2	-70.7	-71.5	-209.3
Туризм ⁴	-568.8	-42.7	-34.4	-43.2	-120.3	-44.2	-48.6	-55.2	-147.9
Други услуги	-507.1	-34.1	-35.2	-33.8	-103.1	-49.5	-32.1	-49.7	-131.3
Услуги, нето	543.9	-8.4	5.2	-1.2	-4.4	-34.9	48.0	140.9	154.0
Стоки и нефакторни услуги, нето	-1036.5	-90.8	-70.1	-95.3	-256.3	-183.3	-141.7	67.2	-257.9
Доход: кредит	352.0	59.0	19.7	20.7	99.4	25.5	21.8	22.8	70.2
Компенсации на заетите	70.5	6.4	5.6	6.4	18.4	6.3	6.3	5.9	18.5
Инвестиционен доход	281.5	52.7	14.1	14.3	81.0	19.3	15.6	16.9	51.7
Преки инвестиции	0.6	0.0	0.0	0.6	0.6	0.4	0.0	0.0	0.4
Портфейлни инвестиции	64.7	6.0	2.1	2.5	10.6	2.9	2.0	1.8	6.6
Други инвестиции	216.2	46.7	12.0	11.1	69.8	16.0	13.6	15.1	44.6
Доход: дебит	-656.0	-122.9	-28.0	-18.0	-168.8	-17.9	-33.2	-44.5	-95.6
Компенсации на заетите	-27.0	-0.8	-0.6	-1.4	-2.9	-0.6	-2.1	-1.3	-3.9
Инвестиционен доход	-629.0	-122.0	-27.3	-16.6	-166.0	-17.3	-31.1	-43.2	-91.6
Преки инвестиции	-148.7	-4.5	-4.1	-10.6	-19.1	-5.7	-16.0	-21.9	-43.6
Портфейлни инвестиции	-301.7	-111.0	-0.1	-0.1	-111.1	-0.2	-0.1	-2.2	-2.5
Други инвестиции	-178.6	-6.6	-23.2	-6.0	-35.7	-11.4	-15.0	-19.1	-45.5
Доход, нето	-304.0	-63.9	-8.3	2.7	-69.4	7.6	-11.3	-21.7	-25.4
Стоки, нефакторни услуги и доход, нето	-1340.5	-154.7	-78.4	-92.6	-325.7	-175.7	-153.1	45.4	-283.3
Текущи трансфери, нето ⁵	498.4	24.2	26.5	37.5	88.2	38.5	51.8	47.7	137.9
Текущи трансфери, кредит	598.5	31.2	31.2	44.5	106.9	46.8	57.2	56.8	160.7
Текущи трансфери, дебит	-100.2	-7.0	-4.7	-7.1	-18.7	-8.3	-5.4	-9.1	-22.8
Б. Капиталова сметка^{1,6}	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Капиталови трансфери, нето	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Общо за групи А и Б	-842.29	-130.44	-51.85	-55.16	-237.45	-137.19	-101.34	93.08	-145.44
В. Финансова сметка^{1,6}	662.79	46.05	10.25	55.35	111.65	274.90	221.00	127.86	623.76
Преки инвестиции в чужбина ⁷	-9.7	-0.1	-0.2	-0.2	-0.5	-0.3	-0.1	-0.6	-0.9
Преки инвестиции в България ⁸	812.9	20.3	29.7	76.3	126.3	83.4	36.0	-16.3	103.1

(продължава)

(продължение)

(млн. щ. г.)

	2001	2002							
	Общо	I	II	III	I трим.	IV	V	VI	II трим.
Портфейлни инвестиции – активи	-22.9	44.3	-71.6	-73.2	-100.5	81.3	65.6	102.2	249.1
Акции	-33.5	0.0	0.0	0.0	0.0	-2.1	-0.4	-15.7	-18.2
Облигации	10.7	44.3	-71.6	-73.2	-100.5	83.4	66.0	117.8	267.2
Портфейлни инвестиции – пасиви	105.1	-18.8	-15.8	-36.8	-71.4	-100.7	-23.1	-50.2	-173.9
Акции	-8.6	-1.3	-0.4	-1.0	-2.7	-0.5	-1.3	-2.2	-4.0
Облигации	113.7	-17.5	-15.4	-35.8	-68.7	-100.1	-21.8	-48.0	-169.9
Други инвестиции – активи ⁹	-100.4	4.4	89.8	15.4	109.6	184.5	71.1	-18.5	237.1
Търговски кредити, нето	0.0	0.0	0.0	-1.4	-1.4	0.0	0.0	0.0	0.0
Заеми	16.2	10.7	-0.6	-3.0	7.1	-4.3	-0.7	-5.3	-10.3
Търговски банки	0.1	0.0	0.0	-3.6	-3.6	-4.4	0.3	-5.6	-9.7
Други сектори	16.2	10.7	-0.6	0.6	10.7	0.1	-1.0	0.3	-0.6
Валута и депозити	-92.7	8.1	87.6	22.9	118.6	182.7	73.1	-14.2	241.6
Търговски банки	-128.7	9.3	62.3	21.1	92.7	198.4	74.4	-13.4	259.4
Други сектори ¹⁰	36.1	-1.2	25.3	1.7	25.9	-15.7	-1.3	-0.8	-17.9
Други активи	-24.0	-14.5	2.8	-3.0	-14.7	6.2	-1.3	1.0	5.9
Други инвестиции – пасиви	-122.3	-4.1	-21.7	73.8	48.1	26.7	71.4	111.3	209.3
Търговски кредити, нето ¹¹	-128.1	0.9	0.9	0.9	2.6	37.5	37.5	37.5	112.4
Заеми	-178.0	11.7	-18.6	41.3	34.4	-53.3	13.3	28.0	-12.0
Държавно управление	-307.9	-3.8	-24.5	-7.9	-36.2	-58.6	4.9	-3.3	-57.0
Търговски банки	8.6	0.2	0.3	1.3	1.8	1.9	-4.5	3.1	0.5
Други сектори ⁸	121.3	15.2	5.6	47.9	68.7	3.5	12.9	28.1	44.5
Депозити на нерезиденти	44.7	-22.9	-30.6	14.8	-38.7	30.2	3.0	17.9	51.1
Други пасиви	139.2	6.3	26.6	16.9	49.8	12.3	17.6	28.0	57.9
Общо за групи А, Б и В	-179.5	-84.4	-41.6	0.2	-125.8	137.7	119.7	220.9	478.3
Г. Грешки и пропуски	552.6	-147.4	31.3	-67.9	-184.1	2.4	-21.5	-7.4	-26.4
ОБЩ БАЛАНС (общо за групи А, Б, В и Г)	373.1	-231.8	-10.4	-67.7	-309.9	140.1	98.2	213.6	451.9
Д. Резерви и друго финансиране	-373.1	231.8	10.4	67.7	309.9	-140.1	-98.2	-213.6	-451.9
Валутни резерви на БНБ ¹²	-275.2	261.1	-0.5	77.4	338.1	-111.9	-68.4	-203.4	-383.8
Ползвани кредити от МВФ, нето	-168.5	-29.3	10.8	-9.7	-28.2	-41.6	-29.8	-10.1	-81.5
Извънредно финансиране, нето ¹³	70.5	0.0	0.0	0.0	0.0	13.4	0.0	0.0	13.4

* Аналитично представяне на платежния баланс в съответствие с 5-ото издание на „Ръководство по платежен баланс“ на МВФ.

¹ Данните са предварителни.

² Данни от митнически декларации по дата на оформяне на митническата декларация, получени от Информационно обслужване АД, обработени от БНБ и допълнени с информация от НСИ. Данните са съгласувани с НСИ. За 2002 г. – предварителни данни към 24.III.2003 г.

³ Оценка на БНБ.

⁴ Данни на МВР за броя и структурата на туристите по цел на пътуване и оценка на Министерството на икономиката и БНБ.

⁵ Включително данни от Министерството на финансите, Агенцията за чуждестранна помощ, Българския червен кръст и митниците.

⁶ Отрицателният знак (-) показва изтичане на капитал (нарастване на активи или намаляване на пасиви).

⁷ Данните за 2002 г. подлежат на ревизии.

⁸ Данни от фирми с чуждестранно участие, Агенцията за приватизация, НСИ, Централния депозитар, търговските банки и др.

⁹ На базата на получените в БНБ отчети за задълженията по финансови кредити на местни лица към чужбина.

¹⁰ За януари – септември 2002 г. са използвани данни на Банката за международни разплащания (BIS). За октомври – декември 2002 г. данните са на БНБ и подлежат на ревизии.

¹¹ Включени са външните задължения на страната по търговски кредити (получени аванси и задължения към гоствачици).

¹² Не се включват измененията на валутните резерви на БНБ, дължащи се на курсови разлики. Отрицателният знак (-) показва увеличение на валутните резерви, а положителният (+) – намаляване.

¹³ Включва заеми, отпуснати в подкрепа на платежния баланс (вкл. от Европейския съюз, Световната банка и др.).

Изменения на валутните резерви на БНБ, дължащи се и на курсови разлики:

-118.9 324.61 -5.53 51.36 370.44 -211.17 -200.81 -411.54 -823.52

(продължава)

(продължение)

(млн. щ. г.)

	2002								
	VII	VIII	IX	III трим.	X	XI	XII	IV трим.	Общо
А. Текуща сметка ¹	116.3	160.6	51.0	327.9	-141.2	-179.3	-301.9	-622.4	-677.4
Стоки: кредит (FOB)	586.3	525.6	527.6	1639.5	520.2	527.3	475.6	1523.1	5687.8
Стоки: дебит (FOB)	-668.5	-582.0	-609.3	-1859.9	-694.2	-736.1	-801.4	-2231.8	-7280.6
Търговски баланс ²	-82.2	-56.5	-81.7	-220.4	-173.9	-208.8	-325.9	-708.6	-1592.8
Услуги: кредит	409.8	392.2	286.4	1088.4	163.1	144.2	164.0	471.2	2593.8
Транспорт ³	105.7	103.2	80.7	289.6	55.9	52.1	53.7	161.6	770.7
Туризм ⁴	248.8	249.8	166.5	665.1	68.1	51.6	63.6	183.4	1334.0
Други услуги	55.4	39.1	39.3	133.7	39.1	40.5	46.7	126.2	489.0
Услуги: дебит	-207.7	-197.9	-183.1	-588.7	-174.5	-167.1	-185.1	-526.6	-1999.9
Транспорт ³	-82.5	-81.0	-80.7	-244.2	-81.6	-81.2	-86.2	-248.9	-875.0
Туризм ⁴	-61.2	-75.4	-69.1	-205.7	-54.1	-44.5	-43.2	-141.8	-615.7
Други услуги	-64.0	-41.5	-33.3	-138.9	-38.8	-41.4	-55.7	-135.9	-509.2
Услуги, нето	202.1	194.3	103.3	499.7	-11.4	-22.9	-21.1	-55.4	593.9
Стоки и нефакторни услуги, нето	119.9	137.8	21.5	279.3	-185.3	-231.8	-347.0	-764.0	-998.9
Доход: кредит	43.6	20.5	20.8	84.9	21.9	23.0	20.3	65.2	319.7
Компенсации на заетите	7.1	6.1	5.7	18.9	6.3	5.4	5.0	16.7	72.5
Инвестиционен доход	36.5	14.5	15.1	66.1	15.5	17.6	15.3	48.5	247.2
Преки инвестиции	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.1
Портфейлни инвестиции	1.8	1.5	1.6	4.9	1.5	1.1	1.1	3.7	25.8
Други инвестиции	34.6	13.0	13.5	61.1	14.0	16.6	14.2	44.8	220.3
Доход: дебит	-132.7	-26.2	-32.2	-191.1	-29.2	-19.0	-43.9	-92.1	-547.6
Компенсации на заетите	-2.1	-1.3	-0.7	-4.1	-1.1	-0.7	-1.9	-3.6	-14.5
Инвестиционен доход	-130.6	-24.9	-31.4	-187.0	-28.1	-18.3	-42.1	-88.5	-533.1
Преки инвестиции	-63.2	-4.5	-18.4	-86.1	-22.8	-7.8	-15.5	-46.1	-195.0
Портфейлни инвестиции	-60.5	-0.3	-0.1	-60.9	-0.1	-0.3	-0.4	-0.8	-175.3
Други инвестиции	-6.9	-20.2	-12.9	-40.0	-5.2	-10.2	-26.2	-41.6	-162.9
Доход, нето	-89.1	-5.7	-11.4	-106.2	-7.3	4.0	-23.6	-26.9	-227.9
Стоки, нефакторни услуги и доход, нето	30.8	132.1	10.2	173.1	-192.6	-227.8	-370.5	-790.9	-1226.8
Текущи трансфери, нето ⁵	85.5	28.4	40.9	154.8	51.4	48.4	68.6	168.4	549.4
Текущи трансфери, кредит	93.2	41.5	58.1	192.8	62.5	56.3	76.4	195.2	655.6
Текущи трансфери, дебит	-7.8	-13.0	-17.2	-38.0	-11.1	-7.9	-7.8	-26.8	-106.2
Б. Капиталова сметка ^{1,6}	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.1
Капиталови трансфери, нето	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.1
Общо за групи А и Б	116.29	160.53	51.04	327.86	-141.17	-179.31	-301.95	-622.43	-677.47
В. Финансова сметка ^{1,6}	-146.32	2.97	121.86	-21.49	176.90	188.53	173.49	538.92	1252.84
Преки инвестиции в чужбина ⁷	-0.9	-1.9	-0.2	-2.9	-1.3	-0.2	-22.6	-24.0	-28.3
Преки инвестиции в България ⁸	-23.4	23.4	24.7	24.6	116.3	42.3	66.2	224.7	478.7

(продължава)

(продължение)

(млн. щ. г.)

	2002								
	VII	VIII	IX	III трим.	X	XI	XII	IV трим.	Общо
Портфейлни инвестиции – активи	16.2	-17.4	7.5	6.3	-34.2	88.7	15.7	70.2	225.1
Акции	-2.0	-5.3	7.2	-0.1	0.0	1.4	0.0	1.4	-16.8
Облигации	18.2	-12.1	0.3	6.3	-34.2	87.3	15.7	68.8	241.9
Портфейлни инвестиции – пасиви	-85.5	14.7	18.0	-52.8	-17.3	29.8	-16.3	-3.8	-302.1
Акции	-4.3	0.6	-1.9	-5.7	-8.0	-0.4	-2.0	-10.5	-22.9
Облигации	-81.2	14.1	19.9	-47.2	-9.3	30.2	-14.3	6.7	-279.1
Други инвестиции – активи ⁹	-99.6	-25.7	10.1	-115.2	107.3	7.5	-73.4	41.5	273.0
Търговски кредити, нето	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-1.4
Заеми	13.4	-12.7	-4.6	-3.9	-11.9	1.3	0.6	-10.0	-17.1
Търговски банки	-0.6	-12.6	-4.6	-17.8	-12.0	1.4	0.5	-10.0	-41.1
Други сектори	14.0	-0.2	0.1	13.9	0.1	-0.2	0.0	-0.1	24.0
Валута и депозити	-121.9	-14.8	9.9	-126.8	113.7	0.6	-73.6	40.6	274.0
Търговски банки	-117.3	-14.3	17.1	-114.5	113.3	1.4	-53.4	61.2	299.0
Други сектори ¹⁰	-4.6	-0.5	-7.2	-12.3	0.4	-0.8	-20.2	-20.6	-24.9
Други активи	8.8	1.8	4.8	15.5	5.6	5.6	-0.3	10.9	17.5
Други инвестиции – пасиви	46.9	9.9	61.8	118.6	6.1	20.4	204.0	230.4	606.4
Търговски кредити, нето ¹¹	4.5	4.5	4.5	13.4	9.3	9.3	9.3	27.8	156.2
Заеми	18.9	-8.0	4.2	15.1	3.1	14.6	80.6	98.3	135.8
Държавно управление	-3.1	-31.7	-17.4	-52.2	2.8	6.8	-0.7	8.9	-136.5
Търговски банки	-0.3	-0.7	10.7	9.7	-1.0	1.3	22.8	23.1	35.1
Други сектори ⁸	22.3	24.4	10.9	57.6	1.4	6.5	58.5	66.4	237.2
Депозити на нерезиденти	12.3	-9.2	31.7	34.8	-4.4	-11.8	68.3	52.1	99.2
Други пасиви	11.3	22.6	21.4	55.3	-1.9	8.3	45.8	52.2	215.2
Общо за групи А, Б и В	-30.0	163.5	172.9	306.4	35.7	9.2	-128.5	-83.5	575.4
Г. Грешки и пропуски	67.8	-66.5	-29.1	-27.8	105.0	101.4	171.7	378.1	139.8
ОБЩ БАЛАНС (общо за групи А, Б, В и Г)	37.8	97.0	143.8	278.6	140.7	110.6	43.3	294.6	715.2
Д. Резерви и друго финансиране	-37.8	-97.0	-143.8	-278.6	-140.7	-110.6	-43.3	-294.6	-715.2
Валутни резерви на БНБ ¹²	-55.7	-100.6	-133.5	-289.9	-127.9	-89.9	-32.9	-250.7	-586.3
Ползвани кредити от МВФ, нето	18.0	3.6	-10.3	11.2	-12.8	-20.7	-10.4	-43.8	-142.3
Извънредно финансиране, нето ¹³	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	13.4

* Аналитично представяне на платежния баланс в съответствие с 5-ото издание на „Ръководство по платежен баланс“ на МВФ.

¹ Данните са предварителни.

² Данни от митнически декларации по дата на оформяне на митническата декларация, получени от Информационно обслужване АД, обработени от БНБ и допълнени с информация от НСИ. Данните са съгласувани с НСИ. За 2002 г. – предварителни данни към 24.III.2003 г.

³ Оценка на БНБ.

⁴ Данни на МВР за броя и структурата на туристите по цел на пътуване и оценка на Министерството на икономиката и БНБ.

⁵ Включително данни от Министерството на финансите, Агенцията за чуждестранна помощ, Българския червен кръст и митниците.

⁶ Отрицателният знак (-) показва изтичане на капитал (нарастване на активи или намаление на пасиви).

⁷ Данните за 2002 г. подлежат на ревизии.

⁸ Данни от фирми с чуждестранно участие, Агенцията за приватизация, НСИ, Централния депозитар, търговските банки и др.

⁹ На базата на получените в БНБ отчети за задълженията по финансови кредити на местни лица към чужбина.

¹⁰ За януари – септември 2002 г. са използвани данни на Банката за международни разплащания (BIS). За октомври – декември 2002 г. данните са на БНБ и подлежат на ревизии.

¹¹ Включени са външните задължения на страната по търговски кредити (получени аванси и задължения към гоставчици).

¹² Не се включват измененията на валутните резерви на БНБ, дължащи се на курсови разлики. Отрицателният знак (-) показва увеличение на валутните резерви, а положителният (+) – намаление.

¹³ Включва заеми, отпуснати в подкрепа на платежния баланс (вкл. от Европейския съюз, Световната банка и др.).

Изменения на валутните резерви на БНБ, дължащи се и на курсови разлики:	14.65	-119.84	-144.64	-249.83	-130.04	-116.00	-217.53	-463.57	-1166.49
---	-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------

РАЗМЕР НА БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ

(млн. щ. г.)

По дебители	XII.1996	XII.1997	XII.1998	XII.1999	XII.2000	XII.2001	XII.2002
БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ (А+Б) ^{1,2}	9601.6	10408.5	10891.9	10913.9	11201.8	10618.7	10946.2
А. Публичен сектор (I+II+III+IV)	9396.8	9573.7	9991.2	9454.4	9310.7	8629.3	8333.4
I. Правителство (1+2)	8796.9	8705.1	8964.4	8369.6	8234.3	8011.7	7977.1
1. Заеми	3665.7	3647.0	3952.2	3392.2	3258.2	3032.4	3091.5
2. Облигации	5131.2	5058.2	5012.1	4977.4	4976.1	4979.3	4885.7
II. Държавногарантиран дълг ³	258.5	384.3	504.9	581.6	632.4	448.1	528.7
Заеми	258.5	384.3	504.9	581.6	632.4	448.1	528.7
III. Българска народна банка	0.0	31.1	120.0	116.9	103.6	65.8	21.1
IV. Други дебители	341.5	453.1	401.8	386.2	340.4	103.6	-193.5
Местни органи на управление (1+2)	0.0	0.0	0.0	27.1	26.2	12.8	1.3
1. Заеми	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.3
2. Облигации	0.0	0.0	0.0	27.1	26.2	12.8	0.0
Търговски банки (1+2)	326.1	264.9	309.6	200.7	107.3	8.8	8.4
1. Други заеми	326.1	264.9	281.4	169.6	100.2	3.0	7.1
2. Депозити на нерезиденти	0.0	0.0	28.2	31.1	7.1	5.8	1.2
Търговски фирми (1+2+3) ⁴	0.0	46.9	44.8	79.7	115.4	93.8	91.9
1. Вътрешнофирмени заеми	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2	0.2	0.9
2. Други заеми	0.0	0.0	0.0	28.1	51.2	47.5	33.3
3. Търговски кредити	0.0	46.9	44.8	51.5	64.0	46.1	57.6
Други ⁵	15.4	141.4	47.5	78.7	91.5	-11.7	-295.1
Б. Частен сектор (I+II)	204.8	834.8	900.8	1459.5	1891.1	1989.4	2612.8
I. Търговски банки (1+2+3+4)	97.2	90.3	88.0	147.7	269.2	306.0	437.6
1. Вътрешнофирмени заеми	5.9	1.4	13.7	45.7	59.4	60.0	42.5
2. Други заеми	8.5	3.6	3.2	3.4	42.5	47.2	87.2
3. Облигации	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
4. Депозити на нерезиденти	82.8	85.3	71.1	98.6	167.3	198.8	308.0
II. Търговски фирми (1+2+3) ⁴	107.6	744.5	812.8	1311.8	1621.9	1683.4	2175.2
1. Вътрешнофирмени заеми	0.0	0.0	120.4	331.9	369.0	529.8	659.4
2. Други заеми	107.6	143.0	119.6	321.8	479.5	487.2	707.9
3. Търговски кредити	0.0	601.4	572.8	658.1	773.5	666.4	807.9

¹ Равностойността в щатски долари е изчислена по курса на съответните чуждестранни валути към края на периода. Предварителни данни за 2002 г.

² Източници: Министерството на финансите, Българската народна банка, търговските банки, местни физически и юридически лица.

³ В съответствие с международната методология по статистика на външния дълг в размера на държавногарантирания дълг БНБ включва заемите с държавни гаранции на небюджетни предприятия.

⁴ Данните обхващат финансовите кредити, регистрирани в БНБ и за които тя е получила информация, и търговските кредити.

⁵ Включват се държавни ценни книжа (деноминирани в левове и валута), притежавани от нерезиденти, и се приспадат брейди облигациите, еврооблигациите и глобалните облигации, притежавани от резиденти.

(продължава)

(продължение)

(млн. щ. г.)

По кредитори	XII.1996	XII.1997	XII.1998	XII.1999	XII.2000	XII.2001	XII.2002
БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ (А + Б) ¹	9601.6	10408.5	10891.9	10913.9	11201.8	10618.7	10946.2
А. Дългосрочен дълг	8570.1	8590.3	9307.8	9646.4	9751.7	9400.0	9388.6
I. Официални кредитори	3188.4	3271.6	4043.9	4044.8	3941.2	3421.4	3424.1
1. Международни финансови институции	1983.8	2241.5	2774.4	2891.3	3011.6	2750.9	2817.1
Международен валутен фонд	584.6	936.3	1114.5	1248.6	1322.0	1109.7	1049.2
Световна банка	455.8	540.4	711.6	896.6	917.8	950.0	1008.3
Европейски съюз	495.5	286.4	421.8	401.8	428.0	343.7	404.7
Други международни финансови институции	448.0	478.5	526.4	344.3	343.8	347.6	354.9
2. Двустранни кредити	1204.5	1030.1	1269.6	1153.5	929.6	670.5	607.0
Парижки клуб и неразсрочен дълг	1034.5	877.9	1044.6	814.8	600.4	382.0	295.2
Други двустранни кредити	170.0	152.2	225.0	338.7	329.2	288.4	311.8
II. Частни кредитори	5381.7	5318.7	5263.9	5601.7	5810.5	5978.6	5964.6
1. Брейди облигации	4984.0	4977.4	4977.4	4977.4	4976.1	4759.0	2488.8
2. Еврооблигации	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	220.3	259.4
3. Глобални облигации	-	-	-	-	-	-	2137.4
4. Други облигации	147.2	80.8	34.7	27.1	26.2	12.8	0.0
5. Други държавни ценни книжа ²	15.4	141.4	47.5	78.7	91.5	-11.7	-295.1
6. На търговски банки	155.9	1.4	13.7	46.3	93.3	99.3	123.1
7. На други сектори	79.3	117.7	190.5	472.1	623.5	898.9	1250.8
финансови кредити	79.3	84.8	158.4	434.9	589.7	841.0	1198.5
търговски кредити	-	32.9	32.2	37.3	33.7	57.9	52.4
Б. Краткосрочен дълг	1031.5	1818.2	1584.1	1267.5	1450.1	1218.7	1557.6
I. Официални кредитори	735.8	767.7	500.0	0.0	0.0	0.0	0.0
II. Частни кредитори	295.7	1050.5	1084.1	1267.5	1450.1	1218.7	1557.6
1. На търговски банки	267.4	353.7	383.9	302.1	283.3	215.6	322.9
2. На други сектори	28.3	696.7	700.3	965.4	1166.8	1003.2	1234.7
финансови кредити	28.3	81.3	114.8	293.1	363.1	348.6	421.6
търговски кредити	-	615.4	585.4	672.3	803.7	654.5	813.2
3. Държавни ценни книжа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

¹ Предварителни данни за 2002 г.² Включват се държавни ценни книжа (деноминирани в левове и валута), притежавани от нерезиденти.

Източници: Министерството на финансите, Българската народна банка, търговските банки, местни физически и юридически лица.

ОБСЛУЖВАНЕ НА БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ ПРЕЗ 2002 г.

(млн. щ. г.)

По гебитори	Първо тримесечие			Второ тримесечие			Трето тримесечие		
	Главница	Лихва	Общо	Главница	Лихва	Общо	Главница	Лихва	Общо
Общо (А+Б) ^{1,2}	265.3	147.7	413.0	248.4	50.9	299.4	291.5	104.9	396.4
А. Публичен сектор (I+II+III+IV)	150.5	141.7	292.2	187.2	40.6	227.8	209.9	95.9	305.7
I. Правителство (1+2)	118.2	135.0	253.2	136.8	29.0	165.8	179.5	89.1	268.6
1. Заеми	102.1	24.1	126.2	136.8	29.0	165.8	111.4	29.1	140.5
2. Облигации	16.1	110.9	127.0	0.0	0.0	0.0	68.1	60.0	128.1
II. Държавногарантиран дълг ³	11.8	5.4	17.3	8.9	8.2	17.1	12.7	5.3	17.9
Заеми	11.8	5.4	17.3	8.9	8.2	17.1	12.7	5.3	17.9
III. Българска народна банка	13.3	0.5	13.8	13.6	0.3	13.9	10.3	0.3	10.5
IV. Други гебитори	7.2	0.8	8.0	27.9	3.0	31.0	7.5	1.2	8.7
Местни органи на управление	0.4	0.0	0.4	21.2	2.1	23.2	0.0	0.0	0.0
Облигации	0.4	0.0	0.4	21.2	2.1	23.2	0.0	0.0	0.0
Търговски банки (1+2)	2.8	0.1	2.9	1.0	0.0	1.0	2.6	0.1	2.8
1. Други заеми	0.3	0.1	0.3	0.0	0.0	0.0	1.4	0.1	1.5
2. Депозити на нерезиденти	2.6	0.0	2.6	1.0	0.0	1.0	1.3	0.0	1.3
Търговски фирми (1+2) ⁴	1.6	0.1	1.7	5.8	1.0	6.8	4.9	0.1	5.0
1. Вътрешнофирмени заеми	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2. Други заеми	1.6	0.1	1.7	5.8	1.0	6.8	4.9	0.1	5.0
Други ⁵	2.4	0.6	3.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.0	1.0
Б. Частен сектор (I+II)	114.7	6.1	120.8	61.2	10.4	71.6	81.6	9.1	90.7
I. Търговски банки (1+2+3)	58.3	1.3	59.6	28.0	1.9	29.9	16.2	1.4	17.6
1. Вътрешнофирмени заеми	2.8	0.9	3.7	11.9	0.6	12.5	7.9	0.9	8.9
2. Други заеми	0.8	0.3	1.1	7.5	1.3	8.8	0.7	0.4	1.1
3. Депозити на нерезиденти	54.8	0.0	54.8	3.6	0.0	3.6	7.6	0.0	7.6
II. Търговски фирми (1+2) ⁴	56.4	4.8	61.2	33.3	8.5	41.7	65.4	7.7	73.1
1. Вътрешнофирмени заеми	47.5	1.3	48.8	16.8	3.0	19.8	42.3	3.5	45.8
2. Други заеми	9.0	3.5	12.4	16.5	5.5	22.0	23.1	4.2	27.3

По гебитори	Четвърто тримесечие			2002		
	Главница	Лихва	Общо	Главница	Лихва	Общо
Общо (А+Б) ^{1,2}	151.8	45.7	197.5	957.0	349.3	1306.3
А. Публичен сектор (I+II+III+IV)	66.5	31.6	98.1	614.2	309.7	923.9
I. Правителство (1+2)	40.4	26.2	66.6	474.9	279.3	754.2
1. Заеми	40.4	26.2	66.6	390.7	108.4	499.1
2. Облигации	0.0	0.0	0.0	84.2	170.9	255.1
II. Държавногарантиран дълг ³	9.4	4.2	13.6	42.8	23.1	65.9
Заеми	9.4	4.2	13.6	42.8	23.1	65.9
III. Българска народна банка	10.3	0.2	10.6	47.4	1.3	48.8
IV. Други гебитори	6.3	1.0	7.3	49.0	6.0	55.0
Местни органи на управление	0.0	0.0	0.0	21.5	2.1	23.6
Облигации	0.0	0.0	0.0	21.5	2.1	23.6
Търговски банки (1+2)	0.7	0.1	0.8	7.2	0.4	7.5
1. Други заеми	0.9	0.1	1.0	2.5	0.4	2.9
2. Депозити на нерезиденти	-0.2	0.0	-0.2	4.7	0.0	4.7
Търговски фирми (1+2) ⁴	5.6	0.8	6.4	17.9	2.0	19.8
1. Вътрешнофирмени заеми	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2. Други заеми	5.6	0.8	6.4	17.8	2.0	19.8
Други ⁵	0.0	0.0	0.0	2.4	1.6	4.0
Б. Частен сектор (I+II)	85.3	14.1	99.4	342.9	39.6	382.4
I. Търговски банки (1+2+3)	30.9	1.8	32.7	133.5	6.3	139.7
1. Вътрешнофирмени заеми	5.6	0.6	6.3	28.3	3.1	31.3
2. Други заеми	5.7	1.2	6.9	14.6	3.2	17.9
3. Депозити на нерезиденти	19.6	0.0	19.6	85.6	0.0	85.6
II. Търговски фирми (1+2) ⁴	54.4	12.3	66.7	209.4	33.3	242.7
1. Вътрешнофирмени заеми	22.8	4.1	26.9	129.3	11.9	141.3
2. Други заеми	31.6	8.2	39.7	80.1	21.3	101.4

¹ Фактически плащания. Предварителни данни. Равностойността в щатски долари е изчислена по средномесечните курсове на съответните чуждестранни валути.

² Източници: Министерството на финансите, Българската народна банка, търговските банки, местни физически и юридически лица.

³ В съответствие с международната методология по статистика на външния дълг към държавногарантирания дълг БНБ отчита заемите с държавни гаранции на небюджетни предприятия.

⁴ Включва плащания на главници и лихви по финансовите кредити (без револвиращите), регистрирани в БНБ и за които тя е получила информация.

⁵ Плащания на главници и лихви по ЗУНК и ДЦК (деноминирани в левове и валута), закупени от нерезиденти.

(продължава)

(продължение)

(млн. щ. г.)

По кредитори	Първо тримесечие			Второ тримесечие			Трето тримесечие		
	Главница	Лихва	Общо	Главница	Лихва	Общо	Главница	Лихва	Общо
БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ (А + Б)	265.3	147.7	413.0	248.4	50.9	299.4	291.5	104.9	396.4
А. Дългосрочен дълг	165.9	147.3	313.2	240.0	47.7	287.7	246.6	101.9	348.5
I. Официални кредитори	128.3	30.6	158.9	163.7	34.2	197.9	138.0	36.0	174.0
1. Международни финансови институции	98.6	28.1	126.7	99.7	25.2	124.9	92.8	27.1	119.9
Международен валутен фонд	68.1	7.8	75.8	81.5	7.0	88.5	57.7	7.3	65.0
Световна банка	15.1	8.1	23.2	5.7	12.1	17.8	15.8	7.2	23.0
Европейски съюз	0.0	4.0	4.0	0.0	2.5	2.5	0.0	3.7	3.7
Други	15.5	8.3	23.7	12.5	3.6	16.1	19.3	8.9	28.2
2. Двустранни кредити	29.7	2.5	32.2	64.0	9.0	73.0	45.2	8.9	54.1
Парижки клуб и неразсрочен дълг	26.2	1.6	27.8	64.0	7.4	71.4	41.2	6.8	48.0
Други двустранни кредити	3.5	0.9	4.5	0.0	1.6	1.6	4.0	2.1	6.1
II. Частни кредитори	37.6	116.6	154.2	76.3	13.5	89.8	108.6	65.9	174.5
Брейди облигации	16.1	110.9	127.0	0.0	0.0	0.0	68.1	48.9	116.9
Други облигации	2.8	0.6	3.4	21.2	2.1	23.2	0.0	12.1	12.1
Търговски банки	3.3	1.3	4.6	23.0	1.5	24.5	8.9	1.5	10.4
Други частни кредитори	15.4	3.8	19.2	32.1	10.0	42.1	31.6	3.4	35.0
Б. Краткосрочен дълг	99.4	0.4	99.9	8.5	3.2	11.7	44.9	3.1	48.0

По кредитори	Четвърто тримесечие			2002		
	Главница	Лихва	Общо	Главница	Лихва	Общо
БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ (А + Б)	151.8	45.7	197.5	957.0	349.3	1306.3
А. Дългосрочен дълг	115.4	42.7	158.1	767.8	339.6	1107.4
I. Официални кредитори	71.8	32.2	104.0	501.7	133.1	634.8
1. Международни финансови институции	71.8	29.0	100.7	362.8	109.5	472.3
Международен валутен фонд	43.8	7.9	51.7	251.1	30.0	281.1
Световна банка	7.5	13.3	20.8	44.1	40.7	84.7
Европейски съюз	0.0	2.9	2.9	0.0	13.2	13.2
Други	20.4	4.9	25.3	67.7	25.6	93.3
2. Двустранни кредити	0.0	3.3	3.3	138.9	23.6	162.6
Парижки клуб и неразсрочен дълг	0.0	0.2	0.2	131.4	16.0	147.4
Други двустранни кредити	0.0	3.0	3.0	7.5	7.7	15.2
II. Частни кредитори	43.6	10.4	54.1	266.1	206.5	472.6
Брейди облигации	0.0	0.0	0.0	84.2	159.8	243.9
Други облигации	0.0	0.0	0.0	23.9	14.8	38.7
Търговски банки	7.3	1.4	8.7	42.5	5.7	48.1
Други частни кредитори	36.4	9.0	45.4	115.5	26.2	141.7
Б. Краткосрочен дълг	36.4	3.0	39.4	189.2	9.7	198.9

Източник: БНБ.

ПЛАЩАНИЯ ПО БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ

(млн. щ. г.)

	I тримесечие	II тримесечие	III тримесечие	IV тримесечие	2002, общо
Главница	265.3	248.4	291.5	151.8	957.0
Лихва	147.7	50.9	104.9	45.7	349.3
Общо	413.0	299.4	396.4	197.5	1306.3

Източник: БНБ.

ДЪЛГОВИ ИНДИКАТОРИ

(%)

	XII.1996	XII.1997	XII.1998	XII.1999	XII.2000	XII.2001	XII.2002
Брутен външен дълг/брутен вътрешен продукт	97.0	100.4	85.5	84.2	88.9	78.3	70.6
Брутен външен дълг/износ на стоки и нефакторни услуги	145.3	148.5	182.1	188.3	160.0	140.9	132.2
Краткосрочен дълг/брутен външен дълг	10.7	17.5	14.5	11.6	12.9	11.5	14.2
Краткосрочен външен дълг/брутен вътрешен продукт	10.4	17.5	12.4	9.8	11.5	9.0	10.0
Краткосрочен дълг/валутен резерв на БНБ	130.1	73.5	51.9	39.3	41.9	34.0	32.8
Обслужване на брутният външен дълг/БВП	10.9	8.7	9.4	8.1	9.3	11.2	8.4
Обслужване на брутният външен дълг/износ на стоки и нефакторни услуги	16.3	12.8	20.0	18.0	16.7	20.1	15.8

Източник: БНБ.

ПОЛУЧЕНИ НОВИ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ

(млн. щ. г.)

По дебители	I тримесечие	II тримесечие	III тримесечие	IV тримесечие	2002, общо
Общо (А+Б) ^{1,2}	260.1	214.5	293.1	274.1	1041.7
А. Публичен сектор (I+II+III+IV)	78.2	44.8	127.6	32.5	283.1
I. Правителство (1+2)	51.0	25.3	80.1	15.2	171.5
1. Заеми	51.0	25.3	80.1	15.2	171.5
2. Облигации	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
II. Държавногарантиран дълг ³	23.5	10.0	42.9	10.9	87.3
Заеми	23.5	10.0	42.9	10.9	87.3
III. Българска народна банка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
IV. Други дебители	3.6	9.6	4.6	6.5	24.3
Местни органи на управление (1+2)	0.0	7.4	0.6	0.7	8.6
1. Заеми	0.0	0.0	0.6	0.7	1.3
2. Облигации	0.0	7.4	0.0	0.0	7.4
Търговски банки (1+2)	3.5	2.2	2.6	4.2	12.4
1. Заеми	1.8	0.8	2.0	1.3	5.9
2. Депозити на нерезиденти	1.6	1.3	0.6	2.9	6.5
Търговски фирми (1+2) ⁴	0.2	0.0	1.4	1.6	3.2
1. Вътрешнофирмени заеми	0.2	0.0	0.2	0.4	0.7
2. Други заеми	0.0	0.0	1.2	1.3	2.5
Други	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Б. Частен сектор (I+II)	181.9	169.7	165.5	241.5	758.6
I. Търговски банки (1+2+3+4)	24.1	58.6	55.6	102.3	240.5
1. Вътрешнофирмени заеми	0.9	2.8	1.0	2.4	7.1
2. Други заеми	1.3	1.8	7.6	36.2	46.9
3. Облигации	4.8	0.0	0.0	0.0	4.8
4. Депозити на нерезиденти	17.1	54.0	47.0	63.6	181.8
II. Търговски фирми (1+2) ⁴	157.9	111.0	109.9	139.3	518.1
1. Вътрешнофирмени заеми	90.0	41.9	56.9	62.0	250.8
2. Други заеми	67.9	69.1	53.0	77.3	267.2

¹ Предварителни данни. Равностойността в щатски долари е изчислена по средномесечните курсове на съответните чуждестранни валути.

² Източници: Министерството на финансите, Българската народна банка, търговските банки, местни физически и юридически лица.

³ В съответствие с международната методология по статистика на външния дълг към държавногарантирания дълг БНБ отчита заемите с държавни гаранции на небюджетни предприятия.

⁴ Включва суми по финансовите кредити (без револвиращите), регистрирани в БНБ и за които тя е получила информация.

По кредитори	I тримесечие	II тримесечие	III тримесечие	IV тримесечие	2002, общо
БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ (А + Б)	260.1	214.5	293.1	274.1	1041.7
А. Дългосрочен дълг	190.0	137.9	213.0	148.3	689.2
I. Официални кредитори	86.5	57.6	93.9	95.6	333.6
1. Международни финансови институции	86.5	57.6	93.9	95.6	333.6
Международен валутен фонд	39.8	0.0	68.9	0.0	108.8
Световна банка	6.3	19.4	5.7	8.1	39.5
Други межд. финансови институции	40.4	38.2	19.3	87.5	185.4
2. Двустранни кредити	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
II. Частни кредитори	103.5	80.3	119.1	52.7	355.6
Брейди облигации	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Еврооблигации	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Глобални облигации	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Други облигации	0.0	7.4	0.0	0.0	7.4
На търговски банки	7.9	4.6	8.5	34.6	55.6
На други сектори	95.6	68.4	110.5	18.0	292.6
Б. Краткосрочен дълг	70.1	76.6	80.0	125.8	352.5

Източник: БНБ.

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ ЗА 2002 г.*

(хил. лв.)

	Консолидирана фискална програма	Републикански бюджет	Централен републикански бюджет	Министерства и ведомства			Сметна палата
				Общо	Министерства и ведомства	Специални ведомства	
I. ПРИХОДИ И ПОМОЩИ	12 523 258.2	7 291 020.4	5 731 787.7	1 559 229.2	1 355 743.5	203 485.7	3.5
Общи приходи	12 222 092.6	7 276 159.4	5 731 768.2	1 544 387.7	1 343 779.2	200 608.5	3.5
Текущи приходи	12 222 092.6	7 276 159.4	5 731 768.2	1 544 387.7	1 343 779.2	200 608.5	3.5
Данъчни приходи	9 596 748.0	5 436 554.2	4 951 313.0	485 241.2	485 241.2		
Данъци върху печалбата	951 202.7	556 229.7	549 829.5	6 400.2	6 400.2		
Данък върху печалбата	519 975.3	510 364.8	505 318.1	5 046.6	5 046.6		
Данък за общините	385 197.3	1 134.8	0.0	1 134.8	1 134.8		
Данък върху дивидентите и доходите	46 030.1	44 730.1	44 511.3	218.8	218.8		
Данък върху доходите на физически лица	1 052 365.6	531 989.6	530 844.6	1 145.0	1 145.0		
Данък върху застрахователните и презастрахователните премии	24 592.0	24 458.5	24 458.5				
Данък върху добавената стойност	2 687 957.7	2 687 957.7	2 665 998.0	21 959.8	21 959.8		
Акцизи и пътна такса	1 313 836.2	1 312 309.2	859 688.0	452 621.2	452 621.2		
Мита и митнически такси	188 389.6	188 389.6	188 213.0	176.6	176.6		
Приходи на обществено осигуряване	3 075 658.1	0.2		0.2	0.2		
Други данъци	302 746.1	135 219.6	132 281.5	2 938.1	2 938.1		
Неданъчни приходи	2 625 344.7	1 839 605.2	780 455.3	1 059 146.5	858 538.0	200 608.5	3.5
Приходи и доходи от собственост	1 346 210.4	1 078 426.3	617 712.0	460 713.2	359 687.5	101 025.6	1.2
Държавни, общински и съдебни такси	786 921.1	512 530.2	14 257.9	498 272.3	403 068.0	95 204.3	
Приходи от чуждестранни осигурителни институти за пенсии по международни програми	4 269.7						
Други неданъчни приходи	41 338.1	18 388.4	-3 684.4	22 070.5	21 369.9	700.7	2.3
Приходи от продажби на държавно и общинско имущество	103 611.8	52 625.7	13.8	52 612.0	50 134.0	2 478.0	
Приходи от концесии	15 812.5	13 901.2	11 787.9	2 113.3	2 113.3		
Приходи от лицензии	15.9	15.9		15.9	15.9		
Помощи	301 165.6	14 860.9	19.5	14 841.5	11 964.3	2 877.2	
ОБЩО РАЗХОДИ (РАЗХОДИ + ТРАНСФЕРИ)	12 732 731.1	7 286 157.0	5 778 115.2	1 508 040.3	1 304 593.4	203 446.9	1.5
II. РАЗХОДИ	12 732 731.1	5 191 969.2	1 068 847.7	4 116 319.4	2 491 174.4	1 625 145.0	6 802.2
Текущи разходи	11 508 018.6	4 466 853.8	955 860.1	3 504 497.6	2 059 065.5	1 445 432.1	6 496.1
Залати и възнаграждения за персонала, нает по трудови и служебни правоотношения	1 337 759.3	505 102.0		501 143.0	487 682.8	13 460.2	3 958.9
Залати на персонала, зает по трудови правоотношения и други възнаграждения	1 202 933.0	402 256.4		398 518.0	385 137.9	13 380.1	3 738.4
Възнаграждения на персонала, зает по служебни правоотношения	134 826.3	102 845.5		102 625.0	102 544.8	80.1	220.6
Други възнаграждения и плащания за персонал	129 990.7	44 762.5		44 653.7	44 149.9	503.7	108.8
Осигурителни вноски от работодатели	478 471.0	181 515.7		180 381.2	175 718.6	4 662.6	1 134.5
Вноски за ДОО	402 296.6	151 458.0		150 493.9	146 616.0	3 877.9	964.1
Вноски за фонд ПКБ							
Вноски за здравно осигуряване от работодатели	65 728.9	25 260.2		25 100.3	24 444.6	655.7	159.9
Вноски за допълнително задължително осигуряване	10 393.6	4 784.4		4 774.0	4 645.0	129.1	10.4
Вноски за допълнително доброволно осигуряване	52.0	13.1		13.1	13.1		
Стипендии	40 958.3	10 278.9		10 278.9	10 278.9		
Издръжка	1 970 812.6	933 366.0	110 499.8	821 577.0	798 943.2	22 633.9	1 289.2
Отбрана и сигурност	1 321 742.6	1 298 856.6		1 298 856.6	2 075.3	1 296 781.3	
Субсидии – общо	772 203.8	551 950.4	168 592.7	383 357.8	383 357.8		
Субсидии за нефинансови предприятия	278 253.8	237 137.1	165 699.5	71 437.7	71 437.7		
Субсидии за осъществяване на здравна дейност и медицинска помощ	469 179.1	310 255.3		310 255.3	310 255.3		
Субсидии за юридически лица с нестопанска цел	24 700.1	4 558.0	2 893.2	1 664.8	1 664.8		
Субсидии за финансови институции							

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	Консоли- дирана фискална програма	Републи- кански бюджет	Централен републи- кански бюджет	Министерства и ведомства			Сметна палата
				Общо	Министер- ства и ведомства	Специални ведомства	
Предоставени помощи за чужбина	70.8						
Разходи за членски внос и участия в нетърговски организации и дейности	42 557.4	11 380.8		11 376.0	11 375.4	0.6	4.8
Лихви – общо	712 833.7	700 679.4	676 767.6	23 911.8	23 911.8		
Лихви по външни заеми	543 858.4	532 732.8	508 836.0	23 896.9	23 896.9		
- Лондонски клуб	352 559.7	352 559.7	352 559.7				
- Световна банка	76 052.7	74 558.9	71 311.8	3 247.1	3 247.1		
- Г-24	3 418.9	3 418.9	3 418.9				
- Европейски съюз	27 743.4	27 743.4	27 182.9	560.4	560.4		
- Парижки клуб	33 544.8	33 544.8	33 544.8				
- Европейска инвестиционна банка	17 707.5	17 707.5	448.8	17 258.7	17 258.7		
- Европейска банка за възстановяване и развитие	2 773.2	2 773.2		2 773.2	2 773.2		
- други разходи за лихви по външни заеми	27 122.1	27 050.1	26 992.7	57.4	57.4		
- по облигации, емитирани и търгувани на международните капиталови пазари	-7 284.4	-7 284.4	-7 284.4				
- лихви по активирани гържавногарантирани заеми	660.8	660.8	660.8				
- други разходи за лихви към чуждестранни лица	9 559.7						
Лихви по вътрешни заеми	168 975.3	167 946.6	167 931.7	14.9	14.9		
- по облигационни заеми (дългосрочни и средносрочни ценни книжа)	79 511.4	79 485.2	79 485.2				
- по съкровищни бонове (краткосрочни ценни книжа)							
- по дълг към БНБ	59 792.4	59 792.4	59 792.4				
- по заеми от други банки	1 059.0	66.2	61.0	5.2	5.2		
- по ДЦК, емитирани за структурната реформа	27 419.4	27 419.4	27 419.4				
- по гаранционни гържавни ценни книжа	1 173.7	1 173.7	1 173.7				
- по други заеми от страната	5.8	3.1	0.0	3.1	3.1		
- други разходи за лихви към местни лица	13.5	6.6		6.6	6.6		
Социални и здравноосигурителни плащания	4 700 689.3	228 961.5		228 961.5	121 571.7	107 389.7	
Пенсии	2 944 169.1						
Обезщетения и помощи за домакинствата	1 756 520.2	228 961.5		228 961.5	121 571.7	107 389.7	
Капиталови разходи	1 119 387.0	619 790.0	70 618.2	548 865.7	369 152.8	179 712.9	306.1
Прираст на гържавния резерв и изкупуване на земеделска продукция	59 079.6	59 079.6		59 079.6	59 079.6		
Резерв за непредвидени и неотложни разходи	46 245.8	46 245.8	42 369.3	3 876.5	3 876.5		
III. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ, ВНОСКИ) ОТ/ЗА РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ ФОНДОВЕ/СМЕТКИ (НЕТО)		-171 864.8	-71 862.0	-100 002.7	-94 726.5	-5 276.3	
IV. ВРЕМЕННИ БЕЗЛИХВЕНИ ЗАЕМИ ОТ/ЗА РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ ФОНДОВЕ И СМЕТКИ (НЕТО)		-2 960.2	-4 140.9	1 180.7	1 180.7		
V. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ, ВНОСКИ) ОТ/ЗА ЦРБ ЗА ДРУГИ БЮДЖЕТИ (НЕТО)		-1 919 362.8	-4 633 264.6	2 707 101.2	1 280 126.7	1 426 974.5	6 800.6
VI. ДЕФИЦИТ (-)/ИЗЛИШЪК (+)	-209 472.9	4 863.4	-46 327.5	51 188.9	51 150.0	38.8	1.9
VII. ФИНАНСИРАНЕ	209 472.9	-4 863.4	46 327.5	-51 188.9	-51 150.0	-38.8	-2.0
Външно финансиране – нето	481 035.5	468 359.8	432 780.3	35 579.5	35 579.5		
Вътрешно финансиране – нето	-557 686.6	-683 494.3	-596 724.0	-86 768.4	-86 729.5	-38.8	-2.0
Приватизация	286 124.0	210 271.1	210 271.1				

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	Социално осигуряване				Съдебна власт	Общини
	Общо	ДОО	НЗОК	Учителски пенсионен фонд		
I. ПРИХОДИ И ПОМОЩИ	3 242 680.0	2 568 604.9	653 572.7	20 502.5	44 538.6	1 446 592.8
Общи приходи	3 242 680.0	2 568 604.9	653 572.7	20 502.5	44 538.6	1 445 791.6
Текущи приходи	3 242 680.0	2 568 604.9	653 572.7	20 502.5	44 538.6	1 445 791.6
Данъчни приходи	3 075 657.8	2 442 751.7	615 771.5	17 134.7		1 082 883.8
Данъци върху печалбата						394 973.0
Данък върху печалбата						9 610.5
Данък за общините						384 062.5
Данък върху дивидентите и доходите						1 300.0
Данък върху доходите на физически лица						520 376.0
Данък върху застрахователните и презастрахователните премии						6.3
Данък върху добавената стойност						
Акцизи и пътна такса						28.5
Мита и митнически такси						
Приходи на обществено осигуряване	3 075 657.8	2 442 751.7	615 771.5	17 134.7		
Други данъци						167 500.0
Неданъчни приходи	167 022.2	125 853.2	37 801.2	3 367.8	44 538.6	362 907.8
Приходи и доходи от собственост	24 824.6	1 684.7	19 798.7	3 341.2	178.6	67 898.3
Държавни, общински и съдебни такси					44 051.4	215 047.7
Приходи от чуждестранни осигурителни институти за пенсии по международни програми	4 269.7	4 269.7				
Други неданъчни приходи	6 124.7	5 837.5	282.6	4.7	259.1	5 795.7
Приходи от продажби на държавно и общинско имущество	295.2	295.2			49.4	40 552.2
Приходи от концесии						1 898.9
Приходи от лицензии						
Помощи						801.2
ОБЩО РАЗХОДИ (РАЗХОДИ + ТРАНСФЕРИ)	3 155 184.6	2 568 609.1	585 084.6	1 490.9	43 759.2	1 424 690.8
II. РАЗХОДИ	4 176 760.2	3 590 106.7	585 084.6	1 568.9	143 459.7	2 291 372.8
Текущи разходи	4 172 534.5	3 586 617.4	584 348.2	1 568.9	124 606.5	2 095 356.2
Заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови и служебни правоотношения	24 557.3	16 008.5	8 548.8		67 738.7	572 010.4
Заплати на персонала, зает по трудови правоотношения и други възнаграждения	24 537.1	15 988.3	8 548.8		65 822.4	542 005.4
Възнаграждения на персонала, зает по служебни правоотношения	20.2	20.2			1 916.3	30 005.0
Други възнаграждения и плащания за персонал	1 149.4	688.1	461.3		10 887.6	36 523.2
Осигурителни вноски от работодатели	8 428.2	5 577.4	2 850.8		19 615.2	211 147.7
Вноски за ДОО	6 997.2	4 631.5	2 365.7		16 270.5	178 584.0
Вноски за фонд ПКБ						
Вноски за здравно осигуряване от работодатели	1 228.2	822.7	405.6		2 825.4	28 502.9
Вноски за допълнително задължително осигуряване	202.7	123.2	79.6		514.8	4 060.9
Вноски за допълнително доброволно осигуряване					4.4	
Стипендии						8 802.8
Издръжка	21 432.3	13 736.0	7 692.1	4.1	26 364.7	702 989.7
Отбрана и сигурност						21 727.6
Субсидии – общо						184 511.9
Субсидии за нефинансови предприятия						8 919.2
Субсидии за осъществяване на здравна дейност и медицинска помощ						158 832.9
Субсидии за юридически лица с нестопанска цел						16 759.8
Субсидии за финансови институции						

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	Социално осигуряване				Съдебна власт	Общини
	Общо	ДОО	НЗОК	Учителски пенсионен фонд		
Предоставени помощи за чужбина						
Разходи за членски внос и участия в нетърговски организации и дейности	56.9	56.9				545.6
Лихви – общо	1 494.9	1 494.9				10 501.0
Лихви по външни заеми	1 493.9	1 493.9				9 559.7
- Лондонски клуб						
- Световна банка	1 493.9	1 493.9				
- Г-24						
- Европейски съюз						
- Парижки клуб						
- Европейска инвестиционна банка						
- Европейска банка за възстановяване и развитие						
- други разходи за лихви по външни заеми						
- по облигации, емитирани и търгувани на международните капиталови пазари						
- лихви по активирани държавногарантирани заеми						
- други разходи за лихви към чуждестранни лица						9 559.7
Лихви по вътрешни заеми	1.1	1.1				941.3
- по облигационни заеми (дългосрочни и средносрочни ценни книжа)						26.2
- по съкровищни бонове (краткосрочни ценни книжа)						
- по дълг към БНБ						
- по заеми от други банки						915.1
- по ДЦК, емитирани за структурната реформа						
- по гаранционни държавни ценни книжа						
- по други заеми от страната						
- други разходи за лихви към местни лица	1.1	1.1				
Социални и здравноосигурителни плащания	4 115 415.4	3 549 055.5	564 795.2	1 564.8	0.3	346 596.3
Пенсии	2 944 169.1	2 942 682.3		1 486.8		
Обезщетения и помощи за домакинствата	1 171 246.4	606 373.2	564 795.2	78.0	0.3	346 596.3
Капиталови разходи	4 225.7	3 489.3	736.4	0.0	18 853.3	196 016.5
Прираст на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция						
Резерв за непредвидени и неотложни разходи						
III. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ, ВНОСКИ) ОТ/ЗА РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ ФОНДОВЕ/СМЕТКИ (НЕТО)	-5 155.3	-5 233.3		78.0	-1 827.7	148 685.0
IV. ВРЕМЕННИ БЕЗЛИХВЕНИ ЗАЕМИ ОТ/ЗА РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ ФОНДОВЕ И СМЕТКИ (НЕТО)						-395.7
V. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ, ВНОСКИ) ОТ/ЗА ЦРБ ЗА ДРУГИ БЮДЖЕТИ (НЕТО)	1 026 730.8	1 026 730.8			101 528.3	718 392.6
VI. ДЕФИЦИТ (-)/ИЗЛИШЪК (+)	87 495.4	-4.3	68 488.1	19 011.6	779.4	21 902.0
VII. ФИНАНСИРАНЕ	-87 495.4	4.3	-68 488.1	-19 011.6	-779.4	-21 902.0
Външно финансиране – нето	-959.8	-959.8				-25 366.9
Вътрешно финансиране – нето	-86 535.6	964.0	-68 488.1	-19 011.6	-779.4	3 455.4
Приватизация						9.5

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	Държавни висши училища	БАН	БНР	БНТ	Извънбю- джетни фондове и сметки	ИБФС на общините
I. ПРИХОДИ И ПОМОЩИ	131 626.1	19 669.0	1 450.8	16 753.6	285 985.5	42 941.3
Общи приходи	121 006.2	19 572.3	1 445.3	16 753.6	20 863.4	33 282.2
Текущи приходи	121 006.2	19 572.3	1 445.3	16 753.6	20 863.4	33 282.2
Данъчни приходи					1 625.7	26.4
Данъци върху печалбата						
Данък върху печалбата						
Данък за общините						
Данък върху дивидентите и доходите						
Данък върху доходите на физически лица						
Данък върху застрахователните						
и презастрахователните премии					127.2	
Данък върху добавената стойност						
Акцизи и пътна такса					1 498.5	
Мита и митнически такси						
Приходи на обществено осигуряване						
Други данъци						26.4
Неданъчни приходи	121 006.2	19 572.3	1 445.3	16 753.6	19 237.7	33 255.8
Приходи и доходи от собственост	120 103.8	19 279.4	1 499.4	15 915.3	14 756.3	3 328.4
Държавни, общински и съдебни такси	35.8				414.4	14 841.5
Приходи от чуждестранни осигурителни						
институти за пенсии по международни						
програми						
Други неданъчни приходи	693.3	119.6	-56.3	811.3	3 841.9	5 360.3
Приходи от продажби на държавно и						
общинско имущество	158.5	171.9	2.3	27.1	210.3	9 519.2
Приходи от концесии						12.4
Приходи от лицензии						
Помощи	10 620.0	96.7	5.5		265 122.1	9 659.1
ОБЩО РАЗХОДИ (РАЗХОДИ + ТРАНСФЕРИ)	118 265.0	13 961.2	1.7	14 565.5	579 978.9	96 167.2
II. РАЗХОДИ	320 642.3	66 830.7	31 890.1	55 391.5	354 011.2	100 403.5
Текущи разходи	302 621.1	64 349.7	30 638.3	52 879.0	160 394.5	37 785.1
Заплати и възнаграждения за персонала,						
нает по трудови и служебни правоотношения	115 598.3	30 385.2	8 059.3	10 916.6	2 125.0	1 266.7
Заплати на персонала, зает по трудови						
правоотношения и други възнаграждения	115 598.3	30 385.2	8 040.9	10 900.0	2 125.0	1 262.3
Възнаграждения на персонала, зает						
по служебни правоотношения			18.3	16.6		4.4
Други възнаграждения и плащания за персонал	22 012.4	4 498.9	1 192.9	3 356.2	3 748.8	1 858.6
Осигурителни вноски от работодатели	39 348.4	10 429.1	2 678.6	3 767.8	951.5	588.8
Вноски за ДОО	33 505.2	8 714.0	2 248.3	3 206.4	802.3	510.6
Вноски за фонд ПКБ						
Вноски за здравно осигуряване от						
работодатели	5 401.5	1 455.9	366.8	499.3	119.0	69.6
Вноски за допълнително задължително						
осигуряване	407.3	259.1	63.5	62.1	30.2	8.6
Вноски за допълнително доброволно						
осигуряване	34.5					
Стипендии	20 375.0	1 331.4			26.7	143.4
Издръжка	95 721.1	17 626.4	18 635.0	34 701.6	86 671.3	33 304.6
Отбрана и сигурност					1 143.6	14.8
Субсидии – общо					35 610.6	130.9
Субсидии за нефинансови предприятия					32 176.7	20.8
Субсидии за осъществяване на здравна						
дейност и медицинска помощ						90.9
Субсидии за юридически лица с						
нестопанска цел					3 363.1	19.3
Субсидии за финансови институции						

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	Държавни висши училища	БАН	БНР	БНТ	Извънбю- джетни фондове и сметки	ИБФС на общините
Предоставени помощи за чужбина					70.8	
Разходи за членски внос и участия в нетърговски организации и дейности	65.1	62.0	70.7	136.8	30 019.6	220.0
Лихви – общо	1.3				76.5	80.5
Лихви по външни заеми					72.0	
- Лондонски клуб						
- Световна банка						
- Г-24						
- Европейски съюз						
- Парижки клуб						
- Европейска инвестиционна банка						
- Европейска банка за възстановяване и развитие						
- други разходи за лихви по външни заеми					72.0	
- по облигации, емитирани и търгувани на международните капиталови пазари						
- лихви по активирани държавногарантирани заеми						
- други разходи за лихви към чуждестранни лица						
Лихви по вътрешни заеми	1.3				4.5	80.5
- по облигационни заеми (дългосрочни и средносрочни ценни книжа)						
- по съкровищни бонове (краткосрочни ценни книжа)						
- по дълг към БНБ						
- по заеми от други банки						77.7
- по ДЦК, емитирани за структурната реформа						
- по гаранционни държавни ценни книжа						
- по други заеми от страната						2.7
- други разходи за лихви към местни лица	1.3				4.5	
Социални и здравноосигурителни плащания	9 499.7	16.6	1.9		20.9	176.7
Пенсии						
Обезщетения и помощи за домакинствата	9 499.7	16.6	1.9		20.9	176.7
Капиталови разходи	18 021.1	2 481.0	1 251.8	2 512.6	193 616.7	62 618.3
Прираст на държавния резерв и изкупуване на земеделска продукция						
Резерв за непредвидени и неотложни разходи						
III. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ, ВНОСКИ) ОТ/ЗА РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ ФОНДОВЕ/СМЕТКИ (НЕТО)	202 380.6	52 869.5			-226 051.8	964.5
IV. ВРЕМЕННИ БЕЗЛИХВЕНИ ЗАЕМИ ОТ/ЗА РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ ФОНДОВЕ И СМЕТКИ (НЕТО)					84.1	3 271.8
V. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ, ВНОСКИ) ОТ/ЗА ЦРБ ЗА ДРУГИ БЮДЖЕТИ (НЕТО)	-3.3		31 888.4	40 826.0		
VI. ДЕФИЦИТ (-)/ИЗЛИШЪК (+)	13 361.2	5 707.8	1 449.1	2 188.1	-293 993.4	-53 225.9
VII. ФИНАНСИРАНЕ	-13 361.2	-5 707.8	-1 449.1	-2 188.1	293 993.4	53 225.9
Външно финансиране – нето					39 002.4	
Вътрешно финансиране – нето	-13 361.2	-5 707.8	-1 449.1	-2 188.1	232 461.4	-87.8
Приватизация					22 529.7	53 313.7

* Данните са предварителни.

Източник: МФ.

ВЪТРЕШЕН ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ

(хил. лв./хил. евро/хил. щ. г.)

	Размер на дълга към 31.XII.2001	Изменение на дълга през 2002		Размер на дълга към 31.XII.2002
		увеличение	намаление	
I. ДЪЛГ ПО ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА, ЕМИТИРАНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА БЮДЖЕТНИЯ ДЕФИЦИТ				
1. ДЦК, емитирани през 1997 г.	20 000.0		20 000.0	-
5-годишни	20 000.0		20 000.0	-
2. ДЦК, емитирани през 1998 г.	4 090.9		-	4 090.9
5-годишни	4 090.9		-	4 090.9
3. ДЦК, емитирани през 1999 г.	2 659.7		-	2 659.7
5-годишни	2 659.7		-	2 659.7
4. ДЦК, емитирани през 2000 г.	432 328.0		233 914.3	198 413.7
2-годишни	252 608.6		233 914.3	18 694.3
3-годишни	139 929.7		-	139 929.7
5-годишни	39 789.7		-	39 789.7
5. ДЦК, емитирани през 2001 г.	618 167.9		135 454.2	482 713.7
5.1. Краткосрочни	135 454.2		135 454.2	-
3-месечни	59 298.5		59 298.5	-
12-месечни	76 155.7		76 155.7	-
5.2. Средносрочни	482 713.7		-	453 776.1
2-годишни	213 819.2		-	213 819.2
5-годишни	239 956.9		-	239 956.9
5.3. Дългосрочни	28 937.6		-	28 937.6
7-годишни	28 937.6		-	28 937.6
6. ДЦК, емитирани през 2002 г.		885 671.5	106 434.5	779 237.0
6.1. Краткосрочни		218 183.2	106 434.5	111 748.7
3-месечни		142 111.4	106 434.5	35 676.8
12-месечни		76 071.8	-	76 071.8
6.2. Средносрочни		348 137.7	-	348 137.7
2-годишни		-	-	-
3-годишни		174 103.5	-	174 103.5
5-годишни		174 034.2	-	174 034.2
6.3. Дългосрочни		319 350.6	-	319 350.6
7-годишни		237 780.3	-	237 780.3
10-годишни		81 570.3	-	81 570.3
ВСИЧКО РАЗДЕЛ I	1 077 246.6	885 671.5	495 803.0	1 467 115.0
II. ДЪЛГ ПО ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА, ЕМИТИРАНИ ЗА СТРУКТУРНАТА РЕФОРМА				
A1. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС 244/1991 г.	2 751.7		275.2	2 476.6
A2. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС 234/1992 г.	2 034.9		127.2	1 907.7
A3. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на чл. 4 и 5 от ЗУНК/1993 г.				
в левове	7 335.9		445.9	6 890.0
деноминирани в щатски долари	277 123.8		81 287.4	195 836.5
левава равностойност	615 009.9		-	-
деноминирани в евро	60 606.3	69 572.6	3 375.4	126 803.5
левава равностойност	118 535.6		-	248 006.0
A4. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС 3/1994 г.	785.5		46.2	739.3
A5. Държавни облигации, емитирани по реда на чл. 2 от ПМС 89/1995 г.	1 553.4		1 553.4	-
ВСИЧКО А	748 006.8			260 019.6
Б. ДЦК, емитирани в левове по реда на чл. 8 и 9 ЗДЗВСТБ/1996 г.	28 593.9			18 437.3
ДЦК, емитирани през 1996 г.	3 751.9		1 876.0	1 876.0
ДЦК, емитирани през 1997 г.	24 842.0		8 280.7	16 561.3
ВСИЧКО Б	28 593.9			18 437.3
ВСИЧКО РАЗДЕЛ II	776 600.7			278 456.9
ОБЩ РАЗМЕР НА ДЪРЖАВНИЯ ДЪЛГ	1 853 847.3			1 745 571.9
III. ВЪТРЕШНИ ДЪРЖАВНИ ГАРАНЦИИ	6 653.3			-
ОБЩ РАЗМЕР НА ВЪТРЕШНИЯ ДЪЛГ	1 860 500.6			1 745 571.9

Забележки: 1. Дългът по ДЦК за финансиране на дефицита е по фактическа сума.

2. Левовата равностойност на дълга, деноминиран във валута, е изчислена по курса на съответната валута към лева в края на съответния месец:

за 28.XII.2001 г. – 1 USD/BGN 2.21926, 1 EUR/BGN 1.95583;

за 31.XII.2002 г. – 1 USD/BGN 1.88496, 1 EUR/BGN 1.95583.

Източник: МФ.

БАЛАНС НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

(хил. лв.)

УПРАВЛЕНИЕ „ЕМИСИОННО“	29.XII.2001	31.I.2002	28.II.2002	29.III.2002	30.IV.2002	31.V.2002	28.VI.2002
АКТИВИ	7 942 985	7 372 421	7 372 976	7 196 172	7 427 763	7 546 278	7 908 361
1. Налични парични средства в чуждестранна валута	1653209	1181956	1321111	1035547	1549147	1185935	1309969
2. Монетарно злато	642607	642260	641692	641612	641576	641100	640963
3. Търгуеми чуждестранни ценни книжа	5591451	5469710	5309600	5408147	5131715	5596499	5818974
4. Вземания по начислени лихви	55718	78495	100573	110866	105325	122744	138455
ПАСИВИ	7 942 985	7 372 421	7 372 976	7 196 172	7 427 763	7 546 278	7 908 361
1. Банкноти и монети в обращение	3262881	3081205	3062135	3018867	3073614	2964026	3022740
2. Разплащателни сметки и депозити на банки	769647	676074	734150	775121	849916	637507	669282
3. Депозити на правителството и бюджетни организации	2571177	2276163	2260407	2106460	2358936	2803332	3020758
4. Сметки на други депозанти	190538	189682	187655	190881	197275	204913	215474
5. Задължения по начислени лихви	2184	3079	4378	4320	6169	7406	2038
6. Депозит на управление „Банково“	1146558	1146218	1124251	1100523	941853	929094	978069

УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВО“	29.XII.2001	31.I.2002	28.II.2002	29.III.2002	30.IV.2002	31.V.2002	28.VI.2002
АКТИВИ	5 389 248	5 367 579	5 391 071	5 333 049	5 026 349	4 887 343	4 783 076
1. Злато и други благородни метали	91824	94060	98932	100905	99657	101127	79765
2. Инвестиции в ценни книжа	0	0	0	0	0	0	0
3. Предоставени кредити и депозити на банки, намалени с провизии	13	13	12	12	32	30	27
4. Вземания от правителството	2314570	2278525	2320262	2288743	2170622	2080255	1996380
5. Участие на България в МВФ и в други международни финансови институции	1693056	1708831	1705509	1698331	1672389	1635086	1585215
6. Вземания по начислени лихви	2611	0	0	0	0	0	0
7. Инвестиции в други местни предприятия	2294	2294	2294	69984	69984	69984	69984
8. Дълготрайни активи	110271	111310	111297	47592	47151	47081	46953
9. Други активи	28051	26328	28514	26959	24661	24686	26683
10. Депозит на управление „Емисионно“	1146558	1146218	1124251	1100523	941853	929094	978069
ПАСИВИ	5 389 248	5 367 579	5 391 071	5 333 049	5 026 349	4 887 343	4 783 076
1. Кредити на МВФ	2460516	2417677	2437353	2405339	2277452	2163808	2077380
2. Задължения към международни финансови институции	1693549	1708813	1705493	1698320	1672197	1635285	1584950
3. Задължения по начислени лихви	725	1060	279	556	802	241	446
4. Други пасиви	4644	5645	6320	8005	7653	4880	6272
Всичко задължения:	4159434	4133195	4149445	4112220	3958104	3804214	3669048
5. Основен капитал	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000
6. Резерви	988727	977747	962287	926325	990944	986554	1000629
7. Неразпределена печалба	221087	236637	259339	274504	57301	76575	93399
Всичко собствен капитал:	1229814	1234384	1241626	1220829	1068245	1083129	1114028

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

УПРАВЛЕНИЕ „ЕМИСИОННО“	31.VII.2002	30.VIII.2002	30.IX.2002	31.X.2002	29.XI.2002	29.XII.2002
АКТИВИ	8 034 285	8 231 828	8 496 173	8 750 596	8 923 582	8 947 491
1. Налични парични средства в чуждестранна валута	1283774	1787614	1993108	1428549	1380525	1300148
2. Монетарно злато	640963	640963	640939	640939	640858	640858
3. Търгуеми чуждестранни ценни книжа	6003494	5698062	5739841	6540208	6755079	6852619
4. Вземания по начислени лихви	106054	105189	122285	140900	147120	153866
ПАСИВИ	8 034 285	8 231 828	8 496 173	8 750 596	8 923 582	8 947 491
1. Банкноти и монети в обращение	3101974	3204329	3249877	3216233	3191558	3627928
2. Разплащателни сметки и депозити на банки	554795	565313	591340	538666	632144	854442
3. Депозити на правителството и бюджетни организации	3065523	3108189	3238886	3481973	3685804	3034710
4. Сметки на други депозанти	209786	216377	220108	312616	214779	163056
5. Загължения по начислени лихви	4243	6272	6901	8735	10401	2592
6. Депозит на управление „Банково“	1097964	1131348	1189061	1192373	1188896	1264763

УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВО“	31.VII.2002	30.VIII.2002	30.IX.2002	31.X.2002	29.XI.2002	29.XII.2002
АКТИВИ	4 919 137	4 971 367	4 985 799	4 958 811	4 921 445	4 891 231
1. Злато и други благородни метали	9928	9804	3567	9712	9606	9770
2. Инвестиции в ценни книжа	0	0	0	0	0	0
3. Предоставени кредити и депозити на банки, намалени с провизии	27	26	46	44	42	41
4. Вземания от правителството	2059050	2083964	2050313	2022463	1994158	1926403
5. Участие на България в МВФ и в други международни финансови институции	1606586	1604500	1594321	1592405	1586112	1548063
6. Вземания по начислени лихви	0	0	0	0	0	0
7. Инвестиции в други местни предприятия	69984	69984	69984	71134	71134	73134
8. Дълготрайни активи	47796	47582	47537	47674	47392	45593
9. Други активи	27802	24159	30970	23006	24105	23464
10. Депозит на управление „Емисионно“	1097964	1131348	1189061	1192373	1188896	1264763
ПАСИВИ	4 919 137	4 971 367	4 985 799	4 958 811	4 921 445	4 891 231
1. Кредити на МВФ	2141143	2145454	2111412	2083488	2034680	1965951
2. Загължения към международни финансови институции	1606305	1604221	1594050	1592135	1585847	1548175
3. Загължения по начислени лихви	665	184	332	482	117	200
4. Други пасиви	5581	5591	5258	5206	6082	5651
Всичко загължения:	3753694	3755450	3711052	3681311	3626726	3519977
5. Основен капитал	20000	20000	20000	20000	20000	20000
6. Резерви	1031422	1069727	1125144	1116174	1116612	1178581
7. Неразпределена печалба	114021	126190	129603	141326	158107	172673
Всичко собствен капитал:	1165443	1215917	1274747	1277500	1294719	1371254

Източник: БНБ.

ПАРИЧЕН ОТЧЕТ

(хил. лв.)

	XII.2001	I.2002	II.2002	III.2002	IV.2002	V.2002	VI.2002
Валутен курс: лева за 1 щ. д.	2.21926	2.26448	2.26081	2.2419	2.17121	2.08355	1.96073
лева за 1 евро	1.95583	1.95583	1.95583	1.95583	1.95583	1.95583	1.95583
НЕТНИ ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ (S.2)	9201588	8819257	8686249	8604201	8392354	8416596	8569107
Чуждестранни активи	12649156	12139781	11994241	11948554	11633993	11559477	11637126
Каса	568043	358036	294943	237983	217011	200650	217391
Депозити	5106035	4775970	4827494	4553517	4593856	4089943	3996003
Кредити	45960	48034	35904	36504	36105	51472	48460
в левове	18245	18229	18128	17951	17197	16878	16959
във валута	27715	29805	17776	18553	18908	34594	31501
Ценни книжа, различни от акции	6094096	5997049	5851840	6130449	5826599	6306393	6424889
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	6094096	5997049	5851840	6130449	5826599	6306393	6424889
Акции и други форми на собственост	1114	1117	1123	3297	1116	1112	1099
Монетарно злато и притежавани СПТ*	738955	856510	861743	839002	827452	745059	774460
Други	94953	103065	121194	147802	131854	164848	174824
в левове	94	76	73	94	80	71	76
във валута	94859	102989	121121	147708	131774	164777	174748
минус чуждестранни пасиви	3447568	3320524	3307992	3344353	3241639	3142881	3068019
Депозити	435685	345585	307944	332934	390830	407542	418059
в левове	76379	73404	78719	77510	73108	74286	72100
във валута	359306	272181	229225	255424	317722	333256	345959
Кредити	2725914	2682871	2701092	2674870	2515188	2384428	2293504
в левове	2667	2667	2667	2667	2667	2667	2667
във валута	2723247	2680204	2698425	2672203	2512521	2381761	2290837
Издадени дългови ценни книжа	0	0	0	10757	0	0	0
Други	285969	292068	298956	325792	335621	350911	356456
в левове	212	81	86	98	105	113	114
във валута	285757	291987	298870	325694	335516	350798	356342
НЕТНИ ВЪТРЕШНИ АКТИВИ	3398554	3694289	3830637	3898855	4238908	3942025	3766165
ВЪТРЕШЕН КРЕДИТ (S.1)	6204662	6512649	6648539	6789213	6916265	6582230	6438846
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР (S.13)	1737782	1983909	2064933	2075116	2019921	1562356	1303254
Централно правителство, нето (S.1311)	1696899	1942421	2023494	2032713	1979471	1507407	1296738
Вземания	3680826	3669158	3741126	3774635	3878786	3808411	3811801
ДЦК	1336437	1375691	1401998	1462279	1691560	1705432	1786084
в левове	906731	973296	969949	995076	1006181	987448	1047253
във валута	429706	402395	432049	467203	685379	717984	738831
Кредити	2316170	2280125	2323062	2291993	2170622	2080255	1996380
в левове	1600	1600	2800	3250	0	0	0
във валута	2314570	2278525	2320262	2288743	2170622	2080255	1996380
Други	28219	13342	16066	20363	16604	22724	29337
в левове	23750	11321	13626	16885	12084	15649	20220
във валута	4469	2021	2440	3478	4520	7075	9117
минус задължения	1983927	1726737	1717632	1741922	1899315	2301004	2515063
Депозити (без набирателни сметки)	1944258	1697807	1673287	1697886	1873190	2273552	2486434
в левове	625894	404527	333596	362397	430758	600481	716113
във валута	1318364	1293280	1339691	1335489	1442432	1673071	1770321
Други пасиви	39669	28930	44345	44036	26125	27452	28629
в левове	33270	21784	38370	37823	20240	20997	19630
във валута	6399	7146	5975	6213	5885	6455	8999
Местно правителство (S.1313)	40883	41488	41439	42403	40450	54949	6516
Ценни книжа, различни от акции	35772	36438	36110	36713	31674	44618	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	35772	36438	36110	36713	31674	44618	0
Кредити	3787	3466	3550	3682	6669	6933	6512
в левове	3787	3466	3550	3682	6669	6933	6512
във валута	0	0	0	0	0	0	0

* Включва и резервната позиция в МВФ.

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2002	VIII.2002	IX.2002	X.2002	XI.2002	XII.2002
Валутен курс: лева за 1 щ. д.	1.99921	1.98905	1.9836	1.9828	1.97021	1.88496
лева за 1 евро	1.95583	1.95583	1.95583	1.95583	1.95583	1.95583
НЕТНИ ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ (S.2)	8820283	9067410	9235621	9404832	9651252	9462336
Чуждестранни активи	12029277	12298717	12511639	12640008	12887237	12847788
Каса	265871	231132	213643	205163	201597	192467
Депозити	4149474	4716010	4921901	4156276	4114709	4080790
Кредити	52213	58818	75482	101475	109496	92159
в левове	17359	19256	20958	27699	25678	13192
във валута	34854	39562	54524	73776	83818	78967
Ценни книжа, различни от акции	6574608	6305921	6334058	7213592	7461265	7506077
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	6574608	6305921	6334058	7213592	7461265	7506077
Акции и други форми на собственост	5166	1104	1104	1104	1103	1103
Монетарно злато и притежавани СПТ*	811784	804333	782872	757320	747811	725745
Други	170161	181399	182579	205078	251256	249447
в левове	16	79	78	97	104	82
във валута	170145	181320	182501	204981	251152	249365
минус чуждестранни пасиви	3208994	3231307	3276018	3235176	3235985	3385452
Депозити	451535	435577	500007	492234	474100	583266
в левове	73112	71559	73361	73319	74234	84756
във валута	378423	364018	426646	418915	399866	498510
Кредити	2367927	2370051	2341676	2313351	2288974	2279939
в левове	2667	2667	0	0	0	0
във валута	2365260	2367384	2341676	2313351	2288974	2279939
Издадени дългови ценни книжа	0	0	0	0	0	0
Други	389532	425679	434335	429591	472911	522247
в левове	122	130	42	43	47	18
във валута	389410	425549	434293	429548	472864	522229
НЕТНИ ВЪТРЕШНИ АКТИВИ	3875465	3930544	3858108	3822116	3780831	4684149
ВЪТРЕШЕН КРЕДИТ (S.1)	6665686	6787400	6904030	6801776	6838552	7855210
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР (S.13)	1249543	1229216	1105763	855885	675555	1423322
Централно правителство, нето (S.1311)	1243346	1220008	1096192	843016	661771	1410788
Вземания	3865290	3898212	3902451	3945955	3923060	3910038
ДЦК	1786355	1789457	1822193	1896405	1898332	1945505
в левове	1045162	1053419	1089762	1072999	1123067	1163173
във валута	741193	736038	732431	823406	775265	782332
Кредити	2059050	2083964	2050313	2022463	1994158	1926403
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	2059050	2083964	2050313	2022463	1994158	1926403
Други	19885	24791	29945	27087	30570	38130
в левове	12238	15323	18559	13956	17546	23474
във валута	7647	9468	11386	13131	13024	14656
минус задължения	2621944	2678204	2806259	3102939	3261289	2499250
Депозити (без набиращи сметки)	2596928	2654541	2782782	3080658	3238851	2446563
в левове	937954	1027841	1130938	1368344	1241394	566591
във валута	1658974	1626700	1651844	1712314	1997457	1879972
Други пасиви	25016	23663	23477	22281	22438	52687
в левове	19308	18676	18289	17216	16576	36938
във валута	5708	4987	5188	5065	5862	15749
Местно правителство (S.1313)	6197	9208	9571	12869	13784	12534
Ценни книжа, различни от акции	0	0	0	3458	4222	3998
в левове	0	0	0	0	0	199
във валута	0	0	0	3458	4222	3799
Кредити	6196	9203	9404	9391	9536	8486
в левове	6196	9203	9404	9391	9536	8486
във валута	0	0	0	0	0	0

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2001	I.2002	II.2002	III.2002	IV.2002	V.2002	VI.2002
Други	1324	1584	1779	2008	2107	3398	4
в левове	0	18	13	11	11	7	4
във валута	1324	1566	1766	1997	2096	3391	0
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	0	0	0	0	0	0	0
Кредити	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	4466880	4528740	4583606	4714097	4896344	5019874	5135592
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	202560	214841	206906	277277	323102	320670	308415
Кредити	169764	183596	175571	180510	225524	222297	211154
в левове	90099	106629	107459	115977	134459	136998	135590
във валута	79665	76967	68112	64533	91065	85299	75564
Ценни книжа, различни от акции	20824	19290	19490	19748	20490	21253	20243
в левове	20824	19290	19490	19748	20490	21253	20243
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	11631	11631	11623	76753	76765	76756	76723
в левове	11631	11631	11623	76753	76765	76756	76723
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	341	324	222	266	323	364	295
в левове	317	259	185	217	213	227	194
във валута	24	65	37	49	110	137	101
Частни предприятия (S.11002)	3361062	3409824	3457097	3495121	3601620	3700677	3792248
Кредити	3320726	3370833	3412662	3451348	3558339	3656052	3745966
в левове	1871573	1857370	1851326	1857868	1899014	1897754	1943005
във валута	1449153	1513463	1561336	1593480	1659325	1758298	1802961
Ценни книжа, различни от акции	10256	6034	9543	10981	11660	11369	9249
в левове	6060	3973	5131	5064	6647	7103	7104
във валута	4196	2061	4412	5917	5013	4266	2145
Акции и други форми на собственост	18179	19336	20979	16468	16541	16497	19477
в левове	18179	19336	20979	16468	16541	16497	19477
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	11901	13621	13913	16324	15080	16759	17556
в левове	7182	8063	7855	9133	7610	8804	9540
във валута	4719	5558	6058	7191	7470	7955	8016
Домакинства (S.14)	873497	876042	891887	914748	944578	967074	1006302
Кредити	861765	864317	879057	900932	933388	955478	993405
в левове	830073	831503	844488	865050	895134	917697	954930
във валута	31692	32814	34569	35882	38254	37781	38475
Други	11732	11725	12830	13816	11190	11596	12897
в левове	11582	11551	12617	13694	11050	11442	12713
във валута	150	174	213	122	140	154	184
Небанковски финансови институции (S.123+S.124+S.125)	29761	28033	27716	26951	27044	31453	28627
Кредити	22372	20659	20337	19577	19712	24102	21380
в левове	8129	13448	12834	15127	11139	11750	13895
във валута	14243	7211	7503	4450	8573	12352	7485
Ценни книжа, различни от акции	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	7354	7353	7353	7353	7304	7304	7222
в левове	7354	7353	7353	7353	7304	7304	7222
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	35	21	26	21	28	47	25
в левове	23	11	16	7	8	13	19
във валута	12	10	10	14	20	34	6
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	-2867164	-2876435	-2897965	-2887273	-2724648	-2751286	-2802475
Основен капитал	-882483	-882483	-882483	-888286	-917286	-954971	-955471

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2002	VIII.2002	IX.2002	X.2002	XI.2002	XII.2002
Други	1	5	167	20	26	50
в левове	1	5	167	18	17	34
във валута	0	0	0	2	9	16
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	0	0	0	0	0	0
Кредити	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	5416143	5558184	5798267	5945891	6162997	6431888
Нефинансови гържавни предприятия (S.11001)	309037	305433	294535	317773	329213	334135
Кредити	211675	208075	195975	202831	207660	215935
в левове	139058	139603	141248	145729	151555	158871
във валута	72617	68472	54727	57102	56105	57064
Ценни книжа, различни от акции	20245	20245	26459	41619	48011	44681
в левове	20245	20245	26459	41619	48011	44681
във валута	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	76760	76770	71755	72941	73178	73129
в левове	76760	76770	71755	72941	73178	73129
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	357	343	346	382	364	390
в левове	241	228	226	243	244	338
във валута	116	115	120	139	120	52
Частни предприятия (S.11002)	4032637	4134689	4330065	4409672	4562344	4799638
Кредити	3987716	4091068	4288910	4369865	4519051	4760545
в левове	1989126	2017876	2106257	2140312	2158397	2247685
във валута	1998590	2073192	2182653	2229553	2360654	2512860
Ценни книжа, различни от акции	7433	1782	1385	1287	1280	1241
в левове	5272	1782	1385	1287	1280	1241
във валута	2161	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	21172	23118	20849	18579	18701	16675
в левове	21172	23118	20849	18579	18701	16675
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	16316	18721	18921	19941	23312	21177
в левове	8118	9324	9472	8656	10483	9643
във валута	8198	9397	9449	11285	12829	11534
Домакинства (S.14)	1045923	1090040	1138076	1182791	1227767	1254267
Кредити	1035501	1079306	1126596	1172289	1214409	1241560
в левове	992580	1033212	1076821	1118238	1156372	1179972
във валута	42921	46094	49775	54051	58037	61588
Други	10422	10734	11480	10502	13358	12707
в левове	10230	10521	11252	10301	12875	12452
във валута	192	213	228	201	483	255
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	28546	28022	35591	35655	43673	43848
Кредити	21313	20791	27862	27937	35943	32701
в левове	14953	16322	19692	19173	20799	22060
във валута	6360	4469	8170	8764	15144	10641
Ценни книжа, различни от акции	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	7212	7212	7707	7707	7707	10712
в левове	7212	7212	7707	7707	7707	10712
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	21	19	22	11	23	435
в левове	12	11	19	9	17	429
във валута	9	8	3	2	6	6
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	-2872871	-2968670	-3057811	-3097632	-3142698	-3290816
Основен капитал	-958309	-966310	-971576	-971576	-973309	-954706

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2001	I.2002	II.2002	III.2002	IV.2002	V.2002	VI.2002
Резерви	-1425271	-1413826	-1397119	-1360971	-1435846	-1438963	-1457624
Финансов резултат	-559410	-580126	-618363	-638016	-371516	-357352	-389380
ДРУГИ ПОЗИЦИИ (нето)	61056	58075	80063	-3085	47291	111081	129794
Междубанкови отношения (нето)	-41096	-71908	-47707	-68406	9636	42053	7545
в левове	-139749	-190437	-168190	-194789	-181748	-142390	-163362
във валута	98653	118529	120483	126383	191384	184443	170907
Други активи и пасиви (нето)	118720	136632	168270	184363	128678	145523	161653
в левове	-6700	30425	44405	40924	1832	17742	44323
във валута	125420	106207	123865	143439	126846	127781	117330
Отношения между БНБ и ТБ	-16568	-6649	-40500	-119042	-91023	-76495	-39404
в левове	-47844	-26849	-60702	-139244	-111124	-96709	-59221
във валута	31276	20200	20202	20202	20101	20214	19817
ШИРОКИ ПАРИ МЗ	12600142	12513546	12516886	12503056	12631262	12358621	12335272
ПАРИ М1	4883842	4651353	4584254	4594178	4602867	4474800	4402891
Пари извън банките	3081023	2924639	2897294	2855198	2873216	2780959	2828354
Безсрочни депозити (в левове)	1802819	1726714	1686960	1738980	1729651	1693841	1574537
Местно правителство (S.1313)	71282	87974	81540	82080	119671	100272	106986
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	147453	151990	107552	136909	198339	211265	79249
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	303431	266887	291474	299242	222636	207143	190649
Частни предприятия (S.11002)	957391	898580	878539	882117	832663	831121	836088
Домакинства (S.14)	300228	294532	304902	313542	329355	316766	336790
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	23034	26751	22953	25090	26987	27274	24775
ПАРИ М2 (М1 + квазипари)	12100796	12035307	12068488	12088061	12136009	11902613	11875691
Квазипари	7216954	7383954	7484234	7493883	7533142	7427813	7472800
Срочни депозити (в левове)	1910257	1942066	1999226	1947463	2022788	1970059	2119267
Местно правителство (S.1313)	10900	12668	12849	12251	15067	16825	17051
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	631355	602805	654118	628052	629610	631002	731521
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	103813	89134	66918	72910	123955	67881	122829
Частни предприятия (S.11002)	267461	280480	289052	248146	246984	248554	239777
Домакинства (S.14)	805055	848574	867778	875281	875195	872534	872153
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	91673	108405	108511	110823	131977	133263	135936
Спестовни депозити на домакинства (S.14), в левове	548540	558094	565013	567132	563551	560223	565603
Депозити в чуждестранна валута	4758157	4883794	4919995	4979288	4946803	4897531	4787930
Безсрочни	1149834	1187733	1205681	1068786	1132870	1151001	1138528
Местно правителство (S.1313)	725	1117	1656	6421	5981	9784	5230
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	12596	3026	3815	3777	2666	2609	2202
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	319688	346782	331176	228692	276877	269016	263919
Частни предприятия (S.11002)	526397	536169	573814	534789	553695	578962	585366
Домакинства (S.14)	284578	287459	286406	286564	283894	280753	274159
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	5850	13180	8814	8543	9757	9877	7652
Срочни	2924002	3017441	3035649	3228129	3138583	3073427	2988312
Местно правителство (S.1313)	4	5	4	15023	19781	6	6
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	0	9419	9411	9373	9412	9128	8895
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	180740	180431	186661	295858	297476	276940	276582
Частни предприятия (S.11002)	273214	279180	270600	286071	278985	275321	253012
Домакинства (S.14)	2406086	2487243	2509265	2563901	2485593	2468793	2411937
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	63958	61163	59708	57903	47336	43239	37880
Спестовни депозити на домакинства (S.14), във валута	684321	678620	678665	682373	675350	673103	661090
ПАРИ МЗ (М2+ издадени дългови ценни книжа, кредити и блокирани депозити)	12600142	12513546	12516886	12503056	12631262	12358621	12335272
Издадени дългови ценни книжа	6341	6341	6341	6341	8155	13541	13594
в левове	0	0	0	0	1696	7040	7053
Местно правителство	0	0	0	0	0	0	0

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2002	VIII.2002	IX.2002	X.2002	XI.2002	XII.2002
Резерви	-1491831	-1530108	-1602220	-1593333	-1593683	-1750572
Финансов резултат	-422731	-472252	-484015	-532723	-575706	-585538
ДРУГИ ПОЗИЦИИ (нето)	82650	111814	11889	117972	84977	119755
Междубанкови отношения (нето)	-39796	7363	-56797	26318	40006	26979
в левове	-164427	-155123	-233245	-180974	-164819	-182982
във валута	124631	162486	176448	207292	204825	209961
Други активи и пасиви (нето)	142325	124170	95399	101039	89891	126028
в левове	92031	97796	72341	89572	82815	134846
във валута	50294	26374	23058	11467	7076	-8818
Отношения между БНБ и ТБ	-19879	-19719	-26713	-9385	-44920	-33252
в левове	-40086	-36591	-43585	-31146	-61792	-9772
във валута	20207	16872	16872	21761	16872	-23480
ШИРОКИ ПАРИ МЗ	12695748	12997954	13093729	13226948	13432083	14146485
ПАРИ М1	4588952	4750358	4804872	4804112	4936008	5542653
Пари извън банките	2900271	2996613	3021780	2997903	2987236	3334922
Безсрочни депозити (в левове)	1688681	1753745	1783092	1806209	1948772	2207731
Местно правителство (S.1313)	105674	106345	96922	98161	106483	73858
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	99616	74393	82545	64236	70452	121008
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	204271	212588	228194	237735	262449	302953
Частни предприятия (S.11002)	911016	975775	998459	1015382	1057016	1229752
Домакинства (S.14)	342969	356856	355745	367221	398811	441937
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	25135	27788	21227	23474	53561	38223
ПАРИ М2 (М1 + квализипари)	12243453	12521467	12589731	12703584	12929420	13581267
Квализипари	7654501	7771109	7784859	7899472	7993412	8038614
Срочни депозити (в левове)	2109961	2120573	2107410	2119916	2218573	2291094
Местно правителство (S.1313)	21283	21220	21577	21240	22571	14724
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	733541	730354	730686	732548	734280	701269
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	84344	89125	91293	99366	135975	174822
Частни предприятия (S.11002)	276086	278768	256370	252672	298745	326155
Домакинства (S.14)	877175	884106	889301	905845	922082	947649
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	117532	117000	118183	108245	104920	126475
Спестовни депозити на домакинства (S.14), в левове	569647	583336	592656	603051	608577	646400
Депозити в чуждестранна валута	4974893	5067200	5084793	5176505	5166262	5101120
Безсрочни	1135736	1148872	1169721	1147617	1212603	1154827
Местно правителство (S.1313)	4610	4853	5442	6469	6437	5885
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	2302	2182	3491	756	586	10666
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	237210	262745	248017	231739	297036	236262
Частни предприятия (S.11002)	594018	580189	610511	605291	599382	596332
Домакинства (S.14)	287084	290313	291161	294506	298674	293817
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	10512	8590	11099	8856	10488	11865
Срочни	3150229	3217598	3202862	3305608	3222735	3215519
Местно правителство (S.1313)	6	6	6	6	6	5
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	9088	8723	8726	10243	10230	0
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	256003	280567	293973	370626	249879	243639
Частни предприятия (S.11002)	332528	346520	295255	277123	284273	311279
Домакинства (S.14)	2510590	2543523	2564163	2602712	2635903	2614129
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	42014	38259	40739	44898	42444	46467
Спестовни депозити на домакинства (S.14), във валута	688928	700730	712210	723280	730924	730774
ПАРИ МЗ (М2+ издадени дългови ценни книжа, кредити и блокирани депозити)	12695748	12997954	13093729	13226948	13432083	14146485
Издадени дългови ценни книжа	13682	12540	17373	17481	17381	19345
в левове	7099	7143	7149	7194	7032	8446
Местно правителство	0	0	0	0	0	0

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2001	I.2002	II.2002	III.2002	IV.2002	V.2002	VI.2002
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	0	0	0	0	1524	1533	1515
Домакинства	0	0	0	0	71	71	70
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	0	0	0	0	101	5436	5468
Във валута	6341	6341	6341	6341	6459	6501	6541
Местно правителство	0	0	0	0	0	0	0
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия (S.11002)	196	196	0	0	0	0	0
Домакинства	0	0	10	10	10	10	10
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	6145	6145	6331	6331	6449	6491	6531
Кредити	54551	43948	44286	51955	26016	17794	26784
В левове	27151	24490	29974	40567	21427	15408	24496
Местно правителство	0	0	0	0	0	0	0
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	8175	5138	5138	3118	12359	9561	9568
Частни предприятия (S.11002)	18438	18865	24825	37437	9059	5838	14921
Домакинства	0	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	538	487	11	12	9	9	7
Във валута	27400	19458	14312	11388	4589	2386	2288
Местно правителство	0	0	0	0	0	0	0
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	748	0	0	0
Частни предприятия (S.11002)	26912	18904	14244	10562	4589	2386	2288
Домакинства (S.14)	32	32	32	0	0	0	0
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	456	522	36	78	0	0	0
Блокирани депозити	438454	427950	397771	356699	461082	424673	419203
В левове	260251	259319	251673	207171	271735	267932	256590
Централно правителство (S.1311)	125230	122574	119938	83146	86032	89015	93442
Местно правителство (S.1313)	14417	17305	16998	17063	18703	19152	19158
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	13328	13882	18553	22677	31653	29395	28259
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	24143	25848	25370	24594	75348	78221	65988
Частни предприятия (S.11002)	62800	57657	47642	41310	38567	37932	38632
Домакинства (S.14)	6316	6515	5425	5399	14725	8442	5650
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	14017	15538	17747	12982	6707	5775	5461
Във валута	178203	168631	146098	149528	189347	156741	162613
Централно правителство (S.1311)	28387	40949	26120	25939	60658	24132	43692
Местно правителство (S.1313)	609	615	610	693	708	619	808
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	0	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	53858	51193	46955	46606	42240	41287	39225
Частни предприятия (S.11002)	81936	62129	58684	58773	65537	74282	63499
Домакинства (S.14)	8891	8900	9011	9422	9098	8771	8530
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	4522	4845	4718	8095	11106	7650	6859

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2002	VIII.2002	IX.2002	X.2002	XI.2002	XII.2002
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	1524	1534	1508	1517	1526	1508
Домакинства	71	71	70	71	71	70
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	5504	5538	5571	5606	5435	6868
във валута	6583	5397	10224	10287	10349	10899
Местно правителство	0	0	0	0	0	0
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия (S.11002)	0	0	352	354	356	886
Домакинства	10	10	514	517	520	524
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	6573	5387	9358	9416	9473	9489
Кредити	17189	14509	12471	19156	25959	16143
в левове	15225	12343	10924	13797	9007	12345
Местно правителство	0	0	0	0	0	0
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	8620	8620	8620	6477	8638	10084
Частни предприятия (S.11002)	6598	3718	2300	7317	351	213
Домакинства	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	7	5	4	3	18	2048
във валута	1964	2166	1547	5359	16952	3798
Местно правителство	0	0	0	0	0	0
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия (S.11002)	1964	2165	1522	5322	16900	3776
Домакинства (S.14)	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	0	1	25	37	52	22
Блокирани депозити	421424	449438	474154	486727	459323	529730
в левове	258382	271542	293784	309573	287126	346560
Централно правителство (S.1311)	94828	87839	99728	100482	102775	113848
Местно правителство (S.1313)	19972	21042	20873	26957	29583	27282
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	28633	27223	29241	27057	29116	36022
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	62469	61746	62385	67854	41203	43608
Частни предприятия (S.11002)	39487	58214	71443	71628	73066	110119
Домакинства (S.14)	5676	5685	5491	7186	5203	5935
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	7317	9793	4623	8409	6180	9746
във валута	163042	177896	180370	177154	172197	183170
Централно правителство (S.1311)	45693	56819	49093	38155	37673	36954
Местно правителство (S.1313)	661	514	519	495	474	440
Социалноосигурителни фондове (S.1314)	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия (S.11001)	35984	36600	35969	39272	37160	35151
Частни предприятия (S.11002)	65270	69311	77274	82570	81858	96828
Домакинства (S.14)	8980	9634	9863	9806	10007	9680
Небанкови финансови институции (S.123+S.124+S.125)	6454	5018	7652	6856	5025	4117

Източник: БНБ и ТБ.

АНАЛИТИЧНА ОТЧЕТНОСТ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА БАНКА

(хил. лв.)

	XII.2001	I.2002	II.2002	III.2002	IV.2002	V.2002	VI.2002
АКТИВИ	12318512	11727077	11773379	11494271	11578384	11571098	11780464
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ	7946430	7373254	7373808	7197003	7428596	7547109	7909194
Каса	157867	50623	26896	20829	17938	8007	9169
Депозити	1490334	1009275	1166176	908951	1434874	1162173	1252799
Ценни книжа, различни от акции	5500113	5377519	5217588	5316523	5041494	5508295	5733466
Акции и други форми на собственост	832	832	832	832	832	832	832
Монетарно злато и притежавани СПТ*	738955	856510	861743	839002	827452	745059	774460
Други	58329	78495	100573	110866	106006	122743	138468
ВЗЕМАНИЯ ОТ ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ	70795	70796	70559	46902	46967	46920	46921
Депозити	13	13	12	12	32	30	27
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	13	13	12	12	32	30	27
Кредити	36114	36114	35875	27061	27061	27061	27061
в левове	17955	17955	17716	8902	8902	8902	8902
във валута	18159	18159	18159	18159	18159	18159	18159
Акции и други форми на собственост	369	369	369	369	369	369	369
в левове	369	369	369	369	369	369	369
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	34299	34300	34303	19460	19505	19460	19464
в левове	32252	32253	32256	17413	17458	17413	17417
във валута	2047	2047	2047	2047	2047	2047	2047
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	2314570	2278525	2320262	2288743	2170622	2080255	1996380
Централно правителство	2314570	2278525	2320262	2288743	2170622	2080255	1996380
ДЦК	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Кредити	2314570	2278525	2320262	2288743	2170622	2080255	1996380
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	2314570	2278525	2320262	2288743	2170622	2080255	1996380
Други	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0	0
Кредити	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	2294	2294	2294	69984	69984	69984	69984
Нефинансови гържавни предприятия	2294	2294	2294	69984	69984	69984	69984
Кредити	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	2294	2294	2294	69984	69984	69984	69984
в левове	2294	2294	2294	69984	69984	69984	69984
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
Кредити	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0

* Включва и резервната позиция в МВФ.

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2002	VIII.2002	IX.2002	X.2002	XI.2002	XII.2002
АКТИВИ	11922961	12136435	12357945	12582508	12721954	12638459
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ	8035116	8232661	8497004	8757656	8930537	8954444
Каса	17974	18130	14363	13667	4687	6483
Депозити	1181629	1692652	1922641	1384443	1354297	1292074
Ценни книжа, различни от акции	5916831	5611512	5653840	6454311	6669523	6769119
Акции и други форми на собственост	832	832	832	832	832	832
Монетарно злато и притежавани СПТ*	811784	804333	782872	757320	747811	725745
Други	106066	105202	122456	147083	153387	160191
ВЗЕМАНИЯ ОТ ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ	46917	43580	43555	43553	43553	43350
Депозити	27	26	46	44	42	41
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	27	26	46	44	42	41
Кредити	27061	24160	24160	24160	24160	24160
в левове	8902	8902	8902	8902	8902	8902
във валута	18159	15258	15258	15258	15258	15258
Акции и други форми на собственост	369	369	369	369	369	156
в левове	369	369	369	369	369	156
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	19460	19025	18980	18980	18982	18993
в левове	17413	17415	17370	17370	17372	17383
във валута	2047	1610	1610	1610	1610	1610
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	2059050	2083964	2050313	2022463	1994158	1926403
Централно правителство	2059050	2083964	2050313	2022463	1994158	1926403
ДЦК	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Кредити	2059050	2083964	2050313	2022463	1994158	1926403
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	2059050	2083964	2050313	2022463	1994158	1926403
Други	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0
Кредити	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	69984	69984	69984	71134	71134	73134
Нефинансови държавни предприятия	69984	69984	69484	70634	70634	70634
Кредити	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	69984	69984	69484	70634	70634	70634
в левове	69984	69984	69484	70634	70634	70634
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0
Кредити	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2001	I.2002	II.2002	III.2002	IV.2002	V.2002	VI.2002
Други	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	0	0	0	0	0	0
Кредити	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
ДЪЛГОТРАЙНИ АКТИВИ	172319	173809	174317	66261	66329	66752	67141
ДРУГИ АКТИВИ	1812104	1828399	1832139	1825378	1795886	1760078	1690844
в левове	27440	25725	27915	26369	24077	24109	23230
във валута	1784664	1802674	1804224	1799009	1771809	1735969	1667614
ПАСИВИ	12318512	11727077	11773379	11494271	11578384	11571098	11780464
РЕЗЕРВНИ ПАРИ	4032531	3757281	3796290	3793988	3923574	3601534	3692025
Пари в обращение	3262882	3081206	3062135	3018868	3073614	2964026	3022740
Депозити на търговски банки	769649	676075	734155	775120	849960	637508	669285
ДЕПОЗИТИ В ЛЕВОВЕ	778788	747046	752545	755168	770812	831778	801680
Безсрочни депозити	147433	144243	98433	127127	141259	200776	70159
Социалноосигурителни фондове	147412	144202	98282	126740	140991	200737	70091
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
Домакинства	0	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	21	41	151	387	268	39	68
Срочни	631355	602803	654112	628041	629553	631002	731521
Социалноосигурителни фондове	631355	602803	654112	628041	629553	631002	731521
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	0	0	0	0	0	0
ДЕПОЗИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	192079	191060	188146	192897	198775	206679	216833
Безсрочни	123254	122216	119303	14537	20301	18417	28518
Социалноосигурителни фондове	1564	1401	2625	2583	1656	1684	1256
Нефинансови държавни предприятия	121690	120815	116678	11954	18645	16733	27262
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
Домакинства	0	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	0	0	0	0	0	0
Срочни	68825	68844	68843	178360	178474	188262	188315
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	68825	68844	68843	178360	178474	188262	188315
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	0	0	0	0	0	0
БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ	80413	91093	78140	42068	79077	51109	72339
Централно правителство (набирателни сметки)	67061	77244	57679	19470	53146	21679	44043
в левове	57562	55495	50936	12551	10842	15357	18225
във валута	9499	21749	6743	6919	42304	6322	25818
Социалноосигурителни фондове	13328	13827	18440	22390	25898	29394	28250
в левове	13328	13827	18440	22390	25898	29394	28250
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	24	22	21	208	33	36	46
в левове	24	22	21	208	33	36	46
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Домакинства	0	0	0	0	0	0	0

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2002	VIII.2002	IX.2002	X.2002	XI.2002	XII.2002
Други	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	0	500	500	500	2500
Кредити	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	0	0	500	500	500	2500
в левове	0	0	500	500	500	2500
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
ДЪЛГОТРАЙНИ АКТИВИ	68392	68599	69053	69623	69696	66788
ДРУГИ АКТИВИ	1643502	1637647	1628036	1618079	1612876	1574340
в левове	23972	23399	23913	22269	23360	22709
във валута	1619530	1614248	1604123	1595810	1589516	1551631
ПАСИВИ	11922961	12136435	12357945	12582508	12721954	12638459
РЕЗЕРВНИ ПАРИ	3656769	3769645	3841217	3754900	3823704	4482383
Пари в обращение	3101974	3204330	3249877	3216233	3191558	3627927
Депозити на търговски банки	554795	565315	591340	538667	632146	854456
ДЕПОЗИТИ В ЛЕВОВЕ	824860	795460	803497	788120	797576	822521
Безсрочни депозити	91319	65106	72811	55572	63296	121252
Социалноосигурителни фондове	91077	65003	72682	55258	63095	121008
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0
Домакинства	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	242	103	129	314	201	244
Срочни	733541	730354	730686	732548	734280	701269
Социалноосигурителни фондове	733541	730354	730686	732548	734280	701269
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	0	0	0	0	0
ДЕПОЗИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	211073	215893	221722	311042	215113	163429
Безсрочни	32407	17606	23301	26366	94931	43168
Социалноосигурителни фондове	1233	1227	1202	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	31174	16379	22099	26366	94931	43168
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0
Домакинства	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	0	0	0	0	0
Срочни	178666	198287	198421	284676	120182	120261
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	178666	198287	198080	284334	119840	119923
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	0	341	342	342	338
БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ	73110	82611	82239	64124	63926	70696
Централно правителство (набирателни сметки)	44433	53373	53000	35069	34812	34674
в левове	16236	13861	21144	14184	14397	14481
във валута	28197	39512	31856	20885	20415	20193
Социалноосигурителни фондове	28629	27223	29239	27055	29114	36022
в левове	28629	27223	29239	27055	29114	36022
във валута	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	48	15	0	0	0	0
в левове	48	15	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Домакинства	0	0	0	0	0	0

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2001	I.2002	II.2002	III.2002	IV.2002	V.2002	VI.2002
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	0	2000	0	0	0	0
в левове	0	0	2000	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
КРЕДИТИ	0	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
ЧУЖДЕСТРАННИ ПАСИВИ	2461241	2418737	2437632	2405895	2278254	2164049	2077826
Депозити	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Кредити	2460516	2417677	2437353	2405339	2277452	2163808	2077380
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	2460516	2417677	2437353	2405339	2277452	2163808	2077380
Други	725	1060	279	556	802	241	446
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	725	1060	279	556	802	241	446
ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ЦЕНТРАЛНОТО ПРАВИТЕЛСТВО	1712619	1439725	1433607	1311524	1513716	1926085	2147420
Депозити (без набирателни сметки)	1710937	1437536	1432620	1310362	1512953	1924845	2142659
в левове	585215	340035	268303	294705	366359	536153	658299
във валута	1125722	1097501	1164317	1015657	1146594	1388692	1484360
Кредити	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	1682	2189	987	1162	763	1240	4761
в левове	286	73	72	29	77	29	29
във валута	1396	2116	915	1133	686	1211	4732
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	1229816	1234382	1241625	1220832	1068245	1083130	1114030
Основен капитал	20000	20000	20000	20000	20000	20000	20000
Резерви	988727	977747	962288	926325	990944	986554	1000629
Финансов резултат	221089	236635	259337	274507	57301	76576	93401
ДРУГИ ПАСИВИ	1831025	1847753	1845394	1771899	1745931	1706734	1658311
в левове	141254	142203	143167	76852	76832	74947	76406
във валута	1689771	1705550	1702227	1695047	1669099	1631787	1581905

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2002	VIII.2002	IX.2002	X.2002	XI.2002	XII.2002
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	2000	0	2000	0	0
в левове	0	2000	0	2000	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
КРЕДИТИ	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
ЧУЖДЕСТРАННИ ПАСИВИ	2141808	2145638	2111744	2083970	2034797	1966151
Депозити	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Кредити	2141143	2145454	2111412	2083488	2034680	1965951
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	2141143	2145454	2111412	2083488	2034680	1965951
Други	665	184	332	482	117	200
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	665	184	332	482	117	200
ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ЦЕНТРАЛНОТО ПРАВИТЕЛСТВО	2170506	2236874	2358436	2640036	2834366	2143713
Депозити (без набирателни сметки)	2169575	2236110	2357336	2639158	2832693	2138057
в левове	868656	953455	1056904	1303873	1166393	504225
във валута	1300919	1282655	1300432	1335285	1666300	1633832
Кредити	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	931	764	1100	878	1673	5656
в левове	101	152	285	204	195	134
във валута	830	612	815	674	1478	5522
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	1165445	1215916	1274748	1277502	1294718	1371252
Основен капитал	20000	20000	20000	20000	20000	20000
Резерви	1031422	1069726	1125143	1116174	1116612	1178580
Финансов резултат	114023	126190	129605	141328	158106	172672
ДРУГИ ПАСИВИ	1679390	1674398	1664342	1662814	1657754	1618314
в левове	75915	73203	73329	73717	74952	73569
във валута	1603475	1601195	1591013	1589097	1582802	1544745

Източник: БНБ.

АНАЛИТИЧНА ОТЧЕТНОСТ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

(хил. лв.)

	XII.2001	I.2002	II.2002	III.2002	IV.2002	V.2002	VI.2002
АКТИВИ	13021452	13114036	13070898	13515273	13536008	13296057	13194119
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ	4702726	4766527	4620433	4751551	4205397	4012368	3727932
Каса	410176	307413	268047	217154	199073	192643	208222
Депозити	3615701	3766695	3661318	3644566	3158982	2927770	2743204
Кредити	45960	48034	35904	36504	36105	51472	48460
Ценни книжа, различни от акции	593983	619530	634252	813926	785105	798098	691423
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	593983	619530	634252	813926	785105	798098	691423
Акции и други форми на собственост	282	285	291	2465	284	280	267
Други	36624	24570	20621	36936	25848	42105	36356
в левове	94	76	73	94	80	71	76
във валута	36530	24494	20548	36842	25768	42034	36280
РЕЗЕРВИ	864441	755471	788208	773117	912652	697441	777625
Каса	181859	156567	164841	163670	200398	183067	194386
Депозити	682582	598904	623367	609447	712254	514374	583239
в левове	358955	513011	503765	458484	469313	302426	231281
във валута	323627	85893	119602	150963	242941	211948	351958
Други	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	1407139	1432121	1462303	1528295	1748614	1783105	1821937
Централно правителство	1366256	1390633	1420864	1485892	1708164	1728156	1815421
ДЦК	1336437	1375691	1401998	1462279	1691560	1705432	1786084
в левове	906731	973296	969949	995076	1006181	987448	1047253
във валута	429706	402395	432049	467203	685379	717984	738831
Кредити	1600	1600	2800	3250	0	0	0
в левове	1600	1600	2800	3250	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	28219	13342	16066	20363	16604	22724	29337
в левове	23750	11321	13626	16885	12084	15649	20220
във валута	4469	2021	2440	3478	4520	7075	9117
Местно правителство	40883	41488	41439	42403	40450	54949	6516
Ценни книжа, различни от акции	35772	36438	36110	36713	31674	44618	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	35772	36438	36110	36713	31674	44618	0
Кредити	3787	3466	3550	3682	6669	6933	6512
в левове	3787	3466	3550	3682	6669	6933	6512
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	1324	1584	1779	2008	2107	3398	4
в левове	0	18	13	11	11	7	4
във валута	1324	1566	1766	1997	2096	3391	0
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0	0
Кредити	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	4464586	4526446	4581312	4644113	4826360	4949890	5065608
НЕФИНАНСОВИ ДЪРЖАВНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	200266	212547	204612	207293	253118	250686	238431
Кредити	169764	183596	175571	180510	225524	222297	211154
в левове	90099	106629	107459	115977	134459	136998	135590
във валута	79665	76967	68112	64533	91065	85299	75564
Ценни книжа, различни от акции	20824	19290	19490	19748	20490	21253	20243
в левове	20824	19290	19490	19748	20490	21253	20243
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	9337	9337	9329	6769	6781	6772	6739
в левове	9337	9337	9329	6769	6781	6772	6739
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	341	324	222	266	323	364	295
в левове	317	259	185	217	213	227	194
във валута	24	65	37	49	110	137	101

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2002	VIII.2002	IX.2002	X.2002	XI.2002	XII.2002
АКТИВИ	13753396	14070689	14334637	14393477	14814990	15411159
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ	3994161	4066056	4014635	3882352	3956700	3893344
Каса	247897	213002	199280	191496	196910	185984
Депозити	2967845	3023358	2999260	2771833	2760412	2788716
Кредити	52213	58818	75482	101475	109496	92159
Ценни книжа, различни от акции	657777	694409	680218	759281	791742	736958
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	657777	694409	680218	759281	791742	736958
Акции и други форми на собственост	4334	272	272	272	271	271
Други	64095	76197	60123	57995	97869	89256
в левове	16	79	78	97	104	82
във валута	64079	76118	60045	57898	97765	89174
РЕЗЕРВИ	689981	710012	749511	704354	748290	1071151
Каса	201703	207717	228097	218330	204322	293005
Депозити	488278	502295	521414	486024	543968	778146
в левове	183982	258628	196462	175119	337619	558608
във валута	304296	243667	324952	310905	206349	219538
Други	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	1812437	1823456	1861709	1936361	1942686	1996169
Централно правителство	1806240	1814248	1852138	1923492	1928902	1983635
ДЦК	1786355	1789457	1822193	1896405	1898332	1945505
в левове	1045162	1053419	1089762	1072999	1123067	1163173
във валута	741193	736038	732431	823406	775265	782332
Кредити	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	19885	24791	29945	27087	30570	38130
в левове	12238	15323	18559	13956	17546	23474
във валута	7647	9468	11386	13131	13024	14656
Местно правителство	6197	9208	9571	12869	13784	12534
Ценни книжа, различни от акции	0	0	0	3458	4222	3998
в левове	0	0	0	0	0	199
във валута	0	0	0	3458	4222	3799
Кредити	6196	9203	9404	9391	9536	8486
в левове	6196	9203	9404	9391	9536	8486
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	1	5	167	20	26	50
в левове	1	5	167	18	17	34
във валута	0	0	0	2	9	16
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0
Кредити	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ СЕКТОР	5346159	5488200	5728283	5874757	6091863	6358754
НЕФИНАНСОВИ ДЪРЖАВНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	239053	235449	225051	247139	258579	263501
Кредити	211675	208075	195975	202831	207660	215935
в левове	139058	139603	141248	145729	151555	158871
във валута	72617	68472	54727	57102	56105	57064
Ценни книжа, различни от акции	20245	20245	26459	41619	48011	44681
в левове	20245	20245	26459	41619	48011	44681
във валута	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	6776	6786	2271	2307	2544	2495
в левове	6776	6786	2271	2307	2544	2495
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	357	343	346	382	364	390
в левове	241	228	226	243	244	338
във валута	116	115	120	139	120	52

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2001	I.2002	II.2002	III.2002	IV.2002	V.2002	VI.2002
ЧАСТНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	3361062	3409824	3457097	3495121	3601620	3700677	3792248
Кредити	3320726	3370833	3412662	3451348	3558339	3656052	3745966
в левове	1871573	1857370	1851326	1857868	1899014	1897754	1943005
във валута	1449153	1513463	1561336	1593480	1659325	1758298	1802961
Ценни книжа, различни от акции	10256	6034	9543	10981	11660	11369	9249
в левове	6060	3973	5131	5064	6647	7103	7104
във валута	4196	2061	4412	5917	5013	4266	2145
Акции и други форми на собственост	18179	19336	20979	16468	16541	16497	19477
в левове	18179	19336	20979	16468	16541	16497	19477
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	11901	13621	13913	16324	15080	16759	17556
в левове	7182	8063	7855	9133	7610	8804	9540
във валута	4719	5558	6058	7191	7470	7955	8016
ДОМАКИНСТВА	873497	876042	891887	914748	944578	967074	1006302
Кредити	861765	864317	879057	900932	933388	955478	993405
в левове	830073	831503	844488	865050	895134	917697	954930
във валута	31692	32814	34569	35882	38254	37781	38475
Други	11732	11725	12830	13816	11190	11596	12897
в левове	11582	11551	12617	13694	11050	11442	12713
във валута	150	174	213	122	140	154	184
НЕБАНКОВИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	29761	28033	27716	26951	27044	31453	28627
Кредити	22372	20659	20337	19577	19712	24102	21380
в левове	8129	13448	12834	15127	11139	11750	13895
във валута	14243	7211	7503	4450	8573	12352	7485
Ценни книжа, различни от акции	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	7354	7353	7353	7353	7304	7304	7222
в левове	7354	7353	7353	7353	7304	7304	7222
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	35	21	26	21	28	47	25
в левове	23	11	16	7	8	13	19
във валута	12	10	10	14	20	34	6
ДЪЛГОТРАЙНИ АКТИВИ	706531	704843	713234	724392	732403	734646	742264
ДРУГИ АКТИВИ	876029	928628	905408	1093805	1110582	1118607	1058753
Вземания от търговски банки	707302	722740	682887	846554	858344	882661	814559
Депозити	469151	475277	417950	567168	518255	544447	495414
в левове	221421	208700	159347	205631	211861	222465	160410
във валута	247730	266577	258603	361537	306394	321982	335004
Кредити	20037	27772	13869	14171	16916	28555	38138
в левове	19030	19944	13862	14170	12118	16731	20058
във валута	1007	7828	7	1	4798	11824	18080
Ценни книжа, различни от акции	7615	6853	8431	7576	19139	23762	24898
в левове	0	0	91	0	0	6675	11444
във валута	7615	6853	8340	7576	19139	17087	13454
Акции и други форми на собственост	5932	6495	6594	6594	6597	6598	6601
в левове	5932	6495	6594	6594	6597	6598	6601
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Други	204567	206343	236043	251045	297437	279299	249508
в левове	21847	20903	25884	32590	56207	38432	19246
във валута	182720	185440	210159	218455	241230	240867	230262
Други некласифицирани активи	168727	205888	222521	247251	252238	235946	244194
в левове	100819	138068	144030	155352	176512	165046	167290
във валута	67908	67820	78491	91899	75726	70900	76904
ПАСИВИ	13021452	13114036	13070898	13515273	13536008	13296057	13194119
ДЕПОЗИТИ В ЛЕВОВЕ	3482828	3479828	3498654	3498407	3545178	3392345	3457727
Безсрочни	1655386	1582471	1588527	1611853	1588392	1493065	1504378
Местно правителство	71282	87974	81540	82080	119671	100272	106986
Социалноосигурителни фондове	41	7788	9270	10169	57348	10528	9158
Нефинансови гържавни предприятия	303431	266887	291474	299242	222636	207143	190649
Частни предприятия	957391	898580	878539	882117	832663	831121	836088
Домакинства	300228	294532	304902	313542	329355	316766	336790

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2002	VIII.2002	IX.2002	X.2002	XI.2002	XII.2002
ЧАСТНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	4032637	4134689	4330065	4409672	4562344	4799638
Кредити	3987716	4091068	4288910	4369865	4519051	4760545
в левове	1989126	2017876	2106257	2140312	2158397	2247685
във валута	1998590	2073192	2182653	2229553	2360654	2512860
Ценни книжа, различни от акции	7433	1782	1385	1287	1280	1241
в левове	5272	1782	1385	1287	1280	1241
във валута	2161	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	21172	23118	20849	18579	18701	16675
в левове	21172	23118	20849	18579	18701	16675
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	16316	18721	18921	19941	23312	21177
в левове	8118	9324	9472	8656	10483	9643
във валута	8198	9397	9449	11285	12829	11534
ДОМАКИНСТВА	1045923	1090040	1138076	1182791	1227767	1254267
Кредити	1035501	1079306	1126596	1172289	1214409	1241560
в левове	992580	1033212	1076821	1118238	1156372	1179972
във валута	42921	46094	49775	54051	58037	61588
Други	10422	10734	11480	10502	13358	12707
в левове	10230	10521	11252	10301	12875	12452
във валута	192	213	228	201	483	255
НЕБАНКОВИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	28546	28022	35091	35155	43173	41348
Кредити	21313	20791	27862	27937	35943	32701
в левове	14953	16322	19692	19173	20799	22060
във валута	6360	4469	8170	8764	15144	10641
Ценни книжа, различни от акции	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Акции и други форми на собственост	7212	7212	7207	7207	7207	8212
в левове	7212	7212	7207	7207	7207	8212
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	21	19	22	11	23	435
в левове	12	11	19	9	17	429
във валута	9	8	3	2	6	6
ДЪЛГОТРАЙНИ АКТИВИ	749336	756462	768658	781467	797198	884061
ДРУГИ АКТИВИ	1161322	1226503	1211841	1214186	1278253	1207680
Вземания от търговски банки	904885	989925	997808	1002173	1067503	1028531
Депозити	584599	645014	649512	644135	698475	625007
в левове	188959	207861	206568	189364	239245	203365
във валута	395640	437153	442944	454771	459230	421642
Кредити	37821	45416	41008	39868	30391	57684
в левове	21113	29486	25069	23927	20828	38550
във валута	16708	15930	15939	15941	9563	19134
Ценни книжа, различни от акции	24069	22077	21251	20450	19714	20329
в левове	11274	10932	10531	10539	9983	10463
във валута	12795	11145	10720	9911	9731	9866
Акции и други форми на собственост	6601	6601	6599	5059	5071	5072
в левове	6601	6601	6599	5059	5071	5072
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	251795	270817	279438	292661	313852	320439
в левове	17890	18541	21165	12298	35144	27703
във валута	233905	252276	258273	280363	278708	292736
Други неклассифицирани активи	256437	236578	214033	212063	210750	179149
в левове	173291	164987	143868	149787	144521	125488
във валута	83146	71591	70165	62226	66229	53661
ПАСИВИ	13753396	14070689	14334637	14393477	14814990	15411159
ДЕПОЗИТИ В ЛЕВОВЕ	3543429	3662194	3679661	3741056	3978346	4322704
Безсрочни	1597362	1688639	1710281	1750637	1885476	2086479
Местно правителство	105674	106345	96922	98161	106483	73858
Социалноосигурителни фондове	8539	9390	9863	8978	7357	0
Нефинансови държавни предприятия	204271	212588	228194	237735	262449	302953
Частни предприятия	911016	975775	998459	1015382	1057016	1229752
Домакинства	342969	356856	355745	367221	398811	441937

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2001	I.2002	II.2002	III.2002	IV.2002	V.2002	VI.2002
Небанкови финансови институции	23013	26710	22802	24703	26719	27235	24707
Срочни	1278902	1339263	1345114	1319422	1393235	1339057	1387746
Местно правителство	10900	12668	12849	12251	15067	16825	17051
Социалноосигурителни фондове	0	2	6	11	57	0	0
Нефинансови държавни предприятия	103813	89134	66918	72910	123955	67881	122829
Частни предприятия	267461	280480	289052	248146	246984	248554	239777
Домакинства	805055	848574	867778	875281	875195	872534	872153
Небанкови финансови институции	91673	108405	108511	110823	131977	133263	135936
Спестовни депозити на домакинства	548540	558094	565013	567132	563551	560223	565603
ДЕПОЗИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	4566078	4692734	4731849	4786391	4748028	4690852	4571097
Безсрочни	1026580	1065517	1086378	1054249	1112569	1132584	1110010
Местно правителство	725	1117	1656	6421	5981	9784	5230
Социалноосигурителни фондове	11032	1625	1190	1194	1010	925	946
Нефинансови държавни предприятия	197998	225967	214498	216738	258232	252283	236657
Частни предприятия	526397	536169	573814	534789	553695	578962	585366
Домакинства	284578	287459	286406	286564	283894	280753	274159
Небанкови финансови институции	5850	13180	8814	8543	9757	9877	7652
Срочни	2855177	2948597	2966806	3049769	2960109	2885165	2799997
Местно правителство	4	5	4	15023	19781	6	6
Социалноосигурителни фондове	0	9419	9411	9373	9412	9128	8895
Нефинансови държавни предприятия	111915	111587	117818	117498	119002	88678	88267
Частни предприятия	273214	279180	270600	286071	278985	275321	253012
Домакинства	2406086	2487243	2509265	2563901	2485593	2468793	2411937
Небанкови финансови институции	63958	61163	59708	57903	47336	43239	37880
Спестовни депозити на домакинства	684321	678620	678665	682373	675350	673103	661090
ИЗДАДЕНИ ДЪЛГОВИ ЦЕННИ КНИЖА	6341	6341	6341	6341	8155	13541	13594
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	196	196	0	0	1524	1533	1515
в левове	0	0	0	0	1524	1533	1515
във валута	196	196	0	0	0	0	0
Домакинства	0	0	10	10	81	81	80
в левове	0	0	0	0	71	71	70
във валута	0	0	10	10	10	10	10
Небанкови финансови институции	6145	6145	6331	6331	6550	11927	11999
в левове	0	0	0	0	101	5436	5468
във валута	6145	6145	6331	6331	6449	6491	6531
КРЕДИТИ	54551	43948	44286	51955	26016	17794	26784
Нефинансови държавни предприятия	8175	5138	5138	3866	12359	9561	9568
в левове	8175	5138	5138	3118	12359	9561	9568
във валута	0	0	0	748	0	0	0
Частни предприятия	45350	37769	39069	47999	13648	8224	17209
в левове	18438	18865	24825	37437	9059	5838	14921
във валута	26912	18904	14244	10562	4589	2386	2288
Домакинства	32	32	32	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	32	32	32	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	994	1009	47	90	9	9	7
в левове	538	487	11	12	9	9	7
във валута	456	522	36	78	0	0	0
БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ	358041	336857	319631	314631	382005	373564	346864
Централно правителство (набиратели сметки)	86556	86279	88379	89615	93544	91468	93091
в левове	67668	67079	69002	70595	75190	73658	75217
във валута	18888	19200	19377	19020	18354	17810	17874
Местно правителство	15026	17920	17608	17756	19411	19771	19966
в левове	14417	17305	16998	17063	18703	19152	19158
във валута	609	615	610	693	708	619	808
Социалноосигурителни фондове	0	55	113	287	5755	1	9
в левове	0	55	113	287	5755	1	9
във валута	0	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	77977	77019	72304	70992	117555	119472	105167
в левове	24119	25826	25349	24386	75315	78185	65942

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2002	VIII.2002	IX.2002	X.2002	XI.2002	XII.2002
Небанкови финансови институции	24893	27685	21098	23160	53360	37979
Срочни	1376420	1390219	1376724	1387368	1484293	1589825
Местно правителство	21283	21220	21577	21240	22571	14724
Социалноосигурителни фондове	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	84344	89125	91293	99366	135975	174822
Частни предприятия	276086	278768	256370	252672	298745	326155
Домакинства	877175	884106	889301	905845	922082	947649
Небанкови финансови институции	117532	117000	118183	108245	104920	126475
Спестовни депозити на домакинства	569647	583336	592656	603051	608577	646400
ДЕПОЗИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	4763820	4851307	4863071	4865463	4951149	4937691
Безсрочни	1103329	1131266	1146420	1121251	1117672	1111659
Местно правителство	4610	4853	5442	6469	6437	5885
Социалноосигурителни фондове	1069	955	2289	756	586	10666
Нефинансови държавни предприятия	206036	246366	225918	205373	202105	193094
Частни предприятия	594018	580189	610511	605291	599382	596332
Домакинства	287084	290313	291161	294506	298674	293817
Небанкови финансови институции	10512	8590	11099	8856	10488	11865
Срочни	2971563	3019311	3004441	3020932	3102553	3095258
Местно правителство	6	6	6	6	6	5
Социалноосигурителни фондове	9088	8723	8726	10243	10230	0
Нефинансови държавни предприятия	77337	82280	95893	86292	130039	123716
Частни предприятия	332528	346520	295255	277123	284273	311279
Домакинства	2510590	2543523	2564163	2602712	2635903	2614129
Небанкови финансови институции	42014	38259	40398	44556	42102	46129
Спестовни депозити на домакинства	688928	700730	712210	723280	730924	730774
ИЗДАДЕНИ ДЪЛГОВИ ЦЕННИ КНИЖА	13682	12540	17373	17481	17381	19345
Нефинансови държавни предприятия	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	1524	1534	1860	1871	1882	2394
в левове	1524	1534	1508	1517	1526	1508
във валута	0	0	352	354	356	886
Домакинства	81	81	584	588	591	594
в левове	71	71	70	71	71	70
във валута	10	10	514	517	520	524
Небанкови финансови институции	12077	10925	14929	15022	14908	16357
в левове	5504	5538	5571	5606	5435	6868
във валута	6573	5387	9358	9416	9473	9489
КРЕДИТИ	17189	14509	12471	19156	25959	16143
Нефинансови държавни предприятия	8620	8620	8620	6477	8638	10084
в левове	8620	8620	8620	6477	8638	10084
във валута	0	0	0	0	0	0
Частни предприятия	8562	5883	3822	12639	17251	3989
в левове	6598	3718	2300	7317	351	213
във валута	1964	2165	1522	5322	16900	3776
Домакинства	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Небанкови финансови институции	7	6	29	40	70	2070
в левове	7	5	4	3	18	2048
във валута	0	1	25	37	52	22
БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ	348314	366827	391915	422603	395397	459034
Централно правителство (набиратели сметки)	96088	91285	95821	103568	105636	116128
в левове	78592	73978	78584	86298	88378	99367
във валута	17496	17307	17237	17270	17258	16761
Местно правителство	20633	21556	21392	27452	30057	27722
в левове	19972	21042	20873	26957	29583	27282
във валута	661	514	519	495	474	440
Социалноосигурителни фондове	4	0	2	2	2	0
в левове	4	0	2	2	2	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Нефинансови държавни предприятия	98405	98331	98354	107126	78363	78759
в левове	62421	61731	62385	67854	41203	43608

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	XII.2001	I.2002	II.2002	III.2002	IV.2002	V.2002	VI.2002
във валута	53858	51193	46955	46606	42240	41287	39225
Частни предприятия	144736	119786	106326	100083	104104	112214	102131
в левове	62800	57657	47642	41310	38567	37932	38632
във валута	81936	62129	58684	58773	65537	74282	63499
Домакинства	15207	15415	14436	14821	23823	17213	14180
в левове	6316	6515	5425	5399	14725	8442	5650
във валута	8891	8900	9011	9422	9098	8771	8530
Небанкови финансови институции	18539	20383	20465	21077	17813	13425	12320
в левове	14017	15538	15747	12982	6707	5775	5461
във валута	4522	4845	4718	8095	11106	7650	6859
ЧУЖДЕСТРАННИ ПАСИВИ	986327	901787	870360	938458	963385	978832	990193
Депозити	435685	345585	307944	332934	390830	407542	418059
в левове	76379	73404	78719	77510	73108	74286	72100
във валута	359306	272181	229225	255424	317722	333256	345959
Кредити	265398	265194	263739	269531	237736	220620	216124
в левове	2667	2667	2667	2667	2667	2667	2667
във валута	262731	262527	261072	266864	235069	217953	213457
Издадени дългови ценни книжа	0	0	0	10757	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	10757	0	0	0
Други	285244	291008	298677	325236	334819	350670	356010
в левове	212	81	86	98	105	113	114
във валута	285032	290927	298591	325138	334714	350557	355896
ЦЕНТРАЛНО ПРАВИТЕЛСТВО	271308	287012	284025	430398	385599	374919	367643
Депозити (без набирателни сметки)	233321	260271	240667	387524	360237	348707	343775
в левове	40679	64492	65293	67692	64399	64328	57814
във валута	192642	195779	175374	319832	295838	284379	285961
Други пасиви	37987	26741	43358	42874	25362	26212	23868
в левове	32984	21711	38298	37794	20163	20968	19601
във валута	5003	5030	5060	5080	5199	5244	4267
ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ БНБ	296	274	271	271	284	281	279
Депозити	266	264	264	264	284	281	279
в левове	256	255	255	255	255	255	255
във валута	10	9	9	9	29	26	24
Кредити	30	10	7	7	0	0	0
в левове	0	3	0	0	0	0	0
във валута	30	7	7	7	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0	0
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	1637348	1642053	1656340	1666441	1656403	1668156	1688445
Основен капитал	862483	862483	862483	868286	897286	934971	935471
Резерви	436544	436079	434831	434646	444902	452409	456995
Финансов резултат	338321	343491	359026	363509	314215	280776	295979
ДРУГИ ПАСИВИ	1658334	1723202	1659141	1821980	1820955	1785773	1731493
Задължения към търговски банки	748398	794648	730594	914960	848708	840608	807014
Депозити	483559	495505	468563	610076	518094	555679	494390
в левове	228617	205848	159722	206153	215609	230778	155451
във валута	254942	289657	308841	403923	302485	324901	338939
Кредити	63330	64338	59636	70587	83635	69665	64648
в левове	60101	54316	56407	66013	76668	48589	42898
във валута	3229	10022	3229	4574	6967	21076	21750
Издадени дългови ценни книжа	9779	9779	9779	9779	20536	27211	38930
в левове	0	0	0	0	0	6675	18394
във валута	9779	9779	9779	9779	20536	20536	20536
Други	191730	225026	192616	224518	226443	188053	209046
в левове	119261	186315	157839	181608	176254	147249	164378
във валута	72469	38711	34777	42910	50189	40804	44668
Други неклассифицирани пасиви	909936	928554	928547	907020	972247	945165	924479
в левове	872555	869817	871924	854598	920657	897864	879196
във валута	37381	58737	56623	52422	51590	47301	45283

(продължава)

(продължение)

(хил. лв.)

	VII.2002	VIII.2002	IX.2002	X.2002	XI.2002	XII.2002
във валута	35984	36600	35969	39272	37160	35151
Частни предприятия	104757	127525	148717	154198	154924	206947
в левове	39487	58214	71443	71628	73066	110119
във валута	65270	69311	77274	82570	81858	96828
Домакинства	14656	15319	15354	16992	15210	15615
в левове	5676	5685	5491	7186	5203	5935
във валута	8980	9634	9863	9806	10007	9680
Небанкови финансови институции	13771	12811	12275	13265	11205	13863
в левове	7317	7793	4623	6409	6180	9746
във валута	6454	5018	7652	6856	5025	4117
ЧУЖДЕСТРАННИ ПАСИВИ	1067186	1085669	1164274	1151206	1201188	1419301
Депозити	451535	435577	500007	492234	474100	583266
в левове	73112	71559	73361	73319	74234	84756
във валута	378423	364018	426646	418915	399866	498510
Кредити	226784	224597	230264	229863	254294	313988
в левове	2667	2667	0	0	0	0
във валута	224117	221930	230264	229863	254294	313988
Издадени дългови ценни книжа	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	388867	425495	434003	429109	472794	522047
в левове	122	130	42	43	47	18
във валута	388745	425365	433961	429066	472747	522029
ЦЕНТРАЛНО ПРАВИТЕЛСТВО	451438	441330	447823	462903	426923	355537
Депозити (без набирателни сметки)	427353	418431	425446	441500	406158	308506
в левове	69298	74386	74034	64471	75001	62366
във валута	358055	344045	351412	377029	331157	246140
Други пасиви	24085	22899	22377	21403	20765	47031
в левове	19207	18524	18004	17012	16381	36804
във валута	4878	4375	4373	4391	4384	10227
ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ БНБ	279	279	342	295	295	292
Депозити	279	279	296	295	295	292
в левове	255	255	255	255	255	255
във валута	24	24	41	40	40	37
Кредити	0	0	46	0	0	0
в левове	0	0	46	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0
в левове	0	0	0	0	0	0
във валута	0	0	0	0	0	0
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	1707426	1752754	1783063	1820130	1847980	1919564
Основен капитал	938309	946310	951576	951576	953309	934706
Резерви	460409	460382	477077	477159	477071	571992
Финансов резултат	308708	346062	354410	391395	417600	412866
ДРУГИ ПАСИВИ	1840633	1883280	1974644	1893184	1970372	1961548
Задължения към търговски банки	944681	982562	1054605	975855	1027497	1001552
Депозити	625785	664802	668019	661600	725330	659337
в левове	184834	203804	200618	183251	249639	220569
във валута	440951	460998	467401	478349	475691	438768
Кредити	70523	85880	87080	82028	61332	90278
в левове	47821	58747	58090	57591	46188	60454
във валута	22702	27133	28990	24437	15144	29824
Издадени дългови ценни книжа	38930	39908	35116	35116	35116	38233
в левове	18394	18394	18394	18394	18394	21994
във валута	20536	21514	16722	16722	16722	16239
Други	209443	191972	264390	197111	205719	213704
в левове	159215	147599	226075	162925	160869	165118
във валута	50228	44373	38315	34186	44850	48586
Други неклассифицирани пасиви	895952	900718	920039	917329	942875	959996
в левове	847045	842448	859822	859857	877008	890631
във валута	48907	58270	60217	57472	65867	69365

Източник: ТБ.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ВЗЕМАНИЯТА НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПО ОТРАСЛИ

(хил. лв.)

Отрасъл	31.XII.2002	
	Балансова експозиция	Задбалансова експозиция
Физически лица	192 153	16 137
Селско, ловно и горско стопанство	139 987	54 337
Добивна промишленост	211 923	89 100
Преработваща промишленост	1 369 764	439 053
Снабдяване с електро- и топлинна енергия, газ и вода	123 681	88 119
Строителство	160 004	122 959
Търговия, ремонт и техническо обслужване	1 724 686	472 543
Хотели и ресторанти	271 000	64 068
Транспорт, складиране и съобщения	332 064	134 512
Финансово посредничество	1 086 834	775 080
Операции с недвижимо имущество	119 755	9 454
Държавно управление и отбрана	39 519	17 198
Образование	1 326	60
Хуманно здравеопазване и социални дейности	32 326	19 186
Други дейности, обслужващи обществото	1 435 394	247 647
Екстериториални организации и служби	59 698	14 887
ОБЩО	7 300 112	2 564 342

Източник: БНБ.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ВЗЕМАНИЯТА НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПО ВАЛУТИ

(хил. лв.)

Вид валута	31.XII.2002	
	Балансова експозиция	Задбалансова експозиция
Български лев	3 540 514	883 094
Евро	2 394 382	1 217 965
Щатски долар	1 347 185	451 894
Швейцарски франк	4 963	8 371
Британска лира	13 069	2 990
Други	0	28
Общо	7 300 112	2 564 342

Източник: БНБ.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ВЗЕМАНИЯТА НАД 10 ХИЛЯДИ ЛЕВА ПО СРОЧНОСТ НА КРЕДИТНИЯ ДОГОВОР

(хил. лв.)

Срочност	31.XII.2002	
	Балансова експозиция	Задбалансова експозиция
До една година	2 542 648	898 921
От една до три години	1 709 276	554 405
Над три години	1 939 980	1 082 894
Общо	6 191 904	2 536 220

Източник: БНБ.

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ И ДОХОДНОСТ ПО ДЦК ПРЕЗ 2002 г.
(годишни ефективни размери)

Показатели	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ОСНОВЕН ЛИХВЕН ПРОЦЕНТ (в края на периода)	4.87	4.62	4.50	3.98	3.98	3.76	3.72	3.85	3.81	3.76	3.76	3.35
КРАТКОСРОЧНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ (среднопретеглени)												
Лихвени проценти по предоставени депозити на межбубанковия пазар	0.99	1.52	1.22	1.69	1.69	7.03	4.47	3.13	2.94	3.15	1.00	0.33
до един ден	0.81	1.46	1.10	1.58	1.59	7.30	4.65	2.97	2.71	3.23	0.73	0.29
от един до три дена	1.00	1.47	1.16	1.85	1.94	6.00	3.31	2.99	4.28	2.39	1.08	0.26
от три дена до една седмица	2.01	2.45	1.89	1.99	1.83	7.32	5.21	4.39	2.19	3.95	2.61	0.97
от една седмица до един месец	3.32	3.35	3.19	3.19	2.88	4.11	5.22	4.89	4.46	4.08	3.96	1.22
над един месец	4.71	5.23	4.68	3.40	4.55	5.69	5.48	5.94	4.69	4.16	4.92	2.20
Лихвени проценти по срочни депозити												
левоове	2.74	2.88	2.35	3.08	2.95	3.25	3.52	3.04	3.00	3.20	3.09	3.20
евро*	2.20	2.24	2.22	2.22	2.13	2.14	2.19	2.40	2.10	2.19	2.21	2.21
щ. д.	1.73	1.64	1.70	1.59	1.57	1.72	1.63	1.71	1.65	1.63	1.51	1.57
Лихвени проценти по безсрочни депозити												
левоове	0.35	0.35	0.31	0.42	0.38	0.39	0.31	0.42	0.38	0.31	0.35	0.40
евро*	0.47	0.44	0.39	0.50	0.50	0.44	0.47	0.70	0.61	0.48	0.53	0.55
щ. д.	0.84	0.77	0.65	0.62	0.71	0.66	0.69	0.63	0.58	0.60	0.58	0.69
Лихвени проценти по кредити												
левоове	10.07	9.8	9.67	10.12	9.58	9.65	10.28	9.94	10.10	8.68	9.00	10.22
евро*	9.47	11.7	10.77	9.90	9.70	8.51	6.25	9.47	12.59	10.62	9.44	9.41
щ. д.	9.47	11.7	12.66	7.40	5.98	9.73	9.33	9.51	11.10	9.62	5.26	6.57
Доходност на емисиите от ДЦК	4.87	4.62	4.84	4.06	-	4.70	3.72	3.85	4.77	3.76	3.76	4.28
ДЪЛГОСРОЧНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ (среднопретеглени)												
Лихвени проценти по кредити												
левоове	15.73	15.65	14.04	14.33	13.87	14.59	14.48	13.24	14.52	13.96	14.19	14.19
евро*	11.72	11.53	12.63	11.64	10.70	10.64	12.79	12.08	8.32	10.40	10.16	10.19
щ. д.	14.38	12.79	13.23	12.58	14.74	11.04	10.86	10.26	8.49	13.75	10.46	8.73
Доходност на емисиите от ДЦК	7.32	6.85	6.43	7.51	6.81	7.12	7.12	7.28	6.32	6.83	6.39	5.71

* Позицията „евро“ включва еврото и всички валути, подразделения на еврото.

Източник: БНБ.

НОМИНАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО КРАТКОСРОЧНИ ЛЕВОВИ КРЕДИТИ ПРЕЗ 2002 г.

Месеци	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	0.80											
февруари	1.59	0.78										
март	2.37	1.56	0.77									
април	3.20	2.38	1.59	0.81								
май	3.99	3.17	2.37	1.59	0.77							
юни	4.79	3.96	3.16	2.37	1.55	0.77						
юли	5.65	4.81	4.00	3.21	2.38	1.60	0.82					
август	6.49	5.64	4.83	4.03	3.19	2.40	1.62	0.79				
септември	7.35	6.50	5.68	4.87	4.03	3.23	2.44	1.61	0.81			
октомври	8.10	7.25	6.42	5.60	4.75	3.95	3.16	2.32	1.52	0.70		
ноември	8.88	8.02	7.18	6.36	5.51	4.70	3.90	3.06	2.25	1.43	0.72	
декември	9.76	8.89	8.05	7.22	6.36	5.55	4.74	3.89	3.07	2.25	1.54	0.81

Източник: БНБ.

РЕАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО КРАТКОСРОЧНИ ЛЕВОВИ КРЕДИТИ ПРЕЗ 2002 г.*

Месеци	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	-1.84											
февруари	-2.66	-0.84										
март	-2.67	-0.85	-0.01									
април	-1.77	0.07	0.91	0.92								
май	1.07	2.97	3.84	3.85	2.90							
юни	3.60	5.55	6.44	6.45	5.47	2.50						
юли	4.34	6.29	7.19	7.20	6.22	3.23	0.71					
август	5.86	7.85	8.76	8.77	7.78	4.74	2.18	1.46				
септември	5.88	7.87	8.78	8.79	7.80	4.76	2.20	1.48	0.02			
октомври	5.58	7.56	8.47	8.48	7.49	4.46	1.91	1.19	-0.27	-0.29		
ноември	6.17	8.16	9.07	9.08	8.09	5.04	2.48	1.76	0.29	0.27	0.56	
декември	5.72	7.70	8.61	8.62	7.63	4.60	2.04	1.32	-0.14	-0.16	0.13	-0.42

* Реалните лихвени равнища се определят от средните за месеца лихвени проценти, дефлирани с отчетената за месеца инфлация.

Източник: БНБ.

НОМИНАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО ЕДНОМЕСЕЧНИ ЛЕВОВИ ДЕПОЗИТИ ПРЕЗ 2002 г.

Месеци	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	0.21											
февруари	0.41	0.20										
март	0.58	0.37	0.17									
април	0.81	0.60	0.40	0.23								
май	1.03	0.82	0.62	0.45	0.22							
юни	1.30	1.08	0.88	0.71	0.48	0.26						
юли	1.57	1.36	1.16	0.98	0.75	0.53	0.27					
август	1.80	1.59	1.39	1.22	0.98	0.76	0.50	0.23				
септември	2.04	1.82	1.62	1.45	1.22	0.99	0.73	0.46	0.23			
октомври	2.29	2.08	1.88	1.70	1.47	1.25	0.98	0.71	0.48	0.25		
ноември	2.53	2.31	2.11	1.94	1.70	1.48	1.22	0.94	0.71	0.48	0.23	
декември	2.76	2.55	2.34	2.17	1.94	1.71	1.45	1.18	0.94	0.71	0.46	0.23

Източник: БНБ.

РЕАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО ЕДНОМЕСЕЧНИ ЛЕВОВИ ДЕПОЗИТИ ПРЕЗ 2002 г.*

Месеци	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	-2.42											
февруари	-3.79	-1.41										
март	-4.37	-2.00	-0.61									
април	-4.04	-1.67	-0.27	0.34								
май	-1.80	0.63	2.07	2.69	2.34							
юни	0.15	2.63	4.09	4.72	4.37	1.98						
юли	0.31	2.79	4.26	4.89	4.54	2.15	0.16					
август	1.21	3.71	5.19	5.83	5.47	3.06	1.06	0.90				
септември	0.64	3.13	4.61	5.24	4.89	2.49	0.50	0.34	-0.56			
октомври	-0.09	2.38	3.84	4.47	4.12	1.74	-0.24	-0.40	-1.28	-0.73		
ноември	-0.02	2.45	3.91	4.54	4.19	1.81	-0.17	-0.33	-1.22	-0.66	0.07	
декември	-1.02	1.43	2.88	3.50	3.15	0.79	-1.17	-1.32	-2.20	-1.65	-0.93	-1.00

* Реалните лихвени равнища се определят от средните за месеца лихвени проценти, дефлирани с отчетената за месеца инфлация.

Източник: БНБ.

НОМИНАЛЕН СТРОЕЖ НА ЕМИТИРАНИТЕ БАНКНОТИ И МОНЕТИ

(хил. лв.)

Номинали	31 декември 2001	31 декември 2002
Банкноти, общо	3 228 171	3 579 526
Банкноти нови номинали, общо	3 212 944	3 565 091
50 лв.	1 764 983	1 940 016
20 лв.	819 038	938 719
10 лв.	460 167	503 574
5 лв.	87 831	109 022
2 лв.	45 918	49 442
1 лв.	35 007	24 318
Банкноти стари номинали, общо	15 227	14 435
50000 лв. = 50 нови лв.	3 678	3 240
10000 лв. = 10 нови лв.	3 059	2 878
5000 лв. = 5 нови лв.	1 849	1 765
2000 лв. = 2 нови лв.	1 696	1 685
1000 лв. = 1 нов лв.	1 454	1 419
500 лв. = 0.50 нови лв.	1 377	1 350
200 лв. = 0.20 нови лв.	1 169	1 158
100 лв. = 0.10 нови лв.	945	940
Монети, общо	34 710	48 402
Монети нови номинали, общо	29 963	43 462
1 лв.		8 155
50 ст.	10 434	12 333
20 ст.	8 448	9 987
10 ст.	6 371	7 365
5 ст.	2 483	2 874
2 ст.	1 390	1 700
1 ст.	837	1 048
Монети стари номинали, общо	3 701	3 699
50 лв. = 0.05 нови лв.	1 430	1 429
20 лв. = 0.02 нови лв.	934	933
10 лв. = 0.01 нови лв.	841	841
5 лв. = 0.005 нови лв.	253	253
2 лв. = 0.002 нови лв.	125	125
1 лв. = 0.001 нови лв.	109	109
0.50 лв. = 0.0005 нови лв.	5	5
0.20 лв. = 0.0002 нови лв.	2	2
0.10 лв. = 0.0001 нови лв.	2	2
Възпоменателни	1 046	1 241
Банкноти и монети, общо	3 262 881	3 627 928

Източник: БНБ.

БАЛАНС НА БАНКОВАТА СИСТЕМА
(годишно приключване за 2002 г.)

(хил. лв.)

	Общо	в т. ч.	
		левоѐ	валута
А К Т И В И			
ПАРИЧНИ СРЕДСТВА В КАСА И ПО РАЗПЛАЩАТЕЛНИ СМЕТКИ В БНБ	1 263 889	857 210	406 679
Вземания от банки и други финансови институции	3 536 294	277 784	3 258 510
Ценни книжа в оборотен портфейл	1 726 839	867 416	859 423
Ценни книжа в инвестиционен портфейл	1 107 302	393 004	714 298
Предоставени кредити на бюджета	8 828	8 828	0
Предоставени кредити на гържавни предприятия	204 772	149 302	55 470
Предоставени кредити на частни предприятия	4 604 684	2 077 756	2 526 928
Предоставени кредити на граждани и домакинства	1 205 153	1 145 843	59 310
Предоставени кредити на нефинансови институции и други клиенти	6 023 437	3 381 729	2 641 708
ДОХОДОНОСНИ АКТИВИ	12 393 872	4 919 933	7 473 939
Активи за препродажба	13 186	13 186	0
Вземания по лихви и други активи	287 139	136 713	150 426
Дълготрайни активи	678 854	678 854	0
ОБЩО АКТИВИ	14 636 940	6 605 896	8 031 044
в т. ч. заложени активи	752 469	507 222	245 247
П А С И В И И К А П И Т А Л			
Депозити от банки	990 756	253 137	737 619
Депозити от други финансови институции	240 333	173 053	67 280
Депозити от нефинансови институции и други клиенти	10 045 386	4 539 360	5 506 026
ОБЩО ДЕПОЗИТИ	11 276 475	4 965 550	6 310 925
Краткосрочно привлечени средства	227 786	82 595	145 191
Задължения по лихви и други пасиви	755 882	391 724	364 158
Дългосрочно привлечени средства	387 326	53 242	334 084
Подчинен срочен гълг	1 075	0	1 075
ОБЩО ПАСИВИ	12 648 544	5 493 111	7 155 433
Капитал	1 352 234	1 352 234	0
Резерви	636 162	636 162	0
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	1 988 396	1 988 396	0
ОБЩО ПАСИВИ И СОБСТВЕН КАПИТАЛ	14 636 940	7 481 507	7 155 433
Кредитни заместители	1 629 634	667 376	962 258
Деривати	390 036	153 964	236 072
ЗАДБАЛАНСОВИ ПАСИВИ	2 019 670	821 340	1 198 330

Източник: БНБ.

СБОРЕН ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ НА БАНКОВАТА СИСТЕМА
(годишно приключване за 2002 г.)

(хил. лв.)

	Общо	в т. ч.	
		лєво̀ве	валута
Приходи от лихви по вземания от банки и други финансови институции	103 043	12 104	90 939
Приходи от лихви по кредити на нефинансови институции и други клиенти	581 683	383 649	198 034
Приходи от ценни книжа в инвестиционен портфейл	54 823	24 517	30 306
ПРИХОДИ ОТ ЛИХВИ	739 549	420 270	319 279
Разходи за лихви по депозити на банки и други финансови институции	40 528	16 988	23 540
Разходи за лихви по депозити на нефинансови институции и други клиенти	155 962	70 359	85 603
Разходи за лихви по привлечени средства	21 542	2 955	18 587
РАЗХОДИ ЗА ЛИХВИ	218 032	90 302	127 730
НЕТЕН ЛИХВЕН ДОХОД	521 517	329 968	191 549
Печалба/загуба от търговия и преоценка	188 821		
(намалено с провизии за загуби от кредити)	12 460		
НЕТЕН ЛИХВЕН ДОХОД И НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВИЯ И ПРЕОЦЕНКА	697 878		
Други нєлихвени приходи	237 822		
Оперативен резултат от дейността преди разходите по икономически елементи	935 700		
Разходи по икономически елементи	601 643		
ОПЕРАТИВНА ПЕЧАЛБА/ЗАГУБА ПРЕДИ ОБЛАГАНЕ И ИЗВЪНРЕДНИ ОПЕРАЦИИ	334 057		
Печалба/загуба от преоценка и извънредни приходи/разходи	11 356		
Печалба/загуба преди данъчно облагане	345 413		
Нетна печалба/загуба след данъчно облагане	261 561		
ТЕКУЩА ПЕЧАЛБА/ЗАГУБА	261 561		

Източник: БНБ.

ГОДИШЕН БАЛАНС НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПО ГРУПИ КЪМ ДЕКЕМВРИ 2002 г.
(годишно приключване за 2002 г.)

(хил. лв.)

	I група	II група	III група	IV група	V група	Общо
АКТИВИ						
ПАРИЧНИ СРЕДСТВА В КАСА И ПО РАЗПЛАЩАТЕЛНИ СМЕТКИ В БНБ	476 204	358 955	298 939	70 302	59 475	1 263 889
Вземания от банки и други финансови институции	1 719 505	951 572	464 767	211 246	186 868	3 536 294
Ценни книжа в оборотен портфейл	664 033	481 303	410 587	129 630	31 801	1 726 839
Ценни книжа в инвестиционен портфейл	944 802	117 228	10 626	15 819	27 112	1 107 302
Предоставени кредити на бюджета	3 052	817	4 959	0	0	8 828
Предоставени кредити на държавни предприятия	52 842	77 327	30 975	10 761	32 348	204 772
Предоставени кредити на частни предприятия	1 122 686	1 950 783	582 222	411 414	535 397	4 604 684
Предоставени кредити на граждани и домакинства	912 896	220 108	49 196	17 950	5 008	1 205 153
Предоставени кредити на нефинансови институции и други клиенти	2 091 476	2 249 035	667 352	440 125	572 753	6 023 437
ДОХОДОНОСНИ АКТИВИ	5 419 816	3 799 138	1 553 332	796 820	818 534	12 393 872
Активи за препродажба	1 220	2 707	4 955	4 491	0	13 186
Вземания по лихви и други активи	81 976	134 078	49 843	17 446	8 591	287 139
Дълготрайни активи	376 853	154 549	85 444	41 703	10 904	678 854
ОБЩО АКТИВИ	6 356 069	4 449 427	1 992 513	930 762	897 504	14 636 940
в т. ч. заложени активи	336 787	128 568	236 508	36 788	0	752 469
ПАСИВИ И КАПИТАЛ						
Депозити от банки	54 846	327 953	194 284	120 617	289 562	990 756
Депозити от други финансови институции	28 313	31 589	142 372	22 144	15 915	240 333
Депозити от нефинансови институции и други клиенти	4 943 786	3 038 504	1 176 146	411 938	474 483	10 045 386
ОБЩО ДЕПОЗИТИ	5 026 945	3 398 046	1 512 802	554 699	779 960	11 276 475
Краткосрочно привлечени средства	19 797	128 655	32 051	33 447	13 836	227 786
Задължения по лихви и други пасиви	278 777	258 398	104 006	60 544	66 518	755 882
Дългосрочно привлечени средства	11 719	163 379	134 541	58 260	4 469	387 326
Подчинен срочен дълг	0	0	0	1 075	0	1 075
ОБЩО ПАСИВИ	5 337 238	3 948 478	1 783 400	708 025	864 783	12 648 544
Капитал	643 646	314 493	163 546	199 270	31 878	1 352 234
Резерви	375 185	186 456	45 567	23 467	843	636 162
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	1 018 831	500 949	209 113	222 737	32 721	1 988 396
ОБЩО ПАСИВИ И СОБСТВЕН КАПИТАЛ	6 356 069	4 449 427	1 992 513	930 762	897 504	14 636 940
Кредитни заместители	261 987	699 784	173 725	146 866	335 631	1 629 634
Деривати	56 143	211 858	16 715	19 833	89 398	390 036
ЗАДБАЛАНСОВИ ПАСИВИ	318 130	911 642	190 440	166 699	425 029	2 019 670

Източник: БНБ.

СБОРЕН ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПО ГРУПИ
(годишно приключване за 2002 г.)

(хил. лв.)

	I група	II група	III група	IV група	V група	Общо
Приходи от лихви по вземания от банки и други финансови институции	49 775	26 556	16 171	5 240	5 283	103 043
Приходи от лихви по кредити на нефинансови институции и други клиенти	224 949	201 329	84 480	41 045	33 702	581 683
Приходи от ценни книжа в инвестиционен портфейл	43 080	5 964	2 428	2 130	1 221	54 823
ПРИХОДИ ОТ ЛИХВИ	317 804	233 849	103 079	48 415	40 206	739 549
Разходи за лихви по депозити на банки и други финансови институции	4 848	10 147	14 171	2 727	7 827	40 528
Разходи за лихви по депозити на нефинансови институции и други клиенти	66 996	41 592	27 577	11 587	8 209	155 962
Разходи за лихви по привлечени средства	200	7 779	10 548	2 461	1 051	21 542
РАЗХОДИ ЗА ЛИХВИ	72 044	59 518	52 296	16 775	17 087	218 032
НЕТЕН ЛИХВЕН ДОХОД	245 760	174 331	50 783	31 640	23 119	521 517
Печалба/загуба от търговия и преоценка	73 609	57 851	39 227	14 515	2 801	188 821
(намалено с провизии за загуби от кредити)	-15 640	9 010	8 737	9 078	-1 402	12 460
НЕТЕН ЛИХВЕН ДОХОД И НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВИЯ И ПРЕОЦЕНКА	335 009	223 172	81 273	37 077	27 322	697 878
Други нелихвени приходи	96 009	69 681	35 339	18 711	7 873	237 822
Оперативен резултат от дейността преди разходите по икономически елементи	431 018	292 853	116 612	55 788	35 195	935 700
Разходи по икономически елементи	213 091	206 779	93 280	52 957	31 275	601 643
ОПЕРАТИВНА ПЕЧАЛБА/ЗАГУБА ПРЕДИ ОБЛАГАНЕ И ИЗВЪНРЕДНИ ОПЕРАЦИИ	217 927	86 074	23 332	2 831	3 920	334 057
Печалба/загуба от преоценка и извънредни приходи/разходи	6 915	1 819	2 654	-1 343	1 580	11 356
Печалба/загуба преди данъчно облагане	224 842	87 893	25 986	1 488	5 500	345 413
Нетна печалба/загуба след данъчно облагане	172 090	65 858	20 372	-714	4 549	261 561
ТЕКУЩА ПЕЧАЛБА/ЗАГУБА	172 090	65 858	20 372	-714	4 549	261 561

Източник: БНБ.

**КАПИТАЛОВА АДЕКВАТНОСТ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ КЪМ 31.XII.2002 г.
(съгласно Наредба № 8 на БНБ)**

Банкови групи	Капиталова база (хил. лв.)	Първичен капитал (хил. лв.)	Общ рисков компонент (хил. лв.)	Обща капиталова адекватност (%)	Адекватност на първичния капитал (%)	Степен на покритие на активите (1000/5000), %
Първа група	798 352	483 874	2 780 714	28.71	17.40	12.62
Втора група	497 371	323 096	2 575 660	19.31	12.54	11.14
Трета група	218 535	165 191	945 344	23.12	17.47	10.94
Четвърта група	219 987	202 380	590 056	37.28	34.30	23.52
Общо за банковата система*	1 734 245	1 174 541	6 891 774	25.16	17.04	12.64

* В изчисленията за банковата система не участва V група.

Източник: БНБ.

**СЪОТНОШЕНИЯ НА ВИСОКОЛИКВИДНИ АКТИВИ КЪМ 31.XII.2002 г.
(като процент от депозитите)**

Групи търговски банки	Съотношение	%
Първа група	Първична ликвидност	9.47
	Вторична ликвидност	26.35
Втора група	Първична ликвидност	10.55
	Вторична ликвидност	27.81
Трета група	Първична ликвидност	19.76
	Вторична ликвидност	37.34
Четвърта група	Първична ликвидност	12.67
	Вторична ликвидност	45.09
Пета група	Първична ликвидност	7.63
	Вторична ликвидност	21.25
Общо за банковата система	Първична ликвидност	11.21
	Вторична ликвидност	29.02

Източник: БНБ.

**ОТКРИТИ ПОЗИЦИИ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА КЪМ 31.XII.2002 г.
(съгласно Наредба № 4 на БНБ)**

Банкови групи	Дял на откритата позиция към капиталовата база (%)
Първа група	-4.16
Втора група	-3.51
Трета група	-4.90
Четвърта група	-0.82
Общо за банковата система*	-3.75

* В изчисленията за банковата система не участва V група.

Източник: БНБ.

**КЛАСИФИКАЦИЯ НА РИСКОВИТЕ ЕКСПОЗИЦИИ В БАНКОВАТА СИСТЕМА
И ПО БАНКОВИ ГРУПИ КЪМ 31.XII.2002 г.**

(хил. лв.)

	Вземания от банки и други финансови институции	Вземания от нефинансови институции и други клиенти	Други класифицирани балансови експозиции	ОТЧЕТНА СТОЙНОСТ, ОБЩО	%
Редовни експозиции	3578089	5758616	77267	9413972	93.51
Експозиции под наблюдение	962	289820	181	290963	2.89
Нередовни експозиции	0	98694	0	98694	0.98
Съмнителни експозиции	0	53433	0	53433	0.53
Загуба	1021	183663	25693	210377	2.09
Общо за системата	3580072	6384226	103141	10067439	100.00
Редовни експозиции	1753480	2104461	10758	3868699	97.66
Експозиции под наблюдение	0	30983	0	30983	0.78
Нередовни експозиции	0	5349	0	5349	0.14
Съмнителни експозиции	0	12639	0	12639	0.32
Загуба	246	40493	3169	43908	1.11
Общо за I група	1753726	2193925	13927	3961578	100.00
Редовни експозиции	961585	2130454	35898	3127937	91.94
Експозиции под наблюдение	0	122177	181	122358	3.60
Нередовни експозиции	0	30223	0	30223	0.89
Съмнителни експозиции	0	21379	0	21379	0.63
Загуба	383	92537	7195	100115	2.94
Общо за II група	961968	2396770	43274	3402012	100.00
Редовни експозиции	465148	587614	21789	1074551	88.08
Експозиции под наблюдение	0	43422	0	43422	3.56
Нередовни експозиции	0	47327	0	47327	3.88
Съмнителни експозиции	0	14552	0	14552	1.19
Загуба	343	28657	11078	40078	3.29
Общо за III група	465491	721572	32867	1219930	100.00
Редовни експозиции	210978	410308	7460	628746	89.71
Експозиции под наблюдение	962	26773	0	27735	3.96
Нередовни експозиции	0	13810	0	13810	1.97
Съмнителни експозиции	0	4863	0	4863	0.69
Загуба	49	21691	3977	25717	3.67
Общо за IV група	211989	477445	11437	700871	100.00
Редовни експозиции	186898	525779	1362	714039	91.19
Експозиции под наблюдение	0	66465	0	66465	8.49
Нередовни експозиции	0	1985	0	1985	0.25
Съмнителни експозиции	0	0	0	0	0.00
Загуба	0	285	274	559	0.07
Общо за V група	186898	594514	1636	783048	100.00

Източник: БНБ.

По-важни решения на Управителния съвет на БНБ

2002

27 юни

Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 21 за задължителните минимални резерви, които банките поддържат при Българската народна банка, в сила от 1 юли 2002 г.

27 юни

Приема се Наредба № 3 за безналичните плащания и националната платежна система, в сила от 30 септември 2002 г.

Отменят се досега действащите:

БУС 1092 Печатна подготовка на формуляри за платежни документи;

БУС 2090 Съставяне на платежни документи;

БУС 3095 Структура на кодовете, идентифициращи банките и банковите клонове;

БУС 4092 Структура на номера на банковата сметка;

БУС 9098 Електронен достъп и обмен на данни чрез БИСЕРА;

БУС 5194 Плащане чрез директен превод (вирмент);

БУС 5392 Плащане чрез незабавно инкасо.

Приемат се следните указания, задължителни за изпълнение от участниците в националната платежна система, в сила от 30 септември 2002 г.:

Указание 03-1002 Печатна подготовка на формуляри на платежни документи;

Указание 03-2002 Съставяне на платежни документи;

Указание 03-3002 Структура на кодовете, идентифициращи банките и банковите клонове в националната платежна система;

Указание 03-4002 Структура на номера на банковата сметка;

Операционни правила за работа на БИСЕРА;

Указание 03-5102 Плащане чрез директен превод (вирмент);

Указание 03-5302 Плащане чрез незабавно инкасо;

Правила и процедури за работа на Система за брутен сетълмент в реално време (RINGS).

2002

4 юли

Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 16 за плащанията с банкови карти, в сила от 30 септември 2002 г.

Отменят се досега действащите:

БУС 10094 Номериране, дизайн, физически и технически характеристики на банковите карти;

БУС 11094 Междубанкови и вътрешнобанкови плащания с банкови карти чрез националния оператор.

Приемат се следните указания, задължителни за изпълнение от участниците в националната платежна система, в сила от 30 септември 2002 г.:

Указание 16-10002 на БНБ Номериране, дизайн, физически и технически спецификации на банковите карти;

Указание 16-11002 на БНБ Операционни процедури за сетълмент на плащанията с банкови карти.

18 юли

Българската народна банка пуска в обращение от 2 септември 2002 г. разменна монета с номинална стойност 1 лев, емисия 2002 г.

Българската народна банка пуска в обращение от 2 септември 2002 г. възпоменателна монета „Златен български лев“ с номинална стойност 1 лев, емисия 2002 г.

Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 8 на БНБ за капиталовата адекватност на банките.

Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 2 на БНБ за лицензиите и разрешенията, издавани от Българската народна банка.

19 септември

Българската народна банка пуска в обращение от 7 октомври 2002 г. серия от 10 златни възпоменателни монети на спортна тематика.

Българската народна банка пуска в обращение от 19 октомври 2002 г. (геня, в който се почита паметта на Св. Иван Рилски) серия от разменни монети с номинална стойност 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и 1 лев, качество мат-гланц (висше), емисия 2002 г.

21 ноември

Приема се Наредба № 20 на БНБ за издаване на сертификати по чл. 9, ал. 2 от Закона за банките.

Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 7 на БНБ за големите експозиции на банките.

Българската народна банка пуска в обращение от 6 декември 2002 г. възпоменателна монета „Сурвакари“ с номинална стойност 5 лева, емисия 2002 г.

2002

4 декември

Приема се Наредба № 5 за условията и реда за придобиване, изплащане и търговия с ДЦК.

Приема се Наредба № 15 за контрол върху сделките с безналични ДЦК.

19 декември

Приема се Наредба № 14 за презграничните преводи.

Приема се Наредба № 9 на БНБ за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и за формиране на провизии за загуби от обезценка.

Отменя се сега действащата Наредба № 9 на БНБ за оценка на рисковите експозиции на банките и за формиране на провизии за покриване на риска от загуби.

Абревиатури

АД	акционерно дружество	МФ	Министерство на финансите
АТБ	Асоциация на търговските банки	НЗОК	Национална здравно-осигурителна каса
БАКБ	Българо-американска кредитна банка	НСБОП	Национална служба за борба с организираната престъпност
БАН	Българска академия на науките	НСЗ	Национална служба по заетостта
БВД	брутен външен дълг	НСИ	Национален статистически институт
БВП	брутен вътрешен продукт	НСС	Национална служба за сигурност
БДА	Българска гилърска асоциация	НФИ	нефинансови институции
БДР	български депозитарни разписки	ОББ	Обединена българска банка
БИСЕРА	Банкова интегрирана система за електронни разплащания	ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
БKK	Банкова консолидационна компания	ОЛП	основен лихвен процент
БМР	Банка за международни разплащания, Базел, Швейцария	ОНД	Организация на независимите гържави
БНР	Българско национално радио	ОПЕК	Организация на страните – износители на петрол
БНТ	Българска национална телевизия	ПКБ	фонд „Професионална квалификация и безработица“
БОРИКА	Банкова организация за разплащания с използване на карти	ПМС	постановление на Министерския съвет
БТК	Българска телекомуникационна компания	ПОС	устройство за търговия на гребно с кредитни карти (Point of sale, Point of Service)
БФБ	Българска фондова борса	СБ	Световна банка
Г-24	групата на 24-те индустриално развити страни	СБСРВ	Система за брутен сетълмент в реално време (RINGS)
ДДС	данък върху добавената стойност	СГС	Софийски градски съд
ДКЦК	Държавна комисия по ценните книжа	СНФУ	стоки и нефакторни услуги
ДОО	данък обществено осигуряване	СПТ	специални права на тираж
ДЦК	гържавни ценни книжа	ТБ	търговски банки
ЕАД	еднолично акционерно дружество	УС	Управителен съвет
ЕК	Европейска комисия	ЦЕФТА	Централноевропейска зона за свободна търговия
ЕС	Европейски съюз	ЦИЕ	Централна и Източна Европа
ЕСЦБ	Европейска система на централните банки	ЦРБ	Централен републикански бюджет
ЕЦБ	Европейска централна банка		
ЗБ	Закон за банките	АТМ	Automated Tellers Machine
ЗБНБ	Закон за БНБ	BIS	Bank for International Settlements, Basle
ЗДБ	Закон за гържавния бюджет	CIF	Cost, Insurance, Freight
ЗДДС	Закон за данъка върху добавената стойност	EUR	евро
ЗДЗВСТБ	Закон за гържавна защита на влогове и сметки в търговските банки, за които БНБ е поискала откриване на производство по несъстоятелност	DISCs	Discount Bonds (облигации с отстъпка)
ЗМР	задължителни минимални резерви	FLIRBs	облигации с първоначално намалени лихви
ЗУНК	Закон за уреждане на необслужваните кредити, договорени до 31 декември 1990 г.	FOB	Free on Board
ИБФС	извънбюджетни фондове и сметки	GBP	английска лира
ИПС	Икономически и паричен съюз	HNI	индекс на Хершмангал – Хиршман
ИПЦ	индекс на потребителските цени	IMF	International Monetary Fund
ИТ	информационни технологии	JPY	японска йена
ЛИБОР	лондонски междубанков лихвен процент	SDR	специални права на тираж
МВФ	Международен валутен фонд	USD	щатски долар
МСС	Международни счетоводни стандарти		